

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування

На правах рукопису

ЗІНКЕВИЧ ОКСАНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 657.005: 658.286(043.3)

**ОБЛІК І АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УПРАВЛІННІ
РЕАЛЬНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Науковий керівник
Лазаришина Інна Дмитрівна
доктор економічних наук, професор

Рівне – 2015

ЗМІСТ

ст.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УПРАВЛІННІ РЕАЛЬНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ ПІДПРИЄМСТВ.....	13
1.1. Економічна сутність основних засобів як об'єктів обліку та аналізу в системі реального інвестування	13
1.2. Місце і роль обліку й аналізу основних засобів в системі управління підприємствами	36
1.3. Аналіз стану і перспектив розвитку основних засобів автотранспортних підприємств в рамках реалізації стратегії сталого розвитку	44
Висновки до розділу 1	62
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ РЕАЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	65
2.1. Завдання та номенклатури обліку основних засобів в управлінні реальними інвестиціями	65
2.2. Облік основних засобів на етапі реалізації інвестицій в основні засоби	74
2.3. Основні засоби на етапі завершення життєвого циклу інвестицій в них та їх облік.....	89
Висновки до розділу 2	100
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ.....	103
3.1. Теоретико-методичні засади аналізу основних засобів в управлінні інвестиційною діяльністю підприємств: системний підхід.....	103

3.2. Інформаційно–організаційні засади аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями	115
3.3. Методика аналізу основних засобів в управлінні реальним інвестуванням	131
Висновки до розділу 3	146
ВИСНОВКИ.....	151
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	154
ДОДАТКИ.....	183

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АТ – автотранспорт

АТП – автотранспортне підприємство

АФ – аудиторська фірма

ВАТ – відкрите акціонерне товариство

ГФ – госпрозрахункова фірма

ДВНЗ – Державний вищий навчальний заклад

ЄС – Європейський Союз

МСБО – Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку

МСФЗ – Міжнародні стандарти фінансової звітності

НП(С)БО – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

ОЗ – основні засоби

ПАТ – публічне акціонерне товариство

ПП – приватне підприємство

ПрАТ – приватне акціонерне товариство

П(С)БО – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку

ТзОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ВСТУП

Актуальність теми. Проведення економічних реформ та забезпечення сталого розвитку економіки потребує значних капітальних інвестицій, які є основою розбудови підприємств, окремих видів економічної діяльності та країни в цілому. Інвестиційна діяльність набуває особливого значення для підприємств усіх галузей національної економіки, включаючи автомобільний транспорт, забезпечуючи їх конкурентоспроможність у тактичному і стратегічному вимірі.

Основні засоби є суттєвою складовою необоротних активів, вкладення капіталу в які є об'єктом більшості інвестиційних проектів. Обсяг капітальних інвестицій впродовж останніх років в Україні суттєво зріс: якщо у 2010 році було освоєно капітальних інвестицій на суму майже 152 млрд. грн., то у 2014 році – майже 197 млрд. грн., тобто на 45 млрд. грн. більше.

Основні засоби – матеріальна основа будь-якої підприємницької діяльності, що значною мірою визначає її результативність. Для ефективного управління основними засобами необхідне якісне інформаційне забезпечення через налагоджену науково обґрунтовану та практично використовувану систему організації і методики обліку та аналізу.

Методичні й організаційні засади обліку та аналізу основних засобів в цілому є дослідженими такими вітчизняними вченими, як: М.І. Бондар, Ф.Ф. Бутинець, І.В. Жиглей, А.Г. Загородній, З.В. Задорожний, С.Я. Зубілевич, Г.Г. Кірейцев, В.В. Ковальов, Я.Д. Крупка, М.В. Кужельний, І.Д. Лазаришина, Є.В. Мних, В.К. Савчук, І.Б. Садовська, Н.І. Самбурська, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, С.І. Шкарабан та ін. Дослідження основних засобів представлені у працях зарубіжних дослідників, зокрема Г.А. Велша, Я.В. Соколова, Є.С. Хендріксена, А.Д. Шеремета, У.Ф. Шарпа та ін.

Водночас нині відсутні дослідження організаційно-методичних засад обліку і аналізу основних засобів автотранспортних підприємств. Також є недостатньо розробленими і потребують подальших наукових досліджень питання удосконалення обліку та аналізу основних засобів як об'єктів реального

інвестування за системним підходом. Важливість розв'язання наведених проблемних питань обумовила актуальність та цільову спрямованість дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Національного університету водного господарства та природокористування, зокрема, науково-дослідних тем: «Вдосконалення обліку, аналізу, аудиту (контролю) економічних ресурсів суб'єктів господарювання та їх використання в умовах розвитку інформаційних технологій для забезпечення конкурентоспроможності України у світлі сталого економічного розвитку держав» (номер державної реєстрації 0112U008290, 2013-2015 рр.), де автором досліджено організацію та методику обліку і аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями; «Вдосконалення економічного механізму використання ресурсного потенціалу суб'єктами господарювання» (номер державної реєстрації 0112U001124, 2012-2015 рр.), в межах якої автором вдосконалено механізм прийняття управлінських рішень щодо інвестицій в основні засоби; «Механізм розвитку соціально-економічної системи в контексті євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0112U002525, 2012-2017 рр.), де автором доведено необхідність інвестицій в основні засоби автотранспортних підприємств.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконалення обліку та аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями.

Для досягнення поставленої мети поставлено та вирішено такі завдання:

- поглибити теоретико-методичні засади обліку і аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями;
- уточнити економічний зміст поняття «основні засоби» як об'єкта реального інвестування;

- доповнити класифікаційні ознаки групування основних засобів як об'єктів реального інвестування для потреб обліку і аналізу;
- обґрунтувати та розробити рекомендації щодо удосконалення документування господарських операцій з основними засобами як об'єктами реального інвестування;
- розробити пропозиції з удосконалення порядку відображення операцій з основними засобами в системі рахунків бухгалтерського обліку;
- внести пропозиції, спрямовані на вдосконалення методики аналізу основних засобів для потреб управління реальними інвестиціями за системним підходом;
- сформулювати рекомендації щодо змістовного наповнення етапів організації аналізу основних засобів у системі управління реальними інвестиціями.

Об'єкт дослідження – процеси обліку і аналізу основних засобів у взаємозв'язку з потребами управління реальними інвестиціями.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та організаційно-методичних засад обліку і аналізу основних засобів в системі управління реальними інвестиціями.

Методи дослідження. В основу наукових досліджень покладено системний підхід з використанням сукупності загальнонаукових та спеціальних методів пізнання.

Для реалізації поставлених у дисертаційній роботі завдань використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: індукції та дедукції, порівняння і теоретичного узагальнення (для розкриття сутності і змісту поняття «основні засоби»), причинно-наслідкового зв'язку та абстрактно-логічний (для удосконалення класифікації основних засобів та методики їх аналітичного і синтетичного обліку як об'єктів реального інвестування), статистики (з метою обробки масивів статистичної інформації), аналізу, синтезу та спостереження (для дослідження стану обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень щодо реальних інвестицій в основні засоби підприємств), моделювання та формалізації (для вдосконалення синтетичного обліку окремих видів

господарських операцій з основними засобами), графічний (з метою відображення організаційних та методичних положень обліково-аналітичного забезпечення системи управління реальними інвестиціями в основні засоби).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій з удосконалення обліку та аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями.

Найвагоміші теоретичні і практичні результати, які характеризують наукову новизну дослідження, полягають у наступному:

удосконалено:

- сутнісне тлумачення поняття «основні засоби» за системним підходом шляхом виокремлення їх найвагоміших характерних рис як матеріальних активів – об'єктів реального інвестування, які зазнають зносу і забезпечують задоволення інтересів власників (інвесторів), очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік), що обумовлює напрями подальшого розвитку теоретичних та методичних засад обліку і аналізу основних засобів;

- класифікацію основних засобів як об'єктів реального інвестування шляхом виокремлення ознак «за відношенням до виду діяльності», «з метою формування інтегрованої звітності», «за джерелами інвестування», «за строками корисної експлуатації», а також доповнено види основних засобів за класифікаційною ознакою «функціональне призначення», що сприятиме формуванню більш якісної інформації в підсистемах обліку і аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями;

- порядок відображення у системі рахунків бухгалтерського обліку операцій з основними засобами з урахуванням їх класифікації за рівнем деталізації субрахунків в умовах використання автоматизованої форми обліку, що забезпечує посилення інформативності даних аналітичного обліку основних засобів та сприяє оперативному прийняттю відповідних управлінських рішень;

- науково-методичні підходи до аналізу основних засобів у системі управління реальними інвестиціями в них в розрізі етапів їх життєвого циклу

шляхом групування системи аналітичних показників за стадіями інвестування, що дасть змогу підвищити ефективність управлінських рішень щодо основних засобів;

набули подальшого розвитку:

- теоретико-методичні засади обліку та аналізу основних засобів у частині розробленої їх концептуальної моделі в системі управління ними; матриці функціонального взаємозв'язку напрямів аналізу основних засобів та підсистем управління; моделі життєвого циклу основних засобів як об'єктів інвестування за системним підходом, що обумовило уточнення завдань і поглиблення організаційно-методичних засад обліку й аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями;

- документальне забезпечення господарських операцій з основними засобами, зокрема, внесення доповнень до змісту форм первинного обліку стану та руху основних засобів (типових форм № ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення основних засобів)», № ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів», № ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів») та розроблення Групувальної відомості надходження і використання основних засобів за джерелами інвестування. У сукупності це дозволить підвищити ефективність та оперативність управління основними засобами в процесі інвестування;

- обґрунтування і змістовне наповнення етапів організації аналізу основних засобів у системі управління реальними інвестиціями з урахуванням мотивації інвестиційної поведінки підприємств, що дозволить підвищити якість аналітичного забезпечення управлінських рішень.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені в дисертаційній роботі пропозиції та одержані результати дозволяють удосконалити облік і аналіз основних засобів як об'єктів реальних інвестицій підприємств та підвищити ефективність управління ними. Підтвердженням практичної значимості одержаних результатів є використання рекомендацій в діяльності підприємств при обґрунтуванні управлінських рішень щодо реальних інвестицій в основні засоби

(ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс», довідка № 1237 від 12.12.2014 р.); при проведенні аналізу основних засобів в системі управління реальними інвестиціями (ВАТ «Любарська Райагропромтехніка», довідка № 148 від 24.12.2014 р.).

Рекомендації щодо удосконалення бухгалтерського обліку надходження та вибуття основних засобів як об'єктів реального інвестування використано у ТзОВ «Тандем-Рівне» (довідка № 37 від 02.02.2015 р.); організаційні аспекти обліку основних засобів в автоматизованому середовищі впроваджено у ТзОВ «Рівнебудальянс» (довідка № 87-Б від 18.03.2015 р.); рекомендації щодо удосконалення бухгалтерського обліку основних засобів як об'єктів реального інвестування за системним підходом – у ПП АФ «Веріф-Аудит» (довідка № 5 від 19.03.2015 р.); розробки, пов'язані з удосконаленням організаційно-медичного забезпечення бухгалтерського обліку основних засобів – в Управлінні транспорту і зв'язку виконавчого комітету Рівненської міської ради (довідка № 17-113 від 28.04.2015 р.).

Основні положення дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес Національного університету водного господарства та природокористування при викладанні дисциплін «Фінансовий облік 1», «Облік інвестицій», «Аналіз господарської діяльності» (довідка № 001-608 від 31.03.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі наукові результати, що містяться у роботі, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті положення, які є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення та практичні результати дисертаційної роботи оприлюднено у виступах на таких науково-практичних конференціях:

– міжнародних: «Актуальні проблеми формування економічної системи України» (м. Львів, 2002 р.); «Бухгалтерський облік та господарський контроль:

минуле, сучасне, майбутнє» (м. Житомир, 2002 р.); «Облік, аналіз і аудит у сучасному бізнесі» (м. Львів, 2004 р.); «Розвиток наукових досліджень'2006» (м. Полтава, 2006 р.); «Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю» (м. Черкаси, 2007 р.); «Учетно-аналитические инструменты развития инновационной экономики» (м. Астрахань, 2009 р.); «Сучасні вимоги до обліку та контролю у контексті глобалізації» (м. Одеса, 2009 р.); «Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів» (м. Сімферополь, 2010 р.); XVIII Міжнародна наукова конференція студентів і молодих учених «Наука і вища освіта» (м. Запоріжжя, 2010 р.); «Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності у сучасних умовах глобалізації цих процесів у світовій економіці» (м. Ужгород, 2010 р.); «Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика» (м. Луцьк, 2010 р.); «Найновітє научні постиження – 2011» (м. Софія, 2011 р.); «Стан, проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю у контексті сучасних концепцій управління» (м. Львів, 2011 р.); «Актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки України» (м. Луцьк, 2011 р.); «Розвиток бухгалтерського обліку, контролю та аналізу у сучасних концепціях управління» (м. Судак, 2011 р.); «Совершенствование учета, анализа и контроля как механизмов информационного обеспечения устойчивого развития экономики» (м. Новополюцьк, 2011 р.); «Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю» (м. Мукачеве, 2013 р.); «Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю суб'єктів господарювання» (м. Макіївка, 2014 р.); «Бухгалтерский учет, анализ и аудит: современное состояние и перспективы развития» (м. Душанбе, 2014 р.); «Внедрение Международных стандартов аудита в Республике Таджикистан: проблемы и перспективы» (м. Душанбе, 2014 р.); «Шості економіко-правові дискусії» (м. Львів, 2015 р.);

– всеукраїнських: «Підвищення ролі фінансових відносин у комплексному соціально-економічному розвитку регіону» (м. Дніпропетровськ, 2001 р.); «Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні» (м. Ірпінь, 2013 р.).

Публікації. Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковано в 33 наукових працях загальним обсягом 7,68 друк. арк., з яких особисто автору належить 6,68 друк. арк., у тому числі: 1 монографія (0,78 друк. арк., з них 0,26 друк. арк. належать особисто автору), 8 статей у наукових фахових виданнях, в т.ч. 5 – одноосібних (2,8 друк. арк., з них 2,38 друк. арк. належать особисто автору), 1 стаття – у виданні, яке включено до міжнародних наукометричних баз даних (0,48 друк. арк.), 23 тез доповідей – у матеріалах науково-практичних конференцій (3,62 друк. арк., з них 3,56 друк. арк. належать особисто автору).

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 264 сторінки друкованого тексту (140 сторінок – основного), що містить 23 таблиці та 23 рисунки, список використаних джерел, який налічує 241 найменування на 29 сторінках, та 12 додатків, розміщених на 82 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УПРАВЛІННІ РЕАЛЬНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Економічна сутність основних засобів як об'єктів обліку та аналізу в системі реального інвестування

Ідея гідності, свободи та майбутнього, яку створила Революція гідності та боротьба за свободу України, стала початком нової епохи в історії України. Український народ отримав шанс побудувати нову країну, стати повноцінним членом в Європейському союзі.

Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони надала Україні інструмент та дороговказ для своїх перетворень. Це стало поштовхом до схвалення Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [190]. Метою Стратегії визначено впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі.

Одним з векторів Стратегії сталого розвитку є вектор розвитку, який, зокрема, передбачає реформу транспортної інфраструктури. Головною передумовою реалізації Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності.

Відповідальність бізнесу – підтримувати та розвивати державу, бізнес-середовище та громадянське суспільство, сумлінно сплачувати податки, здійснювати ефективні інвестування в економіку держави, дотримуватися принципів чесної праці та конкуренції [190].

Така відповідальність є тим більш характерною для автотранспортних підприємств, які, з одного боку, забезпечують значну частину робочих місць для населення України, а з іншого – є значимою складовою економіки країни.

Забезпечення реалізації такої відповідальності полягає у зростанні рівня інтенсифікації виробництва автотранспортних підприємств, їх масштабів обслуговування (Додаток В, таблиця В.2, В.11, В.12).

Інтенсифікація пасажирських та вантажних автотранспортних перевезень, нарощування їх обсягів забезпечується, в першу чергу, зростанням рівня екстенсивного та інтенсивного використання основних засобів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Вартість основних засобів в Україні у 2010–2013 роках *

Роки	У фактичних цінах на кінець року, млн. грн.		Ступінь зносу, у %
	первісна (переоцінена) вартість	залишкова вартість	
2010	6648861	1731296	74,9
2011 ¹	7396952	1780059	75,9
2012 ¹	9148017	2135987	76,7
<i>У % до даних 2010 року</i>	<i>137,6%</i>	<i>123,4%</i>	-
2013 ¹	10401324	2356962	77,3
<i>У % до даних 2010 року</i>	<i>156,4%</i>	<i>136,1%</i>	-
<i>У % до даних 2012 року</i>	<i>113,7%</i>	<i>110,3%</i>	-

¹ Не включено вартість основних засобів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування

* сформовано за даними [35]

Як показують дані таблиці 1.1, первісна (переоцінена) вартість основних засобів України має стійку динаміку в сторону зростання. За період з 2010 року по 2012 рік вона зросла з 6 648 861 млн. грн. до 9 148 017 млн. грн. Приріст склав 37,6%. У 2013 році вартість основних засобів України досягла значення 10 401 324 млн. грн., що на 1 253 307 млн. грн. або на 13,7% більше, ніж у 2012 році.

У рамках стратегії сталого розвитку інвестиції в транспорт є нагальною потребою, тому їх облік та ефективність використання є актуальними. Аналіз динаміки вартості основних засобів та капітальних інвестицій в основні засоби України та Рівненської області за видами активів та джерелами фінансування,

показав значну питому вагу основних засобів транспорту як складової секції «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність» у загальній структурі основних засобів країни (61,56 %) та їх значний знос (96,7 %) (Додаток В, таблиця В.10), а відповідно і необхідність здійснення інвестицій.

Нині недостатньо вирішена проблема системного трактування основних засобів з урахуванням взаємозв'язку з процесом інвестування з позицій різних наук, у тім числі – економіки, бухгалтерського обліку та аналізу. Її дослідження має важливе наукове і практичне значення, оскільки дозволяє сформувати для прийняття виважених управлінських рішень інформацію щодо основних засобів, що повніше відповідає вимогам корисності, з урахуванням існуючих причинно-наслідкових та функціональних зв'язків у розрізі окремих явищ, процесів стосовно основних засобів. Вирішенню питань, пов'язаних із сутнісним трактуванням основних засобів, присвячено дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів: В.В. Бабіч, Л.А. Бернстайна, Ф.Ф. Бутинця, М.І. Бондаря, Г.А. Велша, С.Ф. Голова, Л.В. Городянської, А.Г. Загороднього, І.Д. Лазаришиної, С.В. Мочерного, Н.І. Самбурської, В.В. Сопка, Н.М. Ткаченко, О.А. Устенка, К.С. Хітчінга, Л. Чедвик, М.Г. Чумаченка, Д.Г. Шорта. Однак у зв'язку з масштабністю і багатовекторністю цього поняття, взаємозв'язком основних засобів з багатьма економічними явищами і бізнес-процесами, що відбуваються на підприємстві, існує значна наукова дискусія.

Зародження та розвиток товарного виробництва обумовлювалися наявністю у власника засобів праці, за допомогою яких праця уречевлювалася у товар, який мав мінову, а пізніше – додаткову вартість. Саме нагромадження цієї додаткової вартості сприяло появі капіталу. Отже, завдяки праці створено засоби праці, які, у свою чергу, є однією із умов появи та нагромадження капіталу власників. Засіб – це знаряддя (предмет, сукупність пристосувань) для здійснення будь-якої діяльності [147, с. 621]. Українські науковці проф. В.В. Сопко, проф. З.В. Гуцайлюк, М.Т. Щирба, М.М. Бенько під засобами праці розуміють річ (або комплекс речей), яку працівник розміщує між собою і предметом праці так, аби вона була провідником його дій на цей предмет. Засоби праці за своєю суттю

можуть бути двох видів: знаряддя праці й предмети, що забезпечують умови праці [17, с. 223]. Отже, засоби праці у вигляді основних засобів є інструментом прикладання праці з метою трансформації предметів праці відповідно до визначених потреб у процесі звичайної діяльності. Подібне трактування пропонує проф. М.С. Пушкар: «за допомогою основних засобів людина впливає на предмет праці з метою трансформування вхідних матеріальних ресурсів у готовий продукт» [175, с. 150].

Вивчення економічної літератури з досліджуваного питання показало, що необхідно трактувати основні засоби у широкому (загальноекономічному) і вузькому (прикладному) розумінні. У Додатку А в таблицях А.1, А.2, А.3 згруповано тлумачення сутності основних засобів і пов'язаних з ними економічних понять.

За першим підходом, узагальнюючи сутнісну характеристику, наведену у [42, с. 672; 98, с. 395], основні засоби – це економічна форма засобів праці, які функціонують у процесі виробництва протягом багатьох кругооборотів і поступово, в міру зношування, переносять свою вартість на продукт, відтворюючись через кілька виробничих циклів.

Характеристика основних засобів за другим підходом наведена у Додатку А в таблиці А.1. Особливістю основних засобів є те, що вони, з однієї сторони, є матеріальним втіленням основного капіталу, його реальними інвестиціями, з іншої:

- засобами подальшого збільшення капіталу;
- економічним інструментом нарощування прибутку;
- виробничим ресурсом підприємства, з допомогою якого створюється додана вартість;
- складовою активів підприємства.

Інвестиції в господарські засоби, що мають матеріальну форму, та в цінні папери (акції, паї, частки в зареєстрованому (пайовому) капіталі інших підприємств, спеціальні банківські вклади, депозити та інші) називають майновими. Майнові інвестиції поділяють на фінансові та реальні [9].

Реальні інвестиції – це вкладення в основні та оборотні виробничі фонди (зокрема, в будівлі, обладнання, споруди та інші товарно-матеріальні цінності). До них відносяться інвестиції:

а) в основні активи на: придбання (або виготовлення) нового обладнання, в тому числі на їх доставку, монтаж та введення к експлуатацію; модернізацію діючого обладнання; будівництво та реконструкцію будівель, споруд тощо [129; с. 99];

б) в нематеріальні активи, які пов'язані, перш за все, із придбанням нової технології (патенту, ліцензії) та торгової марки [129 с. 99];

в) в оборотні активи, які передбачають забезпечення: нових та додаткових запасів основних та допоміжних матеріалів; нових та додаткових запасів готової продукції; збільшення рахунків дебіторів [129; с. 99].

Складовими реальних інвестицій є чисті реальні (капітальні) та валові реальні (некапітальні) інвестиції.

За напрямком дії реальні інвестиції бувають:

- початкові - вкладення на створення проекту;
- екстенсивні - вкладення з метою збільшення виробничого потенціалу;
- реінвестиції — використання прибутку від інвестиційної діяльності з метою подальшого розвитку проекту.

Відтак, сутність основних засобів варто розглядати за системним підходом, що дозволяє врахувати можливі причинно-наслідкові і функціональні зв'язки і залежності, економічні відносини і явища, пов'язані з їх складом, рухом та використанням.

Отже, обов'язковими умовами приналежності засобів праці до основних засобів є:

- наявність економічної форми;
- функціональний зв'язок з виробничим процесом;
- участь у багатьох кругооборотах;
- зношування;
- часткове перенесення вартості на новостворений продукт;

- відтворення.

Панівна на сьогодні теорія неоінституціоналізму, парадигмальною основою якої зростання ролі державних і недержавних інститутів у регулюванні ринкових відносин, обумовлює необхідність урахування регламентації такої важливої економічної категорії як «основні засоби» національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку.

З позицій бухгалтерського обліку згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [168].

За Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку [137, с. 248-249] основні засоби – це матеріальні активи, які:

а) утримуються підприємством для використання у виробництві або постачанні товарів та наданні послуг, для оренди іншим або для адміністративних цілей;

б) будуть використовуватися, як очікується, протягом більш ніж одного періоду.

Відповідно до методологічних засад формування облікової та аналітичної інформації щодо основних засобів, згідно з П(С)БО та МСБО, слід виокремлювати такі умови їх ідентифікації:

- належність до матеріальних активів;
- функціональний зв'язок з виробничим процесом;
- зношування;
- використання для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій;
- строк корисного використання більше одного року або операційного циклу;

- збереження матеріальної форми.

Спостерігаються розбіжності в ознаках сутнісного тлумачення основних засобів. З позицій бухгалтерського обліку стосовно основних засобів:

а) більш чітко визначені функції основних засобів та очікувані строки корисного використання;

б) не враховано такі притаманні основним засобам процеси як зношування і відтворення;

в) не враховано місце основних засобів у створенні доданої вартості.

Крім того, за системним підходом формулювання економічної сутності основних засобів потребує урахування макро- і мікроекономічного трактування капіталу (рисунок 1.1).

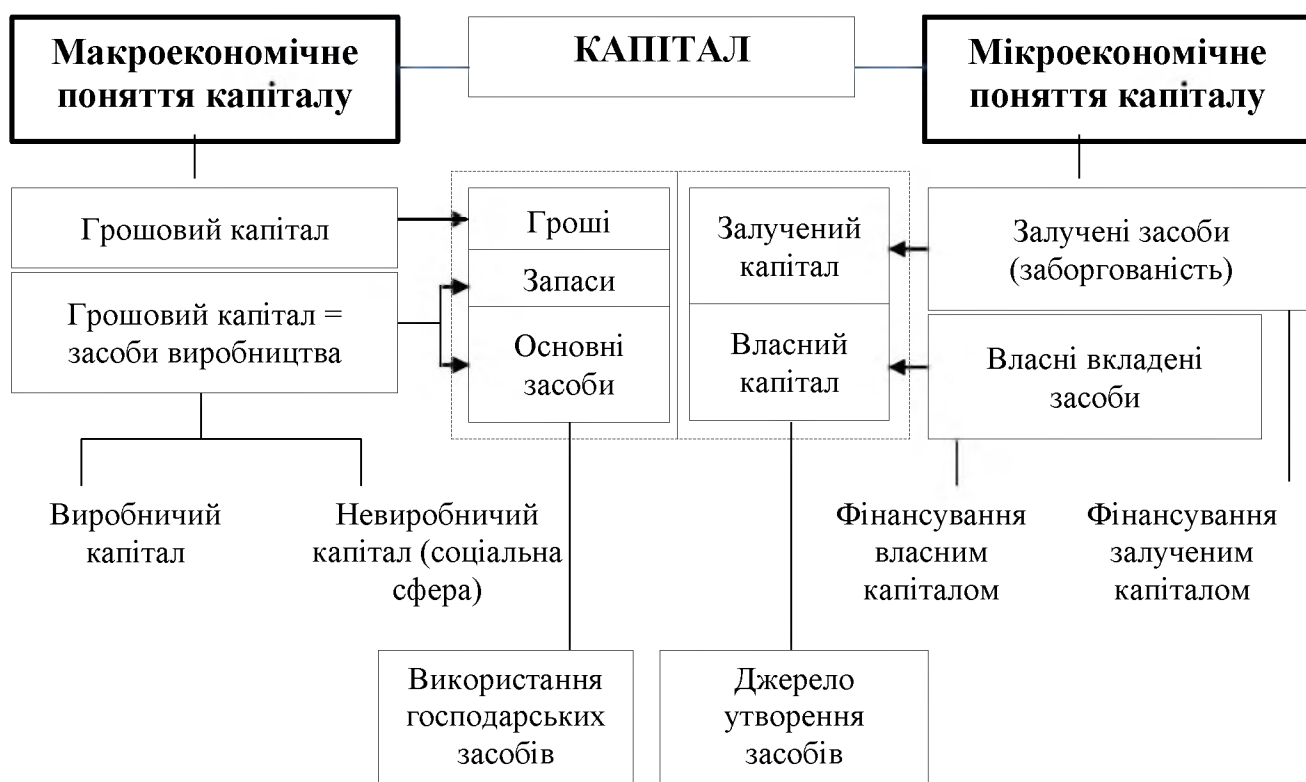

Рисунок 1.1 – Мікро- і макроекономічне трактування капіталу [194, с.7]

Рисунок 1.1 дає змогу стверджувати, що з позицій макроекономічного трактування капіталу вони є уречевленням грошового капіталу у засоби виробництва. З позицій мікроекономічного трактування капіталу вони є

«адресатом» фінансування власним або залученим капіталом. Відповідно, тлумачення основних засобів знаходиться під впливом закономірностей і особливостей функціонування та еволюції поняття капіталу (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Порівняльна характеристика напрямів еволюції понять «капітал» та «основні засоби»*

Напрямок розвитку наукових досліджень поняття «капітал» [194, с. 7]	Кореспондуючий вплив на напрямок розвитку тлумачення основних засобів*
1. Перехід від техніко-господарського розуміння до суспільної категорії, що базується на суспільно-соціальних взаємовідносинах і господарських формах	1. Перехід від тлумачення основних засобів як засобів праці до матеріальних активів, які мають відповідне функціональне навантаження
2. Еволюція розуміння капіталу через теорії грошей – від ресурсу (майна) до вартості	2. Перехід від натурально-речової форми засобів праці до вартісної оцінки основних засобів
3. Відокремлення поняття «капітал» від власника і об'єднання його з підприємством	3. В економічному змісті основних засобів враховується мета їх використання підприємством (згідно з П(С)БО 7)
4. Еволюція розгляду капіталу від фактора виробництва до основи доходів підприємства	4. Основні засоби є не лише ресурсом і фактором виробництва, але з їх допомогою забезпечується досягнення довгострокових цілей максимізації прибутку

* розроблено автором

Згідно з першим напрямом (табл. 1.2), урахування у розумінні капіталу суспільно-соціальних взаємовідносин обумовило ідентифікацію таких важливих характеристик основних засобів як:

- матеріальність цього виду активів;
- функціональність основних засобів.

Дуже важливим є такий напрямок розвитку поняття «капітал» як вартість. Відтак, стосовно основних засобів це проявилось у вигляді їх вартісної оцінки.

Стосовно третього напрямку еволюції поняття «капітал», то у тлумаченні його складової – основних засобів це знайшло відображення у визначенні їх за П(С)БО 7 як матеріальних активів, які підприємство утримує для виконання виробничих, адміністративних та соціально-культурних функцій.

Суттєве удосконалення трактування економічного змісту основних засобів відбулося у зв'язку з четвертим еволюційним кроком у тлумаченні капіталу як основи доходів підприємства. Це зумовило уточнення розуміння основних засобів в частині формулювання їх стратегічного цільового призначення – досягнення максимізації доходів і прибутку підприємства.

З урахуванням концепції життєвого циклу фактично вони є, з однієї сторони, вкладенням основного капіталу, а з іншої – джерелом його нарощування шляхом капіталізації нерозподіленого прибутку, отриманого завдяки основним засобам. Так, А.Г. Загородний, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко, В.П. Шило, С.Б. Ільїна, С.С. Доровська, В. В. Барабанова вважають, що основний капітал – це капітал, інвестований в позаоборотні (довготермінові) активи підприємства [51, с. 206, 210; 209, с. 146-147]. До нього належить частина капіталу, авансована на придбання засобів праці – виробничих будівель, споруд, машин, обладнання. А.А. Чухно, П.С. Єщенко, Г.Н. Климко, Ю.В. Ніколенко трактують основний капітал як частку виробничого капіталу (приміщення, споруди, верстати, обладнання та інші засоби), які беруть участь у виробництві та переносять свою вартість на новостворений продукт частково [221, с. 255; 162, с. 207]. Г.І. Башнянин, Є.С. Шевчук зазначають, що основний капітал бере участь у декількох виробничих циклах, не трансформуючи при цьому своєї технічної структури. Підприємство самостійно піклується про відтворення основного капіталу. До складу основного капіталу вони відносять фабричні будівлі, машини, устаткування тощо [163, с. 265-266]. До основних компонентів капіталу відносять устаткування, будівлі та запаси Пол А. Семюелсон, Вільям Д. Нордгауз [181, с. 624].

Через накопичення капіталу уможливорюється процес інвестування у формі реальних чи фінансових інвестицій, завдяки яким досягається розширене відтворення факторів виробництва, вагоме місце серед яких належить основним засобам. Для більш точного формулювання сутності основних засобів як об'єкта бухгалтерського обліку та економічного аналізу доцільно також врахувати впливи сучасних економічних теорій (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Характеристика впливів сучасних економічних теорій на теоретико-методичні засади обліку та аналізу основних засобів*

Назва економічної теорії	Вплив на теоретико-методичні засади обліку й аналізу основних засобів
Теорія власності	Основні засоби є матеріальними активами, що перебувають у розпорядження власника, корисна експлуатація яких забезпечує збільшення його економічних вигод. Основні засоби оцінюються за поточною вартістю
Теорія інвестицій	Основні засоби з позиції теорії інвестицій є об'єктом інвестицій. Кінцевою метою інвестицій є отримання прибутку підприємствами і забезпечення ефективного попиту
Теорія господарської одиниці	Наявність основних засобів як матеріальних активів є уречевленням права господарської одиниці на отримання майбутніх доходів від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг у зв'язку з їх використанням. Від наявності, руху та ефективності використання основних засобів залежить рівень отримування доходів господарської одиниці
Теорія підприємства	Основні засоби виконують ряд функцій, пов'язаних не лише з задоволенням інтересів власників, але й інших заінтересованих сторін (технічне забезпечення виробничої, адміністративної, соціально-економічної діяльності)
Теорія попиту і пропозиції	Основні засоби пов'язані з теорією попиту і пропозиції через постійні витрати (FC), до складу яких входить їх використання
Теорія ризику	Для основних засобів є характерними ризики їх втрати та неефективного використання, що проявляється у недоотриманні доходів від операційної діяльності. Також в умовах ринкової економіки можливим є ризик зниження ринкової вартості основних засобів, їх знецінення
Трудова теорія вартості	Основні засоби пов'язані з трудовою теорією вартості через основний капітал (C), тобто є його частиною
Теорія сталого розвитку	За допомогою основних засобів здійснюється поступальний розвиток підприємства на засадах ефективності й гармонізації економічних, соціальних та екологічних інтересів

* розроблено автором за [195, с. 117-121]

Систематизація даних таблиці 1.3 дала змогу виокремити найбільш вагомі сторони і характерні риси основних засобів як об'єктів обліку і аналізу:

- а) належність до матеріальних активів, що контролюються власником;
- б) корисна експлуатація основних засобів забезпечує збільшення економічних вигод власників;
- в) економічні вигоди від використання основних засобів пов'язані із забезпеченням ефективного попиту з метою отримання прибутку;
- г) основні засоби є частиною основного капіталу, тобто капіталу, інвестованого в необоротні активи;
- д) основні засоби є об'єктом реального інвестування;
- е) наявність та використання основних засобів забезпечують задоволення інтересів багатьох сторін;
- є) основні засоби виконують різні за характером функції;
- ж) у процесі обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами слід враховувати ризики: втрати, знецінення, зниження ринкової вартості, неефективного використання.

Важливим для більш чіткого розуміння сутності основних засобів є визначення їх функціональної корисності. В економічній енциклопедії зазначається, що основними фондами є лише засоби праці, залучені у виробничий процес, які виконують певні функції [42, с. 672].

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» ідентифіковано такі основні функції, що покладаються на основні засоби: використання у процесі виробництва, постачання товарів, надання послуг; здавання в оренду іншим особам; здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій. Аналогічні функції виокремлюють проф. Ф.Ф. Бутинець [46, с. 462] та низка інших економістів, що потребує урахування у класифікації основних засобів та методиці їх синтетичного й аналітичного обліку та аналізу.

З урахуванням наведеного вище логічним є тлумачення економічного змісту основних засобів як матеріальних активів – об'єктів реального інвестування, які зазнають зносу і забезпечують задоволення інтересів власників, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Особливістю основних засобів є те, що вони виступають в якості ресурсу, використання якого дозволяє підвищити технічний рівень виробництва, дотримуватися технології виробничих процесів, інтенсивніше використовувати робочу силу, своєчасно, в повному обсязі і відповідної якості виготовляти продукцію, надавати послуги чи виконувати роботи з метою отримання вигод власникам, насамперед – у вигляді прибутку. Нерозподілений прибуток знову може використовуватися (капіталізуватися) у вигляді основних засобів.

Відтак, на сучасному етапі розвитку ринкових відносин вивчення ресурсів виробництва, до яких належать і основні засоби, потрібно здійснювати з урахуванням усього їх «життєвого циклу» і, відповідно, суттєвої його складової – інвестування основних засобів. Такий підхід є виправданим з позицій стратегій суб'єктів господарювання.

Розвиток національної економіки в умовах глобалізаційних процесів неможливий без чітких і виважених дій щодо посилення конкурентоспроможності товарів українських виробників. Одним із суттєвих чинників, за допомогою яких можливо досягти позитивних зрушень у забезпеченні сталого розвитку, конкурентоспроможності як економіки в цілому, так і окремих товаровиробників, є інвестиції у сучасні, високопродуктивні основні засоби та їх ефективне використання. Через накопичення капіталу уможлиблюється процес інвестування у формі реальних та фінансових інвестицій, завдяки яким досягається розширене відтворення факторів виробництва, вагоме місце серед яких належить основним засобам.

Під життєвим циклом основних засобів слід розуміти період формування та експлуатації об'єктів основних засобів.

У життєвому циклі основних засобів як об'єктів реальних інвестицій виокремлюється низка етапів, що вирізняються сутнісними особливостями (рисунок 1.2).

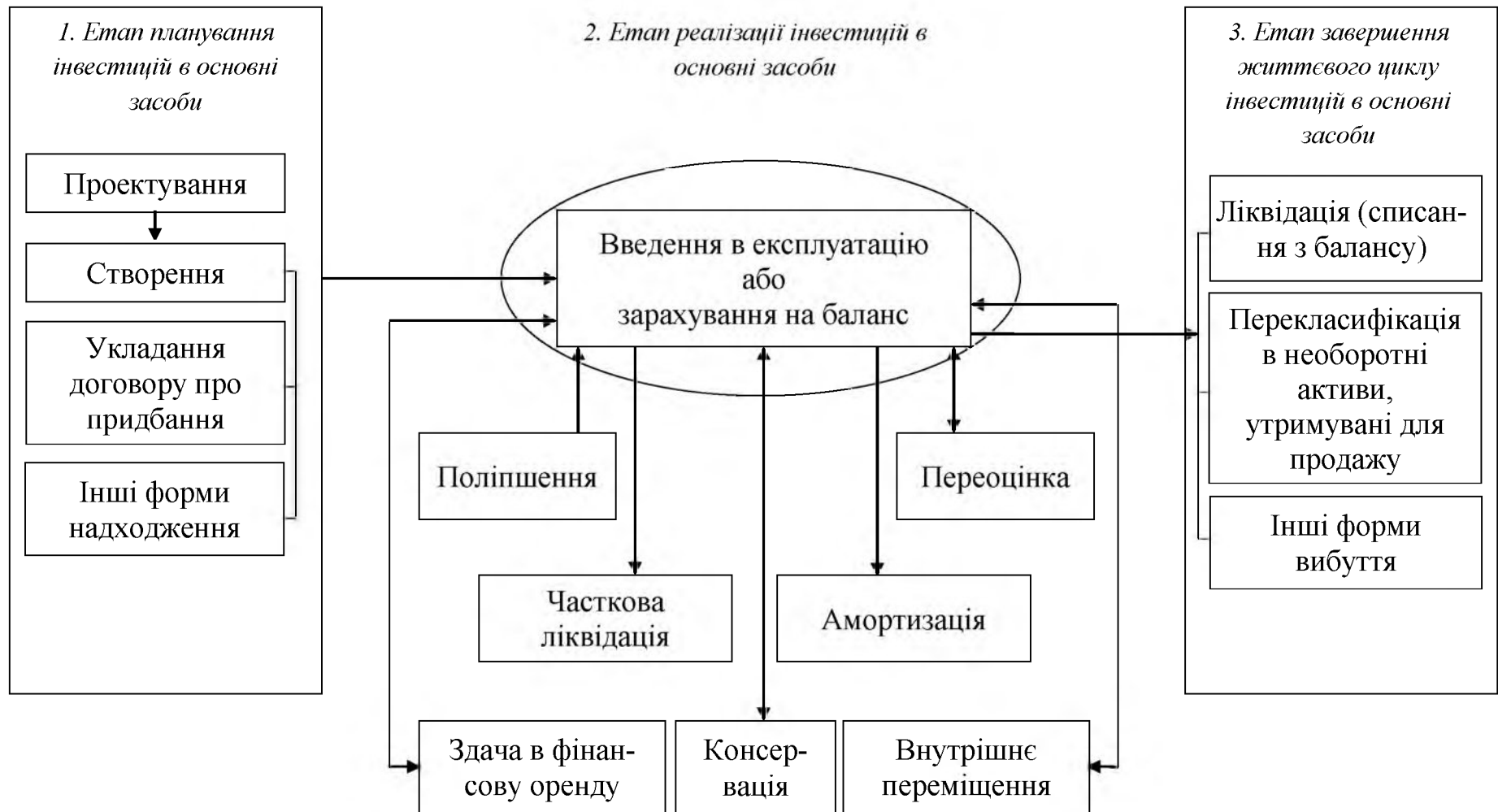

Рисунок 1.2 – Модель життєвого циклу основних засобів як об’єктів інвестування за системним підходом (розроблено автором)

Виокремлення наведених вище сутнісних характеристик основних засобів необхідно враховувати також у групуванні класифікаційних ознак основних засобів для потреб обліку й аналізу. Основною метою класифікації основних засобів є їх правильний облік та аналіз і формування якісної інформаційної бази для прийняття ефективних управлінських рішень відповідно до запитів користувачів. Різностороннє розкриття інформації щодо основних засобів, їх властивостей, характерних рис здійснюється завдяки класифікації. Виокремлення відповідних ознак класифікації сприяє формуванню більш повної, репрезентативної інформації в підсистемах обліку і аналізу для прийняття ефективних управлінських рішень.

Існує багато підходів щодо виокремлення класифікаційних ознак основних засобів (Додаток Б, таблиця Б.1). Згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» визначено лише три класифікаційні групи: за натурально-речовою формою, за належністю, «підлягає амортизації». Лише одну класифікаційну ознаку «за натурально-речовою ознакою (за групами)» пропонують О.Г. Величко, С.А. Голубєва [21, с. 97], Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїн [19, с. 15], В.І. Ганін, І.Ф. Прокопенко [174, с. 146], В.В. Качалін [101, с. 83]. Зарубіжними вченими Гленом А. Велшем, Деніелом Г. Шортом [22, с. 121], Р. Ентоні, Дж. Рисом [230, с. 93] також виокремлюється одна ознака класифікаційного поділу – «підлягає амортизації». Найбільше число класифікаційних ознак основних засобів – сім – виокремлює проф. Ф.Ф. Бутинець: за натурально-речовою формою; за функціональним призначенням; за галузями народного господарства; за речовим натуральним характером і видами; за використанням; за належністю; «підлягає амортизації».

Більшість економістів виокремлюють такі ознаки класифікації основних засобів: за натурально-речовою формою, за належністю та «підлягає амортизації», акцентуючи увагу на найбільш притаманних основним засобам рисах, що знаходять своє відображення у характеристиці їх сутності, що є логічним. Однак суттєвим недоліком існуючих класифікацій є те, що вони не враховують такої важливої сутнісної характеристики основних засобів, як об'єкта реального

інвестування. В умовах обмеженості інвестиційних ресурсів вкладення капіталу в об'єкти основних засобів повинно супроводжуватися якісним обліково-аналітичним забезпеченням, що дозволить здійснити правильний вибір з-посеред альтернатив і призведе, в кінцевому підсумку, до реального збільшення вигод власника (інвестора) у вигляді підвищення рівня конкурентоздатності продукції (робіт, послуг); зростання частки на ринку, покращення якісних характеристик продукції та її асортименту. Наслідком цього стане максимізація доходів і прибутку підприємства, зростання вартості бізнесу, можливість його соціалізації та екологізації відповідно до вимог ЄС. Форми уречевлення економічної вигоди від інвестицій в основні засоби наведено у таблиці 1.4. Тому, на нашу думку, доцільним є доповнення класифікації основних засобів ознаками «за строками корисної експлуатації (тривалістю інвестиційного проекту)», «за напрямком забезпечення», «за джерелами інвестування».

Таблиця 1.4 – Форми уречевлення економічної вигоди щодо інвестицій в основні засоби *

Етап життєвого циклу	Напрямок використання основних засобів	Форма отримання/ вибуття/ призупинення економічної вигоди	Форма уречевлення економічної вигоди
1	2	3	4
Етап планування інвестицій в основні засоби	Проектування	-	-
	Створення	-	-
	Укладання договору про придбання	-	-
	Інші форм надходження	-	-
Етап реалізації інвестицій в основні засоби	Введення в експлуатацію або зарахування на баланс	Отримання економічної вигоди	Грошові кошти, дохід, прибуток
	Використання	Отримання економічної вигоди	Грошові кошти, дохід, прибуток
	Поліпшення	Призупинення отримання економічної вигоди	-

Продовження табл. 1.4

1	2	3	4
	Поточний ремонт	Призупинення отримання економічної вигоди	-
	Переоцінка	Отримання/ вибуття економічної вигоди	Збільшення / зменшення вартості основних засобів
	Часткова ліквідація	Вибуття економічної вигоди	-
	Амортизація	Отримання економічної вигоди	Відшкодування вартості впровадження інвестицій
	Здача в фінансову оренду	Отримання економічної вигоди	Грошові кошти, дохід, прибуток
	Внутрішнє переміщення	-	-
	Консервація	Призупинення отримання економічної вигоди	-
Етап завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби	Ліквідація (списання з балансу)	Вибуття/ недоотримання економічної вигоди	-
	Перекласифікація в необоротні активи, утримувані для продажу	Отримання економічної вигоди	Грошові кошти або інші активи
	Інші форми вибуття	Отримання економічної вигоди	Грошові кошти або інші активи

* сформовано автором

Для підвищення корисності облікової та аналітичної інформації щодо основних засобів у процесі управління варто передбачити їх класифікацію за ознакою функціонального призначення не тільки у розрізі виробничих і невиробничих основних засобів за усталеними підходами, а передбачити виокремлення у рамках цієї ознаки тих функцій, які обумовлені їх сутністю:

- основні засоби, що використовуються у процесі виробництва;

- основні засоби, що використовуються у логістичному процесі підприємства (постачання, реалізація товарів, послуг, сировини, матеріалів);
- основні засоби, що здаються в оренду;
- основні засоби, що використовуються для адміністративних функцій;
- основні засоби соціального призначення;
- основні засоби економічного призначення.

Так, науковці В.В. Євдокимов, О.В. Олійник, Д.О. Грицишен, О.О. Грищенко пропонують у процесі аудиту необоротних активів здійснювати перевірку забезпечення підприємства екологічними та соціальними необоротними активами, оцінювати технічний стан основних засобів соціального та екологічного призначення, перевіряти правильність формування капітальних витрат на будівництво об'єктів соціальної та екологічної інфраструктури [105, с. 222].

Використання поділу основних засобів за виконуваними функціями дозволить формувати більш точну і коректну обліково-аналітичну інформацію та підвищити ефективність та адресність функціонального менеджменту на підприємстві.

Проведені дослідження засвідчили, що поза увагою науковців і практиків залишається також необхідність класифікації основних засобів за відношенням до видів діяльності, за напрямком забезпечення. Відсутнє узгодження на рівні аналітичних показників щодо результатів операційної та інвестиційної діяльності й вартості тих основних засобів, що їх забезпечували. Практично у зв'язку з відсутністю відповідної облікової інформації у процесі аналізу використовуються «котлові», узагальнюючі показники – фондо- та механоозброєності виробництва та праці, фондівіддачі, які не дають об'єктивного уявлення про реальні операції і процеси, пов'язані з використанням основних засобів.

В сучасних умовах господарювання актуальною є класифікація основних засобів з метою формування інтегрованої звітності, в якій поряд з економічними

результатами діяльності знаходять своє відображення екологічні та соціальні аспекти.

Тому класифікація основних засобів потребує уточнення шляхом введення ознак «за відношенням до видів діяльності», «з метою формування інтегрованої звітності» (табл. 1.5).

Таблиця 1.5 – Класифікація основних засобів за відношенням до видів діяльності та з метою формування інтегрованої звітності *

Види основних засобів	Використання у процесах		З метою формування інтегрованої звітності		
	Операційної діяльності	Інвестиційної діяльності	Основні засоби фінансово-господарської діяльності	Основні засоби екологічної діяльності	Основні засоби соціальної діяльності
Земельні ділянки	+	-	+	+	+
Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	+	-	+	+	+
Будівлі, споруди та передавальні пристрої	+	+	+	+	+
Машини та обладнання	+	+	+	+	+
Транспортні засоби	+	+	+	+	+
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	+	+	+	+	-
Тварини	+	+	+	-	-
Багаторічні насадження	+	+	+	+	-
Інші основні засоби	+	+	+	+	+
Бібліотечні фонди	+	+	+	-	-
Малоцінні необоротні матеріальні активи	+	+	+	+	-
Тимчасові (нетитульні) споруди	+	+	+	-	-
Природні ресурси	+	-	+	+	-
Інвентарна тара	+	+	+	-	-
Предмети прокату	+	+	+	-	-
Інші необоротні матеріальні активи	+	+	+	+	+

* розроблено автором

Спостерігається задіяння основних засобів практично у всіх видах діяльності, що обумовлено функціональною налаштованістю основних засобів до сприяння отриманню економічної вигоди для власників (інвесторів).

Слід зазначити, що поділ основних засобів на такі, що використовуються у фінансово-господарській діяльності (обслуговують основну діяльність, обслуговують допоміжну діяльність), екологічній діяльності (обслуговують природничо-екологічну діяльність) та соціальній діяльності (обслуговують соціальні потреби персоналу) пропонує здійснювати Самбурська Н.І. [178; с. 56]. Однак у її трактуванні такий поділ відповідає класифікаційній ознаці «за призначенням». Вважаємо, що в умовах стратегії сталого розвитку суб'єктів господарювання більш точною є назва «з метою формування інтегрованої звітності».

Недостатньо дослідженням відповідно до потреб обліково-аналітичного забезпечення управління інвестиціями в основні засоби є теоретико-методичне обґрунтування ознаки класифікаційного поділу «за джерелами фінансування».

Існує багато підходів до трактування сутності інвестицій (Додаток Б, таблиця Б.2). За Економічною енциклопедією інвестиції на рівні підприємства здійснюються у вигляді грошових коштів, цінних паперів, банківських вкладень в основний й оборотний фонди [42, с. 631]. Науковці В.С. Іфтемчук, В.А. Григор'єв, М.І. Манидич, Г.Д. Шутак під інвестиціями розуміють довготермінове вкладення капіталу у підприємства різних галузей народного господарства всередині країни чи за кордоном [98, с. 219]. Н.П. Шморгун, І.В. Головка інвестиції трактують як вкладення капіталу в різних його формах з метою забезпечення його приросту в майбутньому, одержання доходу в поточному періоді або для вирішення соціальних завдань [226, с. 141]. В.В. Кулішов [114, с.180-181], Б.А. Карпінський, О.В. Герасименко [100, с. 50] трактують поняття інвестицій як вкладення грошових, майнових та інтелектуальних цінностей в реальні та фінансові активи (об'єкти підприємницької діяльності) з метою отримання прибутку (доходу), капітальні вкладення в основний капітал (у розвиток виробництва а невиробничої сфери).

Крупка Я.Д. трактує інвестиції як вкладення грошових, матеріальних та інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою одержання прибутку або досягнення інших вигод [109; с. 12].

Відтак, основні засоби є об'єктом інвестування і в рамках управління інвестиціями потребують досконалого обліково-аналітичного забезпечення. У обліковій практиці цьому питанню не приділяється уваги, відсутня зацікавленість у чіткій ідентифікації джерел фінансування надходження (руху) основних засобів, хоча, у зв'язку із значною вартістю об'єктів основних засобів та необхідністю зниження рівня інвестиційних ризиків потреба у такій інформації є суттєвою. Крім того, формування облікової інформації щодо об'єктів основних засобів у розрізі джерел фінансування дозволить значно покращити аналітичний супровід інвестиційних проектів, підвищити ефективність інвестицій. Хоча варто зазначити, що аналітичний облік основних засобів за джерелами фінансування доцільно організовувати за умови диверсифікації інвесторів (внутрішні, зовнішні).

Безпосередньо пов'язаними з джерелами фінансування та ефективністю використання реальних інвестицій в основні засоби є строки корисного використання об'єктів основних засобів. Хоча в більшості трактувань поняття «основні засоби» характеристикою їх ідентифікації визначається строк їх корисної експлуатації (використання) більше року (або одного операційного циклу, якщо він довший за рік) [17, с. 224; 198, с. 36; 168; 217, с. 197; 120, с. 67; 125, с. 165; 6, с. 128; 7, с.145]. Однак у класифікаційному поділі та аналітичному обліку ця ознака не враховується, що є суттєвим недоліком організації і методики обліку основних засобів і зумовлює неефективне управління. Необхідність виокремлення цієї ознаки також пов'язана з процесами капіталізації економічних суб'єктів. За визначенням А.Г. Загороднього, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко капіталізація – це перетворення додатної вартості (нерозподіленого прибутку) в капітал, тобто використання її на розширення виробництва (збільшення активів підприємства) [51, с. 211]. На думку В.В. Кулішова, капітал – це засоби виробництва (інвестиційні ресурси), який поділяють на дві частини: основний

капітал (основні засоби) й оборотний капітал (оборотні засоби) [114, с. 173]. Отже, уречевленням основного капіталу є основні засоби як інструмент збільшення продуктивності праці найманих працівників.

Відповідно до наведених у додатку Б в таблиці Б.3 визначень, основні засоби як функціонуючий технічний капітал забезпечує отримання вигод власника цього капіталу як правило у вигляді доходу. І від строків корисної його експлуатації (використання) залежить сумарний дохід та нагромадження економічних вигод. Підвищення рівня повноти висвітлення обліково-аналітичної інформації щодо основних засобів уможлиблюється шляхом виокремлення за цією ознакою: основних засобів 1-го року корисної експлуатації, основних засобів 2-го року корисної експлуатації і т. і., що дає змогу опрацьовувати та узагальнювати показники використання основних засобів, їх доходності, рентабельності й капіталовіддачі більш адресно стосовно здійснених вкладень капіталу і слугуватиме значно ефективнішому менеджменту капіталу (інвестицій).

З урахуванням наведених пропозицій, класифікація основних засобів матиме вигляд, наведений у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 – Класифікація основних засобів

Класифікаційна ознака	Види основних засобів
1	2
За функціональним призначенням [168; 6, с. 128-129; 21, с. 54-57; 30, с. 120; 37, с. 12-14; 118, с. 46; 119, с. 67-68; 125, с. 165-167; 127, с. 62; 145, с. 133-138; 174, с. 146; 184, с. 306; 197, с. 106-107; 198, с. 37-40; 216, с. 78-79; 220, с. 267; 18, с. 67; 126, с. 204; 50, с. 143; 25, с. 98]	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Виробничі основні засоби (<i>основні засоби, що використовуються у процесі виробництва</i>) ✓ Невиробничі основні засоби <ul style="list-style-type: none"> - основні засоби, що використовуються у логістичному процесі підприємства (<i>постачання, реалізація товарів, послуг, сировини, матеріалів</i>)* - основні засоби, що використовуються для здачі в фінансову оренду* - основні засоби, що використовуються для адміністративних функцій*
За галузевою ознакою [6, с. 128-129; 37, с. 12-14; 119, с. 67-68; 125, с. 165-167; 145, с. 133-138; 184, с. 306; 197, с. 16-107; 198,	<ul style="list-style-type: none"> - Основні засоби промисловості - Основні засоби будівництва - Основні засоби сільського господарства тощо

Продовження табл. 1.6

1	2
с. 37-40; 216, с. 78-79; 220, с. 267; 18, с. 67; 126, с. 204; 50, с. 143; 178, с. 56]	
За використання [37, с. 12-14; 119, с. 67-68; 125, с. 165-167; 145, с. 133-138; 184, с. 306; 185, с. 261; 197, с. 106-107; 198, с. 37-40; 216, с. 78-79; 18, с. 67; 126, с. 204; 50, с. 143; 178, с. 56]	<ul style="list-style-type: none"> - Діючі основні засоби - Недіючі основні засоби - Основні засоби в запасі
За приналежністю [168; 37, с. 12-14; 119, с. 67-68; 125, с. 165-167; 145, с. 133-138; 184, с. 306; 185, с. 261; 197, с. 106-107; 198, с. 37-40; 216, с. 78-79; 220, с. 267; 18, с. 67; 126, с. 204; 50, с. 143; 25, с. 98]	<ul style="list-style-type: none"> - Власні - Орендовані
Відповідно до нарахування амортизації [168; 22, с. 420; 24, с. 95-96; 198, с. 37-40; 18, с. 67; 126, с. 204; 50, с. 143; 25, с. 98]	<ul style="list-style-type: none"> - Підлягають амортизації - Не підлягають амортизації
В залежності від призначення та натуральних ознак [168; 6, с. 128-129; 21, с. 54-57; 30, с. 120; 37, с. 12-14; 118, с. 46; 119, с. 67-68; 125, с. 165-167; 127, с. 62; 145, с. 133-138; 174, с. 146; 184, с. 306; 197, с. 106-107; 198, с. 37-40; 216, с. 78-79; 220, с. 267; 18, с. 67; 126, с. 204; 50, с. 143; 25, с. 98]	<ul style="list-style-type: none"> - Земельні ділянки - Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом - Будівлі, споруди та передавальні пристрої - Машини та обладнання - Транспортні засоби - Інструменти, прилади, інвентар (меблі) - Тварини - Багаторічні насадження - Інші основні засоби - Бібліотечні фонди - Малоцінні необоротні матеріальні активи - Тимчасові (нетитульні) споруди - Природні ресурси - Інвентарна тара - Предмети прокату - Інші необоротні матеріальні активи
За відношенням до видів діяльності*	<ul style="list-style-type: none"> - основні засоби, що використовуються у процесах операційної діяльності* - основні засоби, що використовуються у процесах інвестиційної діяльності*
З метою формування інтегрованої звітності*	<ul style="list-style-type: none"> - основні засоби фінансово-господарської діяльності;

Продовження табл. 1.6

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> - основні засоби екологічної діяльності* - основні засоби соціальної діяльності*
<i>За строками корисної експлуатації*</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Основні засоби 1-го року використання - Основні засоби 2-го року використання - Основні засоби n-го року використання
<i>За джерелами фінансування*</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ внутрішні інвестиції в основні засоби - придбання за гроші або їх еквіваленти - виготовлення власними силами або підрядним способом - обмін (подібний та неподібний) - поліпшення та утримання об'єктів основних засобів - орендовані основні засоби ✓ зовнішні інвестиції в основні засоби - внесок до статутного капіталу - безоплатне отримання - орендовані основні засоби

* запропоновано автором

Запропоновані доповнення до класифікаційного поділу основних засобів є необхідним інструментом удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління з позицій підвищення корисності інформації в частині її своєчасності, доречності (релевантності), репрезентативності та системності для потреб власників (інвесторів).

Отже, виокремлення найбільш вагомих сторін і характерних рис основних засобів як об'єктів обліку й аналізу дало змогу уточнити визначення основних засобів як об'єктів реального інвестування, розробити модель життєвого циклу інвестицій в основні засоби та уточнити класифікацію основних засобів. Таке узагальнення окреслює напрями подальшого розвитку теоретико-методичних засад обліку та аналізу основних засобів і сприятиме формуванню більш репрезентативної інформації в підсистемах обліку і аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями автотранспортних підприємств.

1.2. Місце і роль обліку й аналізу основних засобів в системі управління підприємствами

Забезпечення сталого розвитку підприємства в умовах конкурентної боротьби, економічних викликів і ризиків глобального та національного масштабу обумовлює необхідність підвищення якості і ефективності прийняття управлінських рішень. Досягнення цієї мети можливе за умови системного підходу, тобто урахування максимально можливого числа чинників, критеріїв, причинно-наслідкових зв'язків і функцій економічних явищ, процесів, відносин стосовно предмета та об'єкта дослідження.

Основні засоби є, в певній мірі, унікальним об'єктом дослідження, так як ускладнення економічних зв'язків, явищ і процесів на підприємстві, диверсифікація його фінансово-економічної діяльності, збільшення впливів і загроз з боку зовнішнього середовища прямо чи опосередковано пов'язано з ними. Забезпечення конкурентних переваг для підприємства з позицій його економічної політики неможливе без формування і реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії, що потребує відповідних коректив в управлінні основними засобами та його обліково-аналітичному забезпеченні.

Посилення уваги з боку держави і суспільства до вирішення соціальних та екологічних проблем згідно зі стратегією сталого розвитку також обумовлює зміни у концептуальних підходах щодо стратегічного і тактичного управління основними засобами та урахування цих процесів в обліку та аналізі. Проведені дослідження обумовили формування концептуальної моделі обліку та аналізу основних засобів в системі управління ними (рисунк 1.3).

Сучасне підприємство є складним, багаторівневим, структурно різноманітним утворенням, що функціонує завдяки взаємодії багатьох чинників задля реалізації стратегічних і практичних завдань, визначених його власниками. Система управління всіма економічними процесами на підприємстві, відповідно, є сукупністю багатьох підсистем, які забезпечують ухвалення рішень стосовно окремих сторін і напрямків діяльності.

Рисунок 1.3 – Концептуальна модель обліку та аналізу основних засобів в системі управління (розроблено автором)

Якість і своєчасність управлінських дій безпосередньо та суттєво залежить від налагодженості й ефективності обліково-аналітичного забезпечення. Щодо облікових та аналітичних даних про наявність, рух, використання основних засобів, то інформаційні запити суб'єктів управління недостатньо задовольняються у зв'язку з недосконалістю організаційних та методичних засад обліку та аналізу.

Існуючі методики обліку та аналізу основних засобів практично орієнтовані на інформаційне забезпечення системи управління в цілому, безвідносно окремих підсистем управління, як от: управління реальними інвестиціями, управління потенціалом т. і. Тому для подальшого удосконалення методики та організації обліку та аналізу основних засобів потребує уточнення та ідентифікації їх місце і роль в функціонуванні операційних підсистем управління.

Обліково-аналітична інформація щодо наявності, складу, стану, структури та використання основних засобів є необхідним елементом управління необоротними активами. Для більшості підприємств малого і середнього бізнесу основні засоби мають найбільшу частку у структурі необоротних активів, тому їх поведінка впливає на прийняття управлінських рішень щодо необоротних активів у цілому, знаходиться у тісному причинно-наслідковому зв'язку. На підприємствах транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності питома вага необоротних активів відносно всіх активів знаходиться у межах 66,77 % – 66,25 % [35].

У процесі управління грошовими потоками виважені, системні рішення базуються, поряд з іншою, на аналітичній інформації щодо надходження та вибуття основних засобів і пов'язаними з ними позитивними й негативними грошовими потоками у процесі інвестиційної діяльності. Підсистема управління витратами включає управління витратами від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності. У процесі управління витратами від операційної діяльності здійснюється аналіз:

- динаміки нарахованої амортизації основних засобів;
- ефективності витрат на утримання та експлуатацію обладнання виробничого та адміністративного призначення, основних засобів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг;
- аналіз витрат на технічне обслуговування, поточний та капітальний ремонт основних засобів.

У процесі управління витратами від інвестиційної діяльності, згідно з НП(С)БО 1 та П(С)БО 16 проводиться аналітичне дослідження: втрат від їх уцінки, витрат на їх ліквідацію.

У процесі прийняття управлінських рішень щодо фінансових результатів з метою максимізації чистого прибутку варто також взяти до уваги обліково-аналітичну інформацію щодо руху, стану та використання основних засобів, адже від характеру динаміки використання основних засобів залежить прибуток від операційної діяльності, а рівень ефективності використання основних засобів

впливає на динаміку обсягів виробництва і реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Крім того, значною є частина підприємств, які у процесі диверсифікації діяльності надають в операційну оренду окремі об'єкти основних засобів, збільшуючи, таким чином, доходи від іншої операційної діяльності.

Процес запровадження інновацій прямо чи опосередковано пов'язаний зі змінами у кількісному та якісному складі, стані та ефективності використання основних засобів. Тому підсистема стратегічного і поточного управління інвестиціями базується на відповідних даних обліку та аналізу основних засобів.

Ринкова економіка характеризується наявністю багатьох загроз і невикористаних можливостей. Економічні ризики, пов'язані з недоотриманням економічних вигод власниками підприємства, зниженням рівня корисності об'єктів основних засобів досить часто виникають у зв'язку з несвоєчасною, неповною, недостатньою обліковою інформацією щодо основних засобів, у результаті чого управлінські рішення є неоперативними і неефективними. Одним із найбільш вагомих напрямків ефективного управління ризиками є налагодження якісного і оперативного обліку та аналізу основних засобів.

У причинно-наслідковому зв'язку з економічними ризиками знаходиться управління економічною безпекою підприємств. На думку науковців В.В. Євдокимова, О.В. Олійник, Д.О. Грицишен, О.О. Грищенко, економічну безпеку слід розуміти як суттєву властивість, притаманну економічній системі, яка визначає можливість системи забезпечувати ефективні умови функціонування та забезпечення необхідними ресурсами [105, с. 34].

Ми підтримуємо думку Є.А. Олейнікова щодо виокремлення ресурсно-функціонального підходу до економічної безпеки. Вченим виділено сім функціональних складових: інтелектуально-кадрову, фінансову, техніко-технологічну, політико-правову, екологічну, інформаційну, силову [154]. Відтак, без техніко-технологічної складової, що базується на використанні основних засобів, економічна безпека підприємств не буде повноцінною та надійною. Тому облікова та аналітична інформація відносно складу, структури, руху,

спрацювання, використання основних засобів є необхідною і ваговою складовою інформаційного супроводу економічної безпеки підприємств.

Зменшення ризиків банкрутства досягається завдяки досконалій системі антикризового управління, яке базується на урахуванні багатьох складових фінансово-господарської діяльності: ліквідності, фінансової незалежності, доходності, рентабельності оборотних активів зокрема, і активів – загалом. Підвищення рівня, позитивна динаміка цих показників, а у ряді випадків – досягнення і дотримання їх нормативних значень можливі за умови своєчасних управлінських рішень за даними обліку та аналізу.

У систему основних внутрішніх факторів, що обумовлюють кризовий фінансовий розвиток підприємства, І.О. Бланк включає низький рівень використання основних засобів, недосягнення запланованих обсягів прибутку за реалізованими реальними проектами, неефективний інвестиційний менеджмент [12, с. 495]. У процесі антикризового управління фінансова стабілізація здійснюється через реалізацію (ліквідацію) надлишкових або неефективно використовуваних активів, у тому числі основних засобів. Для того, щоб ці процеси відбувалися максимально ефективно, антикризовий менеджер чи фінансово-економічна служба підприємства потребує даних обліку та аналізу відносно основних засобів в частині: кількісного складу; ступеня спрацювання; термінів експлуатації; використання основних засобів в часі; використання основних засобів за потужністю; фондівіддачі основних засобів.

Особливо важливою є обліково-аналітична інформація щодо наявності і поведінки основних засобів для підсистеми управління інвестиціями. Реалізація стратегії сталого розвитку як правило містить інвестиційну складову. Реальне і фінансове інвестування є передумовою інноваційної політики підприємства, засобом отримання конкурентних переваг на олігополістичному ринку у довготерміновій перспективі, збалансованості економічних, екологічних та соціальних інтересів власників підприємств. Урахування реалій ринкової економіки в Україні зумовлює орієнтацію власників багатьох суб'єктів господарювання у своїй інвестиційній політиці на реальне інвестування. Формами

реального інвестування, за І.О. Бланком [12, с. 353] є: придбання цілісних майнових комплексів; нове будівництво; реконструкція, модернізація, оновлення окремих видів обладнання, інноваційне інвестування в нематеріальні активи, інвестування приросту запасів матеріальних оборотних активів.

Капітальні інвестиції в Україні у 2014 році складали 204 061,7 млн. грн., у тому числі у матеріальні необоротні активи – 196 916,1 млн. грн. Приріст обсягів капітальних інвестицій у цілому у 2014 році порівняно з 2013 роком склав 29,5 %, у тому числі капітальних інвестицій у матеріальні необоротні активи – 29,6 % (Додаток В, таблиця В.1). У зв'язку з кризовими явищами в економіці України у цілому та окремих суб'єктів господарювання спостерігається тенденція до скорочення темпів і обсягів інвестування у 2014 році порівняно з даними 2013 року (на 11,8% загалом за обсягом освоєних інвестицій та на 10,9 % по інвестиціях в матеріальні активи), тому більшість з них використовує форми реального інвестування, які потребують найменшого вкладання коштів, а саме: заміна або модернізація обладнання на нове, інноваційне і продуктивне з високими технічними характеристиками енергозбереження та ефективності обладнання. Тому для потреб ефективного управління реальними інвестиціями необхідно використовувати значний масив обліково-аналітичної інформації щодо основних засобів як об'єктів інвестування, а саме: строків корисної і фактичної експлуатації, екстенсивного та інтенсивного використання, доходу та прибутку на 1 грн. основних засобів.

У прямій залежності з інвестуванням знаходиться вартісно-орієнтоване управління. Як зазначає О.А. Лаговська, активні інвестиційні процеси, які є запорукою підвищення інноваційності вітчизняних підприємств, в умовах глобалізації, що супроводжуються посиленням конкурентної боротьби між суб'єктами господарювання, в першу чергу, за інвестиційні ресурси, призводять до необхідності першочергової концентрації зусиль управлінського персоналу на забезпеченні задоволення інтересів інвесторів, які прагнуть максимізувати вартість об'єктів інвестування [115, с. 5]. Погоджуємося з думкою Н.А. Мамонтової, що, ухвалюючи рішення щодо доцільності інвестування за

кількома альтернативними варіантами, зазвичай зіставляють усі очікувані витрати з майбутньою вартістю компанії. Схвалення одержує те рішення, при якому вдається отримати максимальне збільшення вартості компанії на одиницю вкладених коштів [130, с. 48].

Згідно з майновим підходом [108, с. 78], оцінка вартості підприємства є різницею вартості активів та зобов'язань. А у структурі активів значну частку на автотранспортних підприємствах становлять основні засоби. Тому логічним є аналіз співвідношення темпів росту вартості підприємства та основних засобів. Враховуючи те, що за матеріальним змістом вартість підприємства є сукупністю фізичного та фінансового капіталу, то для ефективного вартісно-орієнтованого управління актуальним є своєчасне й репрезентативне обліково-аналітичне забезпечення в частині основних засобів як вагової складової фізичного капіталу і чинника зростання вартості. Отже, існує значне число запитів підсистем управління щодо облікової та аналітичної інформації відносно основних засобів, які потребують узагальнення та урахування в рамках методики та організації обліку й аналізу (табл. 1.7.).

Практично всі напрямки аналізу основних засобів є задіяними при ухваленні управлінських рішень. Тут логічним є переважання потреб в аналітичній оцінці рівня і динаміки вартісних показників використання та ефективності використання основних засобів, які є, певною мірою, універсальними й багатофункціональними. Урахування сукупності напрямків аналізу за системним підходом створює необхідне інформаційне підґрунтя ухвалення управлінських рішень відповідно до запитів заінтересованих сторін, знижує рівень невизначеності і сприяє реалізації її тактичних і стратегічних завдань.

Отже, проведені дослідження обумовили формування концептуальної моделі обліку й аналізу основних засобів в системі управління ними. Узагальнення значного числа запитів підсистем управління щодо облікової й аналітичної інформації відносно основних засобів, які потребують групування та врахування в рамках організації та методики обліку й аналізу, обумовило

Таблиця 1.7 – Матриця функціонального взаємозв'язку напрямів аналізу основних засобів та підсистем управління *

Напрямок аналізу основних засобів	Управління										
	несоборотними активами	реальними інвестиціями (капіталом)	грошовими потоками	витратами	прибутком	ринковою вартістю підприємства	виробничим потенціалом	інноваційним потенціалом	ризиками	антикризове	економічною безпекою підприємства
Аналіз складу основних засобів	+	+				+	+	+			+
Аналіз структури основних засобів	+	+				+	+	+			+
Аналіз стану основних засобів	+	+					+	+	+		+
Аналіз руху основних засобів	+	+	+				+				+
Аналіз використання основних засобів (екстенсивне та інтенсивне)	+	+					+	+		+	+
Аналіз вартісних показників використання основних засобів (фондо-, механоємність виробництва, праці, фондівіддача)	+	+					+	+	+	+	+
Аналіз ефективності витрат на утримання та експлуатацію основних засобів	+			+	+					+	
Аналіз строків корисної експлуатації об'єктів основних засобів	+	+					+	+	+		
Аналіз доходності основних засобів (чистий дохід від реалізації (сукупний дохід)) на 1 грн. основних засобів)					+			+	+	+	
Аналіз прибутковості основних засобів (прибуток від операційної діяльності на 1 грн. вартості основних засобів)					+			+	+	+	
Аналіз співвідношення темпів росту вартості підприємства та основних засобів						+					

* розроблено автором

формування матриці функціонального взаємозв'язку напрямків аналізу основних засобів та підсистем управління. Таке узагальнення сприятиме формуванню більш репрезентативної інформації в підсистемах обліку й аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями автотранспортних підприємств.

1.3. Аналіз стану і перспектив розвитку основних засобів автотранспортних підприємств в рамках реалізації стратегії сталого розвитку

Стратегічною метою розвитку України є побудова сильної та сучасної європейської демократичної держави з потужною економікою для забезпечення гідного життя кожного громадянина [32]. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [190] має за мету впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на відповідні позиції у світі. Задля цього рух уперед здійснюватиметься за векторами розвитку, безпеки, відповідальності та гордості.

Вектор розвитку – це забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя. Україна має стати державою з сильною економікою та з передовими інноваціями. Для цього, передусім, необхідно відновити макроекономічну стабільність, забезпечити стійке зростання економіки екологічно невиснажливим способом, створити сприятливі умови для ведення господарської діяльності та прозору податкову систему [190].

Вектор безпеки – це забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності. Україна має стати державою, що здатна захистити свої кордони та забезпечити мир не тільки на своїй території, а й у європейському регіоні [190].

Вектор відповідальності – це забезпечення гарантій, що кожен громадянин, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, матиме доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг в державному та приватному секторах [190].

Вектор гордості – це забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт. Україна повинна зайняти гідне місце серед провідних держав світу, створити належні умови життя і праці для виховання власних талантів, а також залучення найкращих світових спеціалістів різних галузей [190].

У нашій державі нерозв'язані проблеми накопичувалися десятиріччями. Не підкріплена економічним розвитком «соціалізація» бюджету тільки тимчасово вирішувала завдання покращення добробуту громадян, оскільки вона не базувалася на адекватному збільшенні обсягів виробництва і підвищенні рівня продуктивності праці. При цьому довгий час не проводилися реформи, спрямовані на усунення структурних диспропорцій [32].

Внаслідок цього в Україні істотно загальмувалися процеси подолання структурних дисбалансів перехідного періоду, технологічної модернізації, поліпшення основних фондів, формування ефективної економічної бази для соціальних перетворень і, як наслідок, Україна залишилася вразливою до кризи 2008-2009 років, яка негативно вплинула майже на всі галузі економіки, тисячі компаній і мільйони громадян [32].

Необхідність модернізації виробництва та структурної перебудови економіки потребує створення умов для акумулювання інвестиційних ресурсів і посилення інвестиційного потенціалу економіки.

Для створення сприятливого інвестиційного клімату завдання державної політики на 2013-2014 роки передбачали як заходи з дерегуляції, так і заходи із забезпечення макроекономічної стабільності.

Завданнями державної політики на 2013-2014 роки були:

- забезпечення оптимального рівня інфляції, який не перешкоджатиме економічному розвитку країни;
- стимулювання здійснення інвестиційних операцій в національній валюті;
- забезпечення збалансованості державних фінансів з реальними можливостями національної економіки;
- забезпечення фінансової стабільності;

- детінізація економіки;
- зниження адміністративних бар'єрів для розвитку підприємництва;
- зменшення втручання контролюючих органів у господарську діяльність;
- стимулювання реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки, у тому числі шляхом спрямування коштів на здійснення видатків капітального характеру;
- утворення державного банку розвитку з метою стимулювання та підтримки розвитку пріоритетних галузей економіки, реалізація інвестиційних та інноваційних проектів, залучення довгострокових зовнішніх інвестицій в національну економіку;
- стимулювання інвестиційної активності суб'єктів малого підприємництва [32].

Однак, у зв'язку з непростю політичною ситуацією стан економіки в Україні у 2014 році був дуже складним. Обсяг валового внутрішнього продукту щоквартально знижувався (у відсотках до відповідного кварталу попереднього року, у постійних цінах 2010 року): у 1 кварталі на 1,2 %, у 2 кварталі – на 4,6 %, у 3 кварталі – на 5,3 % [35]. Це є черговим підтвердженням того, що для країни дуже важливим є інвестування, як зовнішнє так і внутрішнє. Інвестиції допоможуть Україні стати конкурентоспроможною, її продукції, товарам, роботам, послугам відповідати європейським вимогам.

Відстежуючи динаміку освоєних інвестицій (зокрема, капітальних), слід зазначити, що їх вартість в Україні у 2010-2012 роках постійно зростала, починаючи з 2013 року має місце тенденція до їх зниження. Обсяг освоєних капітальних інвестицій у 2014 році перевищує такий обсяг у 2010 році (на 29,5 %), однак є нижчим порівняно з попереднім 2013 роком (на 11,8 %) (рисунок 1.4).

Транспортний комплекс є важливою складовою у структурі економіки України. Ефективне функціонування державної транспортної системи та включення її у європейську та світову транспортні мережі сприяє вирішенню найважливіших завдань сьогодення та дає змогу збільшити обсяги міжнародних перевезень.

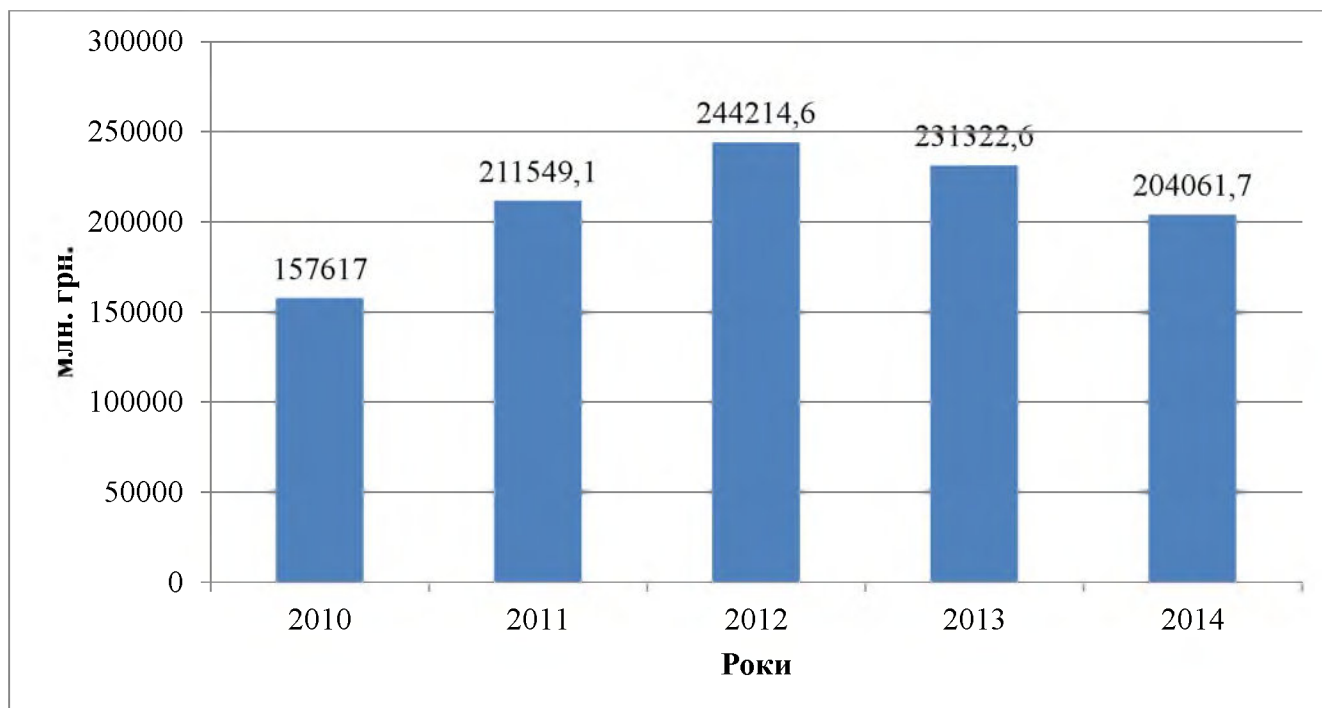

Рисунок 1.4 – Динаміка капітальних інвестицій в Україні за 2010-2014 роки
(складено за [Додаток В, таблиця В.1])

Підприємства пошти та зв'язку протягом останніх років зберігають тенденцію підвищення ефективності діяльності, подальшого розвитку та технічного переозброєння [201, с. 13]. Водночас, рівень транспортного обслуговування економіки і населення на сьогодні є нижчим, ніж у розвинутих державах світу. Потребує оновлення більша частина комунального транспорту та рухомого складу залізничного транспорту, що може бути забезпечено за рахунок продукції вітчизняного виробництва [32]. Частка обсягів продукції підприємств транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності у загальному обсязі внутрішнього валового продукту України за 2014 рік становила 7,0 % (109 136 млн. грн.) (рисунок 1.5).

Роль транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності в економіці також характеризується часткою зайнятого в ньому економічно-активного населення (рисунок 1.6). Аналіз даних рисунку 1.6 свідчить про зростання розвитку транспортних перевезень в Україні у 2013 році порівняно з даними 2012 року.

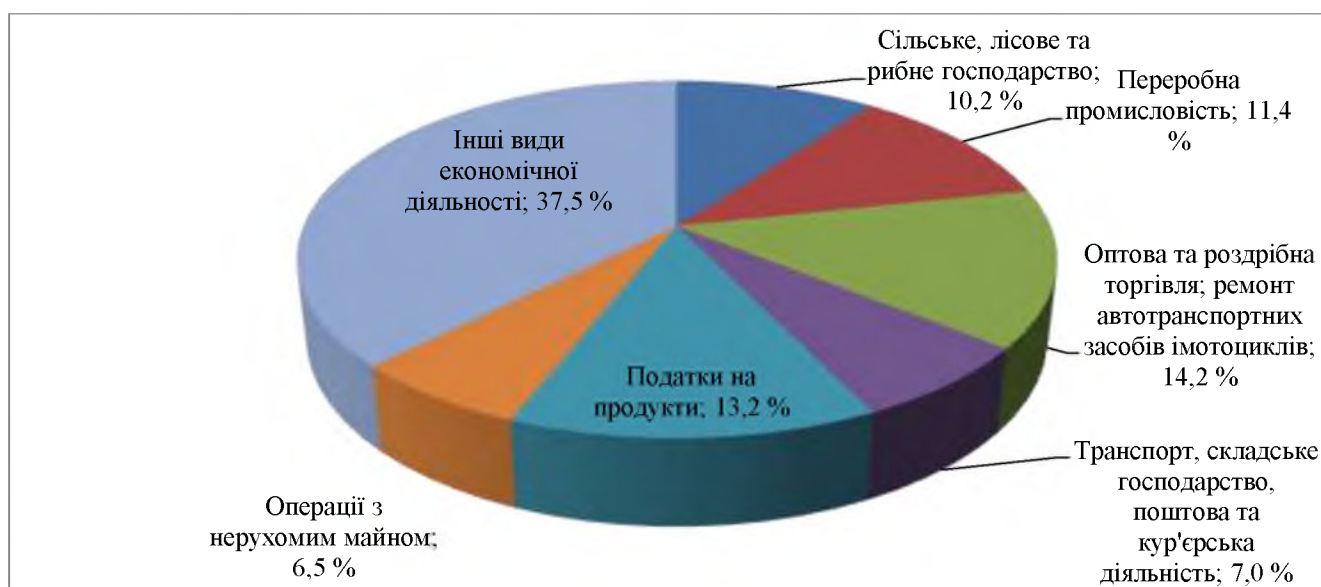

Рисунок 1.5 – Структура валового внутрішнього продукту України за 2014 рік (складено на підставі [35])

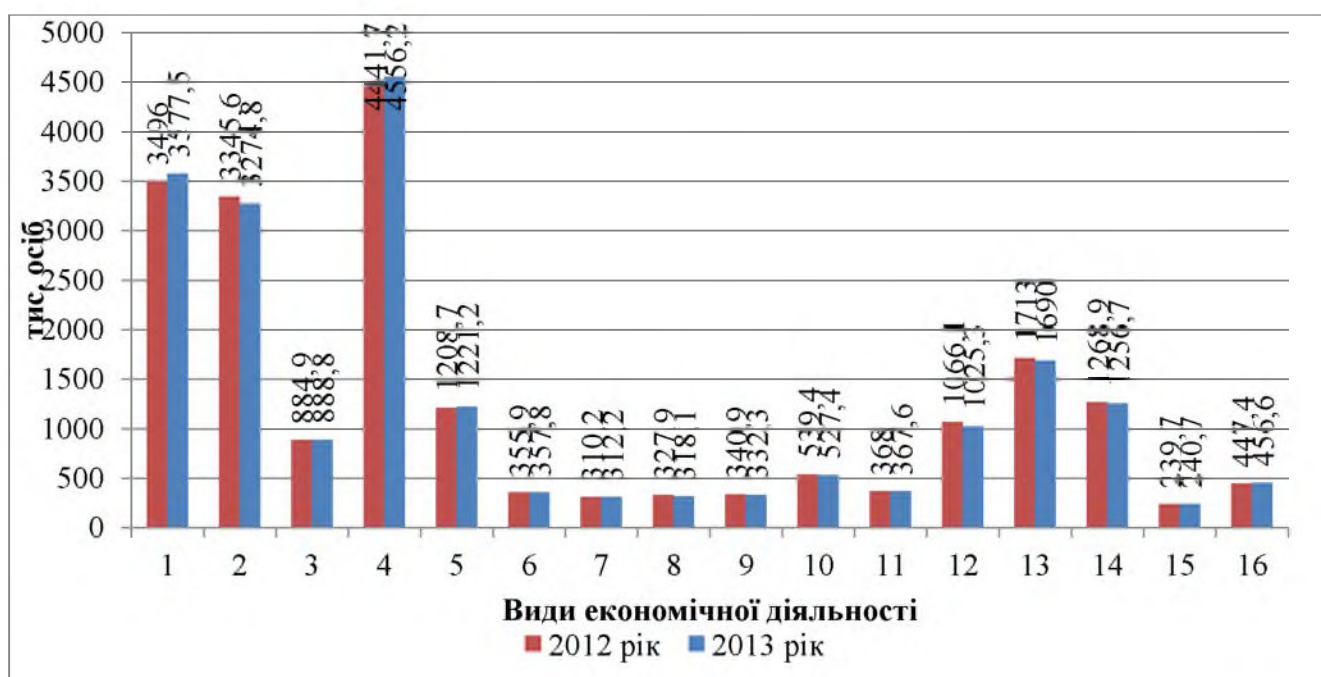

Рисунок 1.6 – Зайняте населення за видами економічної діяльності за 2012-2013 роки (складено на підставі [34; Додаток В, таблиця В.2]), де:

- 1 – сільське та рибне господарство;
- 2 – промисловість;
- 3 – будівництво;
- 4 – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів;
- 5 – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська служба;
- 6 – тимчасове розміщення й організація харчування;
- 7 – інформація та телекомунікації;

- 8 – фінансова та страхова діяльність;
- 9 – операції з нерухомим майном;
- 10 – професійна, наукова та технічна діяльність;
- 11 – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування;
- 12 – державне управління й оборона; обов’язкове соціальне страхування;
- 13 – освіта;
- 14 – охорона здоров’я та надання соціальної допомоги;
- 15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок;
- 16 – інші види економічної діяльності.

Що стосується обсягу освоєних капітальних інвестицій у транспорт, складське господарство, поштову та кур’єрську діяльність, то у 2014 році він становив 13956,0 млн. грн., що на 4516,6 млн. грн. або на 24,5 % менше, ніж у 2013 році. Загалом, протягом 2010-2014 років саме 2014 рік характеризувався найменшим обсягом капітальних інвестицій у такий вид економічної діяльності (рисунок 1.7).

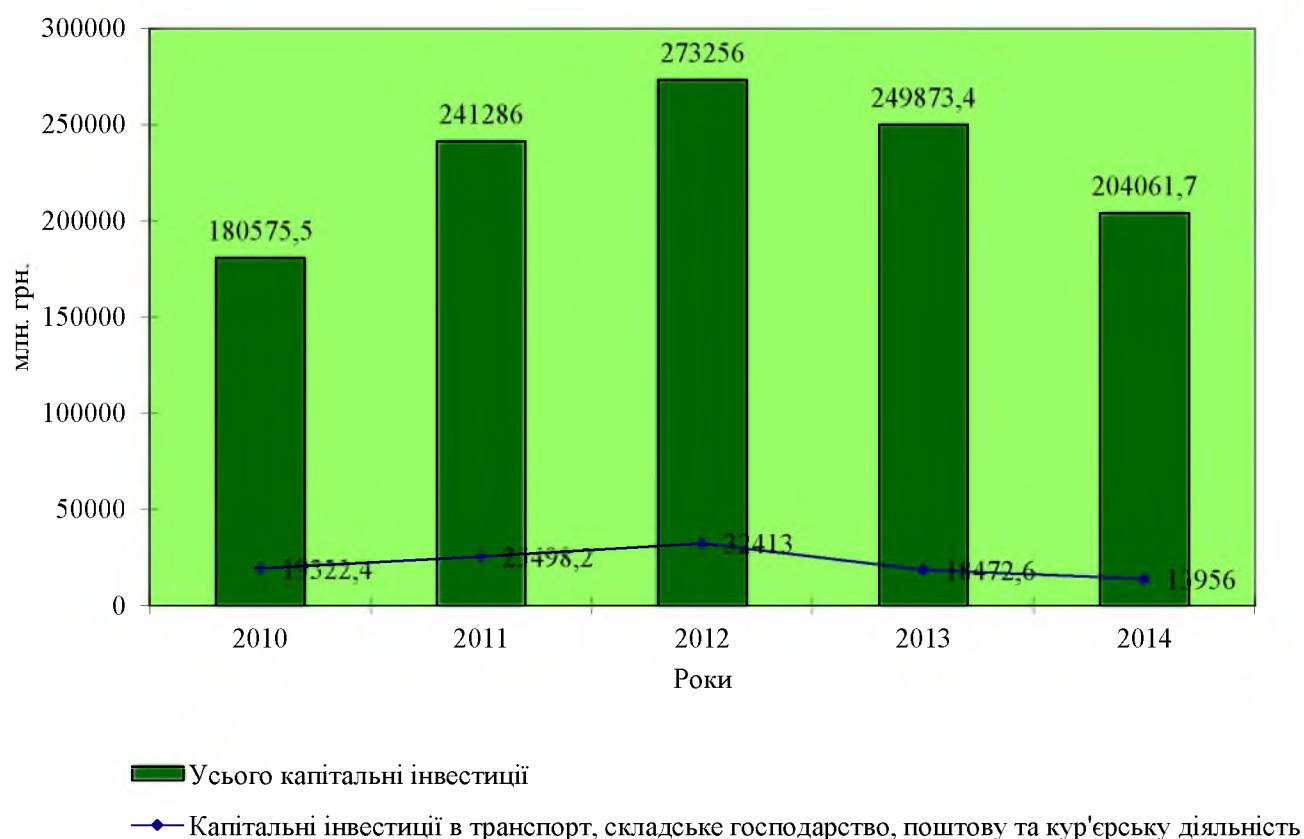

Рисунок 1.7 – Динаміка обсягу капітальних інвестицій України в цілому та у транспорт, складське господарство, поштову та кур’єрську діяльність у 2010-2014 роках (складено за [Додаток В, таблиця В.3])

Аналізуючи динаміку капітальних інвестицій за видами активів у 2010-2014 роках, слід зазначити, що найбільший їх обсяг спостерігався в інвестиції у матеріальні активи: 96,4 % від загального обсягу інвестицій у 2010 році, 96,2 % у 2011 році, 96,8 % у 2012 році, 95,6 % у 2013 році та 96,5 % у 2014 році. Загалом на кінець 2014 року порівняно з 2010 роком зростання величини інвестицій в матеріальні активи складало 44 965,9 млн. грн. або 29,6 %.

Найбільш характерним видом матеріальних активів автотранспортних підприємств є транспортні засоби. Частка інвестицій в транспортні засоби є суттєвою, хоча і не найбільшою серед інвестицій в інші види матеріальних активів (5,7 %, 6,2 %, 8,6 %, 6,1 % та 5,9 % відповідно в розрізі років). Динаміку обсягу капітальних інвестицій за видами активів усього та в транспортні засоби зокрема представимо графічно (рисунок 1.8).

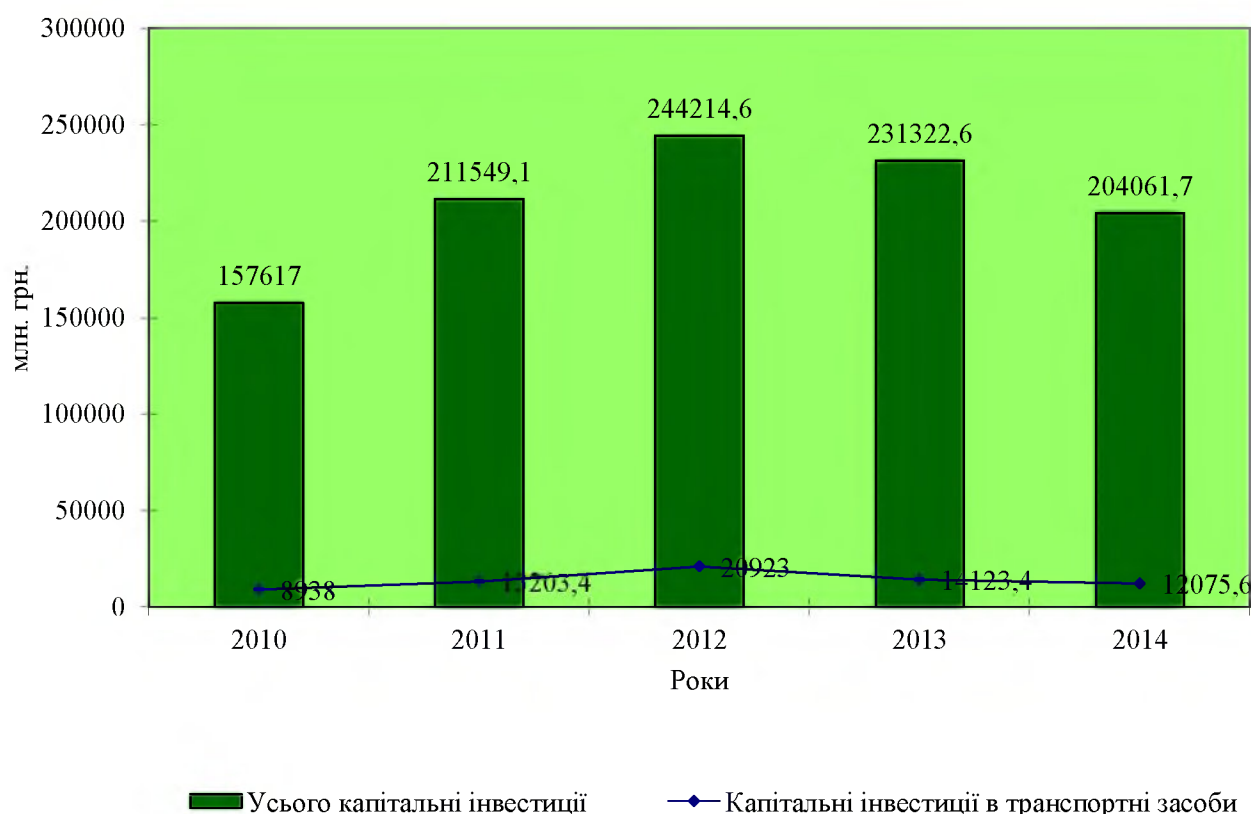

Рисунок 1.8 – Динаміка капітальних інвестицій за видами активів усього та інвестицій в транспортні засоби зокрема у 2010-2014 роках (складено за [Додаток В, таблиця В.4])

Щодо джерел фінансування капітальних інвестицій у 2010-2014 роках, то найбільшу частку у загальному обсязі капітальних інвестицій займають капітальні інвестиції за рахунок власних коштів підприємств та організації, в тому числі й автотранспортних. Значною є частка фінансування за рахунок кредитів банків та інших позик і за рахунок коштів населення на індивідуальне житлове будівництво. Найменшою є частка капітальних інвестицій за рахунок коштів іноземних інвесторів та коштів населення на будівництво власних квартир (додаток В, таблиця В.5).

Відслідковуючи динаміку вартості основних засобів, слід зазначити, що їх вартість (первісна (переоцінена) вартість) в Україні у 2010-2013 роках постійно зростала. Вартість основних засобів (первісна (переоцінена) вартість) у 2013 році порівняно з 2010 роком зросла на 56,4 %, а порівняно з аналогічними даними 2012 року – на 13,7 %. Динаміку вартості основних засобів (первісної (переоціненої) вартості) представимо графічно (рисунок 1.9).

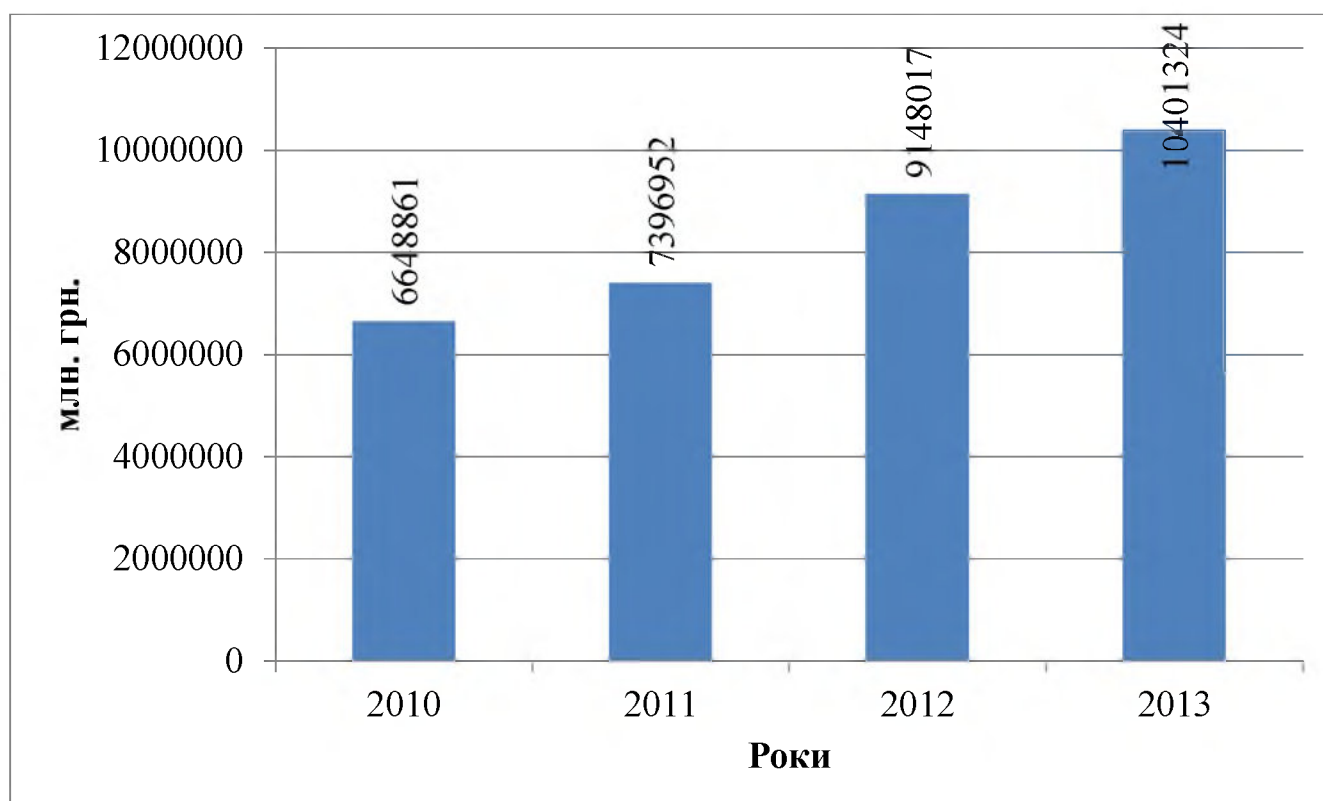

Рисунок 1.9 – Динаміка вартості основних засобів України за 2010-2013 роки
(складено за [Додаток В, таблиця В.6])

Що стосується вартості основних засобів транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності, то у 2013 році вона становила 6 403 272 млн. грн. або 61,56 % від загальної вартості основних засобів України (додаток В, таблиця В.7) (рисунок 1.10), що є значущим, а відтак вимагає постійного моніторингу не лише на мікрорівні через безпосередніх керівників підприємств, а й на макрорівні – рівні держави – з метою виконання стратегії розвитку держави.

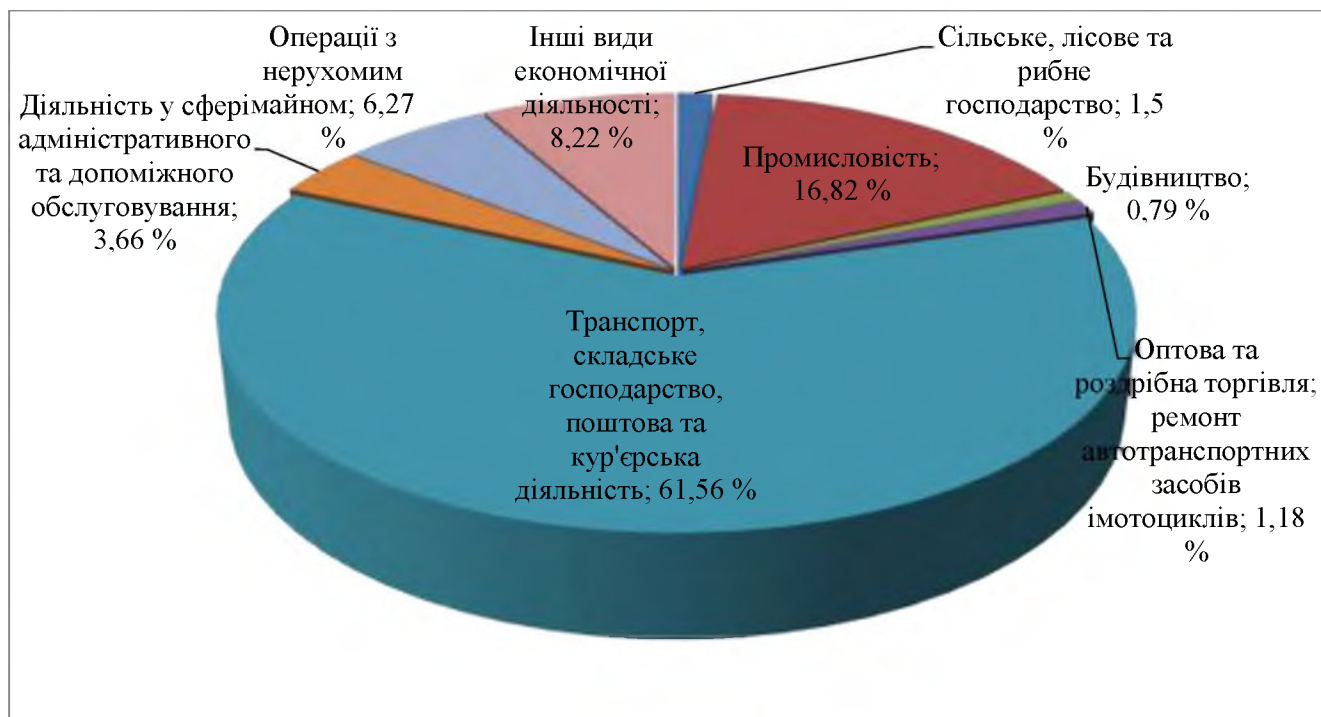

Рисунок 1.10 – Структура вартості основних засобів України за видами економічної діяльності у 2013 році (складено на підставі [33; додаток В; таблиця В.8])

Динаміку вартості основних засобів України та вартості основних засобів транспорту і зв'язку у 2010-2012 роках представимо графічно (рисунок 1.11).

У 2013 році первісна (переоцінена) вартість основних засобів України досягла значення 10 401 324 млн. грн., а вартість основних засобів транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської служби – 6 403 272 млн. грн., що складає 61,56 % від загальної вартості основних засобів країни. Однак слід наголосити, що ступінь зносу основних засобів підприємств вказаного виду

економічної діяльності також є найбільшим, і у 2013 році він сягнув значення 96,7 % (Додаток В, таблиця В.10).

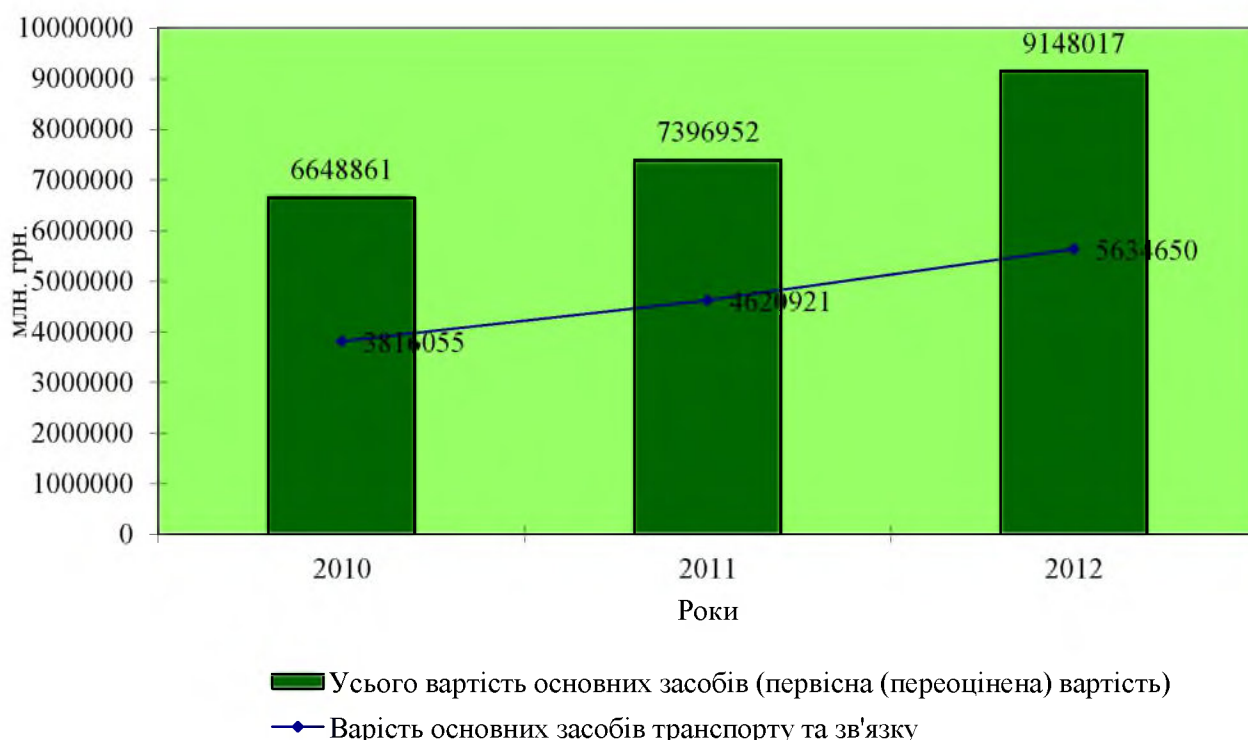

Рисунок 1.11 – Динаміка вартості основних засобів України в цілому та основних засобів транспорту та зв'язку у 2010-2012 роках (складено за [Додаток В, таблиця В.9])

Нині транспортний сектор економіки України загалом задовольняє лише базові потреби економіки та населення у перевезеннях. Рівень безпеки, показники якості й ефективності перевезень пасажирів і вантажів, енергоефективності, техногенного навантаження на довкілля не відповідають сучасним вимогам.

Залишається низьким рівень сервісного обслуговування клієнтів, недостатньо використовується наявний транзитний потенціал і вигідне географічне положення країни. Спостерігається відставання в розвитку транспортної інфраструктури, транспортно-логістичних технологій, мультимодальних перевезень, рівня контейнеризації, що зумовлює високу частку транспортних витрат у собівартості продукції [199].

Незадовільний стан вітчизняної інноваційної та високотехнологічної складової транспортної галузі пояснюється:

- недостатнім рівнем інвестування,
- низьким рівнем тарифів на соціально значимі пасажирські перевезення, що підлягають державному регулюванню;
- обмеженим фінансуванням з державного та місцевих бюджетів;
- відсутністю коштів на просте відтворення основних фондів внаслідок зниження їх вартості та недостатнього рівня амортизаційних відрахувань;
- відсутністю інвестицій на умовах концесій,
- відсутністю державно-приватного партнерства;
- недосконалістю механізмів лізингу.

Нестача інвестицій призвела до стрімкого старіння рухомого складу та транспортної інфраструктури [199]. Однак питання наявності та ефективності використання основних засобів найбільш актуальне саме для автотранспортних підприємств, що підтверджується значною вартістю таких активів на підприємствах цього виду діяльності.

Закон України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2001 р. № 2344-III визначає автомобільний транспорт як галузь транспорту, яка забезпечує задоволення потреб населення та суспільного виробництва у перевезеннях пасажирів та вантажів автомобільними транспортними засобами [171]. Одними із основних показників розвитку автотранспорту є: для вантажних перевезень – вантажооборот, для пасажирського транспорту – пасажирооборот, динаміка яких наведена на рисунку 1.12.

Спостерігається значна частка саме послуг автомобільного транспорту у структурі вантажообороту та пасажирообороту України. Так, у 2010 році вантажооборот автомобільного транспорту складав 20,9 % у загальному обсязі вантажообороту всіма видами транспорту, у 2011 році – 21,97 %, у 2012 році – 23,16 %, у 2013 році – 24,22 % та у 2014 році – 26,58 %. Таким чином спостерігається постійне зростання обсягу вантажообороту, здійсненого автомобільним транспортом при нестійкій динаміці загального обсягу вантажообороту. Щодо пасажирообороту автомобільним транспортом, то його частка у загальному обсязі пасажирообороту всіма видами транспорту складала: у

2010 році – 40,11 %, у 2011 році – 38,28 %, у 2012 році – 38,02 %, у 2013 році – 38,2 % та у 2014 році – 40,22 %.

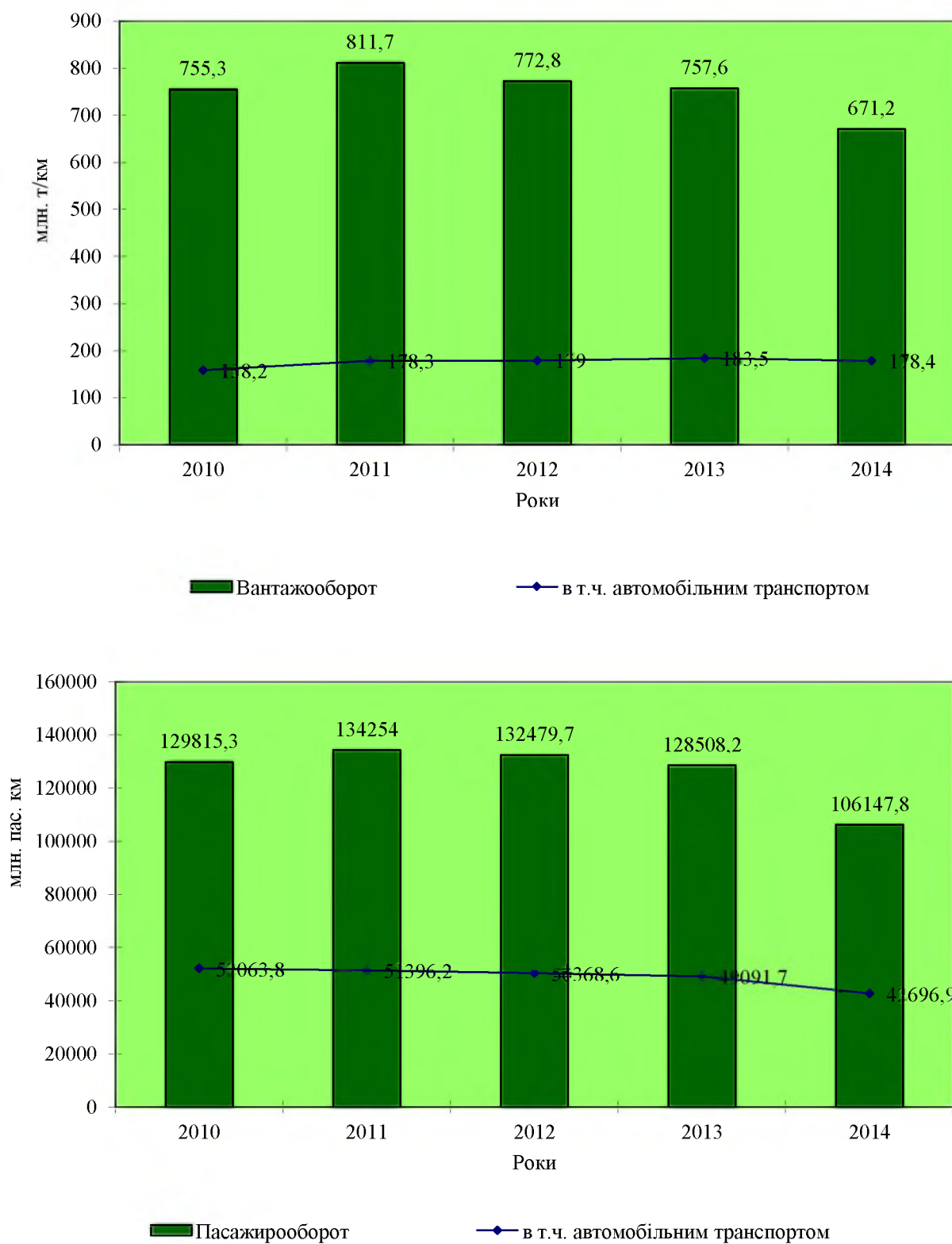

Рисунок 1.12 – Динаміка вантажообороту та пасажирообороту України за 2010-2014 роки (складено на підставі [35; Додаток В, таблиці В.11, В.12])

Тобто обсяг пасажирообороту автомобільним транспортом коливається в межах 38 % – 40 %, що становить суттєву частку у обсязі пасажирообороту.

Аналізуючи обсяги капітальних інвестицій за регіонами (додаток В, таблиця В.13) слід зазначити, що серед 25 суб'єктів статистичного дослідження України капітальні інвестиції Рівненської області становлять майже 1% від загального обсягу інвестицій України у 2010-2014 роках (1,07 %, 1,06 %, 1,01 %, 1,13 % та 1,25 % відповідно по роках). У 2014 році це в 24 рази менше за обсяг інвестицій по м. Київ, більш як у 5 разів менше за обсяг інвестицій у Донецькій області, більш як в 7 разів менше за обсяг інвестицій у Дніпропетровській та Київській областях.

Порівнюючи з обсягами капітальних інвестицій у сусідніх (межуючих) областях, можна зазначити, що порівняно з капітальними інвестиціями Волинської, Львівської, Тернопільської, Житомирської областей частка обсягу таких інвестицій у 2014 році у Рівненській області у загальному обсязі капітальних інвестицій України знаходиться практично на одному рівні (рисунок 1.13).

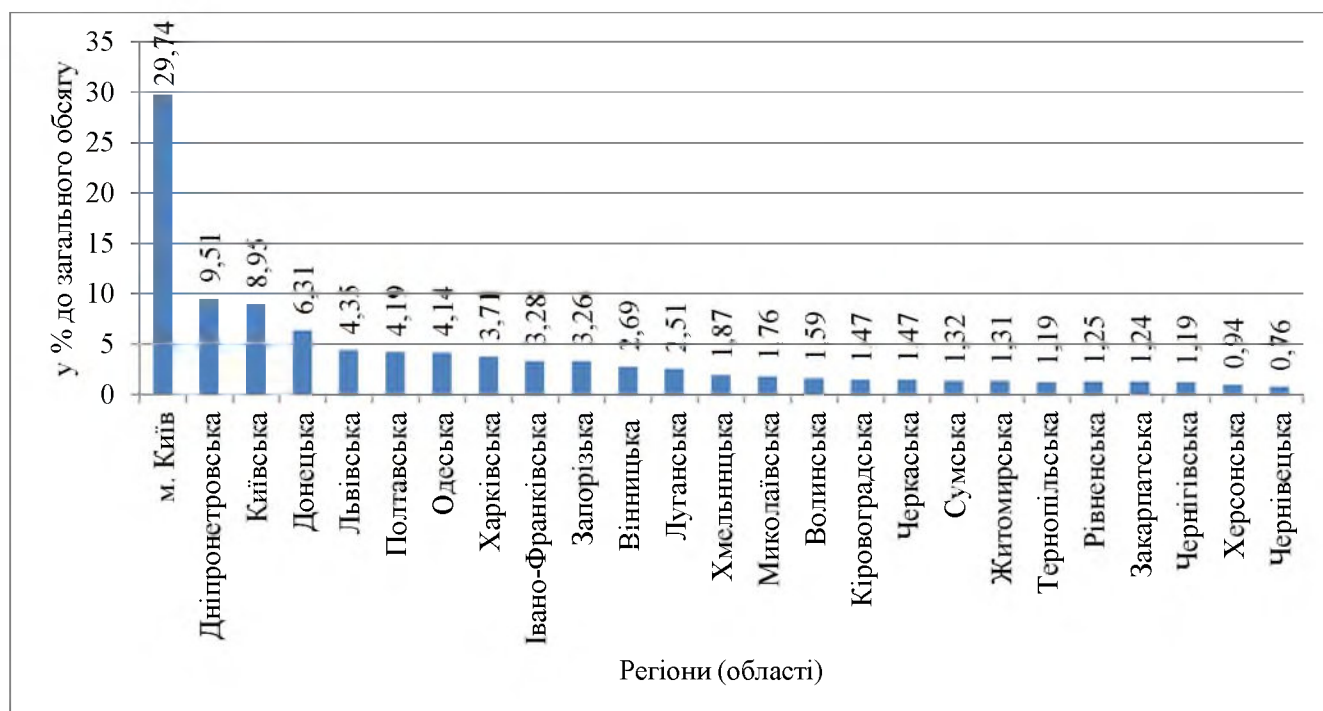

Рисунок 1.13 – Частка капітальних інвестицій за регіонами України у 2014 році
(сформовано за [додаток В, таблиця В.13])

Аналіз структури капітальних інвестицій Рівненської області у 2014 році показав, що найбільшу частку у їх загальному обсязі займали капітальні інвестиції у будівництво (971 930 тис. грн. або 37,95%), промисловість (895 318 тис. грн. або 34,96 %) та сільське господарство (294 720 тис. грн. або 11,5 %).

Суттєву частку займають інвестиції в державне управління й оборону, обов'язкове соціальне страхування (175 885 тис. грн. або 6,87%), оптову і роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (73 389 тис. грн. або 2,87%), транспорт, складське господарство, поштову та кур'єрську службу (40 023 тис. грн. або 1,56 %), операції з нерухомим майном (33 531 тис. грн. або 1,31 %) та освіту (31 284 тис. грн. або 1,22 %). За іншими видами економічної діяльності обсяг капітальних інвестицій Рівненської області складав менше 1 %, а у сукупності становив 1,76 % (рисунок 1.14).

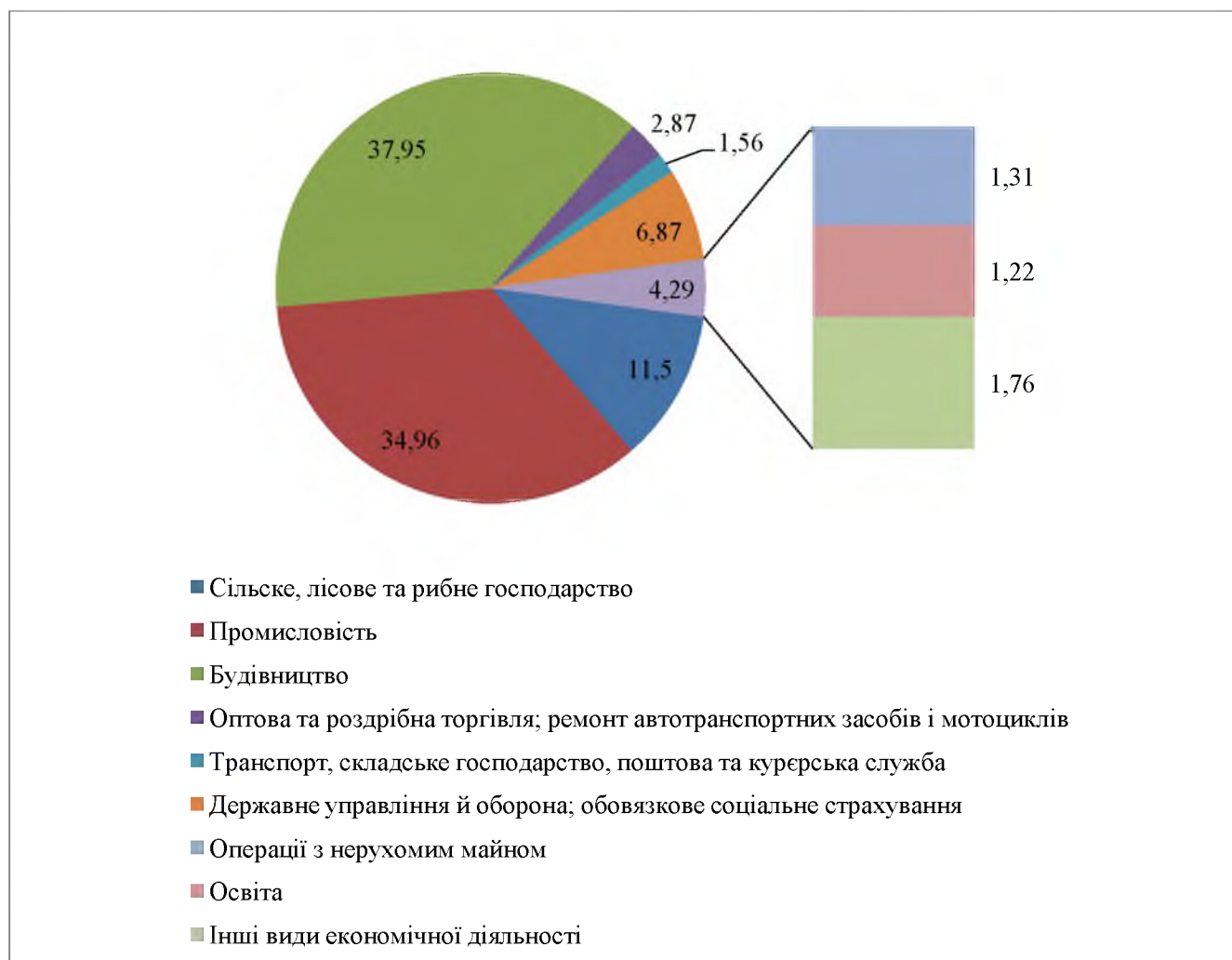

Рисунок 1.14 – Структура капітальних інвестицій Рівненської області у 2014 році (%) (складено за [Додаток В, таблиця В.14])

За період 2010-2014 років обсяг капітальних інвестицій Рівненської області в цілому зріс на 623 687 тис. грн. або на 32,2 %, а обсяг капітальних інвестицій в транспорт, складське господарство, поштову та кур'єрську діяльність зменшився на 37 278 тис. грн. або на 48,2 %. Аналізуючи динаміку капітальних інвестицій окремо по роках, слід зазначити, що хоча обсяг капітальних інвестицій в транспорт, складське господарство, поштову та кур'єрську діяльність за період, що аналізується, зменшився, однак така динаміка почала спостерігатися з 2013 року: порівняно з 2012 роком він зменшився на 68 445 тис. грн. або на 37,38 %, у 2014 році порівняно з 2013 роком він зменшився на 74 625 тис. грн. або на 65,09 %. Вказана динаміка спричинена погіршенням економічної ситуації в країні.

Аналізуючи обсяг капітальних інвестицій Рівненської області за видами активів (Додаток В, таблиця В.15), слід наголосити, що інвестиції у матеріальні активи у 2014 році становили 97,8 % від загального обсягу інвестицій і склали 2 504 608 тис. грн. Це на 581 069 тис. грн. або на 30,2 % більше, ніж у 2010 році. В структурі капітальних інвестицій у матеріальні активи у 2014 році інвестиції в транспортні засоби склали лише 7,4 %, однак саме за цим видом матеріальних активів спостерігаються найбільші темпи росту порівняно з 2010 роком – 174,4 %. Щодо джерел фінансування капітальних інвестицій, то найбільшу частку як по Україні в цілому, так і по Рівненській області зокрема займає фінансування за рахунок власних коштів підприємств і організацій (71,5 % і 51,3 % відповідно) (Додаток В, таблиці В.5, В.16) (рисунок 1.15).

Порівнюючи структуру джерел фінансування капітальних інвестицій Рівненської області з джерелами фінансування капітальних інвестицій в цілому по Україні слід відмітити, що найбільшу частку також займають інвестиції за рахунок власних коштів підприємств та організацій, найменшу – інші джерела фінансування. Досить значну частку у структурі джерел фінансування капітальних інвестицій в Рівненській області займають кошти населення на індивідуальне житлове будівництво (29,2 %).

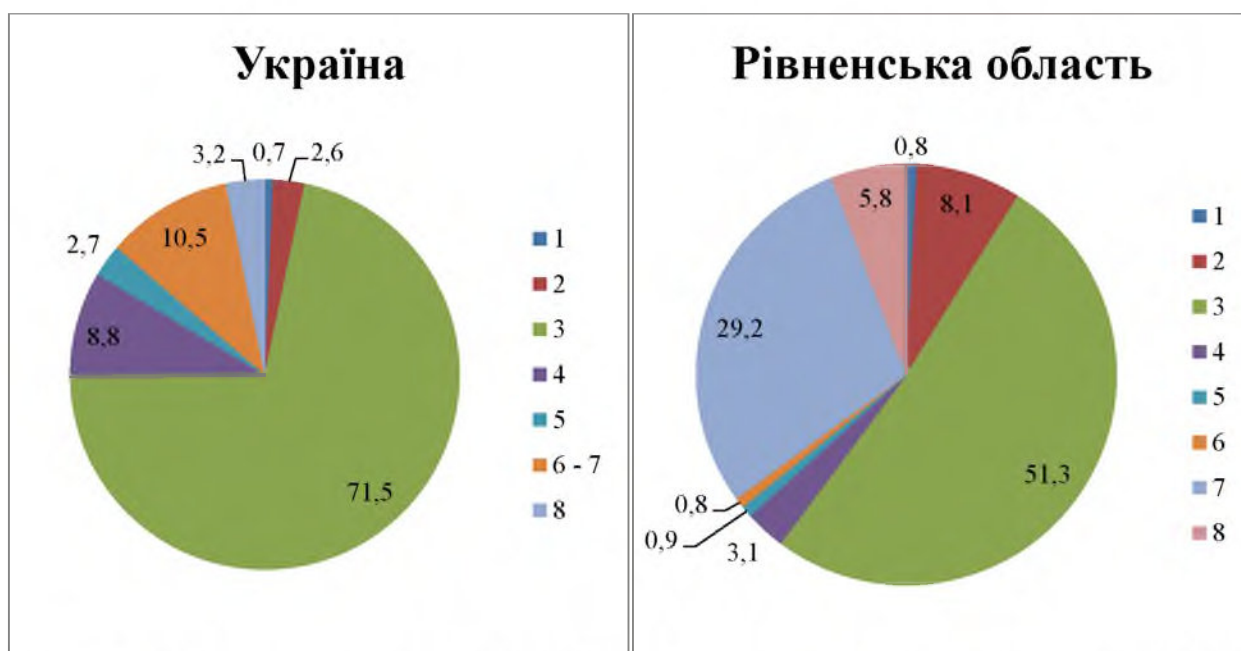

Рисунок 1.15 – Структура джерел фінансування капітальних інвестицій в Україні та в Рівненській області у 2014 році (складено за [Додаток В, таблиця В.16]), де:

- 1 - кошти державного бюджету
- 2 - кошти місцевих бюджетів
- 3 - власні кошти підприємств та організацій
- 4 - кредити банків та інші позики
- 5 - кошти іноземних інвесторів
- 6 - кошти населення на будівництво власних квартир
- 7 - кошти населення на індивідуальне житлове будівництво
- 8 - інші джерела фінансування

Транспорт є однією з базових галузей економіки, ефективне функціонування якої є необхідною умовою для забезпечення обороноздатності, захисту економічних інтересів держави, підвищення рівня життя населення. На сьогодні галузь транспорту в цілому задовольняє потреби національної економіки та населення у перевезеннях, проте рівень безпеки, показники якості та ефективності перевезень пасажирів і вантажів, енергоефективності, техногенного навантаження на навколишнє природне середовище не відповідають сучасним вимогам.

Серйозними проблемами галузі є значний знос основних виробничих фондів, зокрема рухомого складу, недостатній обсяг інвестицій, необхідних для оновлення та забезпечення інноваційного розвитку матеріально-технічної бази галузі, обмеженість бюджетного фінансування та амортизаційних відрахувань,

недосконалість механізму лізингу, низький рівень використання транзитного потенціалу держави [202]. Це обумовлює необхідність інвестицій в нове обладнання підприємств транспорту в цілому та автотранспортних підприємств зокрема.

Стратегія розвитку Рівненської області на період до 2020 року [189] також передбачає суттєву модернізацію транспортного сектору з метою наближення до стандартів Європейського Союзу, адже автомобільний транспорт є важливою складовою інфраструктури області, яка забезпечує життєдіяльність суспільства у виробничій і невиробничій сферах: обсяг пасажирських автомобільних перевезень по Рівненській області у 2014 році становив 100,2 млн. пас. або 75,6 % обсягів перевезень пасажирів усіма видами транспорту, вантажних автомобільних перевезень – 3 569,7 тис. т або 24,9 % обсягів відправлення вантажів усіма видами транспорту.

Основні показники використання інвестицій в основні засоби України та Рівненської області представлено в таблиці 1.8.

Таблиця 1.8 – Основні показники використання реальних інвестицій в основні засоби України та Рівненської області у 2010-2014 роках

	Роки					Темп росту, % (2014 / 2010)
	2010	2011	2012	2013	2014	
Вантажооборот автомобільного транспорту, млн. т/км						
- України	38697,2	38438,9	39194,1	40487,2	37764,2	97,6
- Рівненської області	1284,6	1129,8	1079,6	1065,8	1073,4	83,6
Пасажирооборот автомобільного транспорту, млн. пас. км						
- України	52063,8	51396,2	50368,6	49091,7	42696,9	82
- Рівненської області	1175,6	1095,4	1204,7	1246,4	1221,1	103,9
Капітальні інвестиції в транспорт і зв'язок, млн. грн.						
- України	19322,4	25498,2	32413,0	18472,6	15498,2	80,2
- Рівненської області	136,7	257,6	113,6	61,6	40,0	29,3
Вантажооборот на 1 млн. грн. інвестицій в основні засоби, млн. т/км / млн. грн.						
- України	2,003	1,508	1,209	2,192	2,437	121,7
- Рівненської області	9,397	4,386	9,504	17,302	26,835	285,6
Пасажирооборот на 1 млн. грн. інвестицій в основні засоби, млн. пас. км / млн. грн.						
- України	2,694	2,016	1,554	2,658	2,755	102,3
- Рівненської області	8,6	4,252	10,605	20,526	30,528	355

Як показують дані таблиці 1.8 вантажооборот та пасажирооборот на 1 млн. грн. інвестицій в основні засоби Рівненської області значно перевищують аналогічні показники по Україні. Це є свідченням значного завантаження основних засобів області та необхідності як збільшення існуючого обсягу, так і оновлення. Значимість ролі автотранспортних підприємств обумовлена також їх кількістю (табл. 1.9).

Таблиця 1.9 – Кількість активних підприємств в Україні та Рівненській області у 2012-2014 роках

Україна та регіон	Станом на 15.11.2012 р.		Станом на 15.11.2013 р.		Станом на 01.11.2014 р.	
	всього	в т.ч. секції «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність»	всього	в т.ч. секції «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність»	всього	в т.ч. секції «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність»
Україна	622 538	15 667	669 993	17 162	631 184	16 076
Рівненська область	11 922	269	12 515	285	12 710	294
Частка активних підприємств секції «Транспорт, складське господарство поштова та кур'єрська діяльність» у їх загальній кількості						
Україна	х	2,52	х	2,56	х	2,55
Рівненська область	х	2,26	х	2,28	х	2,31

Як показують дані таблиці 1.9 питома вага підприємств транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності як в Україні в цілому, так і в Рівненській області зокрема складає біля 2,5 %, що є достатнім для забезпечення економіки відповідними послугами. Що стосується Рівненської області, то варто зазначити, що частка активних підприємств названої секції в ній має динаміку в сторону зростання наряду зі збільшенням загальної кількості підприємств області. Це є свідченням розширення ринку транспортних послуг.

Отже, проведений аналіз вартості основних засобів і капітальних інвестицій в основні засоби України та Рівненської області показав значну питому вагу

основних засобів транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності у загальній структурі основних засобів країни та їх значний знос. Інвестиції в основні засоби транспорту з метою підвищення ефективності його функціонування є нагальною потребою, що обумовлює актуальність формування необхідної обліково-аналітичної інформації для ухвалення ефективних управлінських рішень щодо інвестицій в основні засоби.

Висновки до розділу 1

В сучасних умовах господарювання основні засоби відіграють важливу роль в системі реального інвестування. Особливо значимими є капітальні інвестиції в основні засоби автотранспортних підприємств, що обумовлює актуальність обраного об'єкту та бази дисертаційної роботи.

1. Здійснена порівняльна характеристика напрямків еволюції понять «капітал» та «основні засоби»: напрями розвитку наукових досліджень поняття «капітал» дають змогу виокремити кореспондуючий вплив на динамічний розвиток тлумачення основних засобів.

2. Аналіз сучасних економічних теорій дав змогу врахувати їх впливи на теоретико-методичні засади обліку та аналізу основних засобів. Найбільш вагомими сторонами і рисами основних засобів як об'єктів обліку та аналізу є: належність до матеріальних активів, що контролюються власником; забезпечення економічних вигод власників в результаті корисної експлуатації основних засобів; економічні вигоди від використання основних засобів пов'язані із забезпеченням ефективного попиту з метою отримання прибутку; основні засоби є частиною основного капіталу; основні засоби є об'єктом реального інвестування; наявність та використання основних засобів забезпечують задоволення інтересів багатьох сторін; основні засоби виконують різні за характером функції; у процесі обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами слід враховувати ризики: втрати, знецінення, зниження ринкової вартості, неефективного використання.

3. Виокремлення найбільш вагомих сторін і характерних рис основних засобів як об'єктів обліку і аналізу дало змогу уточнити визначення основних засобів як об'єктів реального інвестування: «основні засоби – це матеріальні активи – об'єкти реального інвестування, які зазнають зносу і забезпечують задоволення інтересів власників, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)».

4. Результатом дослідження економічної сутності основних засобів як об'єктів реального інвестування стала розробка моделі життєвого циклу інвестицій в основні засоби, що включає три етапи: етап планування інвестицій в основні засоби; етап реалізації інвестицій в основні засоби; етап завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби.

5. В умовах обмеженості інвестиційних ресурсів вкладення капіталу в об'єкти основних засобів повинно супроводжуватися якісним обліково-аналітичним забезпеченням, що дозволить здійснити правильний вибір з-поміж альтернатив і призведе до реального збільшення вигод власника (інвестора) у вигляді підвищення конкурентоздатності продукції (робіт, послуг), зростання частки на ринку, покращення якісних характеристик продукції та її асортименту. У дисертаційній роботі узагальнено форми уречевлення економічної вигоди щодо інвестицій в основні засоби в розрізі етапів життєвого циклу інвестицій в основні засоби.

6. Виокремлення сутнісних характеристик основних засобів дозволило уточнити класифікацію основних засобів шляхом введення ознак «за відношенням до виду діяльності», «з метою формування інтегрованої звітності», «за джерелами фінансування», «за строками корисної експлуатації». Запропоновані доповнення до класифікаційного поділу основних засобів є необхідним інструментом удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління з позицій підвищення корисності інформації в частині її своєчасності, доречності (релевантності), репрезентативності та системності для потреб власників (інвесторів).

7. Проведені дослідження обумовили формування концептуальної моделі обліку та аналізу основних засобів в системі управління ними. Облікова та аналітична інформація щодо основних засобів надає дані для управління необоротними активами, інвестиціями (капіталом), грошовими потоками, витратами, прибутком, вартістю підприємства, інноваційним потенціалом, ризиками, антикризового управління та управління економічною безпекою.

8. Існує значне число запитів підсистем управління щодо облікової та аналітичної інформації відносно основних засобів, які потребують узагальнення та урахування в рамках методики та організації обліку й аналізу. Узагальнення таких запитів дозволило сформувати матрицю функціонального взаємозв'язку напрямів аналізу основних засобів та підсистем управління.

9. Проведено аналіз вартості основних засобів та капітальних інвестицій в основні засоби України та Рівненської області за видами активів, за джерелами фінансування. Проведений аналіз показав значну питому вагу основних засобів транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності у загальній структурі основних засобів країни та їх значний знос. В рамках стратегії сталого розвитку інвестиції в транспорт є нагальною потребою, тому їх облік та ефективність використання актуальні.

Основні результати досліджень, викладені у розділі, опубліковані у працях:
[55, 57, 58, 60, 61, 68, 69, 74, 85, 86]

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ РЕАЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Завдання та номенклатури обліку основних засобів в управлінні реальними інвестиціями

Поступове проведення економічних реформ та сталий розвиток економіки вимагає значних капітальних інвестицій, які є основною розвитку окремих підприємств, окремих видів економічної діяльності та країни в цілому. Інвестиційна діяльність, пов'язана з реальними (капітальними) інвестиціями та їх ефективність набуває особливого значення для підприємств усіх галузей економіки, включаючи транспорт.

Основою інвестиційних процесів є вкладення в необоротні активи, обсяг яких за останні роки суттєво зріс: з 157 617 млн. грн. у 2010 році до 204 061,7 млн. грн. у 2014 році (Додаток В, таблиця 1).

Основні засоби – матеріальна основа (база) будь-якої підприємницької діяльності. Без основних засобів (власних чи орендованих) сьогодні не може здійснюватися жоден господарський процес. Тому порядок обліку основних засобів є важливим методичним питанням.

Теоретичним і практичним розробкам у питаннях організації і методики обліку основних засобів присвячено праці таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як В.В. Бабич, М.Т. Білуха, М.І. Бондар, О.С. Бородкін, В.В. Бочаров, Ф.Ф. Бутинець, Г.Г. Герасимович, Л.Д. Гітман, Глен А. Велш, С.Ф. Голов, Г.Г. Кірейцев, В.В. Ковальов, Я.Д. Крупка, М.В. Кужельний, Ю.Я. Литвин, В.Г. Лінник, Ю.І. Осадчий, А.А. Пересада, М.С. Пушкар, В.Я. Саблук, В.Я. Савченко, Я.В. Соколов, В.В. Сопко, Є.С. Хендріксен, М.Г. Чумаченко, У.Ф. Шарп та ін. Питанням реальних (капітальних) інвестицій були присвячені дослідження науковців, зокрема Т.П. Остапчук, Л.В. Городянської, Р.В. Бойка, С.М. Кір'ян, С.В. Рилєєва. Однак, спеціальні дослідження щодо визначення мети,

завдань, об'єкту, предметної області та обліку основних засобів як об'єктів реального інвестування, їх впровадження у практику діяльності підприємств є недостатніми, що визначає необхідність їх вдосконалення.

Розглянемо завдання обліку основних засобів, що визначені вітчизняними науковцями.

Г.В. Нашкерська окреслює наступні завдання обліку основних засобів:

- визначення первісної вартості об'єктів основних засобів;
- відображення в обліку надходження та вибуття об'єктів та витрат на їх утримання та поліпшення;
- нарахування амортизації активів із використанням різних методів та відображення її в обліку;
- проведення переоцінки об'єктів та відображення її в обліку;
- відображення операцій, пов'язаних з фінансовою та операційною орендою основних засобів;
- розкриття інформації про основні засоби у примітках до фінансової звітності [145; с. 131].

Н.В. Чебанова та Ю.А. Василенко до вказаних завдань додають ще наступні:

- контроль за їхньою наявністю та збереженням у місцях експлуатації;
- виявлення об'єктів, які не використовуються;
- контроль за ефективністю використання, пошуки резервів підвищення ефективності роботи машин, обладнання та ін.;
- оперативне забезпечення керівництва підприємства необхідною інформацією про стан основних засобів через автоматизацію обліково-обчислювальних робіт на базі сучасних засобів обчислювальної техніки [220; с. 266].

Подібний перелік завдань визначають також інші автори [216, с. 77; 149, с. 266; 219, с. 292-296; 179, с. 245-251]. Окремі дослідники [216, с. 77; 149, с. 266; 179, с. 245-251] доповнюють цей перелік визначенням фінансових результатів від реалізації основних засобів, а також отримання документально обґрунтованих

даних про наявність та рух основних засобів за місцями їх експлуатації, і в розрізі осіб, відповідальних за їх збереження. Однак практично відсутня систематизація завдань обліку основних засобів у розрізі етапів життєвого циклу інвестицій за системним підходом.

Вважаємо, що в нинішніх умовах завдання обліку слід групувати з урахуванням етапів життєвого циклу основних засобів як об'єктів реальних інвестицій (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Підходи вітчизняних науковців до завдань обліку основних засобів з урахуванням авторських етапів їх життєвого циклу як об'єктів реальних інвестицій *

Завдання обліку основних засобів	Г. В. Нашерська. [145, с. 131]	Н. В. Чебанова, Ю. А. Василенко [220, с. 266]	Р. Л. Хомяк, З. М. Скибінська [216; с. 77]	Ф. Ф. Бутинець та ін. [149, с. 266].	О. М. Чабанюк [219, с. 292-296]	І. М. Сафронська [179, с. 245-251]	Точка зору автора
1	2	3	4	5	6	7	8
Етап планування інвестицій в основні засоби							
Визначення вартості об'єктів основних засобів	+		+				+
Етап реалізації інвестицій в основні засоби							
Відображення в обліку надходження основних засобів	+	+	+	+	+	+	+
Відображення в обліку внутрішнього переміщення об'єктів	+	+	+	+	+	+	+
Відображення в обліку витрат поточний та капітальний ремонт, реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання об'єктів	+	+	+	+	+	+	+
Відображення в обліку часткової ліквідації об'єктів основних засобів							+
Нарахування амортизації активів із використанням різних методів та відображення її в обліку	+	+	+	+	+	+	+
Проведення переоцінки об'єктів та відображення її в обліку	+		+				

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Відображення операцій, пов'язаних з фінансовою та операційною орендою основних засобів	+						+
Отримання документально обґрунтованих даних про наявність та рух основних засобів за місцями їх експлуатації, а також в розрізі осіб, відповідальних за їх збереження				+	+	+	+
Забезпечення інформацією про стан основних засобів		+			+		+
Розкриття інформації про основні засоби у примітках до фінансової звітності	+						+
Відображення інформації у звітності про капітальні інвестиції в основні засоби			+				+
Контроль за ефективністю використання основних засобів		+		+	+	+	+
Контроль за збереженням основних засобів		+		+	+	+	+
Етап завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби							
Виявлення об'єктів, які не використовуються		+			+		
Відображення в обліку вибуття об'єктів	+	+	+	+	+	+	+
Визначення фінансових результатів від ліквідації об'єктів основних засобів							+
Визначення фінансових результатів від реалізації об'єктів основних засобів та іншого вибуття			+	+		+	+

* складено на підставі [145, 220, 216, 149, 219, 179]

Щодо окресленого кола завдань обліку основних засобів варто зазначити, що авторська точка зору загалом співпадає з точкою зору дослідників, що вивчали дану проблематику. Це стосується таких завдань, як відображення в обліку витрат на утримання та поліпшення об'єктів, відображення в обліку надходження, внутрішнього переміщення та вибуття об'єктів, нарахування амортизації активів із використанням різних методів та відображення її в обліку, визначення фінансових результатів від реалізації об'єктів основних засобів, контроль за збереженням основних засобів, контроль за ефективністю використання основних засобів, отримання документально обґрунтованих даних про наявність та рух основних засобів за місцями їх експлуатації, а також в розрізі осіб, відповідальних за їх збереження. Недоліком наведених завдань є те, що вони недостатньо

враховують інтереси інвесторів, не забезпечують своєчасну і повну облікову інформацію щодо основних засобів як об'єктів інвестування.

Тому окремої уваги заслуговує таке завдання обліку основних засобів, як відображення інформації про капітальні інвестиції в основні засоби відповідно до етапів (стадій) життєвого циклу. Зважаючи на те, що надходження основних засобів супроводжується здійсненням капітальних інвестицій, бухгалтерський облік як інформаційна система має надавати відомості про ефективність використання таких капітальних інвестицій, результати їх освоєння.

Класифікація основних засобів також передбачає виконання відповідних завдань обліку.

На кожному з етапів життєвого циклу інвестицій в основні засоби основні засоби як об'єкти реальних інвестицій зазнають таких змін:

1. Етап планування інвестицій в основні засоби: передбачає дві стадії - передпроектна стадія (виникнення і дослідження ідеї) та проектна стадія (створення, укладання договору про придбання або інші форми надходження об'єктів реальних інвестицій – основних засобів);

2. Етап реалізації інвестицій в основні засоби – стадія реалізації проекту та стадія післяінвестиційного контролю (введення в експлуатацію чи зарахування на баланс, використання в процесі виробництва та в іншій господарській діяльності; відшкодування витрат на планування та впровадження шляхом нарахування амортизації; внутрішнє переміщення; здавання в оренду іншим фізичним та юридичним особам; проведення поточного ремонту з метою отримання первісно очікуваної економічної вигоди; здійснення заходів з поліпшення об'єктів з метою збільшення первісно очікуваної економічної вигоди; переоцінка вартості об'єктів та доведення її до справедливої на дату балансу; часткова ліквідація).

3. Етап завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби (консервація (з можливим наступним повторним використанням); ліквідація у зв'язку з повним зносом та неможливістю подальшого використання; перекласифікація у необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу, зокрема у зв'язку з припиненням діяльності, що здійснювалася з використанням

об'єкту основних засобів; інші форми вибуття (безоплатна передача, фінансова оренда тощо)).

Передпроектна стадія (виникнення та дослідження ідеї) об'єктів реальних інвестицій в бухгалтерському обліку не відображається, оскільки в обліку активів підприємства намір придбати (створити) об'єкт не є критерієм визнання активів в обліку та звітності.

Проектна стадія передбачає відображення в обліку та звітності незавершених капітальних інвестицій, облік яких здійснюється на відповідних субрахунках рахунку 15 «Капітальні інвестиції».

Для підвищення якості організації обліку основних засобів, необхідно сформувати відповідні облікові номенклатури. Вони містять інформацію, необхідну для управління основними засобами та забезпечують високу ефективність облікового процесу.

Пропоновані облікові номенклатури первинного та поточного обліку основних засобів як об'єктів реальних інвестицій представлено у таблицях 2.2., 2.3.

Таблиця 2.2 – Облікові номенклатури первинного обліку основних засобів за етапами їх життєвого циклу як об'єктів реальних інвестицій *

Дані для обліку	Використання облікових даних	У вираженні		Носії, де інформація з'являється вперше
		натуральному	вартісному	
1	2	3	4	5
Етап планування інвестицій в основні засоби				
-	-	-	-	-
Етап реалізації інвестицій в основні засоби				
Надходження основних засобів: — назва об'єкта — початкова вартість — джерело надходження	Облік наявності основних засобів: пооб'єктний облік за матеріально-відповідальними			Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5
— <i>термін використання / термін корисного використання на умовах оренди</i> — <i>метод амортизації клас основних засобів</i>	особами	+	-	
		+	-	
Амортизація основних засобів: — назва об'єкта; — норма амортизаційних відрахувань — підрозділ, що використовує об'єкт	Облік амортизаційних відрахувань; визначення балансової вартості об'єктів основних засобів	+	-	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів
		+	+	
Поліпшення основних засобів: — назва об'єкта; — вартість поліпшення	Облік поліпшення об'єктів основних засобів; визначення балансової вартості об'єктів основних засобів	+	-	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів
		+	+	
Поточний ремонт основних засобів: — назва об'єкта; — вартість ремонту; — підрозділ, що використовує об'єкт	Облік ремонту об'єктів основних засобів	+	-	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів
		+	+	
		+	-	
Переоцінка основних засобів: — назва об'єкта; — сума переоцінки; — джерело покриття втрат	Облік переоцінки об'єктів основних засобів; визначення балансової вартості об'єктів основних засобів	+	-	Відомість результатів переоцінки
		+	+	
		+	+	
Часткова ліквідація основних засобів: — назва об'єкта; — вартість ліквідованої частини об'єкту	Облік часткової ліквідації основних засобів; визначення балансової вартості об'єктів основних засобів	+	-	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів
		+	+	
Здача в оренду основних засобів: — назва об'єкта; — тип оренди; — сума доходу	Облік оренди основних засобів;	+	-	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів
		+	-	
		-	+	

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5
Передача основних засобів у межах господарства: — назва об'єкта — початкова вартість — підрозділ, що передає — підрозділ, який приймає	Облік наявності та руху: пооб'єктний облік; облік за матеріально відповідальними особами	+	—	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів
Консервація основних засобів: — назва об'єкта; — первісна вартість; — сума зносу	Облік наявності та руху: пооб'єктний облік; облік за матеріально відповідальними особами	+	-	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів
Етап завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби				
Ліквідація основних засобів:	Облік наявності та руху: пооб'єктний облік; облік за матеріально відповідальними особами			Акт списання основних засобів; Акт на списання автотранспортних засобів
— назва об'єкта; — первісна вартість — сума зносу	руху: пооб'єктний облік; облік за матеріально відповідальними особами	+	-	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів
Перекласифікація основних засобів в необоротні активи, утримувані для продажу: — назва об'єкта; — первісна вартість; — сума зносу; — справедлива вартість	Облік наявності та руху: пооб'єктний облік; облік за матеріально відповідальними особами	+	-	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів

* узагальнено автором з використанням [185]

Таблиця 2.3 – Облікові номенклатури поточного обліку основних засобів за етапами їх життєвого циклу як об'єктів реальних інвестицій *

№	Необхідні відомості чи показники	Використання відомостей	Вимірник		В яких носіях інформації фіксуються
			натуральний	грошовий	
1	2	3	4	5	6
1	Назва основних засобів	Для нарахування амортизації	+	—	Акт приймання-передачі (внутрішнього

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6
					переміщення) основних засобів(форма №ОЗ-1); Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6) тощо
2	Групи основних засобів	Для нарахування амортизації	+	–	Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ- 6); Картка руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
3	Залишок на початок періоду	Для обліку наявності та руху основних засобів праці	+	+	Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
4	Норма амортизаційних відрахувань	Для нарахування амортизації	–	–	Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6)
5	Сума зносу на перше число звітнього періоду	Для обліку залишкової вартості основних засобів праці	–	+	Розрахунок амортизаційних відрахувань; Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)

* узагальнено автором з використанням [185]

Отже, дослідження організаційних аспектів обліку основних засобів за системним підходом обумовило рекомендації щодо групування завдань обліку за етапами життєвого циклу основних засобів як об'єктів реальних інвестицій. Для управління основними засобами автотранспортних підприємств та з метою забезпечення підвищення ефективності облікового процесу сформовано облікові номенклатури первинного та поточного обліку основних засобів.

2.2. Облік основних засобів на етапі реалізації інвестицій в основні засоби

Завершення етапу планування інвестицій в основні засоби та початок етапу реалізації інвестицій в основні засоби в бухгалтерському обліку відображається як завершення капітальних інвестицій (за виключенням операцій з безоплатного надходження основних засобів та погашення заборгованості по внесках до зареєстрованого (пайового) капіталу об'єктами основних засобів) (закриття відповідних субрахунків рахунку 15 «Капітальні інвестиції») та виникнення об'єктів основних засобів (відображення первісної вартості введених в експлуатацію об'єктів на відповідних субрахунках рахунків 10 «Основні засоби» та 11 «Інші необоротні матеріальні активи»).

Етап реалізації інвестицій в основні засоби в бухгалтерському обліку відображається як:

- витрати діяльності (поточний ремонт об'єктів; уцінка (як результат першої переоцінки (уцінки) та результат наступної уцінки в сумі, що перевищує попередню дооцінку); списання частини вартості об'єкту основних засобів в результаті часткової його ліквідації; нарахування амортизації; витрати від втрати корисності тощо);
- доходи підприємства (в частині доходів від здачі об'єктів в оренду; визнання доходів від безоплатно отриманих активів тощо);
- капітальні інвестиції (в частині вартості заходів з поліпшення об'єктів (капітальний ремонт, реконструкція, модернізація, добудова, дообладнання, технічне переозброєння); нарахування амортизації об'єктів основних засобів, що використовуються при виготовленні інших об'єктів капітальних інвестицій);
- зміна величини елементів власного капіталу (капіталу у дооцінках в частині дооцінки вартості об'єкту та використання суми накопиченої дооцінки на покриття втрат від уцінки; зменшення іншого додаткового капіталу у сумі нарахованої амортизації по безоплатно отриманих активах; збільшення нерозподіленого прибутку на суму накопиченої дооцінки по об'єкту, що вибув,

тощо);

- зменшення вартості об'єкту (в частині втрат від часткової ліквідації об'єкту).

Простежуючи взаємозв'язок між використанням об'єктів реальних інвестицій та видами діяльності підприємства, слід зазначити, що: на етапі реалізації інвестицій в основні засоби в бухгалтерському обліку можуть визнаватися доходи від іншої діяльності та витрати від фінансової діяльності (в частині сплати відсотків при придбанні об'єкту за рахунок кредитних ресурсів (за виключенням тих, які можуть бути капіталізовані)); на етапі використання інвестицій в основні засоби та на етапі завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби в обліку можуть визнаватися доходи та витрати як від операційної, так і від іншої діяльності. Таким чином, незважаючи на те, що основні засоби є об'єктами інвестування, їх використання впливає на формування та рівень фінансових результатів усіх видів діяльності суб'єкта господарювання.

Відтак, формування ефективної системи бухгалтерського обліку, зорієнтованої на забезпечення достовірною і повною інформацією керівництва підприємства та інвесторів, потребує переорієнтації облікової політики, методики та організації обліку з урахуванням концепції життєвого циклу реальних інвестицій в основні засоби. У зв'язку з цим аналітичний облік має надавати інформацію у розрізі об'єктів внутрішнього та зовнішнього інвестування з метою визначення аналітичних показників, що характеризують ефективність освоєння інвестицій. Для вирішення цього завдання пропонуємо використовувати наступну аналітику, на прикладі субрахунку 105 «Транспортні засоби» (рисунок 2.1).

У первинних документах, що застосовуються при відображенні операцій з основними засобами, недостатньо інформації, яка може бути використана для чіткого віднесення відповідних об'єктів інвестицій в основні засоби до відповідного шифру. Тому необхідно ввести додаткові реквізити.

Питаннями вдосконалення форм первинного обліку основних засобів, зокрема типової форми № ОЗ-1, приділена увага Самбурської Н.І. [178; с. 119-121]. Вона пропонує видалити в основній частині документа графу «Здавач»,

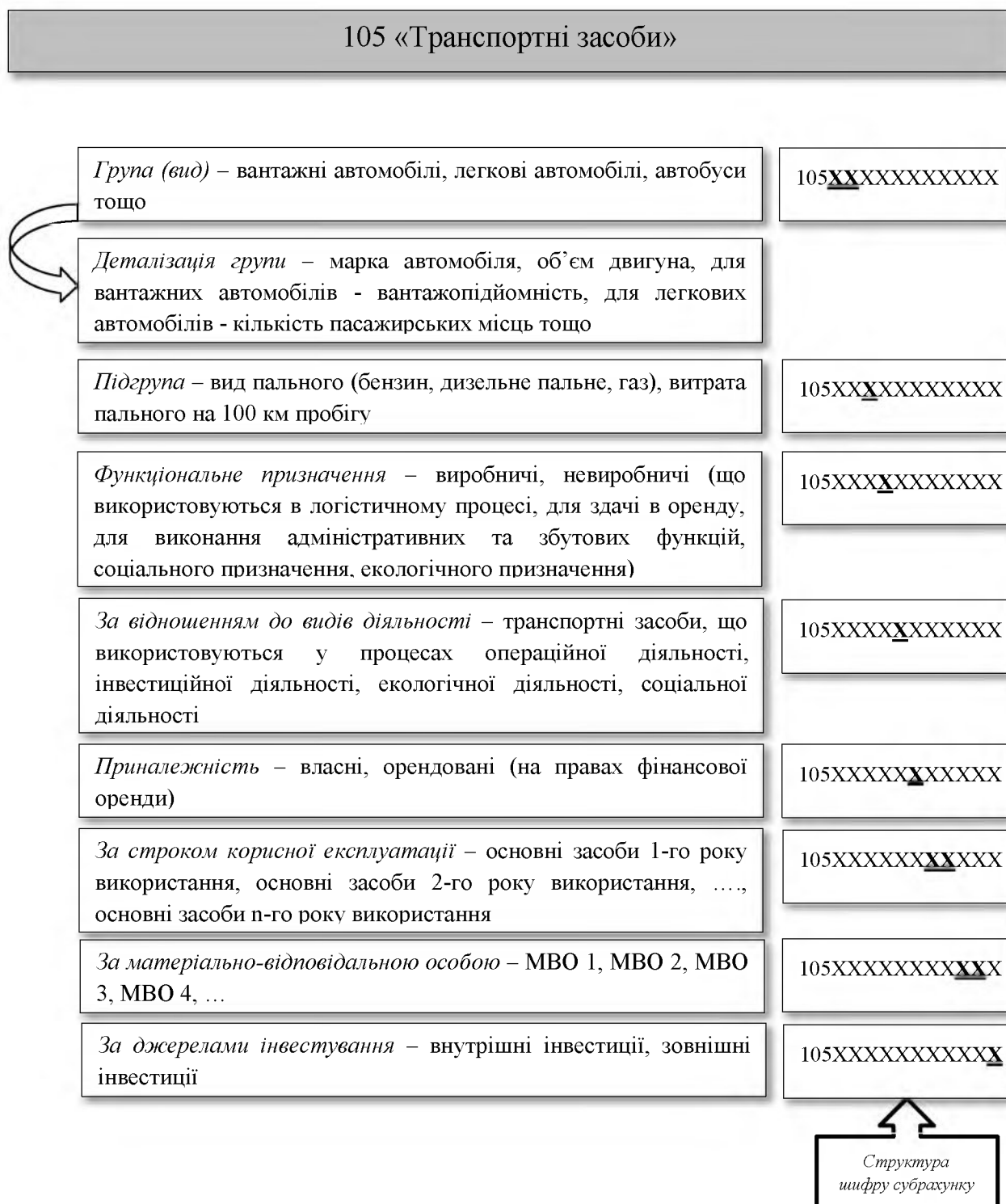

Рисунок 2.1 – Структура шифру субрахунку 105 «Транспортні засоби» за рівнем деталізації субрахунків в умовах використання автоматизованої форми обліку (сформовано автором)

«Одержувач» (оскільки їх посади, підписи й ініціали вказуються на зворотній стороні документа), «Дата введення в експлуатацію» (оскільки у першому рядку

пояснювальної частини до акту, яку заповнює комісія, ці дані вказані), «Заводський шифр» (оскільки ці дані вказуються у паспорті об'єкта основних засобів, копії якого має бути в бухгалтерії), «Норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення та капітальний ремонт», «Поправочний коефіцієнт», «Вид і код устаткування» (оскільки вони не відповідають вимогам сучасного обліку). Також Самбурською Н.І. запропоновано додати до основної частини документа такі графи: «Амортизація – рахунок (аналітичний рахунок обліку), норма амортизації (річна), метод амортизації, сума амортизації за документами (придбання, переоцінки)» та «Призначення основного засобу (рахунок 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності» [178; с. 119-120].

Враховуючи пропозиції по вдосконаленню типових форм первинного обліку основних засобів, запропоновані Жаріковою О.О. для судноремонтних підприємств [49, с. 56-57] та Самбурською Н.І. для підприємств водопровідно-каналізаційного господарства [178; с. 119-120], в цілому погоджуємося, що деякі елементи Акту приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (типова форма № ОЗ-1) втратили актуальність, є не обов'язковими або зайвими: здавач, одержувач, код норми амортизаційних відрахувань, норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення та на капітальний ремонт, поправочний коефіцієнт. Крім того, є не актуальною дата затвердження документа [49, с. 56], заводський шифр [178; с. 119], вид і коду устаткування [178; с. 120]. Жаріковою О. О. запропоновано замінити загальну назву граfi 12 й 13 на таку: «Термін корисного використання (експлуатації)». У граfi 12 вказати «років», а у граfi 13 вказати «неостаточно встановлений (до _____ року)».

Замінити назву граfi 14 на таку: «клас основних засобів», в якій вказати номер класу об'єкту згідно з Державним класифікатором України «Класифікація основних фондів», що надасть змогу виділити об'єкти класу, які належить переоцінити [229].

Запропонована структура шифру субрахунку 105 [див. рис. 2.1] вимагає наявності необхідних даних саме на дату приймання (введення в експлуатацію)

об'єкту інвестування в основні засоби. Для визначення шифру субрахунку в частині шифрування номерів групи та підгрупи використовувати інформацію колонки 14, запропонованого Жаріковою О.О. змісту. Для визначення шифру функціонального призначення об'єктів основних засобів (виробничі, невиробничі) та шифру відношення до видів діяльності може бути використана інформація колонки 10 «Код рахунка та об'єкта аналітичного обліку (для віднесення амортизаційних відрахувань)». Для визначення шифру приналежності об'єктів основних засобів (власні, орендовані) використовуємо інформацію колонок 12 та 13 (з частковим врахуванням пропозицій Жарікової О.О.): якщо об'єкт основних засобів є власним, то свідченням цього є наявність інформації в колонці 12 (запропонована Жаріковою О.О. назва «Термін корисного використання: років»); якщо об'єкт отримано в оренду, то свідченням цього є наявність інформації в колонці 13, яку пропонуємо назвати «Термін корисного використання: років на умовах оренди». Для визначення шифру джерела фінансування (інвестицій в основні засоби) (внутрішні інвестиції, зовнішні інвестиції) пропонуємо змінити назву колонки 11 «Код норми амортизаційних відрахувань» на назву «Джерело придбання (інвестування)», для заповнення якої передбачити наступну аналітику: 1 – внутрішні інвестиції, 2 – зовнішні інвестиції. Вилучити реквізити, які втратили свою актуальність та виокремлені Самбурською Н.І.

Характер недоліків Інвентарної картки обліку основних засобів (типова форма № ОЗ-6) є аналогічним недолікам форми № ОЗ-1.

Жарікова О.О. наголошує, що при документальному оформленні об'єктів основних засобів не вистачає інформації про обраний метод нарахування амортизації й встановленої ліквідаційної вартості. Тому слід розкрити умови амортизації об'єкту у первинному документі. Таким документом може бути саме форма № ОЗ-6. Пропонуємо змінити назви колонок аналогічно змінам у формі № ОЗ-1, та використовувати колонку 7 для шифрування методу нарахування амортизації, обраного підприємством для конкретного об'єкту основних засобів.

Погоджуємося з думкою Жарікової О.О., яка зазначає, що у типовій формі № ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів» також не коректною є інформація

про індексацію основних засобів, тому що її порядок встановлений Податковим кодексом України з метою ведення податкового обліку, тоді як метою бухгалтерського обліку є проведення переоцінки основних засобів за вимогами П(С)БО 7 «Основні засоби» [49, с. 57]. Зважаючи на запропоновані вище зміни до форм № ОЗ-1 та № ОЗ-6 пропонуємо у форму № ОЗ-8 внести наступні зміни: з назви колонки 3 забрати слово «(індексовано)»; спільну назву колонок 7-10 «Амортизація (за січень – повністю, згодом – змінена) на» лишити спільною лише для колонок 7-8; для колонок 9-10 передбачити спільну назву «Переоцінка». Представлені зміни до типових форм первинних документів узагальнено в таблиці 2.4. та проілюстровано у додатках (додатки Г, Д, Е).

Таблиця 2.4 – Рекомендовані зміни до типових форм первинних документів з обліку основних засобів

Первинний документ, код типової форми	Реквізити документу, що потребують уточнення	Запропоновані назви реквізитів документу
1	2	3
Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (типова форма № ОЗ-1)	ЗАТВЕРДЖУЮ « » _____ 20 р.	Вилучити*
	Здавач	Вилучити**
	Одержувач	Вилучити**
	Код норми амортизаційних відрахувань	Джерело придбання (інвестування)*** Вилучити**
	Норми амортизаційних відрахувань: на повне відновлення	Термін корисного використання*: років* Вилучити**
	Норми амортизаційних відрахувань: на капітальний ремонт	Термін корисного використання*: років на умовах оренди*** Вилучити**
	Поправочний коефіцієнт	Клас основних засобів* Вилучити**
Інвентарна картка обліку основних засобів (типова форма № ОЗ-6)	Код норми амортизаційних відрахувань: на повне відновлення	Вилучити** Джерело придбання (інвестування)***
	Код норми амортизаційних відрахувань: на капітальний ремонт	Метод нарахування амортизації **, ***

Продовження табл. 2.4

1	2	3
	Норма амортизаційних відрахувань: на повну відбудову	Термін корисного використання: років* Вилучити**
	Норма амортизаційних відрахувань на капітальний ремонт	Термін корисного використання: років на умовах оренди***
	Поправочний коефіцієнт	Клас основних засобів*
	Устаткування: вид	Вилучити**
	Устаткування: код	Вилучити**
	Дата введення в експлуатацію (місяць, рік)	Вилучити**
Картка обліку руху основних засобів (типова форма № ОЗ-8)	Надійшло всього (індексовано)	Надійшло всього*
	Амортизація (за січень – повністю, згодом – змінена) на повне відновлення	Амортизація (за січень – повністю, згодом – змінена)***
	Амортизація (за січень – повністю, згодом – змінена) на капітальний ремонт	Переоцінка***

* - запропоновано Жаріковою О.О. [49, с. 56-57]

** - запропоновано Самбурською Н.І. [178; с. 119-120].

*** - запропоновано автором

На етапі реалізації інвестицій в основні засоби одним із питань, яке викликає багато дискусій, є питання відображення в бухгалтерському обліку операцій з надходження на підприємство основних засобів та інших необоротних матеріальних активів. Основна частина суперечностей міститься у використанні рахунку 15 «Капітальні інвестиції» при первісному оприбуткуванні необоротних активів.

Основні засоби можуть надходити на підприємство різними шляхами, які можна умовно поділити на дві частини: надходження, пов'язане з витрачанням як грошових, так і матеріальних ресурсів підприємства, та надходження, що не супроводжується витратами (рисунок 2.2.).

До першої групи відносять операції з:

- придбання за грошові кошти готових основних засобів,

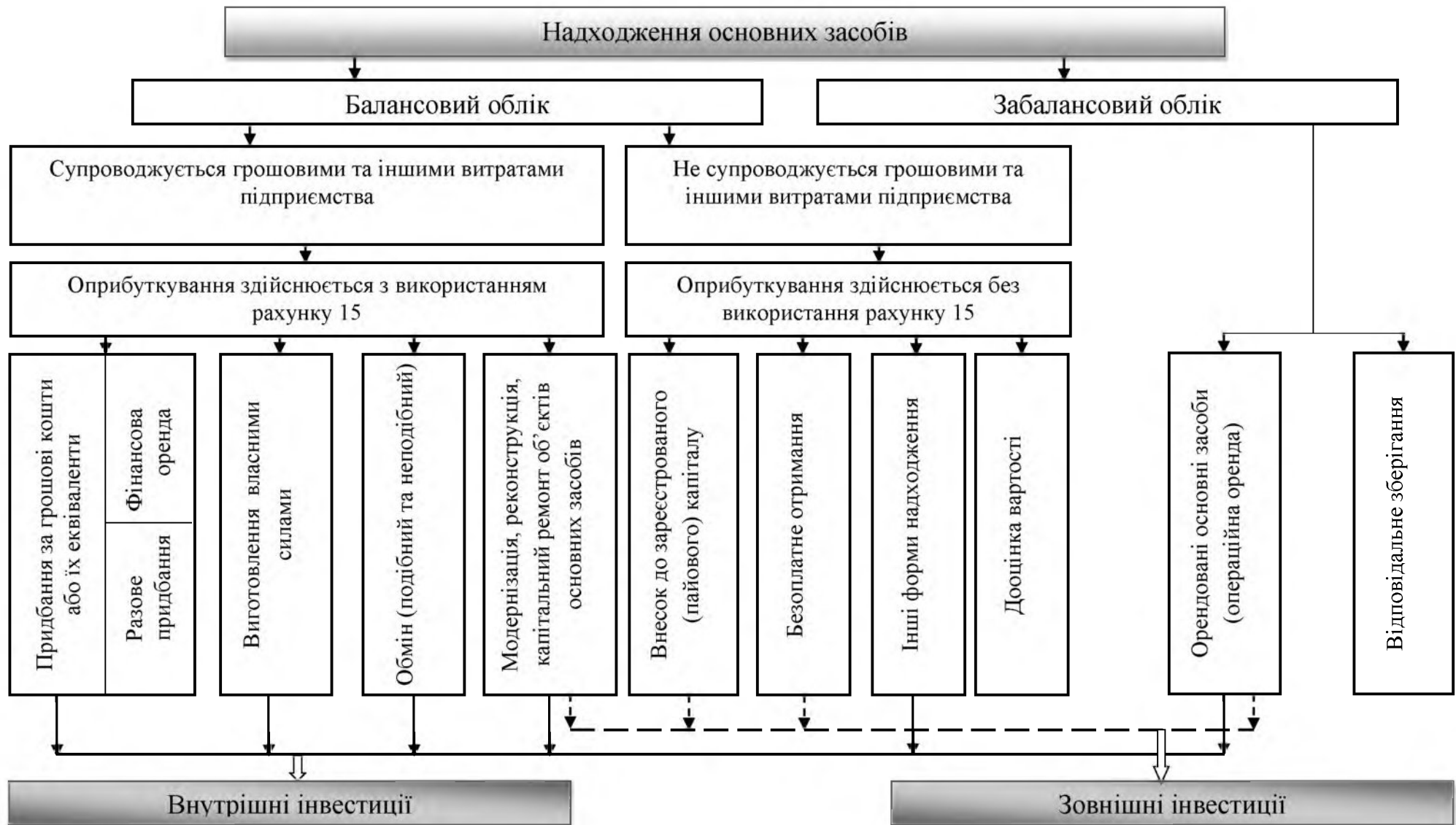

Рисунок 2.2 – Порядок відображення у бухгалтерському обліку надходження основних засобів (розроблено автором)

- виготовлення основних засобів власними силами,
- обмін різноманітних активів підприємства на основні засоби (подібний та неподібний).

Також до цієї групи господарських операцій відносимо операції, пов'язані з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що супроводжуються різноманітними витратами і призводять до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта, та витрати на утримання об'єктів основних засобів у робочому стані (поточний ремонт).

До другої групи відносять надходження основних засобів:

- у результаті погашення заборгованості учасниками по внесках до зареєстрованого (пайового) капіталу;
- безоплатне отримання основних засобів (в тому числі отримання в якості цільового фінансування).

Також до цієї групи відносяться операції, що відображають результат переоцінки (дооцінки) об'єктів основних засобів.

Шляхами надходження основних засобів на підприємство також є:

- переведення з оборотних активів;
- виявлення активів в результаті інвентаризації;
- переведення зі складу об'єктів, врахованих поза балансом.

Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291 (далі – Інструкція) [97], передбачено використання субрахунків 151-153 рахунку 15 «Капітальні інвестиції» для відображення обліку витрат на придбання або створення матеріальних необоротних активів. За дебетом вказаних субрахунків цього рахунку відображається збільшення зазначених витрат на придбання або створення основних засобів, за кредитом – їх зменшення (зокрема в результаті введення в дію, прийняття в експлуатацію придбаних або створених об'єктів основних засобів).

Таким чином, правильним є оприбуткування основних засобів, надходження яких на підприємство не супроводжується витрачанням грошових коштів або матеріальних цінностей чи інших ресурсів, без використання субрахунків рахунку 15 «Капітальні інвестиції». Така ситуація виправдана насамперед тим, що, наприклад, по основних засобах, безоплатно отриманих, підприємство повинне визнавати дохід в сумі нарахованої амортизації. Таким чином, якщо б підприємство використало і в такому випадку відповідний субрахунок рахунку 15 «Капітальні інвестиції», це дозволило б йому відкласти як дату початку нарахування амортизації, так і дату визнання доходу від безоплатно отриманих активів. Хоча, треба відмітити, у кінцевому випадку на фінансовий результат це ніяк не вплине (сума витрат дорівнює сумі доходу), проте використання таких активів у подальшому може супроводжуватись витратами на поліпшення, які спочатку обліковуватимуться на відповідному субрахунку рахунку «Капітальні інвестиції», підлягатимуть амортизації і не будуть визнаватися одночасно доходом. Таким чином, можна стверджувати, що дотримання вимог Інструкції є доцільним для підприємства.

Виникає питання щодо правильності застосування рахунку 15 «Капітальні інвестиції» у тому випадку, коли підприємство отримує безоплатно або у вигляді внеску до зареєстрованого (пайового) капіталу об'єкт незавершеного будівництва. Вважаємо, що незалежно від ступеня завершеності об'єкта, його вартість усе одно необхідно відображати безпосередньо на рахунку 10 «Основні засоби» субрахунок 103 «Будинки та споруди», а рахунок 15 «Капітальні інвестиції» субрахунок 151 «Капітальне будівництво» слід використовувати при умові продовження таких будівельних робіт і подальшого введення об'єкту в експлуатацію.

Невизначеність щодо відображення в обліку існує також у питанні оприбуткування основних засобів, виявлених в результаті інвентаризації (необліковані активи). У питаннях обліку таких операцій існує дві альтернативні думки.

Перша полягає у тому, що вартість таких активів необхідно обліковувати аналогічно вартості безоплатно отриманих активів, тобто включати до додаткового капіталу (субрахунки 424 «Безоплатно одержані необоротні активи» або 425 «Інший додатковий капітал»). Відповідно, у процесі подальшого їх використання амортизувати та визнавати дохід у сумі нарахованої амортизації. Проте слід зазначити, що Інструкцією про застосування Плану рахунків [97] не передбачено відображення таких операцій:

- на субрахунку 424 рахунку «Безоплатно одержані необоротні активи» відображається вартість необоротних активів, безоплатно одержаних підприємством від інших осіб;
- на субрахунку 425 «Інший додатковий капітал» обліковують інші види додаткового капіталу, які не можуть бути включені до інших субрахунків рахунку 42 «Додатковий капітал».

Інший підхід щодо відображення надлишку основних засобів, запропонований зокрема С. Головим та В. Пархоменком [26, с. 65-95] та пізніше регламентований Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів [133], передбачає включення їх вартості до інших доходів (рахунок 746 «Інші доходи») [219, с. 292-296], що відповідає економічній сутності операцій, що розглядаються. Відсутність чіткого переліку інших видів доходів дозволяє здійснювати оприбуткування лишків необоротних активів.

Оскільки вартість безоплатно отриманих оборотних активів не визнається податковими доходами підприємства-платника податку на прибуток та не є податковою базою підприємства-платника єдиного податку, то, відповідно, ніяким чином не впливає ні на величину податку на прибуток, ні на розмір єдиного податку. Тому відображення вартості лишків об'єктів основних засобів впливає на величину фінансового результату, визначеного за даними фінансового обліку.

В першому випадку впливу на фінансовий результат не буде, оскільки сума визнаного доходу буде дорівнювати сумі нарахованої амортизації. У

другому випадку вартість активів буде включено до доходів від іншої діяльності підприємства, що збільшить суму кінцевого фінансового результату.

Вказаною Інструкцією [97] передбачено, що рахунок 15 «Капітальні інвестиції» за дебетом може кореспондувати, зокрема, з кредитом рахунків 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал», 41 «Капітал в дооцінках», 42 «Додатковий капітал», 46 «Неоплачений капітал». Слід зауважити, що зазначена кореспонденція (враховуючи зроблені вище висновки) є реальною лише у випадку внесення до зареєстрованого (пайового) капіталу, дооцінки чи безоплатного отримання об'єктів незавершеного будівництва у випадку одночасного (подальшого) з надходженням таких основних засобів витрачанням ресурсів підприємства для забезпечення їх нормального функціонування.

На етапі використання інвестицій в основні засоби найпоширенішою господарською операцією є нарахування амортизації. Питання нарахування амортизації основних засобів підприємства є досить актуальним, оскільки сума амортизації безпосередньо впливає як на величину прибутку підприємства у фінансовому обліку, так і на величину оподаткованого доходу у податковому обліку.

Об'єктом амортизації є вартість основних засобів (окрім вартості земельних ділянок, природних ресурсів і капітальних інвестицій). Нарухування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який встановлюється підприємством при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс), і призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації.

Оскільки моменти надходження основних засобів на підприємство та введення їх в експлуатацію після доведення до робочого стану не завжди співпадають, можна говорити про те, що не нарахування у цей проміжок часу амортизації на такі засоби є аргументованим, оскільки непрацюючі основні засоби чи інші необоротні матеріальні активи не приносять підприємству жодної економічної вигоди.

Рахунок 15 «Капітальні інвестиції» за своєю економічною сутністю є рахунком, на якому групуються всі витрати, пов'язані з надходженням необоротних активів: ціна придбання (без ПДВ), транспортні витрати та інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням об'єкта до робочого стану. У той момент, коли такий «робочий стан» настає, у бухгалтерському обліку роблять запис: Дебет 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи» Кредит 15 «Капітальні інвестиції». І, відповідно до вимог П(С)БО 7 [11], фактично з цього моменту починається нарахування амортизації згідно з встановленим терміном корисного використання об'єкту та обраним підприємством методом амортизації.

Отже, лише в момент оприбуткування основних засобів на рахунки 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи» підприємство повинне розпочати (з відповідної дати) процес нарахування амортизації (окрім амортизації земельних ділянок, природних ресурсів та капітальних інвестицій, як це визначено П(С)БО 7 [168]).

Також слід враховувати, що рахунки 10 «Основні засоби» (крім субрахунків 101 «Земельні ділянки», 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель»), 11 «Інші необоротні матеріальні активи» (крім субрахунку 114 «Природні ресурси») відображають вартість активів, що підлягають амортизації починаючи з місяця, наступного за місяцем складання бухгалтерських записів, що відображають зарахування їх на баланс.

П(С)БО 7 визначає, що по безоплатно одержаних активах, як і по будь-яких інших (за шляхом надходження), також нараховується амортизація. У сумі нарахованої амортизації визнається дохід від безоплатно одержаних активів. Тому, якщо підприємство використовуватиме рахунок 15 «Капітальні інвестиції» для оприбуткування безоплатно одержаних активів, воно порушить вимоги обліку і уповільнить процес визнання таких доходів. Хоча на кінцевий фінансовий результат це ніяк не впливає (сума витрат рівна сумі доходу). Така ж ситуація спостерігається і з надходженням основних засобів у вигляді внеску до зареєстрованого (пайового) капіталу.

Проте слід обов'язково вказати на те, що якщо надходження основних засобів в результаті внеску учасником до зареєстрованого (пайового) капіталу чи безоплатне їх отримання супроводжується витратами, пов'язаними з доставкою таких об'єктів на підприємство, які воно ж і оплачує, то їх необхідно відображати з використанням рахунку 15 «Капітальні інвестиції» з подальшим віднесенням до первісної вартості цих активів. Цей момент чітко прослідковується в Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів [133].

Враховуючи проведений вище аналіз ситуації, що склалася на сьогодні, та враховуючи зміни, внесені до Плану рахунків відповідними Наказами Міністерства фінансів України, слід зазначити наступне:

I. рахунки 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи»:

Планом рахунків передбачена кореспонденція рахунків 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи» з наступними рахунками: за дебетом з кредитом рахунків 13, 15, 18, 37, (рах. 11 – з Кт 39), 40, 41, 42, 46, 47, 48, 53, 64, 68, 74; за кредитом з дебетом рахунків 13, 18, 28, 37, 41, 42, 85, 94, 97.

- притримуючись твердження, що надходження на підприємство основних засобів, що супроводжується витратою грошових коштів або інших матеріальних активів (в тому числі отримання за угодою про фінансову оренду), виключити із кореспондуючих з дебетом рахунку 10 кредит рахунків 37, 53, 68;

- проблематично сформулювати зміст господарських операцій, що відображаються: за дебетом рахунків 10, 11 та кредитом рахунків 39 (для рахунку 11), 47, 64; за кредитом рахунку 15 з дебетом рахунків 37, 42.

- за кредитом рахунки 10, 11 не можуть кореспондувати з дебетом рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» (субрахунки 181-184). Довгострокова дебіторська заборгованість в операціях з основними засобами виникає як правило при передачі таких

об'єктів у фінансову оренду. Проте одночасно з визнанням довгострокової дебіторської заборгованості визнається дохід від реалізації необоротних активів, утримуваних для продажу. Враховуючи запропонований варіант відокремленого обліку об'єктів основних засобів, що тимчасово вилучені з господарського процесу з зв'язку з їх поліпшенням, або вилучені у зв'язку з консервацією чи невідповідністю критеріям визнання основними засобами, тлумачити кореспонденцію рахунків 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи» з рахунком 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»: за кредитом 10, 11 – при виключенні зі складу основних засобів; за дебетом 10, 11 – при поверненні до складу основних засобів.

За даними аналізу обліку стану та руху основних засобів на етапі впровадження інвестицій в основні засоби і враховуючи вимоги Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій та Інструкції по його застосуванню наведемо зміст типових господарських операцій, що відображають надходження основних засобів, на Т-рахунку (Додаток Ж.1).

II. рахунок 15 «Капітальні інвестиції»:

Планом рахунків передбачена кореспонденція рахунка 15 «Капітальні інвестиції» з наступними рахунками: за дебетом з кредитом рахунків 13, 20, 21, 22, 23, 28, 30, 31, 33, 37, 39, 40, 41, 42, 46, 47, 48, 50, 53, 60, 63, 64, 65, 66, 68, 74, 95; за кредитом з дебетом рахунків 10, 11, 12, 16, 28, 30, 31, 42, 48, 50, 60, 64, 85, 97.

- проблематично сформулювати зміст господарських операцій, що відображаються: за дебетом рахунку 15 та кредитом рахунків 47, 50, 60, 95; за кредитом рахунку 15 з дебетом рахунків 30, 31, 42, 50, 60, 64.

- враховуючи запропонований варіант відокремленого обліку необоротних активів, що вилучені з господарського процесу з зв'язку з консервацією чи невідповідністю критеріям визнання необоротними активами, включити до переліку кореспондуючих рахунків рахунок 18 «Довгострокова

дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»: за кредитом 15 «Капітальні інвестиції» – при виключенні зі складу необоротних активів незавершених капітальних інвестицій; за дебетом 15 «Капітальні інвестиції» – при поверненні до складу необоротних активів незавершених капітальних інвестицій.

Таким чином, кореспонденцію рахунку 15 «Капітальні інвестиції», з врахуванням певних зауважень та пропозицій, представимо в додатку Ж.2.

По аналогії з наведеними схемами обліку операцій на балансових рахунках 10, 15, 18, у додатках Ж.3, Ж.4 наведено схеми обліку аналогічних операцій на позабалансових рахунках 01, 02.

Отже, з метою уточнення облікової інформації, що характеризує ефективність освоєння інвестицій в основні засоби необхідно використовувати аналітику, яка надаватиме інформацію у розрізі об'єктів зовнішнього та внутрішнього інвестування. Для цього необхідно: внести коригування до типових форм первинного обліку основних засобів для забезпечення достатнього відображення даних щодо терміну корисного використання, джерел інвестування, виду діяльності; використовувати відповідну аналітику при відображенні об'єктів основних засобів автотранспортних підприємств на рахунках бухгалтерського обліку; вести облік основних засобів з урахуванням джерела інвестицій.

2.3. Основні засоби на етапі завершення життєвого циклу інвестицій в них та їх облік

Етап завершення життєвого циклу основних засобів передбачає закриття рахунків, що містять інформацію про вартість об'єктів основних засобів (рахунок 10 «Основні засоби», рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи»), про суму нарахованого зносу на дату вибуття (рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів»), про суму накопиченої дооцінки на дату вибуття (субрахунок 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів») з відповідним

відображення доходів, витрат та нерозподіленого прибутку від таких операцій.

Процеси відображення в обліку вибуття основних засобів на етапі завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби можна подати у вигляді схеми (рисунок 2.3.).

Згідно з національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку основні засоби, як і інші активи, відображаються в звітності підприємства за умови, що оцінка їх може бути достовірно визначена і очікується отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з їх використанням [168; 133]. Тобто припинення надходження економічної вигоди від використання основних засобів є підставою для виключення їх зі складу таких активів, проте не обов'язково підставою для списання їх з балансу підприємства.

Ухвалення рішення щодо остаточного відображення в обліку процесу вибуття основних засобів потребує аналізу напрямків та причин таких дій. Можна виокремити три основних напрямки вибуття основних засобів залежно від того, що є результатом такого вибуття:

- передача іншим фізичним або юридичним особам;
- списання (ліквідація);
- вилучення з господарського процесу.

Крім того, вибуття основних засобів можна розглядати з точки зору отримання економічних вигод інвестором:

- операції, що передбачають отримання економічних вигод;
- операції, що передбачають втрати від їх здійснення;
- операції, що передбачають призупинення надходження економічних вигод.

Передача основних засобів іншим фізичним або юридичним особам передбачає дії, що призводять або до отримання економічних вигод (передача у фінансову оренду, внесок до зареєстрованого (пайового) капіталу іншого підприємства), або до понесення витрат, пов'язаних з вибуттям активів (безоплатна передача, виявлена нестача в результаті проведення інвентаризації,

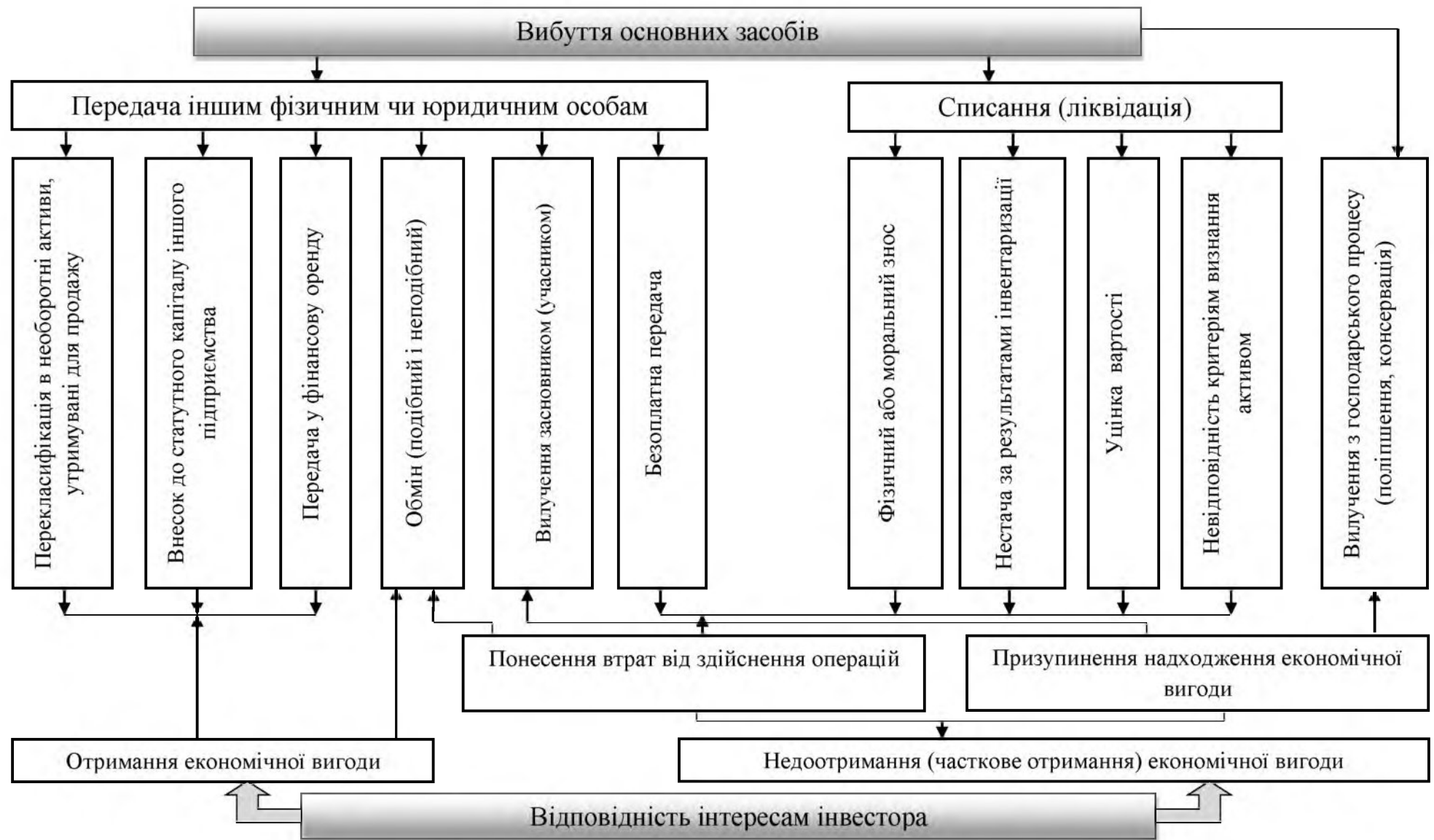

Рисунок 2.3 – Порядок відображення у бухгалтерському обліку вибуття основних засобів на етапі завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби (розроблено автором)

списання у зв'язку з невідповідністю визнання активами, перекласифікація в необоротні активи, утримувані для продажу тощо).

Списання (ліквідація) основних засобів включає операції, що призводять до понесення витрат, пов'язаних з вибуттям (хоча певні операції одночасно можуть супроводжуватися отриманням певних вигод, наприклад, оприбуткування матеріальних цінностей, отриманих в результаті ліквідації об'єкта, або отримання інших активів в результаті здійснення операцій обміну).

Вилучення основних засобів з господарського процесу включає операції, що відображають вилучення об'єктів засновниками (результатом є зменшення величини власного капіталу підприємства) або тимчасове вилучення у зв'язку з припиненням випуску продукції, виконання робіт, надання послуг, що здійснювалося з допомогою таких засобів, чи у зв'язку з необхідністю здійснення поліпшення об'єктів, яке потребує тривалого часу (капітальний ремонт, реконструкція тощо).

Планом рахунків [160] передбачено застосування ряду рахунків, що відображають доходи та витрати, які виникають у результаті здійснення першої та другої груп операцій, проте не відображено застосування рахунків, пов'язаних з тимчасовим вилученням з господарського обороту. Оскільки такі господарські ситуації передбачають призупинення процесу нарахування амортизації, то облік тимчасово вилучених активів не може відображатися на рахунках 10 «Основні засоби» і 11 «Інші необоротні матеріальні активи», залишки по яких показують вартість активів, введених в експлуатацію, а значить таких, що амортизуються (крім земельних ділянок, природних ресурсів та капітальних інвестицій). Вважаємо, що набагато простіше відслідковувати правильність і своєчасність припинення процесу нарахування амортизації, якщо такі активи будуть обліковуватися на рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» (за балансовою вартістю). Звичайно це додає роботи обліковим працівникам, проте дозволить чітко розмежовувати об'єкти амортизації і відповідає принципу превалювання змісту над формою при формуванні фінансової звітності.

Крім того, згідно з вимогами національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» актив відображається у балансі за умови, що оцінка його може бути достовірно визначена і очікується отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з його використанням. Тому, якщо актив (об'єкт основних засобів) не відповідає умовам, вказаним у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» – не утримується з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, а очікуваний термін його використання перевищує календарний рік (або операційний цикл, якщо він більший за рік) – але відповідає вимогам НП(С)БО 1, його оприбуткування також може здійснюватися на рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» за відповідною вартістю (первісною чи справедливою в залежності від шляху надходження активу на підприємство), за умови що цей актив не планується реалізувати. Тому ми не підтримуємо думку А.М. Должанського, О.М. Сістук про доцільність запровадження додаткових субрахунків до рахунків 10, 11 для нагромадження інформації процесу консервації необоротних активів [39, с. 80-82].

Об'єкти основних засобів, що знаходяться в стані реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання і консервації, на цей період можуть виключатися зі складу основних засобів і враховуватися, на нашу думку, як інші необоротні активи (рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи») (кореспонденцією дебет 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» кредит 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи» у сумі залишкової вартості на дату початку реконструкції, модернізації). Амортизація в цей період не нараховується. Переведення об'єктів із інших необоротних активів в основні засоби здійснюється на дату початку їх експлуатації (дебет 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи» кредит 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»). По закінченні вказаних робіт, вартість яких відображають за

дебетом рахунку 15 «Капітальні інвестиції», вони також списуються в дебет рахунків 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи».

Інструкцією [94] передбачено, що рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» призначено для обліку дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу, для обліку активів, використання яких, як очікується, неможливо протягом дванадцяти місяців з дати балансу, а також для обліку інших необоротних активів, які не знайшли безпосереднього відображення на інших рахунках обліку необоротних активів. Таким чином, виключення законсервованих об'єктів основних засобів або об'єктів, що тимчасово вилучені з господарського обороту, із складу активів, облік яких здійснюється на рахунку 10 «Основні засоби» є вірним тому, що такі об'єкти: 1 – не використовуються у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, 2 – не придатні для надання в оренду іншим особам, 3 – не можуть бути використані для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій. Проте, такі основні засоби не можуть бути виключені зі складу активів – ресурсів, контрольованих підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому, – оскільки після завершення певних подій (завершення процесу поліпшення) або в результаті виникнення інших умов (розширення або переорієнтація обсягів діяльності, а відповідно повторне залучення в господарську діяльність раніше вилучених об'єктів), вони знову приносять економічну вигоду підприємству. Таким чином, розглянуті випадки можна розглядати як перекласифікацію об'єктів необоротних активів: рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» накопичує інформацію про вартість активів, що не амортизуються, оскільки облік відображуваних на ньому активів не регламентується вимогами Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби».

Запропоновані зміни знайдуть своє відображення і у кореспонденції рахунків рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші

необоротні активи». Необхідно виключити зі складу рахунків, кореспондуючих з кредитом рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», або включити його і до складу рахунків, що кореспондують з дебетом рахунку 18 (зміст операцій буде аналогічним операціям з поточними фінансовими інвестиціями) (Додаток Ж.5).

Запропонований варіант обліку передачі/повернення основних засобів на поліпшення чи консервацію відображено у таблиці 2.5.

Таким чином, у питаннях відображення в обліку операцій з вибуття основних засобів на етапі завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби не спостерігається суттєвих суперечностей, окрім питань відображення об'єктів, що потребують поліпшення чи знаходяться на консервації. Результати проведеного аналізу обліку стану та руху основних засобів підприємства вплинуть на показники первинного, аналітичного та синтетичного обліку підприємства. Кореспонденцію рахунків та документальне забезпечення обліку у розрізі етапів життєвого циклу інвестицій в основні засоби представлено у додатку (додаток И).

Переведення об'єктів основних засобів зі складу активів, що відображаються на рахунку 10 «Основні засоби» до складу активів, облік яких здійснюється на рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи», доцільно відображати Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма ОЗ-1) з одночасним вилученням (тимчасовим) із картотеки Інвентарної картки обліку основних засобів (форма ОЗ-6), в якій слід зробити відповідну відмітку. Узагальнення інформації вказаних первинних документів слід відобразити у Журналі 4, що ведеться за кредитом рахунків 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 35.

Таблиця 2.5 – Пропонована кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку поліпшення та консервації основних засобів *

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Відображення консервації об'єктів основних засобів (крім земельних ділянок, будинків та споруд); на дату початку поліпшення об'єкту основних засобів: <ul style="list-style-type: none"> - на суму первісної вартості - у сумі нарахованого зносу на дату консервації (початку поліпшення) 	18 13	10 18
Примітка. Таким чином, згорнуте сальдо рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» відображає залишкову вартість об'єкту, що потребує поліпшення або законсервованого (крім земельних ділянок, будинків та споруд).			
2.	Відображення вартості здійсненого поліпшення об'єкту, що збільшує майбутні економічні вигоди	15	20, 22, 65, 66 та ін.
3.	Повернення поліпшених об'єктів основних засобів в експлуатацію: <ul style="list-style-type: none"> - на суму первісної вартості - на суму вартості проведеного поліпшення - на суму нарахованого зносу на дату початку поліпшення 	10 10 18	18 15 13
Примітка. Здійснюється сторнування запису, здійсненого на дату початку поліпшення об'єкту основних засобів (п. 1) та відображається закінчення заходів з поліпшення об'єктів (включення вартості робіт до первісної вартості об'єктів та, відповідно, їх подальша амортизація)			
4.	Ліквідація (списання) раніше законсервованих об'єктів: <ul style="list-style-type: none"> - на суму залишкової вартості об'єкту 	976	18
5.	Перекласифікація об'єктів та реалізація необоротних активів, утримуваних для продажу, раніше законсервованих: <ul style="list-style-type: none"> - відображення суми доходу від реалізації - відображення ПДВ в сумі доходу - собівартість реалізованих об'єктів (залишкова вартість об'єктів) 	361 712 286 943	712 641 18 286

* розроблено автором на підставі [94, 131]

Для цього розділ 1 слід доповнити рядком, в якому вказати, що за дебетом вказані рахунки можуть кореспондувати з дебетом рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»; розділ 2 слід відкоригувати в частині кореспонденції, що не відповідає вимогам Інструкції про застосування Плану рахунків активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій в частині операцій з іншими необоротними активами (забрати знак «х» з перетинів рядка 5 та графи 4, рядків 1, 2, 3 та графи 5). Відомість 4.1. аналітичного обліку капітальних інвестицій доповнити рахунком 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» в частині загальної назви колонок №№ 10-13 (додаток К).

Рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» слід деталізувати шляхом доповнення Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій субрахунком 184 «Необоротні активи у поліпшенні та на консервації»; відповідно, субрахунку «Інші необоротні активи» присвоїти номер 185, з наступним тлумаченням змісту відображуваної на них інформації:

«На субрахунку 184 «Необоротні активи у поліпшенні та на консервації» ведеться облік наявності об'єктів основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, переданих на консервацію або тимчасово вилучених з участі у господарській діяльності з метою здійснення заходів щодо їх поліпшення.

На субрахунку 185 «Інші необоротні активи» відображаються інші активи, використання яких, як очікується, неможливе протягом дванадцяти місяців з дати балансу, зокрема грошові кошти». Порядок відображення господарських операцій на субрахунках рахунку 18 узагальнено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Призначення субрахунків рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»

Рахунок	Субрахунок	Призначення субрахунку
18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»	181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду»	На субрахунку 181 відображаються чисті інвестиції орендодавця у фінансову оренду, визначені згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»
	182 «Довгострокові векселі одержані»	На субрахунку 182 ведеться облік векселів, одержаних на забезпечення довгострокової дебіторської заборгованості
	183 «Інша дебіторська заборгованість»	Субрахунок 183 призначений для обліку довгострокової дебіторської заборгованості, яка не відображається на інших субрахунках рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи», зокрема розрахунків з працівниками за виданими довгостроковими позиками тощо, інші види розрахунків
	184 «Необоротні активи у політшенні та на консервації»*	На субрахунку 184 ведеться облік наявності об'єктів основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, переданих на консервацію або тимчасово вилучених з участі у господарській діяльності з метою здійснення заходів щодо їх політшення*
	185 «Інші необоротні активи»	На субрахунку 185 відображаються інші активи, використання яких, як очікується, неможливе протягом дванадцяти місяців з дати балансу, зокрема грошові кошти

* – запропоновано автором

Послідовність відображення проаналізованих операцій представлено графічно (рисунок 2.4).

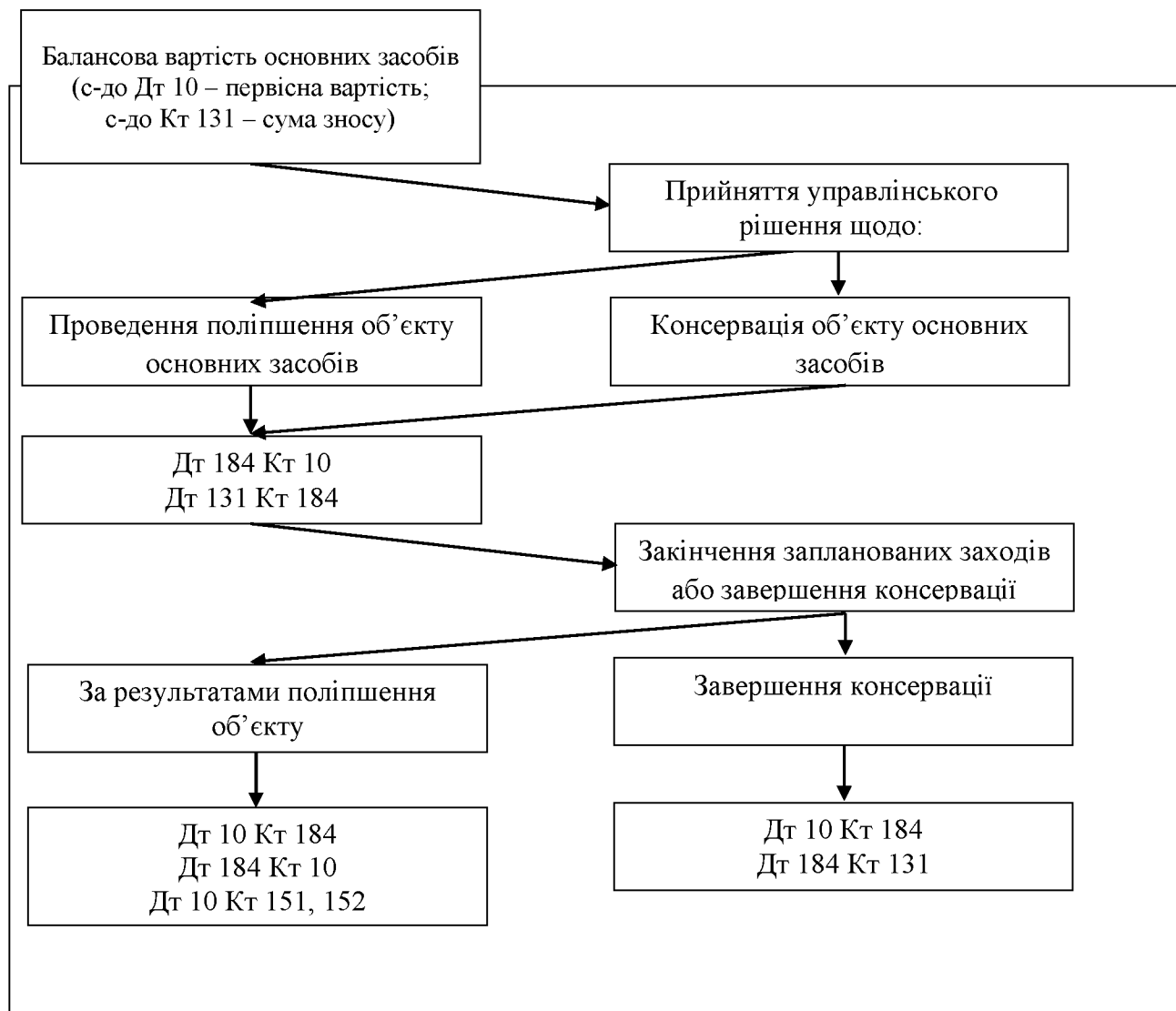

Рисунок 2.4 – Послідовність відображення операцій з основними засобами за умов застосування рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» (розроблено автором)

Для узагальнення інформації про джерела інвестування основних засобів розроблено форму реєстру «Групувальна відомість надходження та використання основних засобів за джерелами інвестування» (додаток Л).

Отже, проведені дослідження показали, що на етапі завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби доцільно вести облік у розрізі передачі іншим фізичним та юридичним особам, ліквідації (списання) та інших видів вибуття із урахуванням відповідності інтересам інвестора щодо отримання/недоотримання економічної вигоди. Інформацію щодо надходження, використання та вибуття основних засобів автотранспортних підприємств за джерелами інвестування

рекомендовано узагальнювати у Групувальній відомості надходження та використання основних засобів за джерелами інвестування.

Резюмуючи проведені у розділі дослідження слід зазначити, що результати вивчення обліку основних засобів як об'єктів реального інвестування довели необхідність відображення реальних інвестицій в основні засоби у складі статей «Основні засоби» Балансу (Звіту про фінансовий стан) та у розділі II «Основні засоби» Приміток до річної фінансової звітності.

Висновки до розділу 2

За результатами наукового дослідження з урахуванням поставлених завдань можемо зробити наступні висновки:

1. Завдання обліку основних засобів за системним підходом рекомендовано згрупувати з урахуванням етапів життєвого циклу інвестицій в основні засоби, а саме: етап планування інвестицій в основні засоби, етап реалізації інвестицій в основні засоби, етап завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби. Реалізація системного підходу обумовила посилення аналітичності, комплексності ведення обліку, формуванню більш достовірної інформації для внутрішніх та зовнішніх інвесторів.

2. Вивчення теоретичних засад організації обліку та необхідність їх адаптації до умов фінансово-господарської діяльності автотранспортних підприємств обумовило формування облікових номенклатур первинного та поточного обліку основних засобів за етапами життєвого циклу, які містять інформацію, необхідну для управління основними засобами та забезпечують підвищення ефективності облікового процесу.

3. Аналітичний облік основних засобів має надавати інформацію у розрізі об'єктів внутрішнього та зовнішнього інвестування з метою уточнення облікової інформації, що характеризує ефективність освоєння інвестицій. Запропоновано використовувати аналітику, яка враховує: групу (вид) основних засобів; підгрупу; функціональне призначення; відношення до видів діяльності;

приналежність; строк корисного використання; джерела інвестування відповідно до удосконаленої класифікації основних засобів. Це відображено у розробленій структурі шифру субрахунку 105 «Транспортні засоби» рахунку 10 «Основні засоби» автотранспортних підприємств за рівнем деталізації субрахунків в умовах використання автоматизованої форми обліку.

4. Дослідження організаційно-методичних засад первинного обліку основних засобів дало змогу виявити недоліки форм первинного обліку основних засобів з позицій недостатнього відображення даних щодо терміну корисного використання, джерел інвестування, виду діяльності. Тому внесені коригування до типових форм первинних документів обліку основних засобів, зокрема форм № ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів», № ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів», № ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів».

5. Основні засоби можуть надходити у підприємство різними шляхами, які можна умовно поділити дві частини: надходження, пов'язане з витрачанням як грошових, так і матеріальних ресурсів підприємства; надходження, що не супроводжується витратами. Автором запропоновано вести облік із урахуванням джерела інвестицій.

6. Аналіз чинної Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій України дав змогу уточнити кореспонденцію рахунків щодо обліку основних засобів, капітальних інвестицій, інших необоротних активів з групуванням за етапами життєвого циклу.

7. Обґрунтовано, що на етапі завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби облік доцільно вести у розрізі передачі іншим фізичним та юридичним особам, списання (ліквідації) із урахуванням відповідності інтересам інвестора, зокрема отримання чи недоотримання економічної вигоди.

8. Щодо основних засобів, що не беруть участі у господарській діяльності підприємств (перебувають в поліпшенні чи на консервації) запропоновано вести облік на рахунку 18 «Довгострокова дебіторська

заборгованість та інші необоротні активи», а саме на субрахунку 184 «Необоротні активи у поліпшенні та на консервації», 185 «Інші необоротні активи».

9. Аналітичний облік основних засобів має надавати інформацію користувачам про надходження, використання та вибуття за джерелами інвестування. З цією метою розроблено форму Групувальної відомості надходження та використання основних засобів за джерелами інвестування, що дає змогу отримати узагальнену інформацію про рентабельність інвестицій в основні засоби.

Основні результати досліджень, викладені у розділі, опубліковані у працях: [54, 56, 59, 62, 64, 65, 66, 73, 75, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 95].

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ

3.1. Теоретико-методичні засади аналізу основних засобів в управлінні інвестиційною діяльністю підприємств: системний підхід

Ефективне використання основних засобів сприяє зростанню вартості бізнесу, і доданої вартості, отриманню конкурентних переваг у коротко- та довготерміновому періоді для підприємств. Тому визначення пріоритетів в інвестиційній політиці стосовно основних засобів є вагомим і дієвим чинником економічної стратегії суб'єктів господарювання та потребує відповідного аналітичного забезпечення.

Основні засоби є одним із об'єктів інвестиційного процесу, а саме – реального інвестування. Реальне інвестування в основні засоби водночас з обліковим, потребує серйозного інформаційного забезпечення аналітичними даними, адже воно завжди пов'язане з багатьма інвестиційними ризиками. І саме на аналіз покладається певною мірою захисна функція, пов'язана з їх нейтралізацією і мінімізацією. Традиційно основна увага в інвестиційному аналізі приділяється передпроектній і проектній стадії і недостатньо, на нашу думку, оцінюється фактично досягнута ефективність як у процесі реалізації інвестиції в основні засоби так і післяінвестиційного контролю – тобто аналізу використання основних засобів протягом всього періоду їх корисної експлуатації. Тобто аналіз проводиться відокремлено – як аналіз інвестицій та аналіз основних засобів без «прив'язки» до реального інвестування. Для удосконалення інформаційного забезпечення управління основними засобами як об'єктами реального інвестування необхідно дотримуватися системного підходу. Системний підхід, як методологія наукового пізнання, є сукупністю методів дослідження окремо взятих компонентів (частин, елементів) об'єкта дослідження, їхніх взаємозв'язків і взаємодій [192, с. 71].

Тому дотримання системного підходу зумовлює необхідність враховувати водночас потреби в аналітичних оцінках підсистеми управління реальними інвестиціями та підсистеми управління основними засобами відповідно до узгоджених цілей, завдань і принципів аналізу.

Реальне інвестування є одним із видів інвестиційної діяльності. Реальні інвестиції безпосередньо пов'язані зі створенням, оновленням та розширенням основних засобів підприємств. Як зазначає Р. О. Костирко, до основних напрямків інвестиційної діяльності належить оновлення і розвиток матеріально-технічної бази підприємства або розширене виробництво основних засобів підприємства [107, с. 506].

Завдяки якісному аналізу інвестиційної діяльності керівництвом приймаються більш ефективні управлінські рішення по розширенню, відтворенню основних засобів як виробничого, так і невиробничого характеру, а також по укріпленню матеріально – технічної бази суб'єктів господарювання

Тому науковці Т.Д. Косова, П.М. Сухарев, Л.О. Ващенко метою аналізу інвестиційної діяльності підприємств визначають дослідження ключових (найбільш інформаційних) параметрів, що дають об'єктивну і точну картину процесу інвестування і впливають на структуру активів і пасивів балансу [106, с. 401].

Досліджуючи за системним підходом формулювання мети аналізу основних засобів, варто зазначити, що більшість вчених не ідентифікує її у причинно – наслідковій залежності з інвестиційною діяльністю.

На думку проф. Є.В. Мниха, мета економічного аналізу основних засобів полягає у визначенні забезпеченості підприємства основними засобами за умови найбільш інтенсивного їх використання та пошуку резервів підвищення їх віддачі [138, с. 241]. Н.Г. Шпанковська, Г.О. Король, К.Ф. Ковальчук, В.В. Костанецький, Ю.О. Распопова, Ю.Т. Труш [227, с. 155] в якості мети аналізу основних засобів вважають пошук, оцінку та подальшу мобілізацію резервів поліпшення їхнього використання.

Отже, критична оцінка наведених положень свідчить про відсутність «точок дотику», тобто взаємоув'язки аналітичного осмислення пріоритетів системного дослідження реальних інвестицій та основних засобів для потреб інформаційного забезпечення управління інвестиційною діяльністю підприємств.

На наш погляд, при визначенні мети аналізу основних засобів слід обов'язково враховувати інформаційні запити суб'єктів управління реальними інвестиціями та основними засобами.

За визначенням І.О. Бланка, основною метою інвестиційної діяльності є забезпечення реалізації найбільш ефективних форм вкладення капіталу, направлених на розширення економічного потенціалу підприємства [12, с. 348]. З іншої сторони, ціллю фінансового менеджменту основних засобів (операційних необоротних активів) є забезпечення своєчасного оновлення і підвищення ефективності їх використання [12, с.188].

Окреслюючи мету та завдання аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями варто врахувати, що спостерігається зміна концептуальних підходів (генезису) формулювання основної мети інвестиційної діяльності, (визначених відповідними економічними теоріями (рисунок 3.1).

Отже, на нашу думку, відбувається перехід до більш виваженої, збалансованої оцінки пріоритетів і довгострокових (стратегічних) переваг інвестиційної діяльності, більш точного та коректного урахування інтересів власників бізнесу, що є логічним з позицій можливих ризиків і конкурентної боротьби.

З урахуванням наведеного, управління основними засобами як об'єктами реального інвестування в рамках загальної фінансової стратегії підприємства потребує сучасного аналітичного інструментарію.

Метою аналізу основних засобів у цьому контексті є забезпечення суб'єктів управління та/або інвесторів якісною аналітичною інформацією щодо їх складу, стану, руху та використання для розширення економічного потенціалу підприємства.

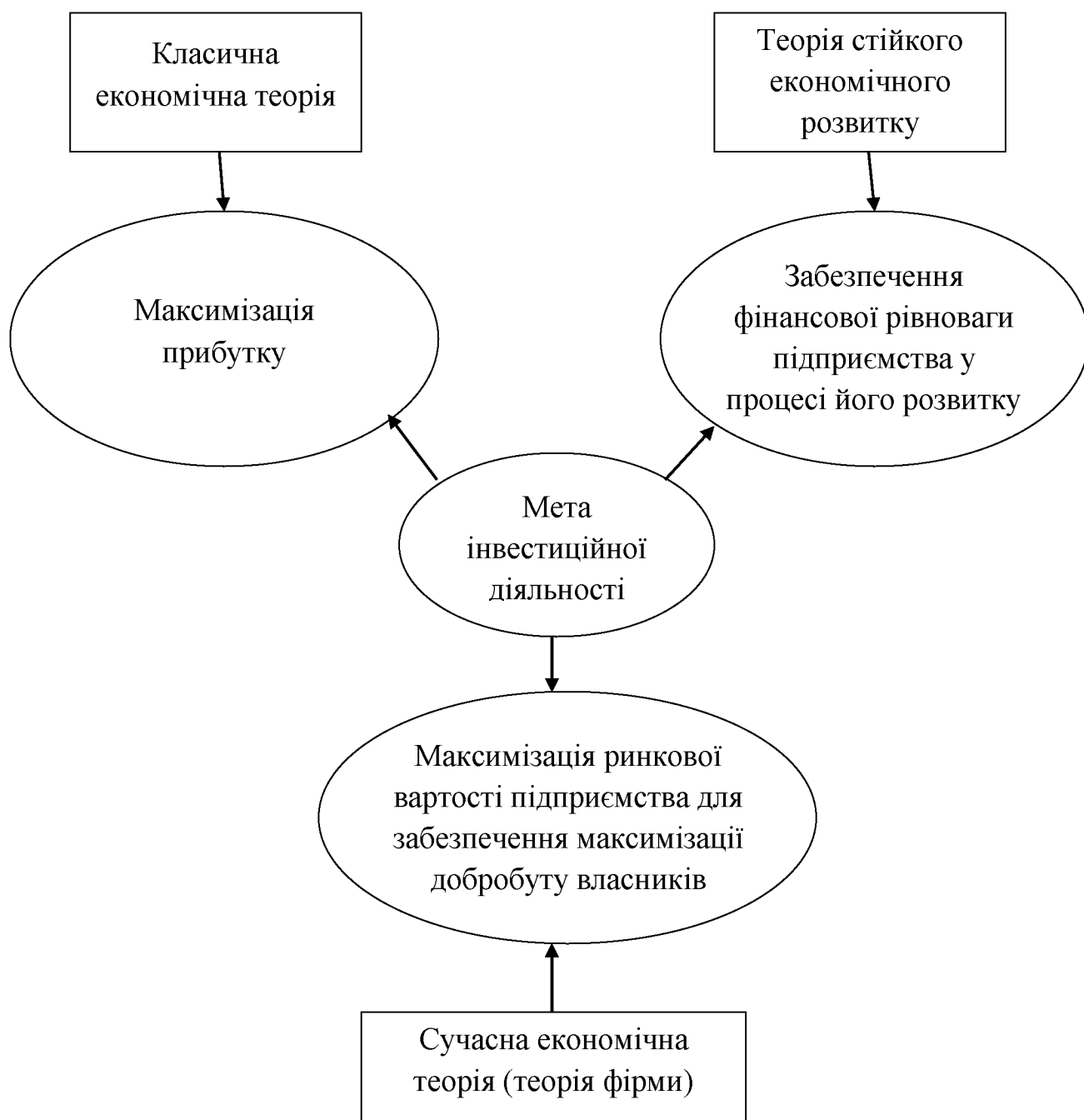

Рисунок 3.1 – Теоретичне обґрунтування зміни підходів до визначення мети інвестиційної діяльності підприємства (складено автором за [11, с. 49-50])

Мета економічного аналізу генерує відповідні завдання та можливості їх реалізації. Як зазначають Н.П. Любушин, В.Б. Лещева, В.Г. Дьякова [128, с. 244]. Аналіз основних засобів може здійснюватися за кількома напрямками, розробка яких в комплексі дає оцінку структури, динаміки та ефективності використання основних засобів та довгострокових інвестицій. Відповідно, завдання аналізу

основних засобів повинні забезпечувати досягнення визначеної мети та враховувати відповідні функції, принципи та можливості аналітичної підсистеми в рамках поточного і стратегічного управління.

Існує значне число підходів до визначення завдань аналізу основних засобів (табл. 3.1). Більшість науковців виокремлюють завдання аналізу у вузькому розумінні, тобто не ув'язують їх з інформаційними потребами управління реальним інвестуванням, зосереджуючи увагу лише на традиційній оцінці складу, структури, руху, ефективності використання основних засобів. Це, певною мірою, є виправданим для потреб поточного управління.

Таблиця 3.1 – Завдання економічного аналізу основних засобів

Назва завдань економічного аналізу	Автор							
	Є.В. Мних [138, с. 242]	Н.П. Любушин, В.Б. Лещева, В.Г. Дьякова [128, с. 244]	За ред. М.Г. Чумаченка [44, с. 428-429]	І.В. Сіменко, Т.Д. Косова [1, с. 102]	Р.О. Костирко [107, с. 260]	В.О. Шевчук, О.В. Коновалова, В.П. Пантелєєв [2, с. 223]	Під ред. К.Ф. Ковальчука [227, с. 156]	Точка зору автора
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Аналіз обсягу та структури основних засобів і їх відповідності вимогам технічного прогресу та оптимальним параметрам виробництва	+			+	+	+	+	+
1.1. Виявлення забезпеченості підприємства основними фондами (встановлення величини, складу та їх технічного рівня виробничій програмі підприємства)			+	+		+		+
2. Аналіз технічного стану основних засобів, темпів, форм і методів їх оновлення	+		+		+		+	+
3. Аналіз використання наявного парку устаткування, стану його екстенсивного та інтенсивного завантаження	+	+	+					+

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.1. Визначення факторів, які впливають на рівень використання основних фондів			+			+		
4. Виявлення внутрівиробничих резервів поліпшення використання основних засобів	+		+			+		
5. Розрахунок кінцевих виробничо-фінансових результатів поліпшення використання основних засобів	+							
6. Оцінка розміру і структури вкладень капіталу в основні засоби		+						+
7. Визначення характеру і розміру впливу зміни вартості основних засобів на фінансовий стан підприємства і структуру балансу		+						+
8. Аналіз руху динаміки основних засобів		+		+	+	+		+
9. Аналіз показників ефективності використання основних засобів		+		+	+	+	+	+
10. Аналіз витрат на капітальний ремонт основних засобів		+						+
10.1. Аналіз ефективності витрат на утримання та експлуатацію обладнання					+			+
11. Аналіз витрат поточного ремонту основних засобів		+						+
12. Аналіз взаємозв'язку обсягу виробництва, прибутку і витрат з експлуатації обладнання		+						
13. Оцінка ефективності капітальних вкладень інвестицій в основні засоби		+			+			+
14. Оцінка ефективності залучення позик для інвестування		+						
15. Встановлення належної комплектності наявного парку обладнання			+					
16. Розрахунок впливу використання основних фондів на обсяг продукції, об'єм реалізації			+	+		+		+
17. Встановлення факторів (причин зміни показників), що характеризують ефективність використання основних засобів та кількісний вимір їх впливу				+				
18. Виявлення наявного потенціалу підвищення ефективності використання основних засобів				+				
19. Розробка заходів щодо використання виявленого потенціалу (резерву)				+				
20. Аналіз реальних інвестицій в основні засоби за етапами і стадіями інвестування								+
21. Аналіз основних засобів за строками корисної експлуатації								+
22. Аналіз основних засобів за функціональним призначенням								+

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
23. Аналіз прибутковості реальних інвестицій в основні засоби								+
24. Аналіз доходності і рентабельності основних засобів								+
25. Аналіз частки основних засобів в ринковій вартості підприємства								+
26. Аналіз співвідношення темпів росту основних засобів та ринкової вартості підприємства								+
27. Оцінка динаміки співвідношення чистого грошового потоку в процесі інвестиційної діяльності та приросту вартості основних засобів								+

Такого класичного підходу дотримуються вчені О.В. Коновалова, Р.О. Костирко, Т.Д. Косова, Є.В. Мних, І.В. Сіменко, М.Г. Чумаченко, В.О. Шевчук та інші.

Так, Є.В. Мних в процесі економічного аналізу на різних рівнях менеджменту виокремлює такі завдання:

- аналіз обсягу та структури основних засобів і їх відповідності вимогам технічного прогресу й оптимальним параметрам виробництва;
- визначення технічного стану основних засобів, темпів, форм і методів їх оновлення;
- аналіз використання наявного парку устаткування, стану його екстенсивного та інтенсивного завантаження;
- виявлення внутрівиробничих резервів поліпшення використання основних засобів;
- розрахунок кінцевих виробничо-фінансових результатів поліпшення використання основних засобів [138, с. 242].

Вчені ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» до числа завдань економічного аналізу основних засобів відносять:

- виявлення забезпеченості підприємства та його структурних підрозділів основними фондами, тобто встановлення відповідності величини, складу та технічного рівня фондів виробничій програмі підприємства;
- визначення рівня використання основних фондів і факторів, які впливають на нього;
- установа належної комплектності наявного парку обладнання;
- з'ясування ефективності використання обладнання в часі та продукції;
- виявлення резервів підвищення ефективності використання основних фондів [44, с. 428-429].

Найбільш типовими аналітичними завданнями, які виокремлюються більшістю авторів, є: аналіз обсягу та структури основних засобів; аналіз руху (динаміки) основних засобів; аналіз технічного стану основних засобів, темпів, форм і методів їх оновлення; аналіз екстенсивного та інтенсивного використання основних засобів, інтенсивного використання основних засобів; виявлення резервів поліпшення використання основних засобів.

Однак стратегічне управління у зв'язку з необхідністю урахування багатьох чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, вимагає застосування системного підходу та орієнтації на реалізацію довготермінових завдань і цілей інвестиційної діяльності. Тому логічно обумовленим є формулювання і узгодження аналізу основних засобів для потреб інформаційного забезпечення управління реальним інвестуванням. Урахування такого підходу простежується у дослідженнях з цього питання вчених В.Г. Д'якової, Р.О. Костирко, В.Б. Лещевої, Н.П. Любушина. Поряд з традиційним переліком завдань аналітичного забезпечення, Р.О. Костирко обґрунтовано виокремлює аналіз ефективності інвестицій в основні засоби, диференціюючи це завдання у розрізі аналізу ефективності варіантів капітальних вкладень та оцінки ефективності залучення позик для інвестування [107, с. 261]. Вважаємо виокремлення цих завдань необхідним для прийняття ефективних інвестиційних рішень. На нашу думку, це дозволяє забезпечити якісною інформацією інвестиційних менеджерів або власне інвесторів

(внутрішніх і зовнішніх) на стадіях реалізації проекту та після інвестиційного контролю.

Однак недоліком наведених завдань є те, що вони не враховують визначеної мети інвестиційної діяльності відповідно до інтересів власників, що суттєво обмежує рамки інформаційного забезпечення управління. Тому пропонуємо включити до переліку завдань аналізу основних засобів:

- аналіз прибутковості реальних інвестицій в основні засоби;
- аналіз доходності і рентабельності основних засобів;
- аналіз частки основних засобів в ринковій вартості підприємства;
- аналіз співвідношення темпів росту основних засобів та ринкової вартості підприємства.

Проведення аналізу основних засобів відповідно до сукупності цих завдань забезпечує реалізацію системного підходу до управління реальним інвестуванням.

Також, окреслюючи пріоритети аналізу основних засобів в сучасних економічних умовах, варто зважити на появу нових об'єктів і напрямків дослідження, пов'язаних з грошовими потоками. Адже більшість процесів операційної, інвестиційної та фінансової діяльності супроводжуються позитивними і негативними грошовими потоками – видатками і надходженням грошових коштів. Слушно зауважує І.О. Бланк, що ефективно організовані грошові потоки підприємства є важливою ознакою його «фінансового здоров'я», передумовою досягнення високих кінцевих результатів його господарської діяльності у цілому. Високий рівень синхронізації надходження і виплат грошових коштів за обсягом і в часі дозволяє знижувати резерв інвестиційних ресурсів, що формується у процесі реального інвестування [12, с. 392, 394].

Тому обґрунтованим є включення до складу першочергових завдань аналізу основних засобів, як об'єктів реального інвестування, оцінки динаміки співвідношення чистого грошового потоку в процесі інвестиційної діяльності та приросту вартості основних засобів.

У таблиці 3.2 наведено перелік завдань аналітичного забезпечення управління основними засобами на тактичному і стратегічному рівнях, які

обумовлюють більш виважений та об'єктивний підхід до формування сучасних організаційно – методичних засад економічного аналізу основних засобів за системним підходом.

Таблиця 3.2 – Групування завдань економічного аналізу основних засобів за рівнями управління*

Рівень управління	Найменування завдання
Тактичний	<ol style="list-style-type: none"> 1. Виявлення забезпеченості підприємства основними фондами (встановлення величини, складу і структури основних засобів). 2. Аналіз технічного стану основних засобів, темпів, форм і методів їх оновлення. 3. Аналіз використання наявного парку устаткування, технічного стану, його екстенсивного та інтенсивного завантаження. 4. Аналіз руху (динаміки) основних засобів. 5. Аналіз витрат на капітальний ремонт основних засобів. 6. Аналіз ефективності витрат на утримання та експлуатацію обладнання. 7. Аналіз витрат поточного ремонту основних засобів. 8. Аналіз взаємозв'язку обсягу виробництва, прибутку і витрат з експлуатації обладнання. 9. Розрахунок впливу використання основних фондів на обсяг продукції, об'єм реалізації. 10. Встановлення факторів (причин зміни показників), що характеризують ефективність використання основних засобів та кількісний вимір їх впливу. 11. Аналіз показників ефективності використання основних засобів. 12. Виявлення наявного потенціалу підвищення ефективності використання основних засобів. 13. Аналіз основних засобів за функціональним призначенням.
Стратегічний	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз обсягу та структури основних засобів і їх відповідності вимогам технічного прогресу та оптимальним параметрам виробництва. 2. Аналіз реальних інвестицій в основні засоби за етапами і стадіями інвестування. 3. Аналіз основних засобів за строками корисної експлуатації. 4. Оцінка розміру і структури вкладень капіталу в основні засоби. 5. Аналіз характеру і розміру впливу зміни вартості основних засобів на фінансовий стан підприємства і структуру балансу. 6. Оцінка ефективності капітальних вкладень інвестицій в основні засоби. 7. Аналіз прибутковості реальних інвестицій в основні засоби. 8. Аналіз доходності і рентабельності основних засобів. 9. Аналіз частки основних засобів в ринковій вартості підприємства. 10. Аналіз співвідношення темпів росту основних засобів та ринкової вартості підприємства. 11. Оцінка динаміки співвідношення чистого грошового потоку в процесі інвестиційної діяльності та приросту вартості основних засобів.

* сформовано автором

Коректність теоретико-методичних засад аналізу основних засобів також залежить від узгодженості відповідних завдань і принципів. Принципи економічного аналізу регулюють процедурну сторону його методології разом із складовою її частиною – методикою. Принцип – вихідне положення теорії; правило, вимога, яких слід дотримуватися у будь-якій сфері діяльності [227, с. 22].

Вченими – аналітиками виокремлюється значне число принципів, на яких слід будувати методику економічного аналізу [227, с. 22-27; 1, с. 14-15; 2, с. 19-20; 106, с. 20-22; 116, с. 147-155]. Більшість науковців пропонує дотримуватися при проведенні аналітичних досліджень принципів: науковості, державного підходу, комплексності, об'єктивності, дієвості, оперативності, плановості [1, с. 14-15; 3, с. 22-27]. Водночас І.Д. Лазаришина найважливішими методологічними принципами вважає системність, комплексність, соціально-екологічний підхід, доречність, суттєвість, науковий підхід, адаптивність, узгодженість, випереджуюче відображення, оптимізаційний підхід [116, с. 155].

На нашу думку, аналіз, як сервісна підсистема управління реальним інвестуванням повинен підпорядковуватись більш загальним принципам управління інвестиційною діяльністю. І.О. Бланк до них відносить:

- інтегрованість з загальною системою управління підприємством;
- комплексний характер формування управлінських рішень;
- високий динамізм управління;
- варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень;
- орієнтацію на стратегічні цілі розвитку підприємства [11, с. 47].

Відповідно, на нашу думку, у логічному зв'язку з цими принципами, уточнюючими і доповнюючими згідно з методичним інструментарієм, є принципи аналізу основних засобів: системність, комплексність, оперативність, адаптивність, випереджуючого відображення.

Системність аналізу основних засобів обумовлює необхідність урахування у методиці аналізу максимально можливого числа об'єктів впливів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, оцінку взаємозв'язків інвестиційної,

операційної, фінансової та інших видів діяльності, прямо чи опосередковано пов'язаних з використанням основних засобів. Комплексність аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями передбачає необхідність оцінки і діагностики впливів наявності, структури, динаміки, використання основних засобів на фінансову результативність підприємства у цілому.

Оперативність (своєчасність) аналізу основних засобів знаходиться у прямій залежності від дії принципу високого динамізму управління. Методичний інструментарій аналізу основних засобів повинен формуватися згідно з необхідністю відстеження постійних змін у зовнішньому середовищі підприємства, конкурентній боротьбі, динаміці економічного потенціалу; мотивації інвесторів та інших чинників.

Адаптивність аналізу основних засобів як принцип його функціонування повинна реалізовуватися через налагодження постійного інформаційного зв'язку «запит суб'єкта управління – аналітичні дані у розрізі варіантів управлінських рішень». Тобто аналітична підсистема повинна безперервно продукувати такий структурований масив економічної інформації, який у будь-який момент може бути використаний для обґрунтованого та економічно доцільного вибору того чи іншого варіанту управлінського рішення щодо основних засобів.

Реалізувати управлінський принцип орієнтованості на стратегічні цілі розвитку підприємства можливо за умови взаємодії наведених основних принципів економічного аналізу, а також задіяння принципу випереджуючого відображення, що забезпечує сукупний синергетичний ефект аналітичного дослідження. Адже, як зазначає І.Д. Лазаришина, випереджуюче, прогнозне або планове ситуаційне відображення господарських явищ, процесів, відносин щодо них, діяльності в цілому дозволяє керівному персоналу підприємства завчасно встановити ті порогові значення та позитивну динаміку, досягненням і дотриманням яких забезпечується оптимальне співвідношення стратегічних та тактичних завдань [116, с. 155]. Безпосередньо дія цього принципу стосується й аналізу основних засобів в системі реального інвестування.

Отже, практична реалізація наведених принципів сприятиме запровадженню на автотранспортних підприємствах максимально адаптованої до інформаційних запитів інвесторів та керівної ланки підсистеми аналізу основних засобів. Основними базовими принципами вважаємо: системність, комплексність, оперативність, адаптивність, випереджуючого відображення.

3.2. Інформаційно–організаційні засади аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями

Автотранспортні підприємства є вагомим елементом інфраструктури економіки України, забезпечуючи вагомий внесок у валовий внутрішній продукт країни. Як зазначає З.В. Валіулліна, розвиток сфери послуг та діяльність пасажирського автомобільного транспорту як її складової частини визначає рівень комфортності умов проживання населення [20, с. 1]. Тому зростання економічного потенціалу цих підприємств є актуальним для національної економіки.

Досягнути нарощування економічного потенціалу і, в тому числі, виробничого можливо завдяки виваженій структурній політиці, і в першу чергу – в частині відтворення основних засобів завдяки ефективному реальному інвестуванню. Важливу роль при цьому відіграє організаційно-інформаційне забезпечення аналітичної підтримки прийняття управлінських рішень.

Організація аналізу основних засобів є елементом загальної системи організації економічного аналізу пасажирських автотранспортних підприємств і тому підпорядкована загальним закономірностям її формування і структури, що знайшли відображення у дослідженнях Г.У. Андреєвої, М.А. Болюха, В.З. Бурчевського, Л.О. Ващенко, М.І. Горбатка, Ф.Ф. Бутинця, В.А. Дерія, В.М. Івахненка, Г.І. Кіндрацької, К.Ф. Ковальчука, О.В. Коновалової, Р.О. Костирка, Т.Д. Косової, І.Д. Лазаришиної, Є.В. Мниха, О.В. Олійник, В.П. Пантелеєва, В.К. Савчука, І.В. Сіменко, Н.В. Тарасенко, М.Г. Чумаченка, В.О. Шевчука та інших вчених.

Організація економічного аналізу основних засобів є системним утворенням і, відповідно, підпорядкована дії законів розвитку систем. І як система має властиві об'єкти, суб'єкти, інформаційне, технічне і кадрове забезпечення. Підтримуємо думку Є.В. Мниха «якщо організаційна система є обмеженою в технічних, технологічних, трудових та інформаційних ресурсах, то вона відповідно обмежує й можливості методики» [138, с. 89].

До об'єктів організації економічного аналізу А.М. Кузьмінський, В.В. Сопко, В.П. Завгородній відносять:

- технологію аналітичного процесу;
- працю виконавців;
- організаційне забезпечення;
- технічне забезпечення;
- інформаційне забезпечення;
- інші види забезпечення аналізу [113, с. 11].

Стосовно організації аналізу основних засобів необхідно сформулювати перелік об'єктів організації з урахуванням потреб суб'єктів аналізу в рамках інвестиційного менеджменту. Власники та, відповідно принципу делегування повноважень, керівництво автотранспортних підприємств є суб'єктами інвестування (інвесторами) (табл. 3.3).

Отже, характерними рисами реальних інвесторів в основні засоби є:

- належність до індивідуальних портфельних інвесторів, що здійснюють вкладення коштів в окремі об'єкти основних засобів;
- інвестування в основні засоби здійснюється з орієнтуванням на приріст капіталу в довгостроковому періоді згідно з стратегією збільшення вартості бізнесу;
- відсутність зацікавленості у ризикових операціях, пов'язаних з вкладенням капіталу в об'єкти основних засобів, що, в свою чергу, обумовлюється особливостями виконуваних основними засобами процесів у розрізі видів діяльності, з чим пов'язаний і тип інвестиційної політики.

Таблиця 3.3 – Класифікація інвесторів в частині реального інвестування в основні засоби*

Класифікаційні ознаки та види інвесторів	Ідентифікація інвесторів в основні засоби
1. за напрямом основної господарської діяльності	
1.1. індивідуальні	+
1.2. інституціональні	
2. за цілями інвестування	
2.1. стратегічні	
2.2. портфельні	+
3. за орієнтацією на інвестиційний ефект	
3.1. інвестор, орієнтований на поточний інвестиційний дохід	
3.2. інвестор, орієнтований на приріст капіталу в довгостроковому періоді	+
3.3. інвестор, орієнтований на позаекономічний інвестиційний ефект	
4. за відношенням до інвестиційних ризиків	
4.1. інвестор, не налаштований на ризик	+
4.2. інвестор, нейтральний до ризику	
4.3. інвестор, налаштований на ризик	
5. за менталітетом інвестиційної поведінки	
5.1. консервативний	+
5.2. помірний	
5.3. агресивний	
6. за приналежністю до резидентів	
6.1. вітчизняний	+
6.2. іноземний	+

*сформовано автором з використанням [11, с. 29]

Для реальних інвесторів в основні засоби характерний певний тип моделі інвестиційної поведінки. Діяльність підприємства, як суб'єкта ринкових відносин, обумовлюється відповідною інвестиційною поведінкою і чинниками-мотиваторами в залежності від пріоритетності та значимості впливів зовнішнього і внутрішнього середовища.

І.О. Бланк виокремлює п'ять видів мотивації інвестиційної поведінки підприємств:

- мотивація накопичення власних інвестиційних ресурсів;

- мотивація використання накопиченого капіталу в інвестиційному процесі;
- мотивація альтернативного здійснення реальних або фінансових інвестицій;
- мотивація здійснення внутрішніх і зовнішніх інвестицій;
- мотивація альтернативного здійснення інвестицій на вітчизняному і зарубіжному ринках [11, с. 35].

На нашу думку, для автотранспортних підприємств характерні всі види мотивації, однак вони повинні враховувати також цільову функцію інвестиційної діяльності – максимізацію ринкової вартості підприємства та/ або прибутку, яка є критеріальною умовою обрання інших мотивацій. Опосередкованою до неї є також мотивація до розширення масштабів операційної діяльності, адже саме завдяки збільшенню кількості об'єктів основних засобів та їх ефективному використанню автотранспортне підприємство може збільшити обсяги пасажирських та вантажних перевезень.

На рисунку 3.2 наведено види мотивації інвестиційної поведінки автотранспортних підприємств. З цього переліку видів мотивації з реальним інвестуванням в основні засоби найтісніше пов'язана мотивація використання накопиченого капіталу в інвестиційному процесі; мотивація альтернативного здійснення реальних або фінансових інвестицій; мотивація нарощування масштабів операційної діяльності, що, в сукупності, забезпечують зростання ринкової вартості автотранспортного підприємства та/або максимізацію його чистого прибутку. Кожна з цих мотивацій зумовлює інформаційні очікування інвесторів (власників та керівництва підприємств), які потребують відповідного інформаційного обігу в рамках системи «запит-відповідь».

Вказані види мотиваційної поведінки здійснюють чіткий прямий або опосередкований вплив на інформаційне та методичне забезпечення аналізу основних засобів як об'єктів реального інвестування, визначаючи пріоритетні напрямки дослідження :

- уточнення завдань аналізу основних засобів;
- визначення етапів організації аналізу та його виконавців.

Рисунок 3.2 – Види мотивацій інвестиційної поведінки автотранспортних підприємств*

* сформовано автором на основі [11, с. 35]

Інформаційне забезпечення є невід’ємною складовою підсистеми організації економічного аналізу основних засобів, визначаючи, певною мірою, якісне виконання аналітичної функції в системі управління. Підтримуємо думку науковців І.В. Сіменко та Т.Д. Косової про те, що інформація – це головний елемент будь-якої з функцій управління. Процес управління взагалі та кожна його підсистема зокрема, в тому числі і підсистема аналізу господарської діяльності, являє собою інформаційну, тобто комунікативну, систему зі збору, передачі,

обробки та зберігання інформації про об'єкти управління. Обґрунтованість і своєчасність управлінських рішень значною мірою залежить від здатності та можливості управлінського персоналу суб'єкта господарювання в потрібний момент зібрати, проаналізувати та інтерпретувати інформацію [1, с. 42].

Інформаційне забезпечення, за визначенням І.В. Сіменко, це сукупність спільно діючих елементів, призначених для виконання встановлених функцій [182, с. 201]. Оскільки основними функціями економічного аналізу основних засобів є оцінювально–діагностична та пошукова, то для їх виконання необхідно використовувати сукупність даних первинного, синтетичного і зведеного обліку як основні джерела інформації, а також позаоблікову внутрішню і зовнішню інформацію. Саме завдяки такому поєднанню і взаємодії досягається синергетичний ефект аналітичної інформації, її можливості задоволення різнопланових запитів суб'єктів управління основними засобами та реальними інвестиціями і власників (інвесторів).

Інформаційне забезпечення аналізу не є усталеним, незмінним. Як зазначають науковці Н.Г. Шпанковська, Г.О. Король, К.Ф. Ковальчук та інші, система інформації для проведення економічного аналізу визначається його видом, метою та завданнями [3, с. 97].

Підтримуємо цю позицію авторів – адже аналітична інформація, не може бути безвідносною об'єкта, предмета аналізу, його часових і просторових меж, потреб суб'єктів аналізу. Крім того, існують критерії та обмеження, які визначають якісні характеристики корисності аналітичної інформації, процес її формування та диференціації.

Тому для забезпечення адресності та якості інформаційного забезпечення аналізу основних засобів в системі управління реальними інвестиціями необхідно чітко ідентифікувати причинно–наслідкову і функціональну залежність та взаємоузгодженість визначених завдань аналізу і відповідних джерел облікових даних у відповідності до інформаційних запитів інвесторів (власників та керівників автотранспортних підприємств). Більш корисною та адаптованою для

потреб управління буде диференціація інформаційного забезпечення у розрізі етапів життєвого циклу інвестицій в основні засоби (Додаток М, таблиці 3.4, 3.5).

На етапі планування інвестицій в основні засоби пріоритетними видами інвестиційної поведінки, які вмотивовують формулювання завдань аналізу основних засобів є, в першу чергу, необхідність вибору за критеріями оптимальності з використанням показників внутрішньої норми прибутку(рентабельності), дисконтованого періоду окупності, чистої приведеної вартості, чистої теперішньої вартості серед альтернативних варіантів:

- реального або фінансового інвестування;
- внутрішнього або зовнішнього інвестування.

Також на цьому етапі необхідно враховувати стратегічні плани автотранспортного підприємства, які визначаються станом ринку перевезень і рівнем конкурентної боротьби на ньому. Найбільш типовими стратегіями для більшості автотранспортних підприємств України є утримання існуючих або нарощування обсягів операційної діяльності, що вимагає підтримання автопарку у хорошому технічному стані, своєчасної заміни зношених автомобілів. Тому для етапу планування інвестицій в основні засоби найбільш типовими є завдання аналізу та відповідне інформаційне забезпечення, наведені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Інформаційне забезпечення аналізу основних засобів на етапі планування інвестицій в основні засоби*

Завдання аналізу	Інформаційне забезпечення
1	2
Аналіз фінансових результатів операційної діяльності	Головна книга Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2) Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)
Аналіз рівня спрацювання основних засобів	Головна книга Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1) Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)
Аналіз потреби в реальних інвестиціях в основні засоби	Експертні оцінки

1	2
Аналіз конкурентного середовища	Інформація ЗМІ, INTERNET Експертні оцінки Дані статистичних щорічників
Аналіз інвестиційних ресурсів (джерел інвестування)	Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1) Інформація ЗМІ, INTERNET Експертні оцінки
Аналіз інвестиційного потенціалу	Головна книга Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1) Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2) Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)
Аналіз інвестиційної привабливості	Головна книга Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1) Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2)
Аналіз інвестиційної активності	Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1) Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)
Оцінка ефективності інвестицій в основні засоби за критеріями і методами оцінки	Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1) Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2) Звіт про рух грошових коштів (форма №3) Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)
Аналіз динаміки вартості основних засобів	Головна книга Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1) Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)

* узагальнено автором

Саме на етапі планування інвестицій в основні засоби, завдяки визначенню сильних і слабких сторін, можливостей і загроз зовнішнього і внутрішнього середовища автотранспортного підприємства, застосуванню інструментарію інвестиційного аналізу відбувається конкретизація інвестиційних намірів, ідентифікація майбутніх об'єктів реального інвестування. І від того, наскільки повним і деталізованим є інформаційне забезпечення, залежатиме доречність та результативність інвестиційного процесу.

На етапі реалізації інвестицій в основні засоби необхідно дослідити своєчасність та повноту грошових потоків, що обслуговують інвестиційний процес у розрізі джерел інвестування, налагодити їх моніторинг, якщо процес

фінансування реальних інвестицій тривалий, оцінити своєчасність оприбуткування основних засобів як об'єктів реального інвестування (табл. 3.5)

Таблиця 3.5 – Інформаційне забезпечення аналізу основних засобів на етапі реалізації інвестицій в основні засоби*

Завдання аналізу	Інформаційне забезпечення
Аналіз своєчасності і повноти грошових потоків інвестиційної діяльності	Звіт про рух грошових коштів (форма №3) Головна книга
Аналіз надходження основних засобів	Акт приймання-здачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма № ОЗ-1) Інвентарна картка обліку основних засобів (форма № ОЗ-6) Картка руху основних засобів (форма № ОЗ-8) Головна книга Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)
Аналіз повноти використання власних коштів при здійсненні внутрішніх інвестицій	Головна книга Аналіз рахунків 15, 18

* узагальнено автором

Етап реалізації інвестицій в основні засоби є досить тривалим в часі, так як залежить від тривалості інвестиційних грошових потоків в об'єкти основних засобів і потребує значної аналітичної роботи економічної служби автотранспортних підприємств. Саме на цьому етапі відбувається реалізація інвестиційних очікувань, встановлюється оптимальність вибору об'єктів інвестування, рівень ефективності інвестиційних рішень. Для цього необхідно здійснити комплексний аналіз основних засобів відповідно до завдань і на основі інформаційного забезпечення, наведених у Додатку Л.

Виконання визначених завдань створює підґрунтя для прийняття виважених ефективних рішень щодо основних засобів в системі управління реальними інвестиціями на основі своєчасної, повної й якісної аналітичної інформації, тобто робить процес управління більш керованим і координованим.

Сприяє цьому також регламентація роботи економічної служби автотранспортних підприємств. Проведене дослідження посадових інструкцій економістів, бухгалтерів, керівників фінансово-економічних відділів автотранспортних підприємств засвідчили відсутність системного підходу до організації аналізу загалом і до аналізу основних засобів як суттєвого ресурсу господарської діяльності. Посадові інструкції головного бухгалтера та головного економіста регламентують обов'язки щодо організації і проведення комплексного економічного аналізу для оцінки результатів фінансово-господарської діяльності та виявлення внутрішньогосподарських резервів. Однак в умовах зростання рівня конкурентної боротьби, значних загроз і ризиків зовнішнього та внутрішнього середовища аналіз повинен бути адресним, давати чітку і достовірну інформацію відповідно до запитів заінтересованих сторін. Оскільки інвестиційний процес обслуговують, як правило, значні інвестиційні ресурси, то обов'язковою умовою ефективного управління реальним інвестуванням повинні бути:

- детально регламентовані посадові інструкції спеціалістів – бухгалтерів і економістів, які визначають їх обов'язки щодо аналізу основних засобів;
- інструкції (методичні рекомендації) з аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями;
- форми аналітичних таблиць відповідно до визначених завдань у розрізі етапів інвестування основних засобів.

Якісна організація економічного аналізу неможлива без технологічної складової, тобто науково-обґрунтованої послідовності окремих аналітичних операцій і процесів, згрупованих у етапи аналізу: підготовчий, основний і завершальний. Підтримуємо думку І.Д. Лазаришиної, що така процедурно-організаційна побудова економічного аналізу має чітку логічну послідовність і причинно-наслідкову направленість і характеризує економічний аналіз як технологічний процес опрацювання інформації [116, с. 87].

Науковці І.В. Сіменко та Т.Д. Косова вважають, що виділення етапів аналізу дозволяє систематизувати та оптимізувати методику, зменшити трудомісткість аналітичних процедур і підвищити одержуваний ефект [1, с.37].

Виокремленню етапів організації аналітичної роботи присвячено дослідження багатьох українських вчених К.Ф. Ковальчука, О.В. Коновалової, Т.Д. Косової, І.Д. Лазаришиної, Є.В. Мниха, О.В. Олійник, І.М. Парасій–Вергуненко, В.К. Савчука, І.В. Сіменко, П.М. Сухарєва, М.Г. Чумаченка, В.О. Шевчука, С.І. Шкарабана та інших. Завдяки їх роботам уточнено зміст окремих аналітичних операцій і процедур в рамках кожного з етапів. Однак на сьогодні відсутні дослідження щодо змістового наповнення етапів аналізу основних засобів в системі управління реальними інвестиціями автотранспортних підприємств.

Підготовчий етап аналізу, як зазначають І.В. Сіменко і Т.Д. Косова [1, с. 38], включає в себе роботи організаційного характеру, що гарантують достатню глибину й оперативність аналізу, а саме: складання плану або програми аналізу; визначення необхідних джерел інформації та їх систематизацію й узагальнення. При формуванні плану (програми) аналізу передбачається: визначення мети й об'єктів аналізу, ознайомлення з результатами раніше проведеного аналізу, складання графіка проведення аналітичної роботи, визначення переліку виконавців і розподіл обов'язків між ними, визначення методики аналітичної оцінки.

Більш деталізованими є зміст підготовчого етапу, розроблений М.А. Болюхом, В.З. Бурчевським, М.І. Горбашком, М.Г. Чумаченком [44, с. 164]:

1. Розробка плану та програми аналітичної роботи.
2. Вибір і визначення загального стану об'єкта аналізу.
3. Формування цілей і завдань аналізу і напрямків використання його результатів.
4. Розробка системи синтетичних та аналітичних показників, за допомогою яких характеризується об'єкт аналізу.
5. Розподіл роботи між аналітиками.
6. Розробка макетів і форм аналітичних таблиць, графіків, схем.

7. Перевірка достовірності джерел інформації та вивчення матеріалів попередніх обстежень.
8. Визначення конкретних виконавців та розподіл обов'язків між ними, а також інші організаційні питання.

На нашу думку, такий перелік робіт підготовчого етапу дозволяє забезпечити високу якість основного і завершального етапів аналізу, створюючи науково–обґрунтовані передумови реалізації методики аналізу в рамках оцінювально–діагностичної та пошукової функцій. Однак перелік організаційних робіт підготовчого етапу аналізу основних засобів потребує уточнення і конкретизації у зв'язку з вимогою більш чіткого узгодження з інформаційними потребами системи управління реальними інвестиціями.

При розробці плану (програми) аналізу основних засобів першочергово необхідно узгодити з інвесторами (керівництвом) автотранспортного підприємства пріоритетні мотивації інвестиційної поведінки з урахуванням його фінансових можливостей. Залежно від визначальної мотивації формулюється перелік завдань аналізу основних засобів.

Для автотранспортних підприємств мотивація альтернативного здійснення реальних або фінансових інвестицій обумовлює формування аналітичних завдань і відповідних таблиць, у яких необхідно оцінити суму, структуру і динаміку інвестиційних ресурсів, потребу в оновленні відтворенні основних засобів у зв'язку з їх фізичним зносом. Крім цього для ухвалення оптимальних управлінських рішень також необхідно на підготовчому етапі сформувати макети таблиць для аналізу:

- конкурентного середовища;
- фінансового стану і фінансових результатів підприємства;
- проектної (прогнозної) ефективності інвестицій в основні засоби за критеріями і методами оцінки (внутрішньої норми прибутку, дисконтованих періодів окупності, чистої приведеної вартості);
- інвестиційного потенціалу, ємності, привабливості, активності.

Якщо інвестиційна поведінка інвесторів визначається необхідністю нарощування обсягів операційної діяльності та максимізації прибутку автотранспортного підприємства, то необхідно сформувати макети аналітичних таблиць з показниками динаміки доходів (прибутку) від операційної діяльності; грошових потоків операційної й інвестиційної діяльності.

Отже, визначені завдання аналізу основних засобів обумовлюють розробку системи абсолютних та відносних показників, результати оцінки яких опрацьовуються на основному етапі і є інформаційною основою розробки висновків і пропозицій щодо ефективності інвестицій в об'єкти основних засобів.

У процесі розробки макетів (форм) аналітичних таблиць і їх заповнення узгодженими показниками, визначаються:

- обсяги аналізу основних засобів;
- очікувані напрямки використання інформації для потреб керівництва автотранспортного підприємства та інвесторів;
- періодичність аналізу основних засобів;
- рівень деталізації й узагальнень інформації;
- форми організації аналізу основних засобів;
- виконавці аналітичної роботи.

Для автотранспортних підприємств характерною є централізована форма організації економічного аналізу – тобто наявність окремих структурних підрозділів бухгалтерії та фінансово-економічної служби. Для неї притаманна ієрархічна підпорядкованість економістів, бухгалтерів керівникам відповідних служб, а їх, у свою чергу, – керівнику автотранспортного підприємства. Тому доцільною є регламентація проведення аналізу основних засобів у розрізі: головний економіст здійснює загальну організацію і керівництво аналітичними операціями і процедурами; економіст безпосередньо формує аналітичні таблиці, проводить аналіз у розрізі абсолютних і відносних показників, здійснює, за потребою, факторний аналіз, формує висновки і пропозиції з підвищення ефективності використання основних засобів як об'єктів реального інвестування, погоджує їх з головним економістом, який, у свою чергу, обговорює результати

аналізу з керівником (інвесторами) для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Значно підвищиться рівень конкретизації аналітичної інформації, її адресність і якість, якщо цілі і завдання аналізу основних засобів будуть згруповані за етапами інвестиційного процесу (планування, впровадження, використання реальних інвестицій).

Далі визначаються джерела інформації у розрізі сформульованих завдань, встановлюється їх достовірність.

Основний етап аналізу, на думку акад. М.Г. Чумаченка, М.А. Болюха, В.З. Бурчевського, М.І. Горбатка [44, с. 164], повинен включати:

- збирання та опрацювання необхідної інформації;
- перевірку повноти й вірогідності звітних даних, проведення арифметичного, логічного і балансового зведення показників;
- визначення загальних відхилень величини показників виконання завдань від базових величин;
- виявлення взаємодіючих факторів і обчислення їхнього впливу на зміну величини показників;
- виявлення зайвих витрат і невикористаних можливостей (перспективних резервів) підвищення ефективності виробництва.

Вважаємо, що з цього переліку збирання й опрацювання вхідної інформації на основі якої формуються показники макетів аналітичних таблиць, а також її перевірка на достовірність повинні здійснюватися ще на підготовчому етапі аналізу. В. О. Шевчук, О. В. Коновалова, В. П. Пантелеєв виокремлюють:

1) попередню оцінку:

- аналітичну обробку інформації;
- характеристику рівня показника, що вивчається, в аналізуємому періоді;
- характеристику зміни показника, порівняно з попереднім періодом;
- характеристику ступеню використання ресурсів;

2) аналіз причин відхилень від бази і кількісний вимір впливу факторів [2, с. 100-101].

Науковці логічно вважають, що деталізовані і конкретні пропозиції з покращення рівня і динаміки показників можливі лише за умови використання сучасних методів факторного аналізу і тому пропонують:

- визначення кола взаємопов'язаних факторів, їх групування;
- розкриття зв'язків і залежностей між факторами;
- елімінування впливу факторів, що не залежать від об'єкта, що досліджується;
- вивчення впливу факторів;
- оцінка збитку, нанесеного від'ємним впливом факторів;
- вияв невикористаних можливостей покращення показників, що вивчаються.

Вважаємо, що такого підходу варто дотримуватися й при здійсненні основного етапу організації аналізу основних засобів в системі управління реальними інвестиціями, який повинен включати:

- розрахунок узгоджених на підготовчому етапі показників основних засобів у розрізі етапів інвестиційного процесу за даними достовірних джерел інформації;
- заповнення форм аналітичних таблиць з урахуванням обумовленої періодичності аналізу;
- визначення абсолютних і відносних відхилень показників;
- при виявленні негативних відхилень аналізованих показників основних засобів обов'язково проводиться факторний аналіз;
- за результатами структурно-динамічного, коефіцієнтного, факторного аналізу виявляються можливості (резерви) підвищення ефективності використання основних засобів як об'єктів реального інвестування.

На завершальному етапі аналізу необхідно здійснити узагальнення всього масиву аналітичної інформації, сформованої на основному етапі.

Змістовне наповнення завершального етапу аналізу багатьма вченими формулюється однаково. Так, Т.Д. Косова, П.М. Сухарєв, Л.О. Ващенко [106, с. 40], І.В. Сіменко [182, с. 39], М.А. Болух, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток, М.Г. Чумаченко [45, с. 164-165], І.Д. Лазаришиної [116, с. 95] вважають доцільним здійснювати такі аналітичні процедури:

- проведення підсумкової оцінки діяльності й узагальнення результатів аналізу;
- розробка висновків і пропозицій щодо прийняття належних управлінських рішень за результатами аналізу, відповідно до його цілей і завдань;
- розробка організаційно-технічних заходів щодо усунення недоліків, підвищення ефективності використання виявлених резервів;
- підготовка розпорядчих актів;
- призначення осіб, відповідальних за виконання прийнятих рішень.

Особливістю реального інвестування є досить тривалий час експлуатації об'єктів інвестування – основних засобів. Тому й на основному, і протягом завершального етапу необхідно враховувати інформаційні запити інвесторів (внутрішніх і зовнішніх) та налагодити аналітичний моніторинг основних засобів в рамках післяінвестиційного контролю протягом всього строку їх корисної експлуатації автотранспортним підприємством.

Виконавці аналізу основних засобів (економісти, бухгалтери) в рамках своїх посадових обов'язків повинні здійснити систематизацію даних щодо основних засобів як по автотранспортному підприємству загалом, так і в розрізі окремих об'єктів реального інвестування. Як правило, така інформація надається керівництву підприємства (інвесторам) щоквартально, за півроку та річна. Також аналітична інформація щодо основних засобів групується відповідно до інвестиційної поведінки інвесторів. Саме такий підхід є визначальним при розробці аналітичних висновків, що значно підвищує якість управління основними засобами як об'єктами реального інвестування. Це дає змогу спростити розробку і узгодження заходів виробничого (операційного),

інноваційного, фінансового менеджменту щодо складу, структури, динаміки й ефективності використання основних засобів з позицій системності.

За необхідності, у випадку нарощування негативних тенденцій у використанні основних засобів розробляються розпорядження, накази по автотранспортному підприємству з визначенням конкретних заходів і їх виконавців. Загальний контроль за реалізацією аналітичних процесів та етапів здійснюється головним економістом (бухгалтером) за погодженням з керівником підприємства.

Отже, запровадження визначеної послідовності дій в рамках етапів організації аналізу основних засобів дає змогу забезпечити «оптимізацію інформаційних потреб у вигляді мінімальних затрат на збір, передачу та опрацювання інформації і максимальну результативність аналітичних обґрунтувань, формувати раціональну технологію аналітичного процесу» [138, с. 87]. Таким чином, досягається максимальна об'єктивність, повнота та своєчасність аналітичної інформації, що є однією з обов'язкових умов ефективного управління основними засобами автотранспортних підприємств.

3.3. Методика аналізу основних засобів в управлінні реальним інвестуванням

Діяльність автотранспортного підприємства є значимою для економіки будь-якої країни світу. Не є винятком у цьому плані й Україна. І в умовах сталого розвитку, й за умов кризових явищ, пасажирські автотранспортні підприємства забезпечують отримання:

а) економічного ефекту – шляхом формування доходів, отримання прибутку суб'єктів господарювання, і відповідно, надходження податків для наповнення державного та місцевого бюджетів;

б) соціального ефекту – завдяки наданню і створенню робочих місць не тільки у великих містах, але й у районних центрах, селищах міського типу, де знаходяться автотранспортні підприємства. Також цей ефект проявляється у

перевезенні працівників до місць праці, переважно, з сіл до підприємств у містах, мінімізуючи таким чином, дисбаланс у розміщенні продуктивних сил окремих регіонів України.

Ринок автомобільних перевезень в Україні є дуже насиченим. Станом на 01.11.2014 р. функціонує 16 076 підприємств секції «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська служба». Тому рівень конкуренції є надзвичайно високим. Це обумовлює необхідність оперативної реакції автотранспортних підприємств на загрози з боку зовнішнього середовища, оперативного реагування на можливі економічні ризики. Найбільш значиму частину сукупних господарських ризиків підприємства складає, на думку І.О. Бланка [11, с. 147], інвестиційний ризик. Адже вкладення капіталу в об'єкти основних засобів пов'язані, як правило, із значними коштами (власними та/або залученими). Дохідність інвестиційної діяльності підприємства впливає на дохідність і прибутковість операційної діяльності та може бути одним із чинників зростання загрози його банкрутства.

Своєчасне реагування на загрози і ризики досягається за допомогою налагодженої та ефективної системи управління та її аналітичного інструментарію. Продукована аналітична інформація буде якісним підґрунтям підсистеми планування, організації, координації системи управління реальними інвестиціями в основні засоби.

Методика аналізу основних засобів є об'єктом дослідження багатьох науковців (табл. 3.6). Більшість економістів виокремлюють такі елементи методики аналізу основних засобів:

- аналіз складу, структури і руху основних засобів в рамках аналізу забезпеченості ними підприємства;
- аналіз технічного стану основних засобів;
- аналіз використання основних засобів (екстенсивного та інтенсивного);
- аналіз ефективності використання основних засобів;

Таблиця 3.6 – Узагальнення точок зору науковців щодо елементів методики аналізу основних засобів (ОЗ)

Елементи методики аналізу основних засобів	[125, с. 243-266]	[2, с. 224-235]	[136, с. 242]	[3, с. 156-167]	[42, с. 428-452]	[1, с. 98-106]	Точка зору автора
1. Аналіз руху (структурної динаміки) ОЗ	+	+	+	+	+	+	+
2. Аналіз ефективності використання ОЗ	+	+	+	+	+	+	+
3. Аналіз ефективності витрат з утримання та експлуатації обладнання	+						+
4. Аналіз ефективності інвестицій в ОЗ	+						+
5. Аналіз забезпеченості основними засобами		+	+	+		+	+
6. Аналіз складу, структури ОЗ		+	+	+	+	+	+
7. Факторний аналіз ОЗ		+	+		+	+	+
8. Аналіз технічного стану ОЗ		+	+	+	+	+	+
9. Аналіз вікового складу устаткування		+			+		
10. Аналіз ринку інвестицій			+				+
11. Аналіз технологічного ринку			+				+
12. Аналіз оновлення ОЗ			+				+
13. Аналіз екстенсивного та інтенсивного використання			+		+	+	+
14. Аналіз виробничо-фінансових результатів використання ОЗ			+		+	+	+
15. Аналіз виконання плану ремонту ОЗ					+		
16. Аналіз за термінами використання ОЗ						+	+

– факторний аналіз основних засобів для більш поглибленої оцінки причин негативних відхилень показників.

Логічним, на нашу думку, є також проведення аналізу виробничо-фінансових результатів використання основних засобів шляхом розрахунку впливу зміни вартості основних засобів та фондовіддачі на динаміку обсягу випущеної продукції (товарів, робіт, послуг), що пропонують науковці М.А. Болюх, В.З Бурчевський, М.І. Горбатов, Т.Д. Косова, Є.В. Мних, І.В. Сіменко, М.Г. Чумаченко. Однак цей алгоритм можна вважати методикою аналізу у вузькому розумінні. За системним підходом методичні засади аналізу повинні забезпечувати більш репрезентативне розкриття інформації щодо реальної потреби в основних засобах, можливостях інвестування (внутрішнього, зовнішнього), вкладення інвестиційних ресурсів та їх ефективності завдяки корисній експлуатації основних засобів. Цього підходу частково дотримувалися науковці Є.В. Мних [138, с. 242] та Н.П. Любушин, В.Б. Лещева, В.Г. Дьякова [128, с. 243-266]. Так, згідно з моделлю економічного аналізу використання основних засобів підприємства [138, с. 242] рекомендовано в рамках аналізу забезпечення підприємства основними засобами провести аналіз ринку інвестицій і аналіз технологічного ринку.

Підтримуємо цю думку проф. Мниха Є.В., так як будь-якому інвестиційному рішення повинно передувати вивчення можливостей внутрішнього і зовнішнього інвестування з позицій ризиків. Також важливу роль при цьому матиме масштаб (обсяг) інвестування. Для більшості автотранспортних підприємств найбільш привабливими і актуальними є на сьогодні такі форми реального інвестування як поповнення (заміна) існуючого парку автомобілів та ремонтної бази у вигляді верстатів та обладнання, а також їх модернізація у зв'язку із значним рівнем зношеності, тому аналіз ринку інвестицій звужується до аналізу власних інвестиційних ресурсів та вартості кредитних ресурсів для інвестування. Аналіз технологічного парку доцільно проводити узгоджено з аналізом інвестиційних ресурсів для дотримання оптимального співвідношення «інвестиційні ресурси/якість» із використанням

даних Internet, засобів масової інформації, прайсів підприємств машинобудування, торговельних фірм, сервісних центрів з продажу техніки, будівельних організацій. У підсумку обирається найбільш інвестиційно привабливий об'єкт. З урахуванням наведеного вище сформовано структурно-логічну схему методики аналізу основних засобів в системі управління реальними інвестиціями (рисунок 3.3).

На етапі планування інвестицій також проводиться аналіз потреби в реальних інвестиціях в основні засоби у розрізі:

- аналізу фінансових результатів операційної діяльності;
- аналізу рівня спрацювання основних засобів;
- аналізу потреби в реальних інвестиціях в основні засоби;
- аналіз конкурентного середовища;
- аналіз інвестиційних ресурсів (джерел інвестування);
- аналіз інвестиційного потенціалу;
- аналіз інвестиційної привабливості; аналіз інвестиційної активності;
- оцінка ефективності інвестицій в основні засоби за критеріями і методами оцінки;
- аналіз динаміки вартості основних засобів.

Алгоритм розрахунку вказаних показників наведено у Додатку Н.

Зазначимо, що аналіз конкурентного середовища варто проводити з використанням методичного інструментарію стратегічного аналізу.

Методика аналізу окремих показників на етапі планування реальних інвестицій в основні засоби наведена в таблиці 3.6.

Рисунок 3.3 – Структурно-логічна схема методики аналізу основних засобів в системі управління реальними інвестиціями (сформовано з використанням [129])

Таблиця 3.6 – Аналіз потреби в інвестиціях в основні засоби на етапі
планування за 2012-2014 роки

Показники	2012	2013	2014	Відхилення			
				За сумою		Тр, %	
				2014/ 2013	2014/ 2012	2014/ 2013	2014/ 2012
1	2	3	4	5	6	7	8
ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс»							
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	114260	114836	155042	40206	40782	135	135,7
2. Фінансовий результат операційної діяльності, тис. грн.	7399	7469	24491	17022	17092	327,9	331
3. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	96321	97234	96958	-276	637	99,7	100,7
4. Рентабельність основних засобів за прибутком від операційної діяльності, %	7,7	7,7	25,3	17,6	17,6	328,6	328,6
5. Сума зносу, тис. грн.	55160	56281	59907	3626	4747	106,4	108,6
6. Коефіцієнт спрацювання основних засобів, грн./грн.	0,573	0,579	0,618	0,039	0,045	106,7	107,9
7. Нерозподілений прибуток (збиток), тис. грн.	(3868)	(3836)	(21266)	-17430	-25134	554,4	549,8
Публічне акціонерне товариство «Ужгородське автотранспортне підприємство 12107»							
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	16209	17055	20104	3049	3895	117,9	124
2. Фінансовий результат операційної діяльності, тис. грн.	0	145	(1628)	-1773	-1628	-1122,8	-
3. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	20502	26033	28282	2249	7780	108,6	137,9
4. Рентабельність основних засобів за прибутком від операційної діяльності, %	-	0,6	-	-0,6	-	-	-
5. Сума зносу, тис. грн.	5784	6249	7227	978	1443	115,7	124,9

Продовження таблиці 3.6

1	2	3	4	5	6	7	8
6. Коефіцієнт спрацювання основних засобів, грн./грн.	0,282	0,24	0,256	0,016	-0,026	106,7	90,8
7. Нерозподілений прибуток (збиток), тис. грн.	(886)	(1183)	(3234)	2051	-2348	273,4	365
Публічне акціонерне товариство «Коломийське автотранспортне підприємство»							
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	15772	14335	18369	4034	2597	128,1	116,5
2. Фінансовий результат операційної діяльності, тис. грн.	(112)	(235)	(42)	193	70	17,9	37,5
3. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	3732	3722	3625	-97	-107	97,4	97,1
4. Рентабельність основних засобів за прибутком від операційної діяльності, %	-	-	-	-	-	-	-
5. Сума зносу, тис. грн.	2712	2857	2880	23	168	100,8	106,2
6. Коефіцієнт спрацювання основних засобів, грн./грн.	0,727	0,768	0,794	0,026	0,067	103,3	109,2
7. Нерозподілений прибуток (збиток), тис. грн.	(124)	(326)	(394)	-68	-270	120,9	317,7

Проведений порівняльний аналіз дозволив встановити, що найбільший розмір чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), прибутку від операційної діяльності, середньорічна вартість основних засобів наявні саме в ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс».

Оскільки дане підприємство отримало значний розмір прибутку від операційної діяльності протягом 2012–2014 років, то відповідно досліджується позитивний ріст показника рентабельності основних засобів за прибутком від операційної діяльності з 7,7 % у 2012 – 2013 роках до 25,3 % у 2014 році. Тобто це свідчить про значне збільшення ефективності використання основних

засобів даного підприємства, що слід враховувати при плануванні інвестицій в основні засоби.

Найнижчий коефіцієнт спрацювання по досліджуваних підприємствах спостерігається в ПАТ «Ужгородське АТП-12107». Також позитивним є те, що в даного товариства досліджувалося зменшення цього коефіцієнта у 2013 році. Це свідчило про деяке покращення стану основних засобів.

В ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс» та ПАТ «Коломийське АТП» спостерігалось щорічне негативне зменшення коефіцієнта спрацювання основних засобів. Також негативним для цих підприємств є високий ступінь зношеності основних засобів.

Негативною спільною ознакою досліджуваних підприємств є щорічне накопичення непокритих збитків, за винятком ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс» у 2013 році.

Особливу увагу в методичному плані на етапі реалізації інвестицій в основні засоби необхідно зосередити на аналізі показників грошових потоків інвестиційної діяльності та надходження основних засобів у співставленні (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Аналіз основних засобів на етапі реалізації інвестицій в них за 2012-2014 роки, тис. грн.

Показники	2012	2013	2014	Відхилення			
				За сумою		Тр, %	
				2014/ 2013	2014/ 2012	2014/ 2013	2014/ 2012
1	2	3	4	5	6	7	8
ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс»							
1. Витрачання грошових коштів на придбання основних засобів, тис. грн.	3552	3429	1216	-2213	-2336	35,5	34,2
2. Вартість основних засобів, що надійшли, тис. грн.	11989	4590	2645	-1945	-9344	57,6	22,1
3. Вартість основних засобів, що надійшли на 1 грн. грошового потоку на придбання основних	3,375	1,339	2,175	0,836	-1,2	162,4	64,4

Продовження таблиці 3.7

1	2	3	4	5	6	7	8
засобів, грн./грн.							
Публічне акціонерне товариство «Ужгородське автотранспортне підприємство 12107»							
1. Витрачання грошових коштів на придбання основних засобів, тис. грн.	3196	2376	0	-2376	-3196	-	-
2. Вартість основних засобів, що надійшли, тис. грн.	2812	2377	2627	250	-185	110,5	93,4
3. Вартість основних засобів, що надійшли на 1 грн. грошового потоку на придбання основних засобів, грн./грн.	0,88	1,000	-	-1,0	-0,88	-	-
Публічне акціонерне товариство «Коломийське автотранспортне підприємство»							
1. Витрачання грошових коштів на придбання основних засобів	225	66	0	-66	-225	-	-
2. Вартість основних засобів, що надійшли	225	66	0	-66	-225	-	-
3. Вартість основних засобів, що надійшли на 1 грн. грошового потоку на придбання основних засобів	1	1	-	-1	-1	-	-

Проведений порівняльний аналіз дозволив встановити, що найбільше витрачання грошових коштів на придбання основних засобів здійснює саме ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс», що свідчить про орієнтацію підприємства на створення матеріальних умов для розширення основної діяльності. Основна частка цих коштів вкладається саме в придбання транспортних засобів, які необхідні для надання автотранспортних послуг. Проте спостерігається щорічне негативне зменшення суми витрачання коштів на придбання основних засобів з 3552 тис. грн. у 2012 році до 1216 тис. грн. у 2014 році. Дану тенденцію можна пояснити складною економічною ситуацією на підприємстві, отриманням значних розмірів збитків у 2012, 2014 роках. Слід відзначити, що з аналогічних причин ПАТ «Ужгородське автотранспортне підприємство 12707»

та ПАТ «Коломийське автотранспортне підприємство» у 2014 році не здійснювало витрачання грошових коштів на придбання основних засобів.

Якщо у ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс» та ПАТ «Коломийське АТП» щорічно досліджувалося зменшення вартості основних засобів, що надійшли, то у ПАТ «Ужгородське АТП 12107» у 2014 році цей показник дещо зріс у порівнянні з 2013 роком на 10,5%. Найбільший показник вартості основних засобів, що надійшли на 1 грн. грошового потоку на придбання основних засобів досліджується у ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс», проте даний показник має нестійку динаміку (рисунк 3.4).

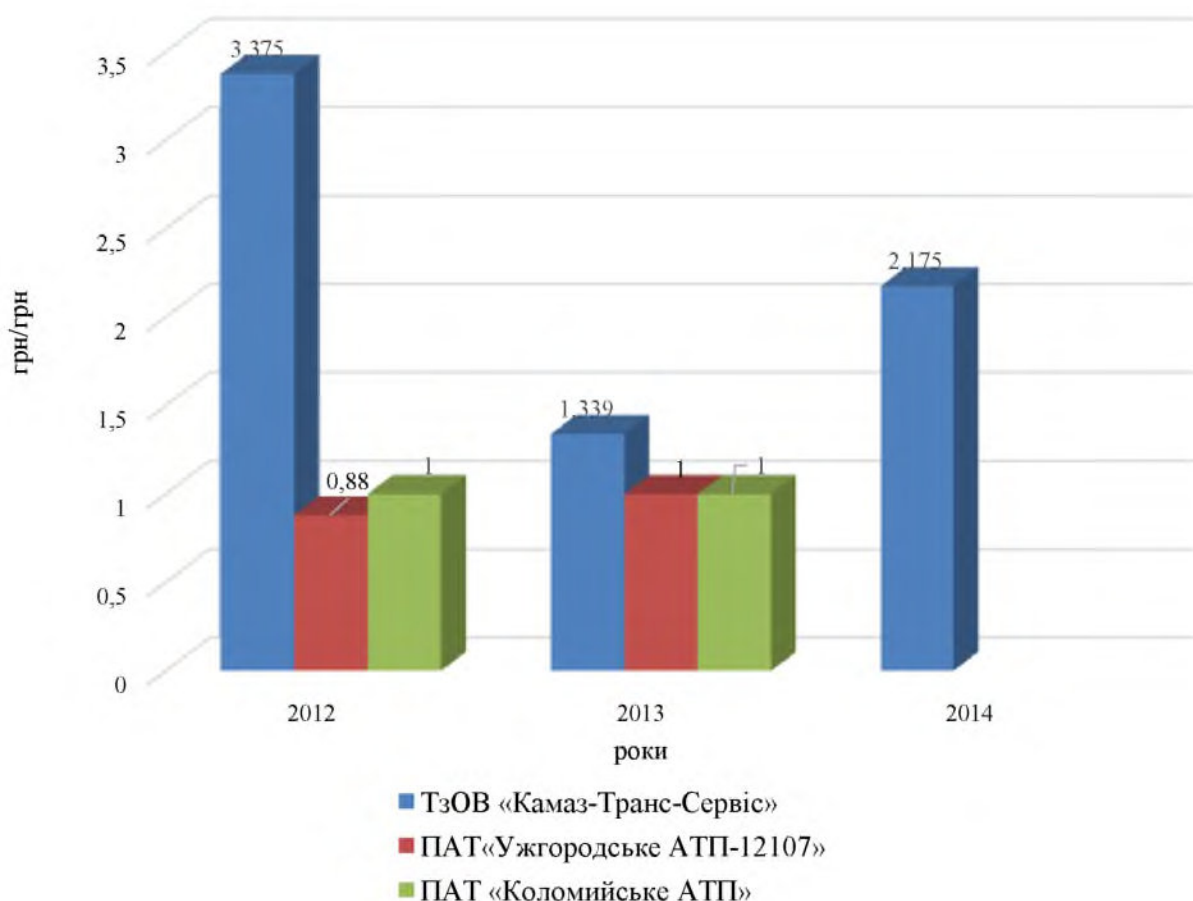

Рисунок 3.4 – Динаміка вартості основних засобів, що надійшли на 1 грн. грошового потоку на придбання основних засобів у 2012 – 2014 роках

Розрахунки, наведені в таблиці 3.7., показали, що показник вартості основних засобів, які надійшли на 1 грн. грошового потоку на придбання основних засобів у більшості випадків перевищує 1. Це є свідченням того, що

надходження основних засобів відбувалося не лише за рахунок їх придбання, а й в результаті виготовлення власними силами. Рівність названого показника одиниці свідчить про придбання основних засобів у сторонніх організацій.

Найбільш деталізованим є аналіз основних засобів на етапі реалізації інвестицій в їх об'єкти. Саме на цьому етапі проводиться комплексний аналіз основних засобів із використанням як технічно-економічних, так і фінансових показників відповідно до визначених завдань аналізу та його інформаційного забезпечення (додаток Н).

Також у методиці аналізу основних засобів слід передбачити оцінку динаміки показників, пов'язаних з мотиваціями інвестиційної поведінки – у першу чергу, співвідношення чистого прибутку з:

- сумою реальних (капітальних) інвестицій;
- вартістю основних засобів.

Також актуальним та важливим для післяінвестиційного контролю в процесі управління реальними інвестиціями в основні засоби є відстеження динаміки частки основних засобів в ринковій вартості підприємства і співвідношення темпів росту ринкової вартості підприємства та вартості основних засобів (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – Аналіз основних засобів на етапі реалізації інвестицій в їх об'єкти (стадія післяінвестиційного контролю) у ТЗОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс» за 2012-2014 роки

Показники	2012	2013	2014	Відхилення			
				За сумою		Тр, %	
				2014/ 2013	2014/ 2012	2014/ 2013	2014/ 2012
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	96321	97234	96958	-276	637	99,7	100,7
2. Вартість основних засобів, що надійшли за звітний період, тис. грн.	11989	4590	2645	-1945	-9344	57,6	22,1

Продовження таблиці 3.8

1	2	3	4	5	6	7	8
3. Коефіцієнт надходження основних засобів, грн./грн.	0,124	0,047	0,027	-0,02	-0,097	57,4	21,8
4. Вартість основних засобів, що забезпечують операційну діяльність, тис. грн.	96321	97234	96958	-276	637	99,7	100,7
5. Фондоємність виробництва, грн./грн.	0,843	0,847	0,625	-0,222	-0,218	73,8	74,1
6. Фондовіддача, грн./грн.	1,186	1,181	1,599	0,418	0,413	135,4	135,4
7. Частка основних засобів у вартості майна підприємства, %	22,5	25,7	19,8	-5,9	-2,7	-	-
8. Чистий дохід на 1 грн. реальних інвестицій в основні засоби, грн./грн.	9,53	25,02	58,62	33,6	49,09	234,3	615,1
9. Чистий прибуток на 1 грн. реальних інвестицій в основні засоби, грн./грн.	-	0,007	-	-0,007	-	-	-
10. Чистий дохід на 1 грн. основних засобів, грн./грн.	1,186	1,181	1,599	0,418	0,413	135,4	134,8
11. Прибуток від операційної діяльності на 1 грн. основних засобів, грн./грн.	0,077	0,077	0,253	0,176	0,176	328,6	328,6
12. Чистий прибуток на 1 грн. основних засобів, грн./грн.	-	0,0003	-	-0,0003	-	-	-
13. Ринкова вартість підприємства (за майновим підходом), тис. грн.	96997	107438	105003	-2435	8006	97,73	108,3
14. Частка основних засобів у ринковій вартості підприємства, %	43,6	37,9	35,3	-2,6	-8,3	-	-
15. Співвідношення темпів росту ринкової вартості підприємства та вартості основних засобів	-	-	-	-	-	0,98	1,08

Підтримуємо думку науковців Р.О. Костирко, Н.В. Тертичної, В.О. Шевчука, що саме з допомогою показника вартості підприємства можна оцінити як доходність, яка важлива для власника, так і ризики й альтернативні витрати інвестора. Вартість підприємства є комплексним критерієм стійкого розвитку підприємства і враховує інтереси різних учасників ринкових відносин [108, с. 6]. Вченими запропоновано оцінювати вартість підприємства за майновим підходом як різницю між активами та зобов'язаннями.

За підсумками проведеного аналізу встановлено нестійку тенденцію середньорічної вартості основних засобів ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс». Так, якщо у 2012 році вартість ця вартість складала 96321 тис. грн., то вже у наступному 2013 році вона зросла на 913 тис. грн., а у 2014 році – навпаки дещо зменшилася на 276 тис. грн. або 0,3 %. Відповідно вартість основних засобів, що забезпечують операційну діяльність, має аналогічну динаміку.

На досліджуваному підприємстві спостерігається щорічне зменшення вартості надійшовших основних засобів: у 2013 р. – на 61,7 %, у 2014 р. – на 42,6 %. Такий стан можна пояснити складною економічною ситуацією на підприємстві, отриманням значних розмірів збитків у 2012, 2014 роках.

Відповідно динаміка вартості основних засобів, що надійшла, вплинула на динаміку коефіцієнта надходження, який є незначним та щорічно зменшувався: 2012 р. – 0,124, 2013 р. – 0,047, 2014 р. – 0,027 грн/грн. Зменшення даного коефіцієнта оцінюється негативно і свідчить про те, що підприємство не нарощує свій виробничий потенціал.

За даними таблиці спостерігається нестійка тенденція до зміни показника фондоємності виробництва ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс». Так, якщо у 2013 році в порівнянні з 2012 роком даний показник зріс на 0,5 %, то вже у наступному 2014 році в порівнянні з 2013 роком – навпаки зменшився на 26,2 %. Це вказує на те, що у 2013 році дещо зменшилась ефективність використання основних засобів, проте у 2014 році – навпаки зросла, що є позитивним. Тобто досліджується незначне збільшення вартості основних

засобів, які необхідні для надання послуг вартістю 1 грн. з 84 коп. у 2012 році до 85 коп. у 2013 році, а у 2014 році – зменшення до 63 коп.

Оскільки показник фондівіддачі обернений до показника фондоємності виробництва, то в ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс» спостерігається у 2012 – 2014 роках також його нестійка динаміка. Позитивне зростання коефіцієнта у 2014 році свідчить про збільшення ефективності використання основних засобів, тобто досліджується збільшення обсягу наданих послуг в розрахунку на 1 грн. середньої вартості основних засобів. Відповідно якщо у 2012 році надається автотранспортних послуг на підприємстві у розрахунку на 1 гривню основних засобів 1,19 грн., у 2013 році – 1,18 грн., а у 2014 році – вже 1,60 грн.

Частка основних засобів у вартості майна ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс» є досить високою та пов'язана зів специфікою роботи даного підприємства, якому для надання послуг потрібна значна виробнича база. Відповідно у 2012, 2014 роках цей показник становив 51,9 %, а у 2013 році сягав навіть значення 61,3 %.

Позитивно оцінюється щорічне зростання чистого доходу на 1 грн. реальних інвестицій в основні засоби з 9,53 % грн/грн. до 58,62 грн/грн., що є позитивним та вказує на інвестиційну спрямованість даного підприємства. На відміну від даного показника по показнику чистий дохід на 1 грн. основних засобів спостерігалось незначне зменшення у 2013 році на 0,4% та ріс на 35,4 % у 2014 році.

Оскільки, за аналізований період 2012 – 2014 років ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс» отримало чистий прибуток за підсумками року лише у 2013 році, то показники чистого прибутку на 1 грн. реальних інвестицій в основні засоби та чистого прибутку на 1 грн. основних засобів були незначними та становили відповідно 0,007 грн/грн. та 0,0003 грн/грн.

Позитивно оцінюється значне зростання прибутку від операційної діяльності на 1 грн. основних засобів у 2014 році на 228,6 %. Зростання показника свідчить про збільшення ефективності надання автотранспортних послуг.

Негативним є щорічне зменшення частки основних засобів у ринковій вартості ТзОВ ГФ «Камаз-Транс-Сервіс» з 43,6 % у 2012 році до 35,3 % у 2014 році.

Частка основних засобів у ринковій вартості підприємства постійно зменшується. (з 43,6 % у 2012 році до 35,3 % у 2014 році). Це негативна тенденція, оскільки свідчить про зменшення залишкової вартості основних засобів, а відповідно, до зростання суми накопиченої амортизації основних засобів (збільшення зношеності об'єктів основних засобів).

Отже, розглядаючи проведений аналіз у співставності, можемо зробити висновок, що зниження частки основних засобів у ринковій вартості підприємства наряду зі зниженням коефіцієнта надходження основних засобів та зростанням фондів віддачі може бути підставою для інвесторів щодо прийняття рішення про оновлення складу основних засобів, що підвищить їх ефективність використання і, як наслідок, приведе до зростання величин прибутку та ринкової вартості підприємства, що є важливим в рамках реалізації стратегії розвитку автотранспортного підприємства.

Висновки до розділу 3

1. Проведені дослідження довели, що окреслюючи мету і завдання аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями варто врахувати, що спостерігається зміна концептуальних підходів (генезису) формулювання головної мети інвестиційної діяльності, визначених відповідними економічними теоріями. Отже відбувається перехід до більш виваженої, збалансованої оцінки пріоритетів і довгострокових (стратегічних) переваг інвестиційної діяльності, більш точного і коректного урахування інтересів власників бізнесу, що є логічним з позицій можливих ризиків і конкурентної боротьби.

2. Найбільш типовими аналітичними завданнями, які виокремлюються більшістю авторів, є: аналіз обсягу та структури основних засобів; аналіз руху (динаміки) основних засобів; аналіз технічного стану основних засобів, темпів,

форм і методів їх оновлення; аналіз екстенсивного та інтенсивного використання основних засобів, інтенсивного використання основних засобів; виявлення резервів поліпшення використання основних засобів. Однак стратегічне управління у зв'язку з необхідністю урахування багатьох чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, вимагає задіяння системного підходу та орієнтації на реалізацію довготермінових завдань і цілей інвестиційної діяльності. Тому логічно обумовленим є формулювання і узгодження аналізу основних засобів для потреб інформаційного забезпечення управління реальним інвестуванням.

3. Проведення аналізу основних засобів відповідно до сукупності визначених завдань забезпечує реалізацію системного підходу до управління реальним інвестуванням. Запропоновано включити до переліку завдань аналізу основних засобів: аналіз прибутковості реальних інвестицій в основні засоби; аналіз доходності і рентабельності основних засобів; аналіз частки основних засобів в ринковій вартості підприємства; аналіз співвідношення темпів росту ринкової вартості підприємства та вартості основних засобів.

4. Аналітична підсистема повинна безперебійно продукувати такий структурований масив економічної інформації, який у будь-який момент може бути використаний для обґрунтованого та економічно доцільного вибору того чи іншого варіанту управлінського рішення щодо основних засобів. Реалізувати управлінський принцип орієнтованості на стратегічні цілі розвитку підприємства можливо за умови взаємодії основних принципів економічного аналізу (системність, комплексність, оперативність, адаптивність, випереджуючого відображення), а також задіяння принципу випереджуючого відображення, що забезпечує сукупний синергетичний ефект аналітичного дослідження.

5. Організація аналізу основних засобів потребує формування переліку об'єктів організації в рамках інвестиційного менеджменту з урахуванням потреб суб'єктів аналізу, якими виступають власники та,

відповідно принципу делегування повноважень, керівництво автотранспортних підприємств.

6. Серед видів мотивації інвестиційної поведінки автотранспортних підприємств, які узагальнено в роботі, з реальним інвестуванням в основні засоби найтісніше пов'язана мотивація використання накопиченого капіталу в інвестиційному процесі; мотивація альтернативного здійснення реальних або фінансових інвестицій; мотивація нарощування масштабів операційної діяльності, які, в сукупності, забезпечують зростання ринкової вартості автотранспортного підприємства та/або максимізацію його чистого прибутку. Кожна з цих мотивацій зумовлює інформаційні очікування інвесторів (власників та керівництва підприємств), які потребують відповідного інформаційного обігу в рамках системи «запит-відповідь». Вказані види мотиваційної поведінки здійснюють чіткий прямий або опосередкований вплив на інформаційне та методичне забезпечення аналізу основних засобів як об'єктів реального інвестування, визначаючи пріоритетні напрямки дослідження: уточнення завдань аналізу основних засобів; визначення етапів організації аналізу та його виконавців.

7. У системі управління реальними інвестиціями необхідно чітко ідентифікувати причинно-наслідкову і функціональну залежність та взаємоузгодженість визначених завдань аналізу і відповідних джерел облікових даних у відповідності до інформаційних запитів інвесторів (власників та керівників автотранспортних підприємств). Більш корисною та адаптованою для забезпечення адресності та якості інформаційного забезпечення аналізу основних засобів для потреб управління є диференціація інформаційного забезпечення у розрізі етапів життєвого циклу інвестицій в основні засоби.

8. На етапі планування реальних інвестицій в основні засоби пріоритетними видами інвестиційної поведінки, які вмотивовують формулювання завдань аналізу основних засобів є, в першу чергу, необхідність вибору за критеріями оптимальності з використанням показників внутрішньої норми прибутку (рентабельності), дисконтованого періоду окупності, чистої

приведеної вартості, чистої теперішньої вартості серед альтернативних варіантів: реального або фінансового інвестування; внутрішнього або зовнішнього інвестування. Також на цьому етапі необхідно враховувати стратегічні плани автотранспортного підприємства, які визначаються станом ринку перевезень і рівнем конкурентної боротьби на ньому. Найбільш типовими стратегіями для більшості автотранспортних підприємств України є утримання існуючих або нарощування обсягів операційної діяльності, що вимагає підтримання автопарку у хорошому технічному стані, своєчасної заміни зношених автомобілів. Тому для етапу планування реальних інвестицій в основні засоби найбільш типовими є завдання аналізу та відповідне інформаційне забезпечення. На етапі реалізації реальних інвестицій в об'єкти основних засобів необхідно дослідити своєчасність і повноту грошових потоків, що обслуговують інвестиційний процес у розрізі джерел інвестування, налагодити їх моніторинг, якщо процес фінансування реальних інвестицій тривалий, оцінити своєчасність оприбуткування основних засобів як об'єктів реального інвестування.

9. У дисертаційній роботі сформовано структурно-логічну схему методики аналізу основних засобів в системі управління реальними інвестиціями та наведено алгоритм розрахунку показників, що використовуються на визначених етапах їх життєвого циклу в розрізі передпроектної стадії, проектної стадії, стадії реалізації проекту та стадії післяінвестиційного контролю. На етапі планування інвестицій окрім визначених в моделі показників також проводиться аналіз потреби в реальних інвестиціях в основні засоби у розрізі: аналізу фінансових результатів операційної діяльності; аналізу рівня спрацювання основних засобів; аналізу потреби в реальних інвестиціях в основні засоби; аналіз конкурентного середовища; аналіз інвестиційних ресурсів (джерел інвестування); аналіз інвестиційного потенціалу; оцінка ефективності інвестицій в основні засоби за критеріями і методами оцінки; аналіз динаміки вартості основних засобів. На етапі реалізації інвестицій в основні засоби аналіз є найбільш деталізованим,

оскільки саме на ньому проводиться комплексний аналіз основних засобів із використанням як технічно-економічних, так і фінансових показників відповідно до визначених завдань аналізу та його інформаційного забезпечення. Особливу увагу в методичному плані необхідно зосередити на аналізі показників грошових потоків інвестиційної діяльності та надходження основних засобів у співставленні.

Основні результати досліджень, викладені у розділі, опубліковані у працях: [63, 67, 70, 71, 72, 88, 90].

ВИСНОВКИ

1. Для уточнення завдань та організаційно-методичного забезпечення обліку і аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями слід отримувати доречну обліково-аналітичну інформацію. З цією метою розроблено концептуальну модель місця обліку і аналізу основних засобів в системі управління ними, а також матрицю функціонального взаємозв'язку напрямків аналізу основних засобів та підсистем управління. Розробка моделі життєвого циклу основних засобів як об'єктів інвестування, що включає три етапи: етап планування інвестицій в основні засоби; етап реалізації інвестицій в основні засоби; етап завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби, дала змогу уточнити організаційно-методичні аспекти обліку і аналізу основних засобів на кожному із визначених етапів.

2. Аналіз еволюції понять «капітал» та «основні засоби», впливу сучасних економічних теорій на теоретично методичні засади обліку і аналізу основних засобів та виокремлення найбільш вагомих рис таких активів як об'єктів обліку та аналізу обумовили уточнення визначення їх як об'єктів реального інвестування: «основні засоби – це матеріальні активи – об'єкти реального інвестування, які зазнають зносу і забезпечують задоволення інтересів власників, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)».

3. З метою удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами з позицій підвищення корисності інформації в частині її своєчасності, доречності, репрезентативності та системності для потреб власників (інвесторів) доцільно уточнити класифікацію основних засобів шляхом введення ознак «за відношенням до виду діяльності», «з метою формування інтегрованої звітності», «за джерелами фінансування», «за строками корисної експлуатації».

4. У зв'язку з відсутністю даних щодо терміну корисного використання, джерел інвестування, виду діяльності у чинних формах первинних документів запропоновано внести зміни до типових форм № ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів», № ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів», № ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів». Для посилення аналітичної складової обліку основних засобів у розрізі надходження, використання та вибуття за джерелами інвестування розроблено форму Групувальної відомості надходження та використання основних засобів за джерелами інвестування.

5. Проведений аналіз чинних нормативно-правових документів та методичних рекомендацій з обліку основних засобів дозволив деталізувати аналітичний облік основних засобів, який враховує: групу (вид) основних засобів; підгрупу; функціональне призначення; відношення до видів діяльності; приналежність; строк корисного використання; матеріально-відповідальних осіб, джерела інвестування відповідно до удосконаленої класифікації основних засобів з метою отримання інформації у розрізі об'єктів внутрішнього та зовнішнього інвестування. Автором уточнено кореспонденцію рахунків щодо обліку основних засобів, капітальних інвестицій, інших необоротних активів шляхом групування за етапами життєвого циклу.

6. Мотивацію інвестиційної поведінки підприємств можна посилити шляхом надання якісної аналітичної інформації. Для цього автором здійснено обґрунтування і змістовне наповнення методики аналізу основних засобів з урахуванням етапів життєвого циклу в системі управління реальними інвестиціями. Підвищення ефективності управлінських рішень щодо впровадження, реалізації та завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби можна досягти за рахунок удосконалення методичних підходів до їх аналізу за системним підходом. Цьому сприятиме розроблена структурно-логічна схема методики аналізу за етапами життєвого циклу, яка передбачає розрахунок аналітичних показників за стадіями інвестування.

7. Здійснено узагальнення видів мотивації інвестиційної поведінки підприємств. Встановлено, що ці види мотиваційної поведінки здійснюють прямий або опосередкований вплив на інформаційне та методичне забезпечення аналізу основних засобів як об'єктів реального інвестування, визначаючи пріоритетні напрямки дослідження. Відповідно уточнено завдання аналізу основних засобів; визначено етапи організації аналізу та його виконавців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності [текст] : навч. посібник / [за заг. ред. І. В. Сіменко, Т. Д. Косової] – К. : Центр уч. літ. , 2013. – 384 с.
2. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / В.О. Шевчук, О. В. Коновалова, В.П. Пантелеєв ; Національна акад. статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К. : Інформ.-аналіт. агентство, 2011. – 399 с.
3. Аналіз господарської діяльності : теорія, методика, розбір конкретних ситуацій, ділова гра на прикладі металургійного підприємства : навч. посібник / [за ред. д.е.н., проф. К.Ф. Ковальчука]. – Дніпропетровськ : Пороги, 2010. – 398 с.
4. Аранчій В.І. Фінанси підприємств : навч. посібник / В. І. Аранчій. – К. : Професіонал, 2004. – 304 с.
5. Бабич А.М. Финансы. Денежное обращение. Кредит : учебник / А.М. Бабич, Л.Н. Павлова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 687 с.
6. Бабіч В.В. Фінансовий облік (облік активів) : навч. посіб. / В.В. Бабіч, С.В. Сагова. – 2-е вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2007. – 288 с.
7. Бернстайн Л.А. Анализ финансовой отчетности : теория, практика и интерпретация / Л.А. Бернстайн; [пер. с англ.], научн. ред. перевода чл.-корр. РАН И.И. Елисеева; Гл. редактор серии проф. Я.В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 624 с.
8. Белоусов А.А. Облік і внутрішній аудит основних засобів в портах морського транспорту : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / А.А. Белоусов ; Київський нац. торг.-екон. ун-т. — К., 2003. — 23 с.
9. Біла О.Г. Фінанси підприємств : навч. посібник / О. Г. Біла. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 383 с.
10. Благун І.Г. Фінанси : навч. посібник / І.Г. Благун, Р.С. Сорока, І.В. Єлейко. – Львів : Магнолія 2006, 2007. – 314 с.

- 11.Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент : учебный курс. / И.А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2001. — 448 с.
- 12.Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учеб. курс / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 1999. – 528 с.
- 13.Боброва О.Г. Відтворення основних засобів аграрних підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.07.02 – економіка сільського господарства і АПК. / О.Г. Боброва ; Київський нац. екон. ун-т. – К., 2002. – 20 с.
- 14.Бондар М.І. Методологія та організація обліку і контролю інвестиційної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / М.І. Бондар ; Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – К., 2008. — 32 с.
- 15.Бондар М.І. Облік і аудит основних засобів (на матеріалах аграрних підприємств Київської області) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / М.І. Бондар ; Київський нац. екон. ун-т. – К., 2001. – 18 с.
- 16.Боярко І.М. Інвестиційний аналіз : навч. посібник / І.М. Боярко, Л.Л. Гриценко. — К. : Центр уч. літ., 2011. — 400 с.
- 17.Бухгалтерський облік : основи обліку. Фінансовий облік. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік: навч. посіб. [Текст] / В. Сопко, З. Гуцайлюк, М. Щирба, М. Бенько. – Тернопіль : Астон, 2005. – 495 с.
- 18.Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спец. «Облік і аудит» вищих навч. закладів / [за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця] – 7-ме вид., доп. і перероб. – Житомир : Рута, 2006. – 832 с.
- 19.Бухгалтерський фінансовий облік : теорія та практика : навч.-практичний посіб. / [Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїн та ін.]. – К. : Центр уч. літ., 2010. – 536 с.
- 20.Валіулліна З.В. Забезпечення технологічного оновлення пасажирських автотранспортних підприємств в умовах інноваційного розвитку :

- автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)/ З.В. Валліуліна ; Національний ун-т водного госп-ва та природокористування. – Рівне, 2014. – 20 с.
- 21.Величко О.Г. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні : навч.-практ. посіб. / О.Г. Величко, С.Ф. Голов, Л.А. Голубєва, О.М. Губачова, С.Я. Зубілевич, В.М. Костюченко, І.Ю. Кравченко, Д.А. Леонов, Г.А. Ямборко ; ред. : С.Ф. Голов ; Федерація проф. бухгалтерів і аудиторів України. – Дніпропетровськ : Баланс-Клуб, 2000. – 768 с.
 - 22.Велш Глен А. Основи фінансового обліку / Глен А. Велш, Деніел Г. Шорт ; [пер. з англ. О. Мінін, О. Ткач]. – К. : Основи, 1999. – 943 с.
 - 23.Гаценко О.П. Облік необоротних активів в умовах формування ринкових відносин : автореф. дис. на здобуття наук. ступня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / Олена Петрівна Гаценко; Національний аграрний ун-т. - К., 2000. – 19 с.
 - 24.Голов С. Ф. Фінансовий та управлінський облік / С.Ф. Голов, В.І. Єфіменко. – К. : Автоінтерсервіс, 1996. – 544 с.
 - 25.Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі. Практичний посібник / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – К. : Лібра, 2001. – 840 с.
 26. Голов С. Ф. Новий план рахунків : побудова і застосування / С.Ф. Голов, В.М. Пархомено // Бухгалтерський облік і аудит. – 2000. - № 1. – С. 65-95.
 - 27.Городянська Л.В. Облік і аналіз нарахування та використання амортизації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / Л.В. Городянська ; Київський нац. екон. ун-т. — К., 2005. — 19 с.
 - 28.Горошанська О.О. Облік і аналіз відтворення основних засобів підприємств харчування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за

- видами економічної діяльності). / О.О. Горошанська ; Харківська держ. акад. технології та орг. харчування. — Х., 1999. — 18 с.
29. Гудзинський О.Д., Кірейцев Г.Г., Савчук В.К. Амортизація в оновленні основних засобів праці // Бухгалтерія в сільському господарстві. — 2004. — №7. — С.16-20.
 30. Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності : навч. посібник / Н.О. Гура. — К. : Знання, 2004. — 541 с.
 31. Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності: підручник / Н.О. Гура. — К. : Центр уч. літ., 2010. — 392 с.
 32. Державна програма активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2013 р. № 187 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/187-2013-%D0%BF>.
 33. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Рівненській області [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Рівненській області. — Режим доступу : <http://www.rv.ukrstat.gov.ua/>.
 34. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ukrstat.org/uk>.
 35. Державна служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.ukrstst.gov.ua.
 36. Десятнюк О.М. Облік і внутрішній аудит основних засобів : організація та методика (на прикладі підприємств електротехнічної промисловості західного регіону України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 — бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / О.М. Десятнюк ; Тернопільська акад. нар. госп-ва. — Тернопіль, 1999. — 20 с.
 37. Диба В.М. Облік і аналіз необоротних активів : монографія / В.М. Диба. — К. : КНЕУ, 2008. — 288 с.
 38. Диба В.М. Облік і контроль наявності та руху основних засобів (на матеріалах машинобудівних підприємств України) : автореф. дис. на

здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / В'ячеслав Михайлович Діба ; Київський нац. економічний ун-т. - К., 2002. – 19 с.

39. Должанський А.М. Облік операцій з консервації основних засобів / А.М. Должанський, О.М. Сістук // Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності у сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці : тези виступів Другої міжнар. науково-практичної конф. / Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». – Ужгород, 2015. – С. 80-82.
40. Дробозина Л.А. Финансы : учебник для вузов / Л.А. Дробозина, Г.Б. Поляк и др. ; под ред. проф. Л.А. Дробозиной. – М.: ЮНИТИ, 2001. – 527 с.
41. Економічна енциклопедія. Т. 1. А (абандон) – К (концентрація виробництва) [Текст] / редкол. : Б.Д. Гаврилишин, С.В. Мочерний (відп. ред.), О.А. Устенко (заст. відп. ред.) [та ін.]. – К. : Академія ; Тернопіль : Академія нар. госп-ва, 2000. – 864 с.
42. Економічна енциклопедія. Т. 2. К (концентрація капіталу) – П (портфельний аналіз) [Текст] / редкол. : Б.Д. Гаврилишин, С.В. Мочерний (відп. ред.), О.А. Устенко (заст. відп. ред.) [та ін.]. – К. : Академія ; Тернопіль : Академія нар. госп-ва, 2001. – 848 с.
43. Економічна енциклопедія. Т. 3. П (поручництво) – Я (японський центр продуктивності) [Текст] / редкол. : Б.Д. Гаврилишин, С.В. Мочерний (відп. ред.), О.А. Устенко (заст. відп. ред.) [та ін.]. – К. : Академія ; Тернопіль : Академія нар. госп-ва, 2002. – 952 с.
44. Економічний аналіз : навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатов ; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – К. : КНЕУ, 2001. – 540 с.
45. Економічний аналіз : навч. посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов та ін.; за ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с.

- 46.Економічний аналіз : навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — Житомир : Рута, 2003. — 680 с.
- 47.Євтушенко С.М. Амортизація основних засобів у системі бухгалтерського обліку : автореф. дис. на здобуття наук. ступня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / С.М. Євтушенко ; Національний наук. центр «Інститут аграр. економіки» УААН. – К., 2004. – 22 с.
- 48.Жарікова О.О. Облік і контроль необоротних активів судноремонтних підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / Ольга Олександрівна Жарікова ; Державний вищ. навч. закл. «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К., 2014. – 20 с.
- 49.Жарікова О.О. Первинний облік основних засобів: удосконалення типових форм / О.О. Жарікова // Вісник Севастопольського НТУ. Економіка і фінанси. — Севастополь, 2011. — Вип. 116. — С. 56-57.
- 50.Завгородний В.П. Бухгалтерский учет в Украине с использованием нац. стандартов / В.П. Завгородний. – 5-е изд., доп. и перераб. – К. : А.С.К., 2003. – 672 с.
- 51.Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 2-ге вид., випр. та доп. – Львів : Центр Європи, 1997. – 576 с.
- 52.Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К. : Знання, 2007. – 1072 с.
- 53.Задорожний З.В. Актуальні питання облікової політики підприємств щодо необоротних активів / З.В. Задорожний, Л.Г. Семеген, Л.Т. Богуцька. – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – 237 с.
- 54.Зинкевич О.В. Методические аспекты учета капитальных инвестиций как элемент усовершенствования информационного обеспечения аналитических процедур / О.В. Зинкевич // Актуальные проблемы финансов, бухгалтерского учета и корпоративного управления:

- материалы междунар. науч.-практ. конференции профессорско-преподавательского состава, студентов, аспирантов и молодых ученых / Ростовский гос. экономический ун-т (РИНХ). – Ростов-на-Дону, 2010. – С. 311-315.
55. Зинкевич О.В. Основные средства в системе финансов предприятия / О.В. Зинкевич // Учетно-аналитические инструменты развития инновационной экономики : материалы Междунар. науч.-практ. конф., (16-17 апреля 2009 г.) : в 2 т. Т.2. / Астраханский гос. техн. ун-т. – Астрахань : Изд-во АГТУ, 2009. – С. 55-58.
56. Зинкевич О.В. Проблемы учета удерживаемых для продажи необоротных активов в Украине / О.В. Зинкевич // Найнавите научни постижения: материалы за 7-а междунар. научна практ. конференция. Т.5 Икономики. – София : Бял ГРАД-БГ ОДД, 2011. – С. 63-65.
57. Зинкевич О.В. Реальные капитальные инвестиции: проблемы классификации / О.В. Зинкевич // Наука и образование в современном мире : материалы междунар. науч.-практ. конф. Т.2. – Караганды: Болашак-Баспа, 2013. – С. 179-181.
58. Зинкевич О.В. Система управления основными средствами в условиях современного развития бухгалтерского учета и экономического анализа [Текст] / О.В. Зинкевич // Перспективы развития бухгалтерского учета, аудита, финансово-ревизионного и налогового контроля в современных условиях междунар. интеграции экономики: материалы V Междунар. науч.-практ. конф., (г. Екатеринбург, 10-11 ноября 2014 г.) / [отв. за вып.: Н.С. Нечеухина, Т.Ф. Шитова]. – Екатеринбург : Изд-во Урал. гос. экон. ун-та, 2014. – С. 11-13.
59. Зинкевич О.В. Совершенствование методики учета реализации основных средств в Украине / О.В. Зинкевич // Совершенствование учета, анализа и контроля как механизмов информационного обеспечения устойчивого развития экономики : материалы междунар. науч.-практ. конф. : в 2-х ч. Ч. 2 / под. общ. ред. Д.А. Панкова, С.Г. Вегера; Полоцкий гос. ун-т. – Новополюцк : ПГУ, 2011. – С. 90-93.

60. Зинкевич О.В. Учет и анализ основных средств в системе управления / О.В. Зинкевич // Бухгалтерский учет, анализ и аудит : современное состояние и перспективы развития : материалы республиканской науч. – практ. конф., (Душанбе, 14-15 марта 2014 г.) : сборник статей. - Душанбе, Сохибкор, 2014. – С. 95-97.
61. Зинкевич О.В. Учетно-аналитические исследования экономической сущности основных средств как составляющей капитала / О.В. Зинкевич // Внедрение Международных стандартов аудита в Республике Таджикистан: проблемы и перспективы : материалы междунар. науч.-практ. конф., (Душанбе, 29-31 мая 2014 г.). – Душанбе, 2014. - С. 46-48.
62. Зінкевич О. В. Характеристика груп основних засобів для цілей бухгалтерського обліку / О. В. Зінкевич // Вісник Національного ун-ту водного госп-ва та природокористування. Економіка. — Рівне, 2005.— Вип. 3 (31). - С. 54-60.
63. Зінкевич О.В. Автоматизація аналізу ефективності основних засобів в сучасних умовах господарювання / А.П. Сиротинська, О.В. Зінкевич // Вісник Національного ун-ту водного госп-ва та природокористування. Економіка. – Рівне, 2008. – Вип. 4 (44) , ч. 2. – С. 430–437.
64. Зінкевич О.В. Вивчення умов дотримання якісної характеристики доречності щодо обліку утримуваних для продажу необоротних активів [Текст] / О.В. Зінкевич // Розвиток бухгалтерського обліку, контролю та аналізу у сучасних концепціях управління : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Судак, 19-21 трав. 2011р.). - Сімферополь : АРІАЛ, 2011. – С. 253-256.
65. Зінкевич О.В. До питання документування необоротних матеріальних активів / І.Д. Лазаришина, О.В. Зінкевич // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Т. 2. Економічні науки. – Чернівці-Луцьк : ЧТЕІ КНТЕУ, 2011. – Вип. II (42), ч. 2. – С. 164-167.
66. Зінкевич О.В. Дослідження окремих питань методики обліку вибуття основних засобів / О.В. Зінкевич // Облік, аналіз і аудит у сучасному

бізнесі : Міжнародна науково-практична конференція. – Львів : Компакт-ЛВ, 2004. – С. 129-132.

67. Зінкевич О.В. Достовірність обліку основних засобів як запорука ефективного функціонування підприємств / О.В. Зінкевич // Наука і вища освіта : тези доповідей учасників XVIII Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених, (м. Запоріжжя, 22-23 квітня 2010 р.): у 4 т. Т.2. / Класичний приватний ун-т. – Запоріжжя : КПУ, 2010. – С. 232-233.
68. Зінкевич О.В. Життєвий цикл реальних інвестицій як об'єктів обліку: концептуальні засади / І.Д. Лазаришина, О.В. Зінкевич // Вісник Національного ун-ту водного госп-ва та природокористування. Економіка. – Рівне : НУВГП, 2006. – Вип. 4 (36). – С. 83-88.
69. Зінкевич О.В. Ідентифікація сутнісних характеристик основних засобів: теоретико-методичні аспекти / О.В. Зінкевич // Бізнес-Інформ. – 2013. - № 11. – С. 298-302.
70. Зінкевич О.В. Методика аналізу ефективності використання орендованих основних засобів / О.В. Зінкевич // Бухгалтерський облік та фінансова звітність як інструменти контролю : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – С. 39-41.
71. Зінкевич О.В. Методичні аспекти обліку капітальних інвестицій як елемент вдосконалення інформаційного забезпечення аналітичних процедур аудиту / О.В. Зінкевич // Вісник Національного ун-ту водного госп-ва та природокористування. Економіка. – Рівне : НУВГП, 2004. – Вип. 4 (28), ч.2. – С. 59-64.
72. Зінкевич О.В. Методичні підходи щодо аналізу ефективності використання орендованих основних засобів / І. Д. Лазаришина, О.В. Зінкевич // Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю : матеріали IV-ї Міжнар. наук.-практ. конференції, (Черкаси, 11-13 квітня 2007 р.) / Відп. ред. В. М. Яценко. – Черкаси : ЧДТУ, 2007. – С. 157-158.
73. Зінкевич О.В. Методологічні аспекти обліку руху основних засобів / О.В. Зінкевич // Бухгалтерський облік та господарський контроль :

- минуле, сучасне, майбутнє. Збірник тез та текстів виступів на міжнар. наук. конф. / Житомирський інженерно-технологічний інститут. – Житомир : ЖІТІ, 2002. – С. 42-45.
74. Зінкевич О.В. Місце і роль обліку та аналізу основних засобів в системі управління / О.В. Зінкевич // Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю : матеріали I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., (м. Мукачеве, 28 листопада 2013 р.). – Мукачеве, 2013. – С. 21-22.
75. Зінкевич О.В. Напрямки вдосконалення поточного обліку основних засобів / О.В. Зінкевич // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. Вип. 12. Проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу, контролю та аудиту у сфері надання послуг : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Тернопіль, 15-16 грудня 2005 р.) / За ред. д-ра екон. наук, професора І.Д. Фаріона. – Тернопіль : Економічна думка, 2005. – С. 203-205.
76. Зінкевич О.В. Нарахування амортизації основних засобів: проблеми документального підтвердження [Текст] / О.В. Зінкевич // Сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих науковців, аспірантів та студентів, (м. Ірпінь, 28 лютого 2013 року) : в 2 ч. Ч.1. / Державна податкова служба України. – Ірпінь : Вид-во Національного ун-ту ДПС України, 2013. — С. 78-80.
77. Зінкевич О.В. Основи побудови обліку стану та руху основних засобів / О.В. Зінкевич // Актуальні проблеми формування економічної системи України : матеріали міжнар. наук. студент.-аспірантської конф. – Львів, 2002. – С. 113-114.
78. Зінкевич О.В. Оцінка капітальних інвестицій як елемент інформаційного забезпечення аудиту / О.В. Зінкевич // Економіка пострадянських країн: стан та перспективи розвитку : матеріали міжнар. наукової студент.-аспірантської конф. – Львів, 2003. – С. 112-113.
79. Зінкевич О.В. Позабалансовий облік необоротних матеріальних активів / О. В. Зінкевич // Проблеми і перспективи реалізації облікової, контроль-

ної та аналітичної функцій у соціокультурному просторі сучасного бізнесу : міжнар. наук.-практ. конф. : тези доп., (м. Донецьк, 12-13 трав. 2011р.)/ Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Донецький нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського [та ін.] ; [ред. кол. О.О. Шубін та ін.]. – Донецьк, 2011. – С. 150-152.

- 80.Зінкевич О.В. Проблеми відображення вибуття основних засобів в системі господарського обліку підприємства / О.В. Зінкевич // Стан, проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю у контексті сучасних концепцій управління : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. / [відповідальні за випуск: проф. Рудницький В.С., доц. Бачинський В.І.]. – Львів : Вид-во Львівської комерц. акад., 2011. – С. 184–187.
- 81.Зінкевич О.В. Проблеми відображення основних засобів у системі фінансового обліку / О.В. Зінкевич // Вісник Українського держ. ун-ту водного госп-ва та природокористування. Економіка. – Рівне : УДУВГП, 2002. – Вип. 5 (18). – С. 29–34.
- 82.Зінкевич О.В. Проблеми організаційного забезпечення ведення обліку необоротних матеріальних активів / О.В. Зінкевич // Актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки України : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. – Луцьк : ВІЕМ, 2011. – С. 278–280.
- 83.Зінкевич О.В. Проблеми поточного обліку основних засобів / О. В. Зінкевич // Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів : тези доповідей III Міжнар. наук.-практ. конф. – Сімферополь : ДІАЙПІ, 2010. – С. 83–85.
- 84.Зінкевич О.В. Реальні інвестиції в системі бухгалтерського обліку / О. В. Зінкевич // Розвиток наукових досліджень : матеріали другої між нар. наук.-практ. конф., (м. Полтава, 27-29 листопада 2006 р.). Т.9. – Полтава : Інтер-Графіка, 2006. – С. 92–94.
- 85.Зінкевич О.В. Сутнісна характеристика основних засобів з позицій сучасних економічних теорій / О.В. Зінкевич // Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю суб'єктів

- господарювання : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. / Ред. кол. Веретенников В. І. та ін. – Макіївка : МЕРІ, 2014. – С. 22–24.
86. Зінкевич О.В. Теоретико-інституційні підходи до класифікації реальних інвестицій / О.В. Зінкевич // Зимові читання, присвячені видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку, аналізу і контролю : зб. тез Одинадцятої Всеукр. наук. Internet-конф. / Житомирський державний технічний університет. – Житомир : ЖДТУ, 2013. – С. 153-154.
87. Зінкевич О.В. Удосконалення методичних аспектів обліку вибуття необоротних активів / О.В. Зінкевич // Вісник Львівської комерц. акад. / [ред. кол. : Башнянин Г. І., Апопій В. В., Вовчак О. Д. та ін.]. – Львів, 2011. – Вип. 35. – С. 153–156. – (Серія «Економічна»).
88. Зінкевич О.В. Удосконалення організації обліку та аналізу основних засобів: функціональний аспект [Текст] / О.В. Зінкевич // Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності у сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці : матеріали першої міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 26-28 квітня 2010 р.) / Міністерство освіти і науки України, Ужгородський нац. ун-т ; відповід. ред. Й.Я. Даньків. – Ужгород : УжНУ, 2010. – С. 108-111.
89. Зінкевич О.В. Управління організацією документування операцій з основними засобами / В.В. Балунський, О.В. Зінкевич // Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні : проблеми та перспективи вирішення : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. молодих вчених, (м. Львів, 11-12 квітня 2014 р.). – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2014. – С. 118-120.
90. Зінкевич О.В. Функціонально-вартісний аналіз облікової інформації щодо основних засобів / О. В. Зінкевич // Вісник Національного ун-ту водного госп-ва та природокористування. Економіка. – Рівне : НУВГП, 2006. – Вип. 4 (36), ч. 3. – С. 150-157.
91. Зінкевич О.В. Щодо відображення в обліку вибуття основних засобів / О.В. Зінкевич // Сучасні вимоги до обліку та контролю у контексті глобалізації : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Одеса, 22-23

- травня 2009 р.) / Одеський державний економічний університет. – Одеса : ОДЕУ, 2009. – С. 92-93.
92. Зінкевич О.В. Щодо відображення в обліку надходження основних засобів / О.В. Зінкевич // Економіка: проблеми теорії та практики : збірник наук. праць. Вип. 121 / Дніпропетровський національний університет. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2002. – С. 76-80.
 93. Зінкевич О.В. Щодо обліку надходження основних засобів та документального оформлення нарахування їх амортизації / О.В. Зінкевич // Сучасні проблеми інвестиційної діяльності в Україні : збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., (м. Київ, 18-19 січня 2013 р.) : у 2-х ч. Ч. 2. – К. : Київський екон. наук. центр, 2012. – С. 71-73.
 94. Зінкевич О.В. Щодо обліку стану та руху основних засобів як елементу інформаційного забезпечення аудиту / О.В. Зінкевич // Сучасні проблеми економіки в умовах глобальної фінансової нестабільності : матеріали екон. наук. Інтернет-конф. Ч. 1. – Тернопіль, 2010. – С. 64-66.
 95. Зінкевич О.В. Щодо поточного обліку виведених з експлуатації основних засобів / О.В. Зінкевич // Перспективи розвитку економіки України : теорія, методологія, практика : [матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф., (26-27 трав. 2010 р.)] / Волинський Нац. ун-т ім. Лесі Українки; відп. ред. Л.Г. Ліпич. – Луцьк : ВНУН-т, 2010. – С. 419-420.
 96. Зюкова М.М. Удосконалення обліку та аналізу основних засобів (на матеріалах хлібопекарських підприємств Полтавської області) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / М.М. Зюкова ; Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі. – Х., 2004. – 17 с.
 97. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

- 98.Іфтемчук В.С. Генеза ринкової економіки (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність, планування). Терміни. Поняття. Персоналії : навч. словник-дов. / В.С. Іфтемчук, В.А. Григор'єв, М.І. Маниліч, Г.Д. Шутак. – Львів : Магнолія Плюс, 2004. – 682 с.
- 99.Карєв В.П. Облік, контроль і аналіз основних засобів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / В.П. Карєв ; Державна акад. статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. — К., 2006. — 16 с.
- 100.Карпінський Б.А. Фінансово-інвестиційний словник : навч. посібник / Б.А. Карпінський, О.В. Герасименко. – Львів : Магнолія Плюс, 2005. – 304 с.
- 101.Качалин В.В. Финансовый учет и отчетность в соответствии со стандартами GAAP / В.В. Качалин. – 4-е изд. – М. : Дело, 1998. – 432 с.
- 102.Кириченко В.В. Методика обліку і контролю витрат на ремонт основних засобів (на прикладі промислових підприємств Вінницької області) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / В.В. Кириченко ; Київський нац. екон. ун-т. — К., 2004. — 21 с.
- 103.Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз : теорія і практика : підручник / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Львів : Магнолія 2006, 2007. – 440 с.
- 104.Ковальов В.В. Фінансовий облік і аналіз: концептуальні основи: навч. посібник / В.В. Ковальов. - М. : Фінанси і статистика, 2004. - 720 с.
- 105.Концепція управління економічною безпекою суб'єктів господарювання в контексті теорії сталого розвитку : монографія / В.В. Євдокимов, О.В. Олійник, О.О. Грицишен, О.О. Грищенко. – Житомир : ЖДТУ, 2013. – 252 с.

106. Косова Т.Д. Організація і методика економічного аналізу : навч. посібник / Т.Д. Косова, П.М. Сухарев, Л.О. Ващенко та ін. – К. : Центр уч. літ., 2012. – 528 с.
107. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Р.О. Костирко. – Х. : Фактор, 2007. – 784 с.
108. Костирко Р. Комплексна оцінка вартості підприємства : монографія / Р.О. Костирко, Н.В. Тертична, В.О. Шевчук ; за заг. ред. докт. екон. наук, акад. НАН України М.Г. Чумаченка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х. : Фактор, 2008. – 278 с.
109. Крупка Я.Д. Облік інвестицій : монографія / Я.Д. Крупка. – Тернопіль : Економічна думка, 2001. – 302 с.
110. Крупка Я.Д. Облік інвестиційно-інноваційної діяльності : навч. посібник / Я.Д. Крупка, С.В. Питель, І.В. Мельничук. – Тернопіль : ТАЙП, 2013. – 245 с.
111. Крупка Я.Д. Облік і аналіз інвестиційної діяльності підприємств : методологія та організація : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / Я.Д. Крупка ; Тернопільська акад. народ. госп-ва. – Тернопіль, 2002. – 32 с.
112. Кужельний М.В. Організація обліку : підручник / М.В. Кужельний, С.О. Левицька. – К. : Центр уч. літ., 2010. – 352 с.
113. Кузьмінський А.М. Організація бухгалтерського обліку, контролю і аналізу / А.М. Кузьмінський, В.В. Сопко, В.П. Завгородній. – К. : Вища школа, 1993. – 223 с.
114. Кулішов В.В. Основи економічної теорії : підруч. для студентів вищих закладів освіти / В.В. Кулішов. – 3-тє вид., випр. і доп. – Львів : Магнолія 2006, 2007. – 516 с.
115. Лаговська О.А. Обліково-аналітичне забезпечення вартісно-орієнтованого управління : теорія та методологія : монографія / О.А. Лаговська; Житомирський державний технологічний університет. – Житомир, ЖДТУ, 2012. – 676 с.

116. Лазаришина І.Д. Економічний аналіз в Україні : історія, методологія, практика : монографія / І.Д. Лазаришина. – Рівне: Національний університет водного господарства та природокористування, 2005. – 369 с.
117. Лебедик Г.В. Облік і аналіз операцій з оренди основних засобів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / Г.В. Лебедик ; МОНМС України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К., 2012. – 19 с.
118. Левицька С.О. Організація обліку : навч. посібник / С.О. Левицька; Національний університет водного господарства та природокористування. – Рівне : НУВГП, 2008. – 220 с.
119. Лень В.С. Бухгалтерський облік в Україні : основи та практика: навч. посібник / В.С. Лень, В.В. Гливенко. – К. : Центр навч. літ., 2006. – 556 с.
120. Лень В.С. Організація бухгалтерського обліку : навч. посібник / В.С. Лень. – К. : Центр навч. літ., 2006. – 696 с.
121. Леонова Л.О. Бухгалтерський облік основних засобів та їх відтворення (на матеріалах вугільних шахт Донбасу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / Л.О. Леонова ; Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі. – Х., 2004. – 20 с.
122. Леонтьєва В.І. Облік і контроль витрат з ремонту основних засобів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / В.І. Леонтьєва ; Державна акад. статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К., 2008. – 20 с.
123. Лесняк В.О. Облік і аудит операцій з використання та утримання основних засобів машинобудівних підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / В.О. Лесняк ; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К., 2014. – 20 с.

- 124.Литвин Б.М. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Б.М. Литвин, М.В. Стельмах. – К. : Хай-Тек Прес, 2008. – 336 с.
- 125.Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік : підручник / О.В. Лишиленко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Центр навч. літ., 2006. – 659 с.
- 126.Лишиленко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік : навч. посібник / О.В. Лишиленко. – К. : Центр уч. літ., 2003. – 524 с.
- 127.Ловінська Л.Г. Бухгалтерський облік : навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Л.Г. Ловінська, Л.В. Жилкіна, О.М. Голенко; Київський національний економічний університет. – К. : КНЕУ, 2002. – 370 с.
128. Любушин Н.П. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия : учеб. пособие для вузов / Н.П. Любушин, В.Б. Лещева, В.Г. Дьякова; под ред. проф. Н. П. Любушина. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 471 с.
- 129.Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: навч. посібник / Т.В. Майорова. – К. : Центр уч. літ., 2003. – 376 с.
130. Мамонтова Н.А. Управління вартістю компаній нафтогазового комплексу в умовах інноваційного розвитку : монографія / Н.А. Мамонтова. – Львів : ПІАС, 2011. – 484 с.
131. Матрос О.М. Аналіз інвестиційної діяльності підприємств : теорія та методологія : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / О.М. Матрос ; Національна акад. статистики, обліку та аудиту. – К., 2011. – 20 с.
- 132.Мац Т.П. Облік і аудит основних засобів у сільськогосподарських підприємствах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / Т.П. Мац; НААН України, Національний наук. центр «Ін-т аграр. економіки». – К., 2012. – 22 с.
- 133.Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів : наказ Міністерства фінансів України від 30 вересня 2003 р. № 561

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293623.
134. Мисака Г.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Г.В. Мисака, В.М. Шарманська. – К. : Центр уч. літ. , 2007. – 400 с.
 135. Михайлов А.М. Відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). / А.М. Михайлов ; Харківський нац. аграр. ун-т ім. В.В.Докучаєва. — Х., 2009. — 20 с.
 136. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
 137. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / Перекл. з англ. за ред. С. Ф. Голова. – К. : Федерація проф. бухгалтерів і аудиторів України, 1998. – 736 с.
 138. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підручник / Є.В. Мних ; Київський нац. торг.-екон. ун-т. – К. : КНТЕУ, 2008. – 513 с.
 139. Мних Є.В. Економічний аналіз : підручник / Є.В. Мних. – К. : Центр навч. літ. , 2003. – 412 с.
 140. Мочерний С.В. Економічна теорія : посібник для студентів вищих закладів освіти / С.В. Мочерний. – К. : Академія, 1999. – 592 с.
 141. Мочерний С.В. Основи економічної теорії : навч. посібник / С.В. Мочерний, О.А. Устенко. – Тернопіль : Астон, 2001. – 507 с.
 142. Мустеца І.В. Облік і аналіз основних засобів підприємств готельного господарства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / І.В. Мустеца ; Київський нац. торг.-екон. ун-т. – К.: КНТЕУ, 2013. – 24 с.
 143. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від

- 07.02.2013 року № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
- 144.Наумчук О.А. Основні засоби : методика обліку і формування облікової політики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / О.А. Наумчук ; Укоопспілка, Львівська комерц. акад. — Львів, 2005. — 20 с.
- 145.Нашкерська Г.В. Фінансовий облік : навч. посібник / Г.В. Нашкерська. – К. : Кондор, 2005. – 503 с.
- 146.Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета / Б Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл ; пер. с англ. ; под ред. Я.В. Соколова. - 2-е изд., стереотип. - М. : Финансы и статистика, 1994. – 496 с.
- 147.Ожегов С.И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов; под ред. Шведовой Н.Ю. – 17-е изд., стереотипное – М. : Русский язык, 1985. – 797 с.
- 148.Омельченко О.Ю. Облік основних засобів і операцій по їх оподаткуванню : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / О.Ю. Омельченко ; Державна акад. статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. — К., 2006. — 21 с.
- 149.Організація бухгалтерського обліку: навч. посіб. для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / Ф.Ф. Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шулепова. – 2-е вид., доп. і перероб. – Житомир : ЖІТІ, 2001. – 576 с.
- 150.Організація і методика економічного аналізу : навч. посібник / автори і уклад. Г.І. Андрєєва, В.А. Андрєєва ; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 353 с.
- 151.Основи економічної теорії : навчальний посіб. / за заг. ред. П.С. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. – К. : Каравела, 2007. – 448 с.

152. Основи економічної теорії : політекономічний аспект : підручник / відп. ред. Г.Н. Климко. – 5-е вид., випр. – К. : Знання-Прес, 2004. – 615 с. – (Вища освіта XXI століття).
153. Основи економічної теорії : підручник / за заг. ред. Ю.В. Ніколенка. – 3-тє вид. – К. : ЦУЛ, 2003. – 540 с.
154. Основы эконмической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Е.А. Олейникова. – М. : Бизнес-школа «Интел-синтез», 1997. – 228 с.
155. Панчишин С. Макроекономіка : навч. посібник / С. Панчишин. – Вид. 2-ге, стереотип. – К. : Либідь, 2002. – 616 с.
156. Пасько О.В. Відтворення основних засобів аграрних підприємств (на прикладі Сумської області) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.07.02 – економіка сільського господарства і АПК / О.В. Пасько ; Сумський нац. аграр. ун-т. – Суми, 2005. – 20 с.
157. Пиріжок С.Є. Бухгалтерський облік і внутрішній контроль операцій з експлуатації та вибуття основних засобів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / С.Є. Пиріжок ; МОНМС України, Житомир. держ. технол. ун-т. – Житомир, 2013. – 20 с.
158. Пиріжок С.Є. Огляд авторефератів дисертацій та наукових статей з обліку основних засобів / С.Є. Пиріжок // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки. – Житомир, 2012. – № 2 (60). – С. 108-111.
159. Півторак М.В. Облік основних засобів у рибному господарстві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). / М.В. Півторак ; Національний наук. центр «Ін-т аграр. економіки» УААН. – К., 2006. – 21 с.
160. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом

- Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>.
- 161.Податковий кодекс України : чинний від 02.12.2010р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
- 162.Політекономія : підручник / за заг. ред. Ю.В. Ніколенка. – К. : ЦУЛ, 2003. – 412 с.
- 163.Політична економія : навчальний посіб. / [за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина і к.е.н., доц. Є. С. Шевчук]. – 4-те вид., перероблене і виправлене. – Львів : Новий світ-2000, 2005. – 480 с.
- 164.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : затв. наказом Міністерства Фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.
- 165.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : затв. наказом Міністерства Фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
- 166.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» : затв. наказом Міністерства Фінансів України від 7 липня 1999 р. № 163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>.
- 167.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» : затв. наказом Міністерства Фінансів України від 24 грудня 2004 р. № 817 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05>.
- 168.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

169. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : затв. наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uazakon.com/documents/date_bu/pg_gwcwww.htm.
170. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник / П.Я. Попович. – Тернопіль : Економічна думка, 2001. – 365 с.
171. Про автомобільний транспорт : Закон України № 3492–IV від 23. 02. 2006 р. [Електронний ресурс] / Верховна рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>.
172. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України [прийнято Верховною Радою 16 липня 1999 р. № 996–XIV]. – Режим доступу : www.dtki.com.ua/show/.
173. Програма розвитку автомобільного транспорту Рівненської області на 2007–2010 роки (додаток): розпорядження голови облдержадміністрації від 22 серпня 2007 р. № 396 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rv.gov.ua/sitenew/main/ua/catalog/item/546.htm?lightWords=%D1%80%D0%BE%D1%86%D1%96>.
174. Прокопенко І.Ф. Методика і методологія економічного аналізу : навч. посібник / І.Ф. Прокопенко, В.І. Ганін. – К. : Центр уч. літ., 2008. – 430 с.
175. Пушкар М.С. Фінансовий облік / М.С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 628 с.
176. Ришар Ж. Аудит и анализ хозяйственной деятельности / Жак Ришар. – М. : ЮНИТИ, 1997. – 375 с.
177. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік [текст] : навч. посіб. / І.Б. Садовська, Т.В. Божидарнік, К.Є. Нагірська. – Київ : Центр уч. літ., 2013. – 688 с.
178. Самбурська Н.І. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами: теорія і практика (на прикладі підприємств водопровідно-каналізаційного господарства) : монографія /

- Н.І. Самбурська; Полтавський ун-т економіки та торгівлі. – Полтава : ПУЕТ, 2015. – 289 с.
- 179.Сафронська І.М. Сутність та завдання обліку основних засобів [Електронний ресурс] / І.М. Сафронська, Г.Є. Бєсєдина, Т.В. Ковальова // Збірник наук. праць Таврійського держ. агротехнологічного ун-ту. Економічні науки. – 2013. – №2 (2). – С. 245-251. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2013_2\(2\)__32.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2013_2(2)__32.pdf).
- 180.Селезнева Н.Н. Финансовый анализ: учебное пособие / Н.Н. Селезнева, А.Ф. Ионова. – М. : ЮНИТИ, 2002. – 479 с.
- 181.Семюелсон, Пол А. Мікроекономіка / Пол А. Семюелсон, Вільям Д. Нордгауз ; пер. з англ. – К. : Основи, 1998. – 676 с.
182. Сіменко І.В. Якість систем управління підприємствами : методологія, організація, практика : монографія / І.В. Сіменко ; Донецький нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. – 394 с.
- 183.Соколов Я.Д. Бухгалтерский учет для руководителя : учеб.-практ. пособие – 3-е изд., перераб. и доп. / Я.В. Соколов, М.Л. Пятов. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. – 232 с.
- 184.Сопко В.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / В.В. Сопко. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К. : КНЕУ, 2000. – 278 с.
- 185.Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник / В.В. Сопко, В.П. Завгородній. – К. : КНЕУ, 2004. – 411 с.
- 186.Стасюк Г.А. Фінанси підприємств : навчальний посіб. / Г.А. Стасюк. – Херсон : Олді-плюс, 2007. – 480 с.
- 187.Стахурська С.В. Механізм інвестування процесів відтворення основних засобів на підприємствах харчової промисловості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). / С.В. Стахурська ; Національний ун-т харч. технологій. — К., 2008. — 20 с.

- 188.Стоун Д. Бухгалтерский учет и финансовый анализ: подготовительный курс [Текст] / Д.Стоун, К.Хитчинг ; перевод с англ. к.э.н. Ю. А. Огибиным., Г. Ю. Огибиным при участии Е. А. Плаксенкова. Общая науч. ред. к.э.н. Лисовика и к.ф.н. М. Б. Ярцева. – М. : СИРИН, 1998. – 302 с.
- 189.Стратегія розвитку Рівненської області на період до 2020 року : рішення Рівненської обласної ради від 18 грудня 2014 року № 1374 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://oblrada.rv.ua/documents/rishennya/6_sklikannya.php?SECTION_ID=38&ELEMENT_ID=9620.
190. Стратегія сталого розвитку «Україна–2020» : указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
- 191.Страховий та інвестиційний менеджмент: підручник / В.Г. Федоренко, В.Б. Захожай, О.Г. Чувардинський та ін.; під керівн. і наук. ред. В.Г. Федоренка, В.Б. Захожая — К.: МАУП, 2002. — 344 с.: іл.
192. Сухарева Л.О. Контроль управлінських рішень : системний підхід : монографія / Л.О. Сухарева, В.М. Стефківський. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 237 с.
- 193.Тарасенко Н.В. Економічний аналіз : навч. посібник / Н.В. Тарасенко. – 4-те вид., стереотип. – Львів : Новий Світ–2000, 2006. – 344 с.
- 194.Теория измерения капитала и прибыли : моногрфия [Текст] / [Коллектив авторов] Под общ. ред. проф. Бутинца Ф., проф. Добии М. – Краков : Fundasija Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowe, 2010. – 400 с.
- 195.Теорія бухгалтерського обліку : монографія / Л.В. Нападовська, М. Добія, Ш. Сандер, Р. Матезіч та ін. ; за заг. ред. Л.В. Нападовської. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 735 с.
- 196.Ткаченко А.А. Короткий курс економічної теорії : навч. посібник / А.А. Ткаченко. – Вид. 3-є, стереотип. – Запоріжжя : Просвіта, 2003. – Т.2.– 248 с.

- 197.Ткаченко Н.М. Бухгалтерський облік на підприємствах з різними формами власності : навч.-метод. посібник / Н. М. Ткаченко. – К. : ВТОВ А.С.К., 1996. – 512 с.
- 198.Ткаченко Н.М. Теоретико-методологічні проблеми формування бухгалтерського фінансового обліку / Н.М. Ткаченко. – К. : А.С.К., 2001. – 348 с.
- 199.Транспорт в Україні : Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/>.
- 200.Транспорт і зв'язок Рівненщини у 2013 році : статистичний збірник / за ред. Л.С. Мішенкової; Головне управління статистики у Рівненській області. – Рівне, 2014. – 108 с.
201. Транспорт і зв'язок України. 2012 : статистичний збірник / відповідальна за випуск І. В. Калачова / Державна служба статистики України. – К., 2013. – 269 с.
- 202.Транспортна стратегія України на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2010 р. № 2174-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2174-2010-%D1%80>.
- 203.Удалих О.О. Управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства : навч. посіб. / О.О. Удалих. — К. : Центр навч. літ., 2006. – 292 с.
- 204.Фабоцци Ф. Управление инвестициями / Ф. Фабоцци ; пер. с англ. – М. : ИНФРА-М, 2000. – XXVIII, 932 с.
- 205.Федоренко В.Г. Інвестування : підручник / В.Г. Федоренко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Алтера, 2008. – 448 с.
- 206.Фельдерер Б. Макроекономіка і нова макроекономіка: підручник для студ. екон. фак. вузів [Текст] / Б. Фельдерер, Ш. Хомбург ; пер. Е. Буровникова [та ін.]. – К.: Либідь: Нічлава, 1998. - 464 с.
- 207.Финансово-кредитный словарь : в 3-х т. Т. II. К-П / Гл. ред. В.Ф. Гарбузов. – М. : Финансы и статистика. – 1986. – 511 с.

- 208.Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : навч. посібник / О.С. Філімоненков. – К. : Кондор, 2007. – 400 с.
- 209.Фінанси підприємств (за модульною системою навчання) : теоретично-практичний посібник / В.П. Шило, С.Б. Ільїна, С.С. Доровська, В.В. Барабанова. – К. : Професіонал, 2006. – 288 с.
- 210.Фінанси підприємств : курс лекцій : навч. посібник / За ред. д.е.н., проф. Г.Г. Кірейцева. – Київ : Центр уч. літ., 2002. – 268 с.
- 211.Фінанси підприємств : підручник / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.]. – 6-е вид., переробл. та доповн. – К. : КНЕУ, 2006. – 552 с.
- 212.Фінансова діяльність підприємства : підручник / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Либідь, 2003. – 384 с.
- 213.Фінансова діяльність підприємства : підручник / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, П.І. Петрова. – К. : Либідь, 1998. – 312 с.
- 214.Фінансовий аналіз : навч. посібник / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – 2-ге вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2007. – 592 с.
- 215.Хендриксен Э.С. Теория бухгалтерского учета : пер. с англ. / Э.С. Хендриксен, М.Ф. Ван Бреда; [под ред. проф. Я.В. Соколова]. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 576 с.
- 216.Хом'як Р.Л. Облік на підприємствах малого бізнесу : навч. посібник / Р.Л. Хом'як, З.М. Скибінська. – Львів : Магнолія 2006, 2007. – 205 с.
- 217.Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз / Ю.С. Цал-Цалко. – К. : Центр уч. літ., 2008. – 566 с.
- 218.Цебеня Р.Л. Облік та внутрішній аудит основних засобів в енергопостачальних компаніях України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 / Р.Л. Цебеня ; Державна акад. статистики, обліку та аудиту. — К., 2009. — 19 с.
- 219.Чабанюк О.М. Економічний зміст основних засобів як об'єкта обліку і контролю [Електронний ресурс] / О.М. Чабанюк, Т.В. Козел // Науковий

- вісник НЛТУ України . – Львів, 2013. – Вип. 23.4. – С. 292-296. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvnltu_2013_23.4_48.pdf.
- 220.Чебанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік : посібник / Н.В. Чебанова, Ю.А. Василенко. – К. : Академія, 2002. – 672 с.
- 221.Чухно А.А. Основи економічної теорії: підручник / А.А. Чухно, П.С. Єщенко, Г.Н. Климко. – К. : Вища школа, 2001. – 606 с.
- 222.Шарп У.Ф. Инвестиции / У.Ф. Шарп, Г.Дж. Александер, Дж.В. Бэйли. – М. : Инфра-М, 2001. — 1028 с.
223. Шеремет А.Д. Теория экономического анализа : учебник / А.Д. Шеремет. – 3-е изд., доп. – М.: Инфра-М, 2011. – 352 с.
- 224.Шеремет В.В. Управление инвестициями / В.В. Шеремет, В.М. Павлюченко, В.Д. Шапиро. – М. : Высшая школа, 1998. – 416 с.
- 225.Шкарабан С.І. Діагностика і прогнозування фінансово-господарського розвитку акціонерного товариства : монографія / С.І. Шкарабан, Б.М. Корецький, О.В. Ярошук ; Терноп. нац. екон. ун-т. – Вид. 2-е. – Тернопіль : ТАЙП : Рада, 2010. – 300 с.
- 226.Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Н.П. Шморгун, І.В. Головка. – К. : Центр навч. літ., 2006. – 528 с.
227. Шпанковська Н.Г. Аналіз господарської діяльності : теорія, методика, розбір конкретних ситуацій : навч. посіб. / Н.Г. Шпанковська, Г.О. Король, К.Ф. Ковальчук [та ін.] ; за ред. К.Ф. Ковальчука. – К. : Центр уч. літ., 2012. – 328 с.
- 228.Щирська О.В. Облік і внутрішній контроль амортизації основних засобів: теорія і методологія : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 / О.В. Щирська ; Державна служба статистики України, Національна акад. статистики, обліку та аудиту. – К., 2013. – 20 с.
- 229.Щодо затвердження Державного класифікатора України «Класифікація основних фондів» : наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації від 19.08.1997 р. № 507

- [Електронний ресурс] / Правові системи НаУ. — К. : 1997. — Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.4473.0>.
- 230.Энтони Р. Учёт : ситуации и примеры / Р. Энтони, Дж. Рис ; пер. с англ. под ред. А.М. Петрачкова. — М. : Финансы и статистика, 1993. — 560 с.
- 231.Янчев А.В. Облік та аналіз відтворення основних засобів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 / А.В. Янчев ; Східноукраїнський нац. ун-т ім. В.Даля. — Луганськ, 2004. — 18 с.
- 232.Ястремський О.І. Основи мікроекономіки: підручник / О.І. Ястремський, О.Г. Гриценко. — К. : Знання ; КОО, 1998. — 714 с.
- 233.ABP Statement № 4 «Basic Concepts and Accounting Principles Underlying Financial Statements of Business Enterprises» (AICPA, 1970), par. 132.
- 234.Altman E.I. Corporate Financial Distress / E.I. Altman. — N.Y. : John Wiley, 1983. — 363 p.
- 235.Altman E.I. Financial Ratios. Discriminant Analysis. A New Model to Identify Bankruptcy Risk of Corporation / E.I. Altman // Journal of Banking and Finance. — 1977. — June. — P. 12-14.
- 236.FASB, Statement of Financial Accounting Concepts # 3/ “Elements of Financial Statements of Business Enterprises” (Stamford. Conn., Desember 1980).
- 237.Canning John B. The Economics of Accountancy / J.B. Canning. — New York : Roland Press, 1929. — P. 22.
- 238.Heather Clancy. The case for natural capital accounting [E-Resource]. — 2013. — Access mode: <http://www.greenbiz.com/news/2013/02/19/case-natural-capital-accounting>.
- 239.Natural Capital Accounting Wealth Accounting And The Valuation Of Ecosystem Services [E-Resource]. — 2013. — Access mode: <http://www.wavespartnership.org/waves/natural-capital-accounting>.
- 240.Strategic cost analysis: The evolution from managerial to strategic accounting / Jone K.Shank, Vijay Govindarajan. — Homewood; Boston: Irwin, 1989. — 575 p.

241. The problems of accounting, analysis and financial reporting : experience of Ukraine and Poland: monograph / I. Lazaryshyna, H. Ronek, O. Zinkevych and oth.; under the general editorship of I. Lazaryshyna. – Rivne : National University of Water Management and Nature Resources Use, 2012. – P. 48-64.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 – Тлумачення основних засобів в бухгалтерському обліку та економічному аналізі

Автор, джерело	Тлумачення терміну
1	2
Бухгалтерський облік : Основи обліку. Фінансовий облік. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік [Текст] : навч. посіб. / В. Сопко, З. Гуцайлюк, М. Щирба, М. Бенько. – Тернопіль : Астон, 2005. – 495 с. – с. 223-224	Під основними засобами розуміють річ (або комплекс речей), яку працівник розміщує між собою і предметом праці так, аби вона була провідником його дій на цей предмет. Засоби праці за своєю суттю можуть бути двох видів: знаряддя праці й предмети, що забезпечують умови праці. Знаряддя праці – це такі її засоби, з допомогою яких виробляються матеріальні і духовні цінності (тобто машини, обладнання, верстати, інструменти тощо). Вони призначені діяти на предмети праці й видозмінювати їх у процесі виробництва. До основних засобів належать засоби праці, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він триває понад рік).
Економічний аналіз : Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток; За ред. Акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — К. : КНЕУ, 2001. – 540 с. – с. 427-428	Основні фонди (засоби) – це матеріальні активи, які підприємство утримує для використання їх у процесі виробництва, постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних функцій. Основні засоби підприємства – це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері, і вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним і моральним зносом.
Ткаченко Н.М. Теоретико-методологічні проблеми формування бухгалтерського фінансового обліку / Н.М. Ткаченко. – К. : А.С.К., 2001. – 348 с. – с. 36-37	До основних засобів належать матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він більший за рік). «Основні засоби – це засоби праці, які багаторазово (більше року) беруть участь у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здаванні в оренду для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік), зберігають при цьому свою натуральну форму, поступово зношуються і частково переносять свою вартість на виготовлювану продукцію або виконану роботу (послуги) у вигляді амортизаційних відрахувань, а частково на збільшення первісної (переоціненої) вартості основних засобів».
Селезнева Н.Н. Финансовый анализ:	Основні засоби – це фонд фінансових ресурсів, інвестований в основні фонди виробничого та невиробничого призначення.

Продовження таблиці А.1

1	2
учебное пособие / Н.Н. Селезнева, А.Ф. Ионова. – М. : ЮНИТИ, 2002. – 479 с. – с. 252	До основних фондів відносяться будівлі, споруди, робочі силові машини і обладнання, вимірювальні регулюючі прилади і устаткування, обчислювальна техніка, транспортні засоби і інструмент, виробничий і господарський інвентар, робоча та продуктивна худоба, багаторічні насадження і т. і.
Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз / Ю.С. Цал-Цалко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с. – с. 197	Основні засоби – речові необоротні (неспоживчі) об'єкти, що, як передбачається, будуть використовуватися більше 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію (операційного циклу, якщо він довший за рік) для потреб, процесу виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, вартість яких більша величини, яка визначена підприємством для малоцінних необоротних матеріальних активів.
Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік : підручник / О.В. Лишиленко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 659 с. – с. 165	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика. Навчально-практичний посібник / [Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїн та ін.]. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 536 с. – с. 12	Основні засоби – це грошові кошти, інвестовані в основні фонди виробничого і невиробничого призначення. В момент придбання основних фондів і прийняття їх на баланс підприємства величина основних фондів збігається з вартістю основних фондів. У подальшому, під час використання основних фондів у виробничому процесі, їхня вартість роздвоюється: одна частина її дорівнює зносу, переноситься на готову продукцію, а друга відображає залишкову вартість діючих основних фондів. При цьому в бухгалтерському обліку використовується термін «основні засоби», а для цілей оподаткування – термін «основні фонди».
Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика. Навчально-практичний посібник / [Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїн та ін.]. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 536 с. – с. 14	Зокрема, згідно з п. 6 МСФЗ 16 «Основні засоби», основні засоби – це матеріальні активи, які: а) утримує підприємство для використання у виробництві або постачанні товарів і наданні послуг, для надання в оренду іншим особам або для адміністративних цілей; б) будуть використані, як очікується, більше одного року. Названі критерії до визнання основних засобів аналогічні майже в усіх країнах. В окремих країнах виділяють також вартісний критерій.
Бабіч В. В. Фінансовий облік (облік активів): навчальний посібник / В.В. Бабіч, С.В. Сагова. – Київ : КНЕУ, 2007. – 288 с. – с. 128	Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних, соціальних і культурно-побутових функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше року (або

Продовження таблиці А.1

1	2
	операційного циклу, якщо він довший за рік).
<p>Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика: Підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 440 с. – с. 158</p>	<p>Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). Бухгалтерський термін «основні засоби» є синонімом економічного поняття «основні фонди».</p>
<p>Прокопенко І. Ф. Методика і методологія економічного аналізу: Навчальний посібник / І.Ф. Прокопенко, В.І. Ганін. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 430 с. – с. 145</p>	<p>Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).</p>
<p>Фінансовий аналіз : Навчальний посібник / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – Київ : КНЕУ, 2007. – 592 с. – с. 108-109</p>	<p>Основні засоби – це матеріальні активи, які:</p> <ul style="list-style-type: none"> - утримуються підприємством для використання у виробництві або постачанні товарів та надання послуг, для здавання в оренду іншим особам або для адміністративних цілей; - будуть використовуватися, як очікується, протягом більше від одного періоду; - функціонують у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері, а також капітальні вкладення в об'єкти, що належать до основних засобів. <p>До основних засобів відносяться предмети праці, які багаторазово використовуються впродовж виробничого циклу, не змінюючи при цьому своєї натурально-речової форми. Основними є засоби зі строком служби більш як один рік та вартістю не менш як 500 грн. життєвий цикл основних засобів складається із таких етапів: надходження, участь у виробничому процесі, ремонт, здавання в оренду, інвентаризація та вибуття. Вартість основних засобів у міру їх зносу переноситься частинами на вартість продукції у вигляді амортизації основних засобів.</p>
<p>Нашкерська Г.В. Фінансовий облік : Навчальний посібник / Г.В. Нашкерська. – Київ : Кондор, 2005. – 503 с. – с. 130</p>	<p>Матеріальні довгострокові активи, вартість яких відноситься на витрати протягом тривалого терміну їх корисного використання є основними засобами підприємства.</p>
<p>Мисака Г. В. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник / Г.В. Мисака, В.М. Шарманська. –</p>	<p>Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання</p>

Продовження таблиці А.1

1	2
Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 400 с. – с. 139	(експлуатації) який більший ніж один рік (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності: Навчальний посібник / Н.О. Гура. – Київ : Знання, 2004. – 541 с. – с. 119-120	Основні засоби [посилання на ПСБО 7]– матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) який більший одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
Левицька С.О. Організація обліку : Навчальний посібник / С.О. Левицька. – Рівне : НУВГП, 2008. – 220 с. – с. 46	Основні засоби – це необоротні активи, що використовуються в господарській діяльності підприємства не менше року, мають свою вартісну оцінку та матеріальну основу.
Лень В.С. Організація бухгалтерського обліку. Навчальний посібник / В.С. Лень. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с. – с. 253	До основних засобів належать матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі. Практичний посібник / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – Київ : Лібра, 2001. – 840 с. – с. 152	Згідно з МСБО 16 основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для адміністративних цілей та які, як очікується, використовуватимуться протягом більш ніж одного року (або операційного циклу).
Велш Г.А. Основи фінансового обліку / Г.А. Велш, Д.Г. Шорт. – Київ : Основи, 1999. – 943 с. – с. 419-420	<p>... довгострокові активи. Ця стаття активів, як правило, має назву «Земля, будівлі, споруди, обладнання та нематеріальні активи» (та інколи «Основні засоби»).</p> <p>Довгострокові активи – це непоточні активи, якими компанія володіє порівняно довго з метою продовження та розвитку своєї діяльності, а не для перепродажу. Довгострокові активи включають землю, будівлі, обладнання, меблі, природні ресурси та нематеріальні активи (наприклад, патенти).</p> <p>Довгострокові активи, якими володіє компанія, відображаються в бухгалтерському балансі. Довгострокові активи мають різноманітні характеристики, що обумовлено характером діяльності компанії. Тому довгострокові активи класифікуються у такий спосіб:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Матеріальні довгострокові активи – активи, які фізично існують (тобто мають матеріальну форму). Такі довгострокові активи, як правило, мають назву «Земля, будівлі, споруди та обладнання». Матеріальні

Продовження таблиці А.1

1	2
	<p>довгострокові активи підрозділяються на три групи:</p> <p>а) земельне майно – земельна ділянка, якою володіє та яку використовує компанія в своїй діяльності; не підлягає нарахуванню зносу;</p> <p>б) будівлі, споруди, обладнання та меблі; знос нараховується;</p> <p>в) природні ресурси; визначається сума витрачання.</p> <p>2. Нематеріальні довгострокові активи</p>
<p>Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку – Київ : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 1998. – 736 с. – с. 248-249</p>	<p>Основні засоби – це матеріальні активи, які:</p> <p>а) утримуються підприємством для використання у виробництві або постачанні товарів та наданні послуг, для оренди іншим або адміністративних цілей;</p> <p>б) будуть використовуватися, як очікується, протягом більш ніж одного періоду.</p>
<p>Бернштейн Л.А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация / Л.А. Бернштейн. – Москва : Финансы и статистика, 1996. – 624 с. – с. 145</p>	<p>Материальные основные средства.</p> <p>В эту категорию входят активы, ожидаемый срок эксплуатации которых больше года, используемые в производственной деятельности и приобретенные не для продажи при обычном течении дел. Имущество, здания и оборудование – это наиболее важные группы активов, входящие в неё. Они состоят из материальных активов, которые используются предприятием в целях производства и распределения товаров и услуг.</p>
<p>Чедвик Л. Основы финансового учета / Л. Чедвик. – Москва : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 252 с. – с. 79-80</p>	<p>На любом предприятии имеются средства, которые приобретаются не для перепродажи, а для использования на самом предприятии, например, земля, здания, арендованная земельная собственность, машины, станки, офисное оборудование и принадлежности, автотранспорт и т.д. Отметим, что основные средства, которые берутся напрокат на условиях аренды или ренты (кроме арендованной земельной собственности), не показываются в балансовом отчете¹, поскольку компания не владеет ими и не приобрела их. Однако подробности такого забалансового финансирования появляются в публикуемых финансовых отчетах компания, если они представлены существенной суммой.</p> <p>¹Согласно правилам российского бухгалтерского учета долгосрочно арендуемые основные средства отражаются в балансе предприятия и на них начисляется амортизация. – <i>Примеч. Научн. Ред.</i></p>
<p>Хитчинг К.С. Бухгалтерский учет и финансовый анализ : подготовительный курс / Стоун Д. Хитчинг К., 1998. – 302 с. – с. 46</p>	<p>Основные активы (средства) – имущество, которое имеет стоимость, и приобретается компанией в целях производства товаров или услуг, а не для обычной перепродажи.</p>
<p>Сопко В.В., Завгородній В.П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник. – К. : КНЕУ, 2004. –</p>	<p>Під засобами праці розуміють річ (або комплекс речей), яку працівник розміщує між собою та предметами праці так, аби вона була провідником його дій на цей предмет. За своєю суттю засоби праці можуть бути двох видів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знаряддя праці; - предмети, що забезпечують умови праці. <p>Об'єктом обліку засобів праці є матеріальний засіб, за</p>

Продовження таблиці А.1

1	2
412 с. – с. 259	<p>допомогою якого здійснюється виробнича, комерційна або індивідуальна діяльність.</p> <p>Засоби праці поділяються на дві великі групи: оборотні та необоротні. Основу такого поділу формують:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ліміт ціни (межа суттєвості) – розмір історичної собівартості придбання, установлений на підприємстві наказом про облікову політику; - строк використання відносно операційного періоду. <p>Перша група формує дві підгрупи: малоцінні та дорогоцінні засоби праці. Друга група охоплює швидкозношувані та довгозношувані засоби праці. Таким чином, на підприємстві для організації обліку засобів праці можуть бути визначені чотири вихідні групи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Малоцінні швидкозношувані (оборотні). 2. Малоцінні довгозношувані (необоротні). 3. Дорогоцінні швидкозношувані (оборотні). 4. Дорогоцінні довгозношувані (необоротні). <p>Останню групу в літературі називають «Основні засоби», що є неправильним з економічного погляду, оскільки основні засоби можуть бути як довгозношувані, так і швидкозношувані.</p>

Таблиця А.2 – Тлумачення основних засобів в економічній теорії

Автор, джерело	Тлумачення терміну
1	2
Економічна енциклопедія [Текст]. Т. 2. К (концентрація капіталу) – П (портфельний аналіз) / редкол. : Б.Д. Гаврилишин, С.В. Мочерний (відп. Ред.), О.А. Устенко (заст. Відп. Ред.) [та ін.]. – К. : Академія ; Тернопіль : Акад. нар. Госп-ва, 2001. – 848 с. – с. 668-669	Основний капітал – частина продуктивного капіталу, що повністю бере участь у виробництві життєвих благ, але переносить свою вартість на новостворений продукт частинами, залежно від ступеня зношуваності. Речовим змістом основного капіталу є засоби праці. В його структурі виділяють активну і пасивну частину. Активний капітал – засоби, за допомогою яких виробники впливають на предмети праці. Пасивний капітал – загальні умови для здійснення процесу виробництва.
Економічна енциклопедія [Текст]. Т. 2. К (концентрація капіталу) – П (портфельний аналіз) / редкол. : Б.Д. Гаврилишин, С.В. Мочерний (відп. Ред.), О.А. Устенко (заст. Відп. Ред.) [та ін.]. – К. : Академія ; Тернопіль : Акад. нар. Госп-ва, 2001. – 848 с. – с. 672	Основні фонди – економічна форма засобів праці, що функціонують у виробничому процесі протягом багатьох кругооборотів, частково, в міру зношування, переносять свою вартість на новостворений продукт, відтворюючись через кілька виробничих циклів, але не розкривають свої соціально-економічні сутності. Основними фондами є лише засоби праці, залучені у виробничий процес, які виконують певні функції.
Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник – Київ: Знання-Прес, 2004. – 615 с. – с. 34-36	Функція засобів виробництва полягає в тому, щоб бути провідником продуктивної дії працівника на предмети і сили природи. Частина засобів виробництва характеризується засобами праці, за допомогою яких робітники продуктивно трансформують предмети праці. Активною частиною засобів праці є знаряддя праці, рівень розвитку яких багато в чому є показником відносин між людьми, які складаються в процесі виробництва, і ступеня зрілості тієї чи іншої епохи. Сучасні знаряддя праці на відміну від тих, що використовувалися на початкових етапах цивілізації, включають у себе не тільки різні робочі машини, механізми, обладнання, пристосування, двигуни та передавальні пристрої, а й автоматизовані системи управління, яким відповідають високі технології та переважно розумова праця робітників. Пасивною частиною засобів праці, значення якої від цього не зменшується, є засоби виробничої інфраструктури, що виконують функцію забезпечення загальних умов виробництва: будівлі, приміщення, шляхи сполучення, засоби зв'язку, інформації та інші комунікаційні системи.
Мочерний С.В. Основи економічної теорії: Навчальний посібник / С.В. Мочерний, О.А. Устенко. – Тернопіль : «Астон», 2001. – 507 с. – с. 237	До складу продуктивних сил входять насамперед засоби виробництва і люди. Засоби виробництва називають речовими (оскільки вони складаються з певних речей), а працівників – особистісними факторами виробництва. Засоби виробництва складаються із засобів праці (верстати, машини, устаткування) та предметів праці (сировина, паливо, електроенергія тощо). Виробничі фонди –

Продовження таблиці А.2

1	2
	<p>сукупність засобів і предметів праці, необхідних для ведення виробництва, виражена у грошовій формі.</p> <p>Виробничі фонди поділяють на фонди сфер матеріального і нематеріального виробництва (сфера послуг), сфер виробництва та обігу, на основні й оборотні фонди тощо.</p> <p>...Основні виробничі фонди (основний капітал) – частина продуктивного капіталу, яка повністю бере участь у процесі виробництва, але переносить свою вартість на новостворений продукт частинами, в міру їх зношування.</p>
<p>Мочерний С.В. Економічна теорія : Посібник для студентів вищих закладів освіти / С.В. Мочерний. – Київ : Видавничий центр «Академія», 1999. – 592 с. – с. 257</p>	<p>Виробничі фонди – сукупність засобів і предметів праці, необхідних для ведення виробництва, виражена у грошовій формі.</p> <p>...Основні виробничі фонди (основний капітал) – частина продуктивного капіталу, яка повністю бере участь у процесі виробництва, але переносить свою вартість на новостворений продукт частинами, в міру їх зношування.</p>
<p>Кулішов В. В. Основи економічної теорії: Підручник для студентів вищих закладів освіти / В. В. Кулішов. – Львів : «Магнолія 2006», 2007. – 516 с. – с. 173-174</p>	<p>До основного капіталу (основних господарських засобів) належать будинки, спорудження, робочі машини й устаткування, інвентар, транспортні засоби і т.д. Основні засоби беруть участь не в одному, а в декількох кругообігах господарських засобів.</p> <p>До основного капіталу належить також вартість патентів, ліцензій, авторських прав, ноу-хау тощо.</p> <p>... головні відмінності основних засобів від оборотних:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Елементи, що складають основні засоби, матеріально до продукту, що утворюється, не входять. Основні засоби беруть участь у низці виробничих циклів до повного зносу складових їхніх речовинних елементів. ... - Вартість основних засобів частинами входить до вартості утворюваного продукту – у міру зносу речовинних елементів...
<p>Основи економічної теорії. Підручник – Київ: ЦУЛ, 2003. – 540 с. – с. 315</p>	<p>Основні фонди – це засоби праці, які багаторазово беруть участь у процесі виробництва, тривалий час зберігають повністю або частково свою натуральну форму, а їхня вартість переноситься на вироблений продукт частинами у процесі їхнього зношування.</p> <p>Основні фонди включають виробничі й невиробничі. Виробничі основні фонди – це засоби праці, які функціонують у виробничому процесі (будівлі та споруди виробничого призначення, передавальне обладнання, силові та робочі машини й устаткування, транспортні засоби тощо). Вони поділяються на активну частину – силові машини, робочі машини й устаткування, прилади, інструменти й пасивну частину – будівлі, споруди, інвентар, які впливають на виробничий процес опосередковано.</p> <p>Невиробничі основні фонди – засоби праці, які безпосередньо не беруть участі у виробничому процесі, а задовольняють побутові й культурні потреби (житлові будинки, об'єкти охорони здоров'я, дитсадки, клуби і т.д.).</p>

Продовження таблиці А.2

1	2
<p>Основи економічної теорії : навчальний посібник / за заг. ред. П.С. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. – К. : Каравела, 2007. – 448 с. – с. 210</p>	<p>Основні фонди (основні засоби) підприємства – це засоби праці, які функціонують у виробничому процесі тривалий час (понад один рік), не змінюючи при цьому своїх форм і розмірів, мають вартість, не меншу від встановленої державою межі, і переносять її на вартість готової продукції поступово, шляхом амортизаційних відрахувань.</p> <p>Основні фонди поділяються на виробничі і невиробничі.</p> <p>Основні виробничі фонди функціонують у сфері матеріального виробництва підприємства. Основні невиробничі фонди не беруть безпосередньої участі в процесі виробництва, задовольняючи соціальні (побутові, житлові, культурні, медичні) потреби працівників підприємства: житловий фонд, будинки відпочинку, медичні заклади, заклади громадського харчування, спортивні установи та ін.</p>
<p>Гене́за ринкової економіки (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність, планування): Терміни. Поняття. Персоналії : навчальний словник-дов / В. С.Іфтемчук, В. А. Григор'єв, М. І. Маниліч, Г. Шутак. – Львів: Магнолія Плюс, 2004. – 682 с. – с. 392</p>	<p>Основний капітал – капітал, який в процесі виробництва переносить свою вартість на знову створений продукт поступово, частинами, в міру того, як зношуються відповідні частини засобів виробництва, і повертається до виробників у грошовій формі, зберігаючи при цьому свою натуральну форму. Його матеріальним втіленням є будівлі, машини, устаткування, робоча і продуктивна худоба, багаторічні насадження тощо.</p>
<p>Гене́за ринкової економіки (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність, планування): Терміни. Поняття. Персоналії : навчальний словник-дов / В. С.Іфтемчук, В. А. Григор'єв, М. І. Маниліч, Г. Шутак. – Львів: Магнолія Плюс, 2004. – 682 с. – с. 395</p>	<p>Основні фонди – засоби праці, які беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово, в міру зношення, переносять свою вартість на продукцію, що виробляється.</p>

Таблиця А.3 – Тлумачення основних засобів в фінансах

Автор, джерело	Тлумачення терміну
1	2
Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – Київ: Знання, 2007. – 1072 с. – с. 24	Активи необоротні – 1) сукупність майнових цінностей підприємства, які багаторазово беруть участь у процесі його господарської діяльності. До А.н. належать основні засоби, нематеріальні активи, незавершені капітальні вкладення, довготермінові фінансові вкладення, інші А.н. 2) власні ресурси підприємства, які вибули з господарського обороту, але й ділі залишаються на його бухгалтерському балансі.
Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – Львів: Видавництво «Центр Європи», 1997. – 576 с. – с. 178	Засоби основні – термін бухгалтерського обліку; синонім економічного поняття «основні фонди»
Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – Львів: Видавництво «Центр Європи», 1997. – 576 с. – с. 479	Фонди виробничі – матеріально-речові складові виробничого процесу, що формують матеріально-технічну базу підприємства, є її майном.
Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – Львів: Видавництво «Центр Європи», 1997. – 576 с. – с. 495	Фонди основні – сукупність матеріальних активів, які тривалий час у незмінній натурально-речовій формі використовуються у виробничому процесі
Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – Львів: Видавництво «Центр Європи», 1997. – 576 с. – с. 480	Фонди основні – сукупність споживчих вартостей, які тривалий час у незмінній натурально-речовій формі використовуються у виробничому процесі
Біла О.Г. Фінанси підприємств: Навчальний посібник / О.Г. Біла. – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 383 с. – с. 140	Для здійснення господарської діяльності підприємствам потрібні виробничі фонди. Виробничі фонди – це матеріально-речові складові виробничого процесу. Вагому частину виробничих фондів складають основні фонди. Основні фонди – це сукупність споживчих вартостей, які тривалий час (більше одного року) у незмінній натуральній формі використовуються за функціональним призначенням.

Продовження таблиці А.3

1	2
Благун І. Г. Фінанси: Навчальний посібник / І.Г. Благун, Р.С. Сорока, І.В. Єлейко. – Львів : «Магнолія 2006», 2007. – 314 с. – с. 295	Основні засоби – матеріальні активи, що використовуються тривалий час в господарському обороті (більше одного року) і поступово переносять свою вартість певними частинами на готовий продукт
Финансово-кредитный словарь: В 3-х т. Т. 2 – Москва: Финансы и статистика, 1986. – 511 с. – с. 366	Основные средства – денежные средства, вложенные в имеющиеся основные фонды. Основные фонды народного хозяйства – совокупность созданных общественным трудом материально-вещественных ценностей (в стоимостном выражении), служащих в течение длительного периода и утрачивающих свою стоимость по частям.
Справочник финансиста производственного объединения (предприятия) – Москва: Финансы и статистика, 1984. – 492 с. – с. 21	Основные фонды в промышленности – совокупность средств труда, действующих в неизменной натуральной форме в течение длительного периода как в сфере материального производства, так и в непроизводственной сфере. Они многократно участвуют в производстве продукции и, постепенно снашиваясь, переносят свою стоимость на продукт в виде амортизационных отчислений, которые входят в себестоимость последнего как один из элементов издержек производства. ...
Карпінський Б.А. Фінансово-інвестиційний словник: Навчальний посібник / Б.А. Карпінський, О.В. Герасименко. – Львів : Магнолія Плюс, 2005. – 304 с. – с. 104	Необоротні активи (Non-negotiable assets) – матеріальні та нематеріальні ресурси, які належать підприємству та забезпечують його функціонування, строк корисної експлуатації яких становить більше одного року або операційного циклу, якщо він більший ніж рік (будинки та споруди, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади та інвентар, робочі і продуктивні тварини, багаторічні насадження, інші основні засоби (крім земельних ділянок та капітальних витрат на поліпшення земель), експонати зоопарків, виставок, бібліотечні фонди, малоцінні необоротні матеріальні активи, білизна, постільні речі, одяг та взуття, тимчасові нетитульні споруди, природні ресурси, інвентарна тара, матеріали довготривалого використання для наукових цілей, авторські та суміжні з ними права, інші нематеріальні активи).
Аранчій В.І. Фінанси підприємств. Навчальний посібник / В.І. Аранчій. – Київ : ВД «Професіонал», 2004. – 304 с. – с. 184	До основних засобів згідно П(С)БО 7 «Основні засоби» належать матеріальні цінності, які підприємство утримує з метою використання їх в процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
Аранчій В.І. Фінанси підприємств. Навчальний посібник / В.І. Аранчій. – Київ : ВД «Професіонал», 2004. – 304 с. – с. 185	... основні засоби – це частина майна підприємства, що переносить свою вартість на новостворений продукт частинами за декілька виробничих циклів
Бабоч А.М. Финансы.	К внеоборотным активам предприятия относятся основные

Продовження таблиці А.3

1	2
<p>Денежное обращение. Кредит: Учебник / А.М. Бабич, Л.Н. Павлова. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 687 с. – с. 298</p>	<p>средства, нематериальные активы, незавершенные капитальные вложения и долгосрочные финансовые вложения. Основные средства представляют собой стоимостную оценку совокупности материально-вещественных ценностей, используемых в качестве средств труда и действующих в натуральной форме в течение длительного времени как в сфере материального производства, так и в непроизводственной сфере. Совокупность материально-вещественных ценностей образует основные фонды. ...</p>
<p>Федоренко В.Г. Інвестування : Підручник / В.Г. Федоренко. – Київ : Алтера, 2008. – 448 с. – с. 432</p>	<p>Основні виробничі фонди (основний капітал) – та частка виробничих основних фондів, які беруть участь у процесі виробництва тривалий час, зберігаючи при цьому натуральну форму, та переносять свою вартість на новостворений продукт поступово, частинами, у міру використання.</p>
<p>Фінанси підприємств: Підручник / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2006. – 552 с. – с. 294</p>	<p>Основні засоби – це матеріальні активи, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) котрих становить понад один рік і які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам, для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій (або використання в процесі операційного циклу, якщо він триваліший за один рік).</p>
<p>Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник / О.С. Філімоненков. – Київ : Кондор, 2007. – 400 с. – с. 270</p>	<p>Основні фонди – це вартість матеріально-речовинних цінностей, що використовуються підприємствами у виробничій і невиробничій сферах діяльності тривалий час (більше року). Виробничі основні фонди – це фонди, які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі або сприяють його здійсненню. До них належать будівлі, споруди, силові машини й устаткування, передавальні пристрої, транспортні засоби, робоча худоба, багаторічні насадження, інші основні фонди, що діють у сфері матеріального виробництва. Невиробничі основні фонди – це фонди, що не беруть безпосередньої або побічної участі в процесі виробництва та передбачені для обслуговування потреб житлово-комунального господарства, охорони здоров'я, освіти, культури. До них належать споруди, будівлі, машини, обладнання, апарати та інші фонди, які використовуються у невиробничій галузі.</p>
<p>Стасюк Г.А. Фінанси підприємств: Навчальний посібник / Г.А. Стасюк. – Херсон : Олді-плюс, 2007. – 480 с. – с. 187</p>	<p>Основні засоби являють собою засоби праці, що багаторазово використовуються в господарському процесі, не змінюючи при цьому свою матеріально-натуральну форму.</p>
<p>Стасюк Г. А. Фінанси підприємств: Навчальний посібник / Г. А. Стасюк. – Херсон: Олді-плюс, 2007. – 480 с. – с. 192</p>	<p>Основні засоби – кошти, інвестовані в основні фонди виробничого і невиробничого призначення. Основні засоби – засоби, вкладені в сукупність матеріально-речових цінностей, що відносяться до засобів праці</p>
<p>Фінанси підприємств</p>	<p>Необоротні активи – це активи підприємства, термін експлуатації</p>

Продовження таблиці А.3

1	2
(за модульною системою навчання): теоретично-практичний посібник / В.П. Шило, С.Б. Ільїна, С.С. Доровська, В.В. Барабанова. – Київ : ВД «Професіонал», 2006. – 288 с. – с. 147	або погашення яких перевищує один рік (365 днів). До них відносять: основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, капітальні інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість, інші необоротні активи. Основні засоби – це матеріальні активи, що підприємство утримує з метою їхнього використання в процесі виробництва або постачання товарів, робіт, послуг, здавання в оренду іншим особам, або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він довший за рік).
Фінансова діяльність підприємства: Підручник / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова. – Київ : Либідь, 2003. – 384 с. – с. 193	Основні засоби – це матеріально-речові цінності, що використовуються (у виробництві або в невиробничій сфері) як засоби праці протягом тривалого часу і мірою зносу частинами переносять свою вартість на вартість виготовлюваних товарів, послуг, виконуваних робіт.
Фінансова діяльність підприємства: Підручник / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, П.І. Петрова. – Київ : Либідь, 1998. – 312 с. – с. 167	Основні засоби праці – це матеріально-речові цінності, які використовуються (у виробництві або в невиробничій сфері) як засоби праці протягом тривалого часу і, в міру зносу, частинами переносять свою вартість на вартість вироблюваних товарів, послуг, виконуваних робіт.
Фінанси підприємств : навч. посібник : курс лекцій / за ред. Д.е.н., проф. Г.Г. Кірейцева. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 268 с. – с. 154	До основних засобів згідно П(С)БО 7 належать матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх в процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). ... основні засоби – це частина майна підприємства, що переносить свою вартість на новостворений продукт частинами за декілька виробничих циклів.
Дробозина Л. А. Финансы. Учебник для вузов / Л. А. Дробозина, Г. Б. Поляк. – Москва: ЮНИТИ, 2001. – 527 с. – с. 93-94	Основний капітал – частина активів підприємства, вкладена в основні засоби, незавершені довгострокові інвестиції, нематеріальні активи, довгострокові капітальні вкладення Основні засоби – це засоби, вкладені в основні виробничі фонди: матеріально-речові цінності, що відносяться до засобів праці та використовуються у процесі виробництва протягом періоду, що перевищує 12 місяців, або мають вартість на дату придбання вище сторазового встановленого законом розміра мінімальної місячної оплати праці за одиницю незалежно від строку їх корисного використання

Таблиця Б.1 – Аналіз існуючих ознак класифікації основних засобів

№ з/н		Джерело інформації		Ознаки класифікації						
				3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 року №92 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon4.gada.gov.ua/laws/show/z0288-00 .	+				+	+			
2.	Бабіч В.В., Сагова С.В. Фінансовий облік (облік активів): Навч. посіб. – 2-е вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 288 с. – с. 128-129	+	+	+						

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3.	Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні: Навчально-практичний посібник / За ред. С.Ф.Голова. – Дніпропетровськ, ТОВ «Баланс-Клуб», 2000. – 768 с. – с. 54-57	+							
4.	Велш Глен А., Шорт Деніел Г. Основи фінансового обліку / Пер. з англ. О.Мінін, О.Ткач. – К.:Основи, 1999. – 943 с. –с. 420						+		
5.	Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: Навчально-практичний посібник / Н.І.Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїн та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 536 с. – с. 15	+							
6.	Голов С. Ф. Фінансовий та управлінський облік / С. Ф. Голов, В. І. Єфіменко. – Київ: ТОВ «Автоінтерсервіс», 1996. – 544 с. – с. 95-96						+	+	
7.	Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності : Навч. посіб. – К.:Знання, 2004. – 541 с. – с. 120	+							
8.	Диба В.М. Облік і аналіз необоротних активів: Монографія / В. М. Диба. – Київ: КНЕУ, 2008. – 288 с. – с. 12-14	+	+	+	+	+			
9.	Левицька С.О. Організація обліку : Навч. посібник. – Рівне : НУВГП, 2008. – 220 с. – с. 46	+							

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10.	Лень В. С. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: Навчальний посібник / В. С. Лень, В. В. Гливенко. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 556 с. – с. 67-68	+		+	+	+			
11.	Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 2-ге вид., перероб. І доп. – Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2006. – 659 с. – с. 165-167	+	+	+	+	+			
12.	Ловінська Л. Г. Бухгалтерський облік: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Л. Г. Ловінська, Л. В. Жилкіна, О. М. Голенко. – Київ: КНЕУ, 2002. – 370 с. –с. 62	+							
13.	Нашкерська Г.В. Фінансовий облік: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005 р. – 503 с. –с. 133-138	+	+	+	+	+			
14.	Прокопенко І.Ф., Ганін В.І. Методика і методологія економічного аналізу: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 430 с. –с. 146	+							
15.	Сопко В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник / В. Сопко. – Київ: КНЕУ, 2000. – 278 с. – с. 306	+	+	+	+	+			
16.	Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник / В. В. Сопко, В. П. Завгородній. – Київ: КНЕУ, 2004. – 412 с. – с. 261		+		+	+			
17.	Ткаченко Н. М. Бухгалтерський облік на підприємствах з різними формами власності : Навчально-методичний	+	+	+	+	+			

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	посібник / Н. М. Ткаченко. – Київ: ВТОВ «А.С.К.», 1996. – 512 с. – с. 106-107								
18.	Ткаченко Н.М. Теоретико-методологічні проблеми формування бухгалтерського фінансового обліку. – К.: А.С.К., 2001. – 348 с. – с. 37-40	+	+	+	+	+	+		
19.	Хом'як Р. Л. Облік на підприємствах малого бізнесу: Навчальний посібник / Р. Л. Хом'як, З. М. Скибінська. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 205 с. – с. 78-79	+	+	+	+	+			
20.	Чебанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік : Посібник / Н.В. Чебанова, Ю.А. Василенко. – Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. – 672 с. – с. 267	+	+	+		+			
	Бухгалтерський фінансовий облік : Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів – Житомир : ПП «Рута», 2006. – 832 с. – с. 415-416	+	+	+	+	+	+		
21.	Лишиленко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік : Навчальний посібник / О.В. Лишиленко. – Київ : ЦУЛ, 2003. – 524 с. – с. 128-129	+	+	+	+	+	+		
22.	Завгородний В.П. Бухгалтерский учет в Украине с использованием национальных стандартов / В.П. Завгородний. – Киев: А.С.К., 2003. – 672 с. – с. 344-345	+	+	+	+	+	+		
23.	С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі. Практичний посібник. – К.: Лібра, 2001. – 840 с. – с. 287-288	+				+	+		

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24.	Самбурська Н.І. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами: теорія і практика (на прикладі підприємств водопровідно-каналізаційного господарства) : монографія / Н.І. Самбурська. – Полтава : ПУЕТ, 2015. – 289 с. – с. 28-34		+			+			+
25.	Точка зору автора	+			+	+	+		+

Таблиця Б.2 – Тлумачення інвестицій

Автор, джерело 1	Тлумачення терміну 2
<p>Економічна енциклопедія [Текст]. Т. 1. А (абандон) – К (концентрація виробництва) / редкол. : Б.Д. Гаврилишин, С.В. Мочерний (відп. Ред.), О.А. Устенко (заст. Відп. Ред.) [та ін.]. – К. : Академія ; Тернопіль : Акад. нар. Госп-ва, 2000. – 864 с. – с. 630-631</p>	<p>Інвестиції (лат. Investio – одягаю) – довготермінові вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства всередині країни та за її межами з метою привласнення прибутку.</p> <p>Згідно з науковим тлумаченням категорії капітал, інвестиції – це вкладення у розвиток капіталістичних виробничих відносин на основі постійного вдосконалення системи продуктивних сил.</p> <p>Інвестиції на рівні підприємства здійснюються у вигляді грошових коштів, цінних паперів (передусім акцій), банківських вкладень в інтелектуальну власність, в основний й оборотний фонди, майнові права та інші активи (цінності) – їх можна назвати бухгалтерськими інвестиціями.</p>
<p>Гене́за ринкової економіки (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність, планування): Терміни. Поняття. Персоналії : навчальний словник-дов / В. С.Іфтемчук, В. А. Григор'єв, М. І. Маниліч, Г. Шутак. – Львів: Магнолія Плюс, 2004. – 682 с. – с. 219</p>	<p>Інвестиції (нім. – одягаю, від лат. «invest» - вкладання коштів) – довготермінове вкладання капіталу у підприємства різних галузей народного господарства всередині країни чи за кордоном. У більш широкій трактовці інвестиції являють собою вкладення капіталу з метою подальшого його збільшення.</p> <p>Реальні інвестиції – вкладення капіталу в будь-яку галузь економіки, наслідком яких є зростання реального капіталу – будівлі, обладнання, товарно-матеріальні запаси, фінансові вкладення капіталу в акції, облігації, інші цінні папери.</p> <p>Реальні інвестиції – вкладення коштів у реальні активи як матеріальні, так і нематеріальні.</p>
<p>Гене́за ринкової економіки (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність, планування): Терміни. Поняття. Персоналії : навчальний словник-дов / В. С.Іфтемчук, В. А. Григор'єв, М. І. Маниліч, Г. Шутак. – Львів: Магнолія Плюс, 2004. – 682 с. – с. 220</p>	<p>Інвестиції у відтворення основних фондів здійснюються у формі капітальних вкладень.</p> <p>Капітальні вкладення можна розглядати у двох аспектах</p>
<p>Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 2-ге вид., випр. Та доп. – Львів : Видавництво «Центр Європи», 1997. – 576 с. – с. 192</p>	<p>Інвестиції – грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту; капітальні вкладення в розвиток виробництва чи невиробничу сферу.</p> <p>І. у відтворення основних фондів можуть бути здійснені у формі капітальних вкладень.</p> <p>І. реальні – вкладення в основний капітал і на приріст</p>

Продовження таблиці Б.2

1	2
	матеріально-виробничих запасів. І. валові – сумарні вкладення, необхідні для відшкодування і приросту основного капіталу.
Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К. : Знання, 2007. – 1072 с. – с. 344	Інвестиції капітальні – вкладення коштів у придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних фондів та нематеріальних активів, що підлягають амортизації.
Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / Н.П. Шморгун, І.В. Головка. – Київ: ЦНЛ, 2006. – 528 с. – с. 141	Під інвестиціями (Investment) розуміють вкладення капіталу в різних його формах з метою забезпечення його приросту в майбутньому, одержання доходу в поточному періоді або для вирішення соціальних завдань.
Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / Н.П. Шморгун, І.В. Головка. – Київ: ЦНЛ, 2006. – 528 . – с. 142	Капітальні інвестиції (Capital investments) – це вкладення коштів у відтворення основних засобів (будинки, споруди та інші об'єкти нерухомої власності), приріст матеріальних цінностей. Основні його форми: нове будівництво; придбання цілісних майнових комплексів; реконструкція; модернізація; технічне переозброєння.
Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета / Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл. – Москва: Финансы и статистика, 1994. – 496 с. – с. 218-219	Капитальными расходами, или капиталовложениями (capital expenditures), называются затраты на покупку или создание основных средств и других активов длительного пользования.
Кулішов В.В. Основи економічної теорії: Підручник для студентів вищих закладів освіти. – 3-тє вид., випр. І доп. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 516 с. – с. 180-181	Інвестиції – всі види грошових, майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в реальні та фінансові активи з метою отримання прибутку (доходу), витрати на створення, розширення, реконструкцію і технічне переозброєння основного капіталу, а також пов'язані з цим зміни оборотного капіталу. Під реальними інвестиціями розуміють вкладення засобів в реальні активи – як матеріальні, так і нематеріальні (вкладення засобів в нематеріальні активи, пов'язані з науково-технічним прогресом, характеризуються як інноваційні інвестиції).
Кулішов В.В. Основи економічної теорії: Підручник для студентів вищих закладів освіти. – 3-тє вид., випр. І доп. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 516 с. – с. 182	У підприємницькій діяльності частина інвестицій, що направляється в капітальне будівництво на розширене відтворення основних засобів, за сформованою в економіці термінологією називається капітальними вкладеннями. Капітальні вкладення – це витрати матеріальних, трудових і грошових ресурсів, спрямовані на відновлення і приріст основних засобів.
Курс экономической теории: Общие основы экономической теории. Микроэкономика. Макроэкономика. Основы национальной экономики: Учебное пособие – Москва: Издательство «Дело и Сервис», 2001. – 832 с. – (серия «Учебники МГУ им. М.В. Ломоносова»). – с. 714	Инвестиции в нефинансовые активы – это инвестиции в основной капитал, затраты на капитальный ремонт, инвестиции на приобретение земельных участков и объектов природопользования, инвестиции в нематериальные активы (патенты, лицензии, программные продукты, научно-исследовательские и опытно-конструкторские разработки и т.д.), на прирост запасов материальных оборотных средств. Инвестиции в основной капитал представляют собой совокупность затрат, направленных на приобретение, создание и воспроизводство основных фондов (новое строительство, расширение, реконструкцию и техническое перевооружение объектов, приобретение машин, оборудования, инструмента и инвентаря, на формирование основного стада, многолетние насаждения и т.д.).

Продовження таблиці Б.2

1	2
Ткаченко А.А. Короткий курс економічної теорії: Навчальний посібник / А.А. Ткаченко. – Запоріжжя : Просвіта, 2003. – 248 с. – с. 219	Інвестиції – довгострокове вкладення капіталу у промисловість, сільськогосподарські та інші підприємства, а також у цінні папери з метою одержання прибутку. Інвестиції бувають державні й приватні, внутрішні та зовнішні. У свою чергу внутрішні інвестиції поділяються на реальні та фінансові, а зовнішні – на прямі та портфельні.
За загальною редакцією Ю.В. Ніколенка. Основи економічної теорії. Підручник. 3-тє вид. – Київ:ЦУЛ,2003. – 540 с. – с. 531	Капітальні вкладення – затрати на створення нових, а також на розширення, реконструкцію і технічне переозброєння діючих основних фондів народного господарства. Джерелами фінансування капітальних вкладень є кошти державного бюджету, прибуток і амортизаційний фонд підприємства, кредити банків.
Панчишин С. Макроекономіка: Навчальний посібник / С. Панчишин. – Київ : Либідь, 2002. – 616 с. – с. 122	Інвестиції – це вкладення у капітал, тобто видатки на виробництво і нагромадження капітальних благ. Є три види інвестиційних видатків. Інвестиції в основний капітал – це придбання фірмами устаткування, комп'ютерів, вантажівок, виробничих будівель і споруд для їх використання у виробництві. Інвестиції у житлове будівництво – це видатки на придбання нового житла. Інвестиції у запаси – це товари, які фірми нагромаджують, - готові вироби, незавершене будівництво тощо. Інвестиції в основний капітал та в житлове будівництво називають капіталовкладеннями, тобто останні є частиною інвестицій. ...розрізняють валові та чисті інвестиції. Валові інвестиції – це вартість усіх машин, будівель тощо, споруджених протягом року, в тому числі тих, які заміщують старі капітальні блага, що зносилися. ... чисті інвестиції дорівнюють валовим інвестиціям мінус амортизація.
Семюелсон П.А. Мікроекономіка / П.А. Семюелсон, В.Д. Нордгауз. – Київ : Основи, 1998. – 676 с. – с. 625	Капіталовкладення, інвестиції – 1) економічна діяльність, вигоди від якої проявляються у майбутньому. Інвестиції містять: а) будівництво нових виробничих будівель і устаткування; б) нове житлове будівництво; в) збільшення товарно-матеріальних цінностей у запасах. Чисті інвестиції дорівнюють валовим інвестиціям за вирахуванням амортизаційних відрахувань. Валові інвестиції включають в себе всі вкладення. 2) Для більшості населення інвестиції – це прості зміни у рахунках, наприклад купівля акцій
Финансово-кредитный словарь: В 3-х т. Т. II. К.-П / Гл. ред. В.Ф. Гарбузов. – М. : Финансы и статистика, 1986 г. – 511 с. – с. 20	Капитальные вложения – совокупность затрат материальных, трудовых и денежных ресурсов, направляемых на расширенное воспроизводство основных фондов всех отраслей народного хозяйства. В состав К.в. включаются затраты на строительно-монтажные работы, приобретение оборудования, инструмента, инвентаря, прочие капитальные работы и затраты (проектно-изыскательские, геологоразведочные и буровые работы, затраты по отводу земельных участков и переселению в связи со ст-вом, на подготовку эксплуатац. Кадров для вновь строящихся пр-тий и др.). В практике учета и планирования и в связи с особенностями финансирования К.в. в их общий объем не включаются затраты на капитальный ремонт, приобретение оборудования и инвентаря бюдж. Учр-ниями, на формирование осн. Стада и приобретение продуктивного скота и нек-рые капитальные затраты. ...

Продовження таблиці Б.2

1	2
Карпінський Б.А., Герасименко О.В. Фінансово-інвестиційний словник: Навчальний посібник. – Львів : Магнолія Плюс, 2005. – 304 с. – с. 50	Інвестиції (investments) – грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку від цієї діяльності (у вигляді процентів, роялті, дивідендів та орендних доходів або приросту капіталу) або досягнення соціальної вигоди; капітальні вкладення у розвиток виробництва або невиробничу сферу
Карпінський Б.А., Герасименко О.В. Фінансово-інвестиційний словник: Навчальний посібник. – Львів : Магнолія Плюс, 2005. – 304 с. – с. 64	Капітальна інвестиція (Capital investment)– господарська операція, яка передбачає придбання об'єктів нерухомого майна, інших основних фондів та нематеріальних активів, які підлягають амортизації.
Карпінський Б.А., Герасименко О.В. Фінансово-інвестиційний словник: Навчальний посібник. – Львів : Магнолія Плюс, 2005. – 304 с. – с. 64	Капітальні вкладення (Capital investments) – інвестиції, спрямовані на створення і відновлення основних фондів
Бабич А.М., Павлова Л.Н. Финансы. Денежное обращение. Кредит: Учебник. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 687 с. – с. 304	Процесс использования совокупных материальных, трудовых и финансовых ресурсов, направляемых на увеличение капитала, расширение, модернизацию и техническое перевооружение производства, называется инвестированием. Инвестиции осуществляются в целях прибыльного размещения капитала. Осуществляются они в форме долгосрочных вложений ресурсов в денежные средства, целевые банковские вклады, паи, акции и другие ценные бумаги, технологии, машины, оборудование, лицензии, в том числе и на товарные знаки, в любое другое имущество или имущественные права, интеллектуальные ценности в целях получения прибыли и достижения положительного социального эффекта.
Бабич А.М., Павлова Л.Н. Финансы. Денежное обращение. Кредит: Учебник. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 687 с. – с. 308-309	Капитальные вложения представляют собой долговременные затраты на строительно-монтажные работы, приобретение машин, оборудования, инвентаря, прочие капитальные работы... ...Объекты капитального строительства, находящиеся во временной эксплуатации, до ввода их в постоянную эксплуатацию не включаются в основные средства, а затраты по ним отражаются как незавершенные капитальные вложения.
В.Г. Федоренко Інвестування : Підручник. – 2-ге вид. перероб. І доп. – К. : Алерта, 2008. – 448 с. – с. 9	Інвестиції (лат. Investio – одягаю, наділяю) – довготермінові вкладення капіталу в підприємства та галузі економіки з метою його нарощування в майбутньому та отримання прибутку.
В.Г. Федоренко Інвестування : Підручник. – 2-ге вид. перероб. І доп. – К. :Алерта, 2008. – 448 с. – с. 12	Реальні інвестиції – вкладання коштів у реальні активи – матеріальні та нематеріальні (інвестиції в нематеріальні активи, пов'язані з науково-технічним прогресом, характеризуються як інноваційні).
Фінанси підприємств: Підручник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.; Кер. Кол. Авт. І наук. ред. Проф. А.М.Поддєрьогін. – 6-те вид., перероб. Та допов. – К. :КНЕУ, 2006. – 552 с.– с. 319	Капітальні вкладення – це витрати на створення нових, реконструкцію і технічне переозброєння діючих основних засобів.
Фінанси підприємств: Підручник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.; Кер. Кол. Авт. І наук. ред. Проф.	Капітальні вкладення – витрати на створення нових, розширення, реконструкцію та модернізацію діючих основних фондів.

Продовження таблиці Б.2

1	2
А.М. Поддєрьогін. – 6-те вид., перероб. Та допов. – К. :КНЕУ, 2006. – 552 с. – с. 282	
Фінанси підприємств: Підручник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.; Кер. Кол. Авт. І наук. ред. Проф. А.М. Поддєрьогін. – 6-те вид., перероб. Та допов. – К. :КНЕУ, 2006. – 552 с. – с. 283	Реальні (прямі) інвестиції – це вкладення капіталу в створення засобів виробництва
Стасюк Г.А. Фінанси підприємств : Навч. посібник. – Херсон : Олді-плюс, 2007. – 480 с. – с. 209	Інвестиції – процес сукупного використання ресурсів, що забезпечує збільшення капіталу, розширення і модернізацію виробництва. Інвестиції – відволікання коштів з поточного обороту з метою збільшення майна підприємства
Стасюк Г.А. Фінанси підприємств : Навч. посібник. – Херсон : Олді-плюс, 2007. – 480 с. – с. 211	Капітальні інвестиції – великі довгострокові інвестиції в нерухоме майно чи інші довгострокові активи.
Стасюк Г.А. Фінанси підприємств : Навч. посібник. – Херсон : Олді-плюс, 2007. – 480 с. – с. 212	Капітальні вкладення – довгострокові витрати, що забезпечують розширене відтворення засобів у заздалегідь обраній формі і складі. Капітальні вкладення – витрати на будівельно-монтажні роботи, придбання устаткування, інструмента, інвентарю, дослідницькі, геологорозвідувальні і бурові роботи, відвід земельних ділянок (у зв'язку з будівництвом), підготовка кадрів для знову споруджуваних підприємств. Капітальні вкладення – це процес відтворення матеріальних цінностей, що складають основні фонди підприємства. За допомогою капітальних вкладень виробничого призначення може здійснюватися як поросте, так і розширене відтворення основних засобів.
Шеремет В. В. Управление инвестициями / В. В. Шеремет, В. М. Павлюченко, В. Д. Шапиро. – Москва: Высшая школа, 1998. – 416 с. – с. 54	Инвестициями (инвестиционными ресурсами) являются денежные средства, целевые банковские вклады, паи, акции и другие ценные бумаги, технологии, машины, оборудование, лицензии, в том числе и на товарные знаки, кредиты, любое другое имущество или имущественные права, интеллектуальные ценности, вкладываемые в объекты предпринимательской деятельности и другие виды деятельности в целях получения прибыли (дохода) и достижения положительного экономического и социального эффекта.
Шеремет В.В. Управление инвестициями / В.В. Шеремет, В. М. Павлюченко, В.Д. Шапиро. – Москва : Высшая школа, 1998. – 416 с. – с. 56	Под реальными инвестициями понимают вложения средств в реальные активы – как материальные, так и нематериальные (так, вложения средств в мероприятия научно-технического прогресса называют инновационными инвестициями).
Фабозци Ф. Управление инвестициями / Ф. Фабозци. – Москва : ИНФРА-М, 2000. – 932 с. – (Серия «Университетский учебник»). – с. 14	Под активом (asset) понимается любой вид собственности, имеющий цену (стоимость), реализуемую при рыночном обмене. Все активы делятся на материальные и нематериальные. Материальные активы (tangible assets) обладают физическими свойствами, в значительной степени определяющими их стоимость. Примерами таких активов являются здания, оборудование, земля. Материальные активы в свою очередь можно разделить на воспроизводимые (reproducible assets), например, оборудование, и невоспроизводимые (non-reproducible assets), например, земля, рудники, предметы искусства.

Продовження таблиці Б.2

1	2
Шило В.П., Ільїна С.Б., Доровська С.С., Барабанова В.В. «Фінанси підприємств» (за модульною системою навчання): теоретично-практичний посібник. – Київ: ВД «Професіонал», 2006. – 288 с. – с. 153	Капіталовкладення – це витрати на утворення нових, реконструкцію і технічне переозброєння діючих основних засобів
Шило В.П., Ільїна С.Б., Доровська С.С., Барабанова В.В. «Фінанси підприємств» (за модульною системою навчання): теоретично-практичний посібник. – Київ: ВД «Професіонал», 2006. – 288 с. – с. 214	Капітальні вкладення – це використання фінансових ресурсів на відтворення (просте й розширене) основних засобів виробничого й невикористаного призначення, на створення нових, реконструкцію і розвиток наявних основних засобів, включаючи об'єкти соціальної сфери (будівництво житла, заклади культури, охорону здоров'я тощо)
Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 312 с. – с. 180	Капітальні вкладення – це використання фінансових ресурсів на відтворення (просте і розширене) основних засобів виробничого і невикористаного призначення, на створення нових, реконструкцію і розвиток наявних основних засобів, включаючи об'єкти соціальної сфери (будівництво житла, заклади культури, охорону здоров'я тощо)
Фінанси підприємств: Навчальний посібник: Курс лекцій / За ред. Д.е.н., проф. Г.Г. Кірейцева. – Київ: ЦУЛ, 2002. – 268 с. – с. 168	Капітальні вкладення – це витрати на технічне переозброєння, реконструкцію і розширення діючих основних засобів і на створення нових. Досить часто термін «інвестиції» ототожнюється з терміном «капітальні вкладення». При цьому термін «інвестиції» розглядається як вкладення коштів у відтворення основних засобів (будівель, устаткування, транспортних засобів тощо). ...
Ришар Ж. Аудит и анализ хозяйственной деятельности / Жак Ришар. – Москва: ЮНИТИ, 1997. – 375 с. – с. 211	Всі елементи активу, які так чи інакше приймають участь у створенні доходності капіталу, повинні розглядатися як інвестиції
Крупка Я.Д. Облік інвестицій: монографія / Я.Д. Крупка. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 302 с. – с. 12	Вкладення грошових, матеріальних та інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою одержання прибутку або досягнення інших вигод.

Таблиця Б.3 – Тлумачення капіталу

Автор, джерело	Тлумачення терміну
1	2
Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 2-ге вид., випр. Та доп. – Львів : Видавництво «Центр Європи», 1997. – 576 с. – с. 208	Капітал – 1) сукупні ресурси, що використовуються в підприємстві: сума накопичених матеріальних благ, результат минулої (попередньої) і засіб для подальшої (майбутньої) виробничої чи комерційної діяльності. Розрізняють К. виробничий і невиробничий, основний і обіговий, постійний (вартість засобів праці) і змінний (вартість робочої сили). Функціонує у вигляді промислового, торговельного і позикового К.; 2) початкова сума коштів, призначених для здійснення підприємницької діяльності; 3) чиста вартість (вартість активів за мінусом суми зобов'язань); 4) вартість – носій додаткової вартості; 5) гроші, велика сума грошей (грошовий капітал)
Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 2-ге вид., випр. Та доп. – Львів : Видавництво «Центр Європи», 1997. – 576 с. – с. 206	Капітал основний – капітал, інвестований в позаоборотні (довготермінові) активи підприємства
Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 2-ге вид., випр. Та доп. – Львів : Видавництво «Центр Європи», 1997. – 576 с. – с. 210	Капітал основний – частина продуктивного капіталу, яка бере участь у виробничому процесі багаторазово, переносить свою вартість на новий продукт частинами упродовж тривалого часу. До К.о. належать: частина капіталу, авансована на придбання засобів праці – виробничих будівель, споруд, машин, обладнання; вартість земельної власності; вкладення фінансового характеру (довготермінова, понад рік, дебіторська заборгованість, вкладення в неконсолідовані компанії, власний портфель акцій); нематеріальні активи (торгові марки, патенти, ліцензії тощо).
Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 2-ге вид., випр. Та доп. – Львів : Видавництво «Центр Європи», 1997. – 576 с. – с. 211	Капіталізація – 1) перетворення додатної вартості (нерозподіленого прибутку) в капітал, тобто використання її на розширення виробництва (збільшення активів підприємства); 2) процес формування фіктивного капіталу у вигляді акцій, облігацій, заставних листів іпотечних банків, інших цінних паперів; 3) процес реалізації майна підприємства з метою збільшення грошового капіталу ...
Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 2-ге вид., випр. Та доп. – Львів : Видавництво «Центр Європи», 1997. – 576 с. – с. 212-213	Капітальні вкладення – витрат на будівництво нових, розширення, реконструкцію і технічне переобладнання наявних основних фондів виробничого і невиробничого призначення. Витрати на капітальний ремонт будівель, споруд та інших видів основних фондів до К.в. не зараховують. До К.в. належать витрати на: будівельно-монтажні роботи;

Продовження таблиці Б.3

1	2
	<p>придбання обладнання, інструменту, інвентаря, робочої і продуктивної худоби несільськогосподарськими підприємствами та організаціями; проектно-дослідницькі роботи, пов'язані з будівництвом; роботи з експлуатаційного і розвідувального буріння на нафту, газ і термальні води; садіння й вирощування багаторічних культур, створення луків і пасовищ; культурно-технічні роботи на землях, які не потребують осушення.</p> <p>Капітальні вкладення в основні фонди сфери матеріального виробництва належать до К.в. виробничого призначення; К.в. в основні фонди невиробничої сфери – до К.в. невиробничого призначення.</p> <p>Щодо характеру і напряму використання К.в. класифікуються так:</p> <ul style="list-style-type: none"> - За видами робіт і витрат на відтворення основних фондів – групування К.в. за технологічною та відтворювальною структурами; - За формами власності – К.в. державних, кооперативних, приватних підприємств і організацій, а також населення; - За галузевою, територіальною, відомчою належністю будов та об'єктів будівництва; <p>За рівнем освоєння коштів у будівництві – завершені та незавершені К.в.</p>
<p>Основи економічної теорії: політ економічний аспект: Підручник / Відп. Ред. Г.Н. Климко. – 5-е вид., випр. – К. : Знання-Прес, 2004. – 615 с. – (Вища освіта XXI століття) – с. 210</p>	<p>Капітал – це авансована вартість, що в процесі свого руху приносить більшу вартість, тобто само зростає.</p>
<p>Основи економічної теорії: політ економічний аспект: Підручник / Відп. Ред. Г.Н. Климко. – 5-е вид., випр. – К. : Знання-Прес, 2004. – 615 с. – (Вища освіта XXI століття) – с. 211</p>	<p>...капітал – це категорія, що виражає не стільки технічні чи організаційні, скільки соціально-економічні відносини, тобто капітал як такий може існувати лише за певних соціально-економічних умов. Такими умовами є:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) високорозвинене товарне виробництво і обіг; 2) наявність такої мотивації діяльності виробника, як особисте збагачення; 3) зосередження у частини господарюючих агентів значної частки засобів виробництва, тобто певний ступінь концентрації виробництва і капіталу; 4) відсутність власних засобів виробництва у частини господарюючих агентів, що змушує їх найматися* <p>*Маркс К. Капітал. Т. 1 // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – Т. 23. – С. 157-187.</p>
<p>Мочерний С.В. Основи економічної теорії : навч. посібник / С.В. Мочерний, О.А. Устенко. – Тернопіль : «Астон», 2001. – 507 с. –</p>	<p>Капітал – виробниче відношення, за якого знаряддя праці, певні матеріальні блага, мінові вартості є засобом експлуатації, привласнення частини чужої неоплаченої праці.</p>

Продовження таблиці Б.3

1	2
с. 235	
Мочерний С.В. Економічна теорія : Посібник для студентів вищих закладів освіти / С.В. Мочерний. – К. : Видавничий центр «Академія», 1999. – 592 с. – с. 254	Капітал – виробниче відношення, за якого знаряддя праці, певні матеріальні блага, мінові вартості є засобом експлуатації, привласнення частини чужої неоплаченої праці.
Кулішов В.В. Основи економічної теорії: Підручник для студентів вищих закладів освіти / В.В. Кулішов. – 3-те вид., випр. і доп. – Львів : «Магнолія 2006», 2007. – 516 с. – с. 172-173	Капітал – це будь-який елемент багатства, який надає його власникові регулярний дохід протягом тривалого періоду, а його вартість визначається за принципом дисконтування. ...За економічним визначенням, капітал – це засоби виробництва (інвестиційні ресурси), його також поділяють на дві частини: основний капітал (основні засоби) й оборотний капітал (оборотні засоби).
Ткаченко А.А. Короткий курс економічної теорії: Навчальний посібник / Видання 3-є, стереотипне. – Запоріжжя: Просвіта, 2003. – Т.2. – 248 с. – с. 220	Капітал – процес трансформації поточних витрат у випуск продукції.
Фельдерер Б. Макроекономіка і нова макроекономіка: Підручник / Б. Фельдерер, Ш. Хомбург. – Київ: Либідь-Нічлава, 1998. – 464 с. – с. 66	Неокласична теорія розрізняє три чинники виробництва, а саме: працю, капітал і землю. ...У чиннику капітал об'єднуються всі товари, що відтворюються, які служать для виробництва інших товарів: передусім машини, споруди і будівлі. Складські запаси теоретичний аналіз не відносить до капіталу.
Чухно А. А. Основи економічної теорії. Підручник / А. А. Чухно, П. С. Єщенко, Г. Н. Климко. – Київ: Вища школа, 2001. – 606 с. – с. 255	Основний капітал – це та частка виробничого капіталу (приміщення, споруди, верстати, обладнання та інші засоби праці), які беруть участь у виробництві та переносять свою вартість на новостворений продукт частково. ...Основний капітал не вічний, він зношується.
Башнянин Г. І. Політична економія. Навчальний посібник / Г.І. Башнянин, Є.С. Шевчук. – Львів : «Новий світ-2000», 2005. – 480 с. – с. 262-263	В економічній науці існують різноманітні підходи до визначення капіталу. Первісне значення слова «капітал» походить від латинського слова capitalist, що означає «головний». Пізніше у німецькій та французькій мовах цим терміном стали називати головне майно, головну суму. Капітал – це будь-який елемент багатства, який надає його власникові регулярний дохід протягом тривалого періоду, а його вартість визначається за принципом дисконтування. ...Виходячи з вищевикладеного можна визначити капітал як сукупність різноманітних і відтворюваних ресурсів, використання яких у виробничому процесі дозволяє збільшувати продуктивність людської праці. Капітал складається з майна, обладнання, проміжкових продуктів, грошей, цінних паперів тощо. Всі ці різноманітні ресурси набувають точного економічного смислу завдяки доходу, який отримує власник цих ресурсів. Існують різні види капіталу: технічний (продуктивний, реальний капітал; грошовий капітал; юридичний капітал;

Продовження таблиці Б.3

1	2
	людський (інтелектуальний) капітал. Технічний капітал являє собою сукупність матеріальних засобів, які використовуються у різних фазах виробництва і збільшують продуктивність людської праці: верстат, комбайн, машина тощо.
Башнянин Г.І., Шевчук Є.С. та ін. Політична економія. Навчальний посібник / За редакцією д.е.н., проф. Г.І. Башнянина і к.е.н., доц. Є.С. Шевчук. 4-те вид., перероблене і виправлене. – Львів: «Новий світ-2000», 2005. – 480 с. – с. 265-266	Технічний капітал складається з двох частин, вартість яких проходить весь цикл кругообороту і повертається до підприємця у грошовій формі протягом різних термінів. Це основний і оборотний капітал. ...Основний капітал приймає участь у декількох виробничих циклах, не трансформуючи при цьому своєї технічної структури. Він переносить свою вартість на готові продукти поступово і повертається до підприємця у грошовій формі по частинах. Це фабричні будівлі, машини, устаткування тощо. У витрати виробництва входить лише частина вартості основного капіталу, яка розраховується за терміном служби цього капіталу. ...Підприємство самостійно піклується про відтворення основного капіталу. Безперервне відтворення вартості основного капіталу відбувається за певними нормами у відповідності до його зношування. ...
Політекономія : підручник / за заг. ред. Ю.В. Ніколенка. – Київ : ЦУЛ, 2003. – 412 с. – с. 207	Основний капітал – частина продуктивного капіталу, яка цілком і багаторазово бере участь у виробництві товару, переносить свою вартість на новий продукт частинами (у міру зношування). До основного капіталу відносять ту частину авансованого капіталу, яка втілюється в засобах праці (споруди, машини, устаткування, інструмент). Перенесена частина вартості основного капіталу створює амортизаційний фонд.
Ястремський О.І. Основи мікроекономіки: Підручник / О.І. Ястремський, О.Г. Гриценко. – Київ : Товариство «Знання», КОО, 1998. – 714 с. – с. 656	Капітальні ресурси (Capital Resources), або капітальні товари (Capital Goods) – вироблені людиною товари, що використовуються як засоби виробництва інших благ, зокрема інструменти, промислове устаткування та інфраструктура
Семюелсон, Пол А., Нордгауз, Вільям Д. Мікроекономіка / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 676 с. – с. 624	Капітал (капітальні товари, капітальне устаткування) – в економічній теорії один з тріади продуктивних факторів виробництва. Капітал складається із вироблених товарів тривалого користування, які використовуються у виробництві. Основними компонентами капіталу є устаткування, будівлі, запаси. Коли капітал застосовується у цьому розумінні, то мають на увазі реальний капітал.
Шило В.П., Ільїна С.Б., Доровська С.С., Барабанова В.В. «Фінанси підприємств» (за модульною системою навчання): теоретично-практичний посібник. – Київ : ВД «Професіонал», 2006. – 288 с. – с. 146-147	Капітал підприємства – характеризує загальну вартість (у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах), інвестованих у формування його активів. Основний капітал – частина капіталу, що інвестований в усі види його необоротних активів.

Додаток В

Таблиця В.1 – Капітальні інвестиції в Україні за 2010-2014 роки

Рік	Освоєно (використано), всього (млн. грн.)	в тому числі:			
		інвестиції в матеріальні активи	у % до загального обсягу	інвестиції в нематеріальні активи	у % до загального обсягу
2010*	157617,0	151950,2	96,4	5666,8	3,6
2011*	211549,1	203572,5	96,2	7976,6	3,8
2012*	244214,6	236387,1	96,8	7827,5	3,2
2013*	231322,6	221093,8	95,6	10228,8	4,4
2014**	204061,7	196916,1	96,5	7145,6	3,5
У % до даних 2010 року	129,5%	129,6%	-	126,1%	-
У % до даних 2013 року	88,2%	89,1%	-	69,9%	-

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя

** Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Примітка: [сформовано автором за даними сайту Державної служби статистики України] (звернення 09.03.2015)

Таблиця В.2 – Зайняте населення за видами економічної діяльності у 2012-2013
рр.
(КВЕД-2010)

	2012 рік		2013 рік		2013/2012	
	тис. осіб	У % до загальної кількості	тис. осіб	У % до загальної кількості	Відхилення абсолютне	Темп росту, %
Усього зайнято	20354,3	100	20404,1	100	49,8	100,2
Сільське, лісове та рибне господарство	3496,0	17,18	3577,5	17,53	81,5	102,3
Промисловість	3345,6	16,44	3274,8	16,05	-70,8	97,9
Будівництво	884,9	4,35	888,8	4,36	3,9	100,4
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	4441,7	21,82	4556,2	22,33	114,5	102,6
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1208,7	5,94	1221,2	5,99	12,5	101
Тимчасове розміщування й організація харчування	355,9	1,75	357,8	1,75	1,9	100,5
Інформація та телекомунікації	310,2	1,52	312,2	1,53	2	100,6
Фінансова та страхова діяльність	327,9	1,61	318,1	1,56	-9,8	97
Операції з нерухомим майном	340,9	1,67	332,3	1,63	-8,6	97,5
Професійна, наукова та технічна діяльність	539,4	2,65	527,4	2,58	-12	97,8
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	368,0	1,81	367,6	1,80	-0,4	99,9
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування ¹	1066,1	5,24	1025,3	5,02	-40,8	96,2
Освіта	1713,0	8,42	1690,9	8,29	-22,1	98,7
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1268,9	6,23	1256,7	6,16	-12,2	99
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	239,7	1,18	240,7	1,18	1	100,4
Інші види економічної діяльності	447,4	2,19	456,6	2,24	9,2	102,1

1 Враховано кількість тимчасових працівників, які у 2012 році були залучені до підготовки та проведенні виборів до Верховної Ради України. Відповідно до методології зазначена кількість зайнятих розрахована як середня за рік.

Таблиця В.3 – Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності

	Роки, млн. грн.					2014/2010	
	2010*	2011*	2012*	2013*	2014**	Відхилення абсолютне	Темп росту, %
А	1	2	3	4	5	6	7
Усього	180575,5	241286,0	273256,0	249873,4	204061,7	23486,2	113
Сільське, лісове та рибне господарство	11062,6	16466,0	18883,7	18587,4	17137,3	6074,7	154,9
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	10817,7	16140,9	18564,2	18175,0	16754,3	5936,6	154,9
Лісове господарство та лісозаготівлі	177,8	283,1	281,4	383,4	365,6	187,8	205,6
Рибне господарство	67,1	42,0	38,1	29,0	17,4	-49,7	25,9
Промисловість	55384,4	78725,8	91598,4	97574,1	82743,8	27359,4	149,4
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	29767,0	31990,8	40760,3	40796,2	18287,8	-11479,2	61,4
Переробна промисловість	18550,4	24067,9	24531,6	22190,3	41040,5	22490,1	221,2
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	8625,8	9730,0	25381,8	9864,1	22580,0	13954,2	261,8
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1923,8	2642,9	1646,3	2354,1	835,5	-1088,3	43,4
Будівництво	29767,0	31990,8	40760,3	40796,2	33869,5	4102,5	113,8
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	18550,4	24067,9	24531,6	22190,3	19623,8	1073,4	105,8
Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт	1404,1	2709,8	1104,7	964,9	816,5	-587,6	58,2
Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	11996,0	14872,6	17514,4	15251,5	13149,8	1153,8	109,6
Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	5150,3	6485,5	5912,5	5973,9	5657,5	507,2	109,8
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	19322,4	25498,2	32413,0	18472,6	13956,0	-5366,4	72,2
Наземний і трубопровідний транспорт	6725,5	8837,8	15076,9	4535,1	3455,8	-3269,7	51,4
Водний транспорт	152,4	130,1	98,7	116,2	208,1	55,7	136,5
Авіаційний транспорт	614,9	841,0	774,3	536,1	320,1	-294,8	52,1
Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	11705,1	15538,2	16077,6	13073,7	9849,5	-1855,6	84,1
Поштова та кур'єрська діяльність	124,5	151,1	385,5	211,5	122,5	-2	98,4

Продовження таблиці В.3

А	1	2	3	4	5	6	7
Тимчасове розміщення й організація харчування	1033,2	1572,7	2264,9	1476,8	1175,5	142,3	113,8
Тимчасове розміщення	679,1	1010,8	1534,7	872,2	725,0	45,9	106,8
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	354,1	561,9	730,2	604,6	450,5	96,4	127,2
Інформація та телекомунікації	8625,8	9730,0	10167,7	9864,0	8403,4	-222,4	97,4
Видавнича діяльність, виробництво кіно-та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів, діяльність у сфері радіо та телевізійного мовлення	1923,8	2643,0	2775,0	2354,1	1944,9	21,1	101,1
Телекомунікації (електрозв'язок)	6354,5	6506,8	6771,6	6875,4	5901,5	-453	92,9
Комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг	347,5	580,2	621,2	634,5	557,0	209,5	160,3
Фінансова та страхова діяльність	5861,5	5972,3	7353,3	6646,8	6274,8	413,3	107,1
Операції з нерухомим майном	9861,0	14598,9	12368,6	13550,4	8432,9	-1428,1	85,5
Професійна, наукова та технічна діяльність	4991,7	10491,9	9021,3	3621,3	2587,8	-2403,9	51,8
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку, архітектури та інжинірингу, технічні випробування та дослідження	4135,4	9069,0	7588,4	2669,6	2146,8	-1988,6	51,9
Наукові дослідження та розробки	549,7	717,9	548,8	599,2	303,3	-246,4	55,2
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку, інша професійна, наукова та технічна діяльність, ветеринарна діяльність	306,6	705,0	884,1	352,5	137,7	-168,9	44,9
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2973,8	3928,8	4973,9	4013,9	3295,8	322	110,8
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	7769,9	11437,6	11692,8	7546,2	4413,1	-3356,8	56,8
Освіта	1818,4	2090,7	1463,5	1030,5	627,1	-1191,3	34,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1920,1	2113,2	2707,2	1746,2	849,9	-1070,2	44,3
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	976,7	1437,3	2598,0	2544,5	512,8	-463,9	52,5
Надання інших видів послуг	656,6	1163,9	457,8	212,2	158,2	-498,4	24,1

*Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя

** Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Примітка: [сформовано автором за даними сайту Державної служби статистики України] (звернення 09.03.2015)

Таблиця В.4 – Капітальні інвестиції за видами активів (2010-2014 роки)

	Роки					2014/2010	
	2010*	2011*	2012*	2013*	2014**	Відхилення абсолютне	Темп росту, %
млн. грн.							
Усього	157617,0	211549,1	244214,6	231322,6	204061,7	46444,7	129,5
інвестиції у матеріальні активи	151950,2	203572,5	236387,1	221093,8	196916,1	44965,9	129,6
житлові будівлі	24636,8	24937,1	32122,0	34920,9	31951,9	7315,1	129,7
нежитлові будівлі	29955,8	39916,1	43576,9	38318,6	35052,7	5096,9	117
інженерні споруди	36117,3	55507,1	59311,9	50792,6	46002,5	9885,2	127,4
машини, обладнання та інвентар	47040,2	63476,2	71832,8	74189,8	64212,9	17172,7	136,5
транспортні засоби	8938,0	13203,4	20923,0	14123,4	12075,6	3137,6	135,1
земля	618,9	1251,5	1184,8	626,6	874,0	255,1	141,2
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	1673,0	1855,4	1303,9	1584,3	1689,4	16,4	101
інші матеріальні активи	2970,2	3425,7	6150,8	6537,6	5057,1	2086,9	170,3
інвестиції у нематеріальні активи	5666,8	7976,6	7827,5	10228,8	7145,6	1478,8	126,1
з них							
програмне забезпечення та бази даних	2298,1	2857,8	3458,9	3283,2	3183,2	885,1	138,5
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	2457,4	3452,9	3488,3	5604,9	2789,3	331,9	113,5
у % до загального обсягу							
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-
інвестиції у матеріальні активи	96,4	96,2	96,8	95,6	96,5	0,1 в.п.	-
житлові будівлі	15,6	11,8	13,2	15,1	15,7	0,1 в.п.	-
нежитлові будівлі	19	18,9	17,8	16,6	17,2	-1,8 в.п.	-
інженерні споруди	22,9	26,2	24,3	21,9	22,5	-0,4 в.п.	-
машини, обладнання та інвентар	29,8	30	29,4	32,1	31,5	1,7 в.п.	-
транспортні засоби	5,7	6,2	8,6	6,1	5,9	0,2 в.п.	-
земля	0,4	0,6	0,5	0,3	0,4	-	-
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	1,1	0,9	0,5	0,7	0,8	-0,3 в.п.	-
інші матеріальні активи	1,9	1,6	2,5	2,8	2,5	0,6 в.п.	-
інвестиції у нематеріальні активи	3,6	3,8	3,2	4,4	3,5	-0,1 в.п.	-
з них							
програмне забезпечення та бази даних	1,5	1,4	1,4	1,4	1,6	0,1 в.п.	-
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	1,6	1,6	1,4	2,4	1,4	-0,2 в.п.	-

*Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя

**Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Таблиця В.5 – Капітальні інвестиції за джерелами фінансування (2010-2014 роки)

	Роки					2014/2010	
	2010*	2011*	2012*	2013*	2014**	Відхилення абсолютне	Темп росту, %
млн. грн.							
Усього	180575,5	241286,0	273256,0	249873,4	204061,7	23486,2	113
у т.ч. за рахунок							
коштів державного бюджету	10223,3	17376,7	16288,3	6174,9	1511,2	-8712,1	14,8
коштів місцевих бюджетів	5730,8	7746,9	8555,7	6796,8	5276,8	-454	92,1
власних коштів підприємств та організацій	111371,0	147569,6	171176,5	165786,7	145883,7	34512,7	131
кредитів банків та інших позик	22888,1	36651,9	39724,7	34734,7	17992,3	-4895,8	78,6
коштів іноземних інвесторів	3723,9	5038,9	4904,3	4271,3	5536,6	1812,7	148,7
коштів населення на будівництво власних квартир	4380,9	4259,3	3544,4	6321,5	21365,6
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	14505,0	13329,8	19031,1	17750,8	
інших джерел фінансування	7752,5	9312,8	10030,9	8036,6	6495,5	-1257	103,7
у % до загального обсягу							
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-
у т.ч. за рахунок							
коштів державного бюджету	5,6	7,2	6,0*	2,5	0,7	-4,9 в.п.	-
коштів місцевих бюджетів	3,2	3,2	3,1	2,7	2,6	-0,6 в.п.	-
власних коштів підприємств та організацій	61,7	61,1	62,6	66,3	71,5	9,8 в.п.	-
кредитів банків та інших позик	12,7	15,2	14,5	13,9	8,8	-3,9 в.п.	-
коштів іноземних інвесторів	2,1	2,1	1,8	1,7	2,7	0,6 в.п.	-
коштів населення на будівництво власних квартир	2,4	1,8	1,3	2,5	10,5	...	-
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	8,0	5,5	7,0	7,1		...	-
інших джерел фінансування	4,3	3,9	3,7	3,3	3,2	-1,1 в.п.	-

*Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя)

**Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Примітка: [сформовано автором за даними сайту Державної служби статистики України] (звернення 09.03.2015)

Таблиця В.6 – Вартість основних засобів у 2010–2013 роках

Роки	У фактичних цінах на кінець року, млн. грн.		Ступінь зносу, у %
	первісна (переоцінена) вартість	залишкова вартість	
2010	6648861	1731296	74,9
2011 ¹	7396952	1780059	75,9
2012 ¹	9148017	2135987	76,7
<i>У % до даних 2010 року</i>	<i>137,6%</i>	<i>123,4%</i>	-
2013 ¹	10401324	2356962	77,3
<i>У % до даних 2010 року</i>	<i>156,4%</i>	<i>136,1%</i>	-
<i>У % до даних 2012 року</i>	<i>113,7%</i>	<i>110,3%</i>	-

¹ Не включено вартість основних засобів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Таблиця В.7 – Вартість основних засобів України за видами економічної діяльності у 2010-2012 роках
(КВЕД-2005)

(млн. грн.)

	Роки			2012/2010	
	2010	2011 ²	2012 ²	Відхилення абсолютне	Темп росту, %
А	1	2	3	4	5
Усього ¹	6648861	7396952	9148017	2499156	137,6
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	113388	118019	137640	24252	121,4
Рибальство, рибництво	1055	973	1020	-35	96,7
Промисловість	1101199	1116367	1603646	502447	145,6
Добувна	141164	204255	231128	89964	163,7
Переробна	705712	644566	677880	-27832	96,1
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	254323	267546	694638	440315	273,1
Будівництво	63113	65297	75504	12391	119,6
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	106254	123393	138139	31885	130
Діяльність готелів та ресторанів	31023	25786	28988	-2035	93,4
Діяльність транспорту та зв'язку	3816055	4620921	5634650	1818595	147,7
Фінансова діяльність	54676	5805	39711	-14965	72,6
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	798044	766183	887738	89694	111,2
Державне управління	50971	4518	4657	-46314	9,1
Освіта	72520	3010	3141	-69379	4,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	62377	12301	13431	-48946	21,5
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	270216	50067	56780	-213436	21

¹ Включаючи вартість земельних ділянок, інвестиційної нерухомості, тварин (які використовуються в іншій, ніж сільськогосподарська діяльність), що не розподіляється за видами економічної діяльності.

² Вартість основних засобів бюджетних установ (головних розпорядників бюджетних коштів) не розподіляється за видами економічної діяльності. Не включено вартість основних засобів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Таблиця В.8 – Вартість основних засобів України за видами економічної діяльності (КВЕД-2010) у 2013 році

	У млн. грн.	У % до загального обсягу
Усього ¹	10401324	100
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	156013	1,5
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	151833	1,46
Лісове господарство та лісозаготівлі	3054	0,03
Рибне господарство	1126	0,01
Промисловість	1749110	16,82
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	309757	2,98
Переробна промисловість	599980	5,77
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	773134	7,43
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	66239	0,64
Будівництво	82646	0,79
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	123041	1,18
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	6403272	61,56
Тимчасове розміщування й організація харчування	32622	0,31
Інформація та телекомунікації	70222	0,68
Фінансова та страхова діяльність	57048	0,55
Операції з нерухомим майном	652366	6,27
Професійна, наукова та технічна діяльність	35188	0,34
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	380938	3,66
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	380	0,00
Освіта	3246	0,03
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	14001	0,13
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	24684	0,24
Надання інших видів послуг	2020	0,02

¹ Включаючи вартість земельних ділянок, інвестиційної нерухомості, тварин (які використовуються в іншій, ніж сільськогосподарська діяльність) та вартість основних засобів бюджетних установ (головних розпорядників бюджетних коштів), що не розподіляються за видами економічної діяльності. Не включено вартість основних засобів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Таблиця В.9 – Наявність і стан основних засобів за 2010-2012 роки

	У фактичних цінах на кінець року, млн. грн.			2012/2010	
	первісна (переоцінена) вартість			Відхилення абсолютне	Темп росту, %
	2010	2011	2012		
А	1	2	3	4	5
Усього ¹	6648861	7396952	9148017	2499156	137,6
сільське господарство, мисливство, лісове господарство	113388	118019	137640	24252	121,4
сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	111334	114887	134258	22924	120,6
лісове господарство та пов'язані з ним послуги	2054	3132	3382	1328	164,7
рибальство, рибництво	1055	973	1020	-35	96,7
промисловість	1101199	1116367	1603646	502447	145,6
добувна	141164	204255	231128	89964	163,7
переробна	705712	644566	677880	-27832	96,1
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	254323	267546	694638	440315	273,1
будівництво	63113	65297	75504	12391	119,6
торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	106254	123393	138139	31885	130
діяльність готелів та ресторанів	31023	25786	28988	-2035	93,4
діяльність транспорту та зв'язку	3816055	4620921	5634650	1818595	147,7
фінансова діяльність	54676	5805	39711	-14965	72,6
операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	798044	766183	887738	89694	111,2
державне управління	50971	4518	4657	-46314	9,1
освіта	72520	3010	3141	-69379	4,3
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	62377	12301	13431	-48946	21,5
надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	270216	50067	56780	-213436	21

^{2010 – 1} Включаючи вартість земельних ділянок, інвестиційної нерухомості, тварин (які використовуються в іншій, ніж сільськогосподарська діяльність), що не розподіляється за видами економічної діяльності.

^{2011, 2012 – 1} Включаючи вартість земельних ділянок, інвестиційної нерухомості, тварин (які використовуються в іншій, ніж сільськогосподарська діяльність) та вартість основних засобів бюджетних установ (головних розпорядників бюджетних коштів), що не розподіляються за видами економічної діяльності. Не включено вартість основних засобів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Продовження таблиці В.9

	У фактичних цінах на кінець року, млн. грн.			2012/2010	
	залишкова вартість			Відхилення абсолютне	Темп росту, %
	2010	2011	2012		
А	6	7	8	9	10
Усього ¹	1731296	1780059	2135987	404691	123,4
сільське господарство, мисливство, лісове господарство	67110	79526	90018	22908	134,1
сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	66069	77969	88368	22299	133,8
лісове господарство та пов'язані з ним послуги	1041	1557	1650	609	158,5
рибальство, рибництво	483	439	452	-31	93,6
промисловість	407616	482459	685030	277414	168,1
добувна	73695	89322	106154	32459	144
переробна	233963	278180	289830	55867	123,9
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	99958	114957	289046	189088	289,2
будівництво	31473	26885	33884	2411	107,7
торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	72190	77585	80052	7862	110,9
діяльність готелів та ресторанів	17557	17431	19302	1745	109,9
діяльність транспорту та зв'язку	213176	201300	223719	10543	104,9
фінансова діяльність	38992	3756	21615	-17377	55,4
операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	445614	454393	510763	65149	114,6
державне управління	27200	2253	2261	-24939	8,3
освіта	27184	1694	1770	-25414	6,5
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	30685	7080	7739	-22946	25,2
надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	250300	26475	30283	-220017	12,1

Продовження таблиці В.9

	Ступінь зносу, у %			2012/2010	
	2010	2011	2012	Відхилення абсолютне	Темп росту, %
А	11	12	13	14	15
Усього ¹	74,9	75,9	76,7	1,8 в.п.	-
сільське господарство, мисливство, лісове господарство	40,8	32,6	34,6	-6,2 в.п.	-
сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	40,7	32,1	34,2	-6,5 в.п.	-
лісове господарство та пов'язані з ним послуги	49,3	50,3	51,2	1,9 в.п.	-
рибальство, рибництво	54,2	54,9	55,7	1,5 в.п.	-
промисловість	63,0	56,8	57,3	-5,7 в.п.	-
добувна	47,8	56,3	54,1	6,3 в.п.	-
переробна	66,8	56,8	57,2	-9,6 в.п.	-
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	60,7	57,0	58,4	-2,3 в.п.	-
будівництво	50,1	58,8	55,1	5 в.п.	-
торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	32,1	37,1	42,0	9,9 в.п.	-
діяльність готелів та ресторанів	43,4	32,4	33,4	-10 в.п.	-
діяльність транспорту та зв'язку	94,4	95,6	96,0	1,6 в.п.	-
фінансова діяльність	28,7	35,3	45,6	16,9 в.п.	-
операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	44,2	40,7	42,5	-1,7 в.п.	-
державне управління	46,6	50,1	51,4	4,8 в.п.	-
освіта	62,5	43,7	43,6	-18,9 в.п.	-
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	50,8	42,4	42,4	-8,4 в.п.	-
надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	7,4	47,1	46,7	39,3 в.п.	-

Таблиця В.10 – Наявність і стан основних засобів за видами економічної діяльності (КВЕД-2010) за 2013 рік

	У фактичних цінах на кінець року, млн. грн.		Ступінь зносу, у %
	первісна (переоцінена) вартість	залишкова вартість	
Усього ¹	10401324	2356962	77,3
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	156013	100094	35,8
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	151833	98135	35,4
Лісове господарство та лісозаготівлі	3054	1428	53,3
Рибне господарство	1126	531	52,9
Промисловість	1749110	753733	56,9
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	309757	132888	57,1
Переробна промисловість	599980	299216	50,1
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	773134	294675	61,9
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	66239	26954	59,3
Будівництво	82646	39788	51,9
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	123041	74452	39,5
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	6403272	211947	96,7
Тимчасове розміщування й організація харчування	32622	21273	34,8
Інформація та телекомунікації	70222	25528	63,6
Фінансова та страхова діяльність	57048	34135	40,2
Операції з нерухомим майном	652366	388933	40,4
Професійна, наукова та технічна діяльність	35188	16424	53,3
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	380938	181365	52,4
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	380	161	57,6
Освіта	3246	1789	44,9
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	14001	7609	45,7
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	24684	16850	31,7
Надання інших видів послуг	2020	1167	42,2

¹ Включаючи вартість земельних ділянок, інвестиційної нерухомості, тварин (які використовуються в іншій, ніж сільськогосподарська діяльність) та вартість основних засобів бюджетних установ (головних розпорядників бюджетних коштів), що не розподіляються за видами економічної діяльності. Не включено вартість основних засобів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Таблиця В.11 – Відправлення (перевезення) вантажів по Рівненській області за видами транспорту

Роки	Всього, тис. т	В т.ч. за видами транспорту, тис. т			
		Залізничний	Авіаційний	Автомобільний ¹	
				тис. т	У % до відправлення вантажів, всього
2010	14000,0	10100,0	–	3900,0	27,9
2011	16021,0	11393,8	–	4627,2	28,9
2012	14931,1	10920,1	–	4011,0	25,9
2013	14896,2	11239,6	–	3656,6	24,5
2014	14308,9	10739,2	–	3569,7	24,9
У % до даних 2010 року	102,2%	106,3%	–	91,5%	
У % до даних 2013 року	96,1%	95,5%	–	97,6%	

¹ З урахуванням перевезень, виконаних для власних потреб. З 2002р. – з урахуванням комерційних вантажних перевезень, виконаних фізичними особами-підприємцями.

² Інформація конфіденційна відповідно до Закону України “Про державну статистику”.

Таблиця В.12 – Відправлення (перевезення) пасажирів по Рівненській області за видами транспорту загального користування

Роки	Всього, млн. пас.	В т.ч. за видами транспорту, млн. пас.				
		Залізничний	Авіаційний	Тролейбусний	Автомобільний (автобуси) ¹	
					млн. пас.	У % до відправлення пасажирів, всього
2010	135,5	11,9	–	29,8	94,0	69,4
2011	136,5	11,3	–	27,4	97,8	71,6
2012	132,3	10,7	–	25,6	96,0	72,6
2013	129,8	10,7	–	20,4	98,7	76
2014	132,5	10,7	–	21,6	100,2	75,6
У % до даних 2010 року	97,8%	89,9%	–	72,5%	106,6%	
У % до даних 2013 року	102,1%	100%	–	105,9%	101,5%	

¹ З 2000р. – з урахуванням пасажирських перевезень, виконаних фізичними особами-підприємцями.

² Інформація конфіденційна відповідно до Закону України “Про державну статистику”.

Таблиця В.13 – Капітальні інвестиції за регіонами за 2010-2014 роки

	Роки										2014/2010	
	2010 рік*		2011 рік*		2012 рік*		2013 рік*		2014 рік**			
	млн. грн.	У % до загального обсягу	млн. грн.	У % до загального обсягу	млн. грн.	У % до загального обсягу	млн. грн.	У % до загального обсягу	млн. грн.	У % до загального обсягу	Відхилення абсолютне	Темп росту, %
Україна	180575,5	100,0	241286,0	100,0	273256,0	100,0	249873,4	100,0	204061,7	100,0	23486,2	113
Вінницька	3544,7	1,96	5081,0	2,11	5824,1	2,13	6109,5	2,45	5490,9	2,69	1946,2	154,9
Волинська	1767,0	0,98	2577,1	1,07	3254,4	1,19	3327,1	1,33	3241,7	1,59	1474,7	183,5
Дніпропетровська	16016,9	8,87	22116,0	9,17	22509,3	8,24	21290,1	8,52	19396,2	9,51	3379,3	121,1
Донецька	14993,9	8,3	26802,0	11,11	31721,9	11,61	27912,4	11,17	12875,7 ¹	6,31	-2118,2	85,9
Житомирська	2011,5	1,11	2519,8	1,04	2892,6	1,06	3005,4	1,20	2667,1	1,31	655,6	132,6
Закарпатська	2205,4	1,22	3051,9	1,26	2736,1	1,00	2645,8	1,06	2524,4	1,24	319	114,5
Запорізька	7963,8	4,41	6676,5	2,77	7204,4	2,64	6838,8	2,74	6658,1	3,26	-1305,7	83,6
Івано-Франківська	4378,7	2,42	4256,2	1,76	5166,9	1,89	4797,2	1,92	6692,6	3,28	2313,9	152,8
Київська	11331,4	6,28	17672,9	7,32	20366,8	7,45	20696,6	8,28	18264,1	8,95	6932,7	161,2
Кіровоградська	2123,1	1,18	3993,2	1,65	4576,2	1,67	3224,0	1,29	2990,0	1,47	866,9	140,8
Луганська	5646,0	3,13	6979,7	2,9	8222,6	3,01	11369,3	4,55	5116,3 ¹	2,51	-529,7	90,6
Львівська	8830,2	4,89	12114,0	5,02	11173,3	4,09	9816,7	3,93	8880,0	4,35	49,8	100,6
Миколаївська	4422,2	2,45	4297,8	1,8	4696,0	1,72	5008,7	2,00	3582,8	1,76	-839,4	81
Одеська	9723,8	5,38	9347,3	3,87	14631,2	5,35	11872,2	4,75	8451,4	4,14	-1272,4	86,9
Полтавська	6289,4	3,48	7859,4	3,26	10217,4	3,74	9536,3	3,82	8561,0	4,19*	2271,6	136,1
Рівненська	1937,1	1,07	2565,8	1,06	2770,9	1,01	2837,3	1,13	2560,8	1,25	623,7	132,2
Сумська	2187,6	1,21	3022,1	1,25	2871,2	1,05	2721,3	1,09	2705,0	1,32*	517,4	123,7
Тернопільська	2138,4	1,18	2524,2	1,05	3374,8	1,24	2976,2	1,19	2433,1	1,19	294,7	113,8
Харківська	8063,4	4,47	13035,0	5,4	14759,2	5,4	9292,6	3,72	7567,6	3,71	-495,8	93,9
Херсонська	1890,6	1,05	2688,1	1,11	2435,7	0,89	2124,8	0,85	1917,8	0,94	27,2	101,4
Хмельницька	2947,6	1,63	3546,8	1,47	3489,3	1,28	3637,6	1,46*	3811,2	1,87	863,6	129,3
Черкаська	2831,4	1,57	3225,3	1,34	3781,0	1,38	3413,3	1,37	3005,4	1,47	174	106,1
Чернівецька	1714,7	0,95	1794,3	0,74	2229,3	0,82	2257,4	0,90	1550,2	0,76	-164,5	90,4
Чернігівська	1890,9	1,05	2397,0	0,99	2737,3	1,00	2842,0	1,14	2431,1	1,19	540,2	128,6
м. Київ	53725,8	29,76	71142,4	29,48	79614,2	29,14	70320,6	28,14	60687,2	29,74	6961,4	113

Примітка. В окремих випадках сума складових може не дорівнювати підсумку у зв'язку з округленням.

*Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя

** Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

¹ Дані можуть бути уточнені

Таблиця В.14 – Капітальні інвестиції Рівненської області за видами економічної діяльності

	Роки, тис. грн.					2014/2010	
	2010	2011	2012	2013	2014	Відхилення абсолютне	Темп росту, %
А	1	2	3	4	5	6	7
Усього	1937089	2565835	2770912	2837341	2560776	623687	132,2
Сільське, лісове та рибне господарство	174154	337900	214050	288190	294720	120566	169,2
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	163696	319795	188989	255838	263826	100130	161,2
Лісове господарство та лісозаготівлі	10309	17225	24324	32034	... ¹
Рибне господарство	149	880	737	318	... ²
Промисловість	617963	546843	696913	677413	895318	277355	144,9
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	30918	43535	59214	45188	43306	12388	140,1
Переробна промисловість	530509	431853	546268	475861	792781	262272	149,4
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	53783	68117	86679	121854	140854	87071	261,9
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	2753	3338	4752	34510	8377	5624	304,3
Будівництво	573860	908969	1098759	1311787	971930	398070	169,4
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	91863	137782	109881	78244	73389	-18474	79,9
Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт	5778	5843	9061	4518	4949	-829	85,6
Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	72686	89224	73700	50315	51167	-21519	70,4
Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	13399	42715	27120	23411	17273	3874	128,9
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	77301	153099	183093	114648	40023	-37278	51,8
Наземний і трубопровідний транспорт	71421	144511	107102	66065	30813	-40608	43,1
Водний транспорт	–	–	–	–	–	–	–
Авіаційний транспорт	–	–	–	... ²	... ²
Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	5880	... ¹	... ¹	48465	8363	2483	142,2
Поштова та кур'єрська діяльність	–	... ²	... ²	... ²	... ²
Тимчасове розміщення й організація харчування	2736	20069	6984	3862	5353	2617	195,6
Тимчасове розміщення	1032	10649	2136	1998	3422	2390	331,6

Продовження таблиці В.14

А	1	2	3	4	5	6	7
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	1704	9420	4848	1864	1931	227	113,3
Інформація та телекомунікації	3912	5446	9246	14725	5469	1557	139,8
Видавнича діяльність, виробництво кіно-та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів, діяльність у сфері радіо та телевізійного мовлення	639	357	1019	3709	764	125	119,6
Телекомунікації (електрозв'язок)	3060	4719	6021	1705	1617	-1443	52,8
Комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг	213	370	2206	9311	3088	2875	1449,8
Фінансова та страхова діяльність	51	289	71	28	28	23	54,9
Операції з нерухомим майном	87605	45657	65058	42606	33531	-54074	38,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	5230	7540	5137	6267	4194	-1036	80,2
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку, архітектури та інжинірингу, технічні випробування та дослідження, діяльність головних управлінь (хед-офісів)	3683	4858	4330	5085	3895	212	105,8
Наукові дослідження та розробки	831	1889	300	... ²	... ²
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку, інша професійна, наукова та технічна діяльність, ветеринарна діяльність	716	793	507	... ¹	... ¹
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	21704	41422	39210	12359	8635	-13069	39,8
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	203858	299215	263082	237571	175885	-27973	86,3
Освіта	50902	30920	31587	32969	31284	-19618	61,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	21801	27798	42649	12136	16655	-5146	76,4
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	2713	2371	2865	2805	3459	746	127,5
Надання інших видів послуг	1436	515	2327	1731	903	-533	62,9

...¹ Дані вилучено з метою забезпечення виконання Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності інформації.

...² Інформація конфіденційна відповідно до Закону України «Про державну статистику».

Таблиця В.15 – Капітальні інвестиції Рівненської області за видами активів (2010-2014 роки)

	Роки					2014/2010	
	2010	2011	2012	2013	2014	Відхилення абсолютне	Темп росту, %
	тис. грн.						
Усього	1937089	2565835	2770912	2837341	2560776	623687	132,2
інвестиції у матеріальні активи	1923539	2547592	2752244	2803988	2504608	581069	130,2
житлові будівлі	554778	747396	832028	958170	848134	293356	152,9
нежитлові будівлі	303652	436860	435511	419181	332678	29026	109,6
інженерні споруди	256517	280558	291833	279968	339549	83032	132,4
машини, обладнання та інвентар	642141	782364	911524	765952	742840	100699	115,7
транспортні засоби	109064	210219	207181	314955	190195	81131	174,4
земля	9664	11425	9850	6405	7371	-2293	76,3
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	15200	42204	19205	21441	8416	-6784	55,4
інші матеріальні активи	32523	36566	45112	37916	35425	2902	108,9
інвестиції у нематеріальні активи	13550	18243	18668	33353	56168	42618	414,5
з них							
програмне забезпечення та бази даних	6178	8700	9765	8462	5068	-1110	82
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	1136	5935	1818	6477	24392	23256	2147,2
	у % до загального обсягу						
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-
інвестиції у матеріальні активи	99,3	99,3	99,3	98,8	97,8	-1,5 в.п.	-
житлові будівлі	28,6	29,1	30,0	33,8	33,1	4,5 в.п.	-
нежитлові будівлі	15,7	17,0	15,7	14,8	13	-2,7 в.п.	-
інженерні споруди	13,2	10,9	10,5	9,9	13,3	0,1 в.п.	-
машини, обладнання та інвентар	33,2	30,5	32,9	27,0	29	-4,2 в.п.	-
транспортні засоби	5,6	8,2	7,5	11,1	7,4	1,8 в.п.	-
земля	0,5	0,5	0,4	0,2	0,3	-0,2 в.п.	-
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	0,8	1,7	0,7	0,7	0,3	-0,5 в.п.	-
інші матеріальні активи	1,7	1,4	1,6	1,3	1,4	-0,3 в.п.	-
інвестиції у нематеріальні активи	0,7	0,7	0,7	1,2	2,2	1,5 в.п.	-
з них							-
програмне забезпечення та бази даних	0,3	0,3	0,4	0,3	0,2	-0,1 в.п.	-
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	0,1	0,2	0,1	0,2	0,9	0,8 в.п.	-

Таблиця В.16 – Капітальні інвестиції Рівненської області за джерелами фінансування (2010-2014 роки)

	Роки					2014/2010	
	2010	2011	2012	2013	2014	Відхилення абсолютне	Темп росту, %
тис. грн.							
Усього	1937089	2565835	2770912	2837341	2560776	623687	132,2
у т.ч. за рахунок							
коштів державного бюджету	55406	127701	165792	83543	20084	-35322	36,2
коштів місцевих бюджетів	166989	239234	180952	207173	206593	39604	123,7
власних коштів підприємств та організацій	734229	1252708	1358720	1438783	1314550	580321	179
кредитів банків та інших позик	270809	107318	167199	96109	80213	-190596	29,6
коштів іноземних інвесторів	88315	... ¹	... ¹	8359	22370	-65945	25,3
коштів населення на будівництво власних квартир	6952	... ²	... ²	6766	21114	14162	303,7
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	513519	662474	790393	845767	748629	235110	145,8
інших джерел фінансування	100870	97108	94189	150841	147223	46353	145,9
у % до загального обсягу							
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-	-
у т.ч. за рахунок							-
коштів державного бюджету	2,9	5,0	6,0	3,0	0,8	-2,1 в.п.	-
коштів місцевих бюджетів	8,6	9,3	6,5	7,3	8,1	-0,5 в.п.	-
власних коштів підприємств та організацій	37,9	48,8	49,1	50,7	51,3	13,4 в.п.	-
кредитів банків та інших позик	14,0	4,2	6,0	3,4	3,1	-10,9 в.п.	-
коштів іноземних інвесторів	4,5	... ¹	... ¹	0,3	0,9	-3,6 в.п.	-
коштів населення на будівництво власних квартир	0,4	... ²	... ²	0,2	0,8	0,4 в.п.	-
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	26,5	25,8	28,5	29,8	29,2	2,7 в.п.	-
інших джерел фінансування	5,2	3,8	3,4	5,3	5,8	0,6 в.п.	-

¹ Дані вилучено з метою забезпечення виконання Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності інформації.² Інформація конфіденційна відповідно до Закону України «Про державну статистику».

Таблиця В.17 – Необоротні активи у структурі Балансу підприємств Рівненської області за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2013 року (тис. грн.)

	Баланс		Необоротні активи			
	На 1 січня 2013р.	на 31 грудня 2013р.	На 1 січня 2013р.	У % до Балансу на 01.01.2013р.	на 31 грудня 2013р.	У % до Балансу на 31.12.2013р.
Усього ¹	34634005,8	39620101,9	15480071,2	44,7	16264797,3	41,05
сільське, лісове та рибне господарство	4669855,2	5022652,8	1418750,0	30,38	1687660,9	33,6
промисловість	17278594,9	21474663,8	7970982,5	46,13	8433706,5	39,27
будівництво	1237744,2	1216562,9	238742,5	19,29	269222,7	22,13
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	4905297,0	5401544,4	673993,5	13,74	683860,7	12,66
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1478065,4	1431330,0	945293,2	63,95	943578,3	65,92
тимчасове розмішування й організація харчування	91230,3	89354,6	59654,1	65,39	57842,3	64,73
інформація та телекомунікації	136009,0	134732,5	27233,1	20,02	37309,7	27,69
фінансова та страхова діяльність	40720,0	42763,0	23160,7	56,88	22810,2	53,34
операції з нерухомим майном	1824467,6	1929577,6	1437614,3	78,8	1509614,3	78,24
професійна, наукова та технічна діяльність	226531,5	193103,4	84299,7	37,21	80542,9	41,71
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2670645,9	2606574,0	2541695,5	95,17	2480235,9	95,15
освіта	5339,2	5207,1	3181,2	59,58	3352,8	64,39
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	53415,1	55771,1	46918,3	87,84	46935,6	84,16
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	6666,3	6667,6	4275,8	64,14	4304,7	64,56
надання інших видів послуг	9424,2	9597,1	4276,8	45,38	3819,8	39,8

¹ Дані наведено без урахування результатів діяльності банків і бюджетних установ та з урахуванням змін підприємствами основного виду економічної діяльності.

Додаток Г

Типова форма № 03-1

Затверджена наказом Міністату України
від 29.12.95 р. № 352

Код за УКУД

(підприємство, організація)

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

«___» _____ 20__ р.*

АКТ
приймання-передачі (внутрішнього
переміщення) основних засобів

Номер документа	Дата складання	Код особи, відповідальної за зберігання основних засобів	Код виду операції

Здавач **	Одержувач**	Дебет		Кредит		Первісна (балансова) вартість	Шифр		Код рахунка та об'єкта аналітич- ного обліку (для віднесення амортизаційних відрахувань)***	Джерело придбан- ня (ін- весту- вання) ***	Норми амортизаційних відрахувань Термін корисного використання *		Коефі- цієнт Клас носов- них засобів *	Устатку- вання**		Сума амортизації (зносу) за даними переоцінки на __ 20__ р. або за документами придбання	Рік випуску (побу- дови)	Дата введення в експлуата- цію (місяць, рік)**	Номер паспорта
		рахунок, суб- рахунок	код аналітич- ного обліку	рахунок, суб- рахунок	код аналітич- ного обліку		інвен- тарний	завод- ський **			на новне віднов- лення років *	на капітал- ний ремонт років на умовах оренди ***		вид **	код **				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

На підставі наказу, розпорядження _____ від "___" _____ 20__ р. № ____
проведений огляд _____, що приймається (передається) в експлуатацію від _____

(найменування об'єкта)

В момент приймання (передачі) об'єкт знаходиться в _____
(місцезнаходження об'єкта)

Коротка характеристика об'єкта _____

Зворотна сторона форми ОЗ-1

Об'єкт технічним умовам відповідає (не відповідає) _____

(вказати, що саме не відповідає)

добробка не потрібна (потрібна) _____

(вказати, що саме потрібно)

Підсумки іспитів об'єкта _____

Висновок комісії _____

Додаток. Перелік технічної документації _____

Голова комісії

(посада)

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Члени комісії

(посада)

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

(посада)

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

(посада)

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Об'єкт основних засобів прийняв

(посада)

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Здав

(посада)

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Відмітка бухгалтерії про відкриття картки або переміщення об'єкта

"__" _____ 20__ р.

Головний бухгалтер (бухгалтер)

* запропоновано Жаріковою О.О. [49; с. 56-57]

** запропоновано Самбурською Н.І. [178; с. 119-120].

*** запропоновано автором

Додаток Д

(підприємство, організація)

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ

Типова форма № 03-6

Затверджена наказом Міністату

України від 29.12.95 р. № 352

Код за УКУД

Бухгалтерський запис (акт, накладна)		Первісна вартість всіх об'єктів
дата	номер	
16	17	18

ІНВЕНТАРНА КАРТКА
обліку основних засобів

повне найменування та призначення об'єкта

найменування заводу-виготовлювача

модель, тип, марка

Цех, відділ, дільниця, лінія	Рахунок, суб- рахунок	Код аналіти- ч- ного обліку	Первісна (балансова) вартість	Код рахунку і об'єкта аналітич- ного обліку (для віднесення амортиза- ційних відраху- вань **	Джерело придбання (інвестування) **		Метод нарахування амортизації **		Норма амортиза- ційних відраху- вань Термін корисного використа- ння *	Норма амортиза- ційних відраху- вань на нові будів- лі та на нові об'єкти *	Нормативний ремонт років на умовах оренди **	Клас основ- них засобів *	Устатку- вання		Акт про введення в експлуата- цію		Дата початк у сплати за основні засоби (місяць , рік)	Номер			Сума зносу за даними переоцін- ки на 199_ р. або за документа- ми придбання	Рік випуску (побу- дови)	Дорогоцінні метали			Вибуло (передано)		
					нове	канітальний ремонт	вид	код					дата	номер	інвен- тарний	заводсь- кий		пас- порта	най- мену- вання	вид			маса	бухгалтерський запис (акт, накладна)		причина вибуття (перемі- щення)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29			

Джерело придбання (фінансування) _____
(для державних підприємств) _____

Зворотна сторона форми № ОЗ-6

Добування, доустаткування, модернізація, індексація				РЕМОНТ (бухгалтерський облік)							
дата	номер	інвентарний номер	сума	дата	номер	інвентарний номер	сума	дата	номер	інвентарний номер	сума

Коротка індивідуальна характеристика об'єкта

Найменування конструктивних елементів та інших ознак, що характеризують об'єкт	Матеріали, розміри та інша відомість				
	основний об'єкт	найменування найважливіших прибудов обладнань та приладдя, що відносяться до основного об'єкта			
1	2	3	4	5	6

Картку заповнив _____

посада
батькові

підпис

прізвище, ім'я, по

" ____ " _____ 20__ р.

найменування класифікаційної групи

Номер		Найменування об'єкта	Відмітка про вибуття
картки	інвентарний		

* запропоновано Жаріковою О.О. [49; с. 56-57]

** запропоновано автором

Додаток Е

Типова форма № ОЗ-8

Затверджена наказом Міністерства

України

від 29.12.95 р. № 352

Ідентифікаційний код
ЄДРПОУ

Код за УКУД

(підприємство, організація)

(відділ, цех, дільниця, лінія)

КАРТКА ОБЛІКУ РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

найменування класифікаційної групи

Звітні періоди	Наявність основних засобів на 1-е число звітної дати	Надійшло всього (індексовано) *	Вибуло			Амортизація (за січень - повністю, згодом - змінена) на		Переоцінка **		Витрати на капітальний ремонт
			всього	у тому числі		нове відновлення		капітальний ремонт		
				внаслідок старіння та зносу	внаслідок стихійного лиха	+, -	сума	+, -	сума	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Січень										
Лютий										
Березень										
Разом за I квартал	X									
Квітень										
Травень										
Червень										
Разом за II квартал	X									

Зворотна сторона форми № ОЗ-8

Звітні періоди	Наявність основних засобів на 1-е число звітної дати	Надійшло всього (індексовано) *	Вибуло			Амортизація (за січень - повністю, згодом - змінена) на		Переоцінка **		Витрати на капітальний ремонт
			всього	у тому числі		нове відновлення		капітальний ремонт		
				внаслідок старіння та зносу	внаслідок стихійного лиха	+, -	сума	+, -	сума	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Липень										
Серпень										
Вересень										
Разом за III квартал	X									
Жовтень										
Листопад										
Грудень										
Разом за IV квартал	X									
Всього (оборот за рік)	X									
На кінець року			X	X	X					

* запропоновано Жаріковою О.О. [49, с. 56-57]

** запропоновано автором

Додаток Ж

Додаток Ж.1

Дебет

Рахунок 10 «Основні засоби»

Кредит

Рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи»

Початкове сальдо	
<p><i>За дебетом кореспондує з кредитом рахунків:</i></p> <p>13 – дооцінка суми зносу об'єкту основних засобів;</p> <p>15 – введення в експлуатацію об'єктів основних засобів; збільшення первісної вартості об'єкту основних засобів у сумі проведеного поліпшення, що призвело до збільшення економічної вигоди від використання об'єкту</p> <p>18 – повернення в експлуатацію об'єктів основних засобів після їх поліпшення (реконструкції, модернізації тощо)</p> <p>40 - добровільне внесення до зареєстрованого (пайового) капіталу товариства (кооперативу, спілки) об'єктів основних засобів юридичними та фізичними особами</p> <p>41 – дооцінка вартості об'єктів основних засобів</p> <p>42 – збільшення додаткового капіталу в частині вартості основних засобів, що перевищує частку учасника в зареєстрованому (пайовому) капіталі підприємства; справедлива вартість безоплатно отриманих основних засобів</p> <p>46 – одержання від учасника (засновника) підприємства об'єкта основних засобів</p> <p>48 – отримання об'єктів основних засобів як цільове фінансування</p> <p>74 – оприбуткування раніше не врахованих на балансі основних засобів; відображення суми дооцінки вартості основних засобів в частині, раніше віднесеній на витрати періоду</p>	<p><i>За кредитом кореспондує з дебетом рахунків:</i></p> <p>13 – списання суми нарахованого зносу при переведенні до необоротних активів утримуваних для продажу/ліквідації/іншому вибутті об'єкту основних засобів; уцінка суми нарахованого зносу об'єкту основних засобів; списання вартості орендованого об'єкту основних засобів після закінчення терміну фінансової оренди</p> <p>18 – вилучення з експлуатації основних засобів, що потребують поліпшення та/або не відповідають критеріям визнання необоротними активами</p> <p>28 – переведення об'єкту основних засобів до необоротних активів, утримуваних для продажу в сумі залишкової вартості</p> <p>41 - відображення уцінки залишкової вартості об'єкту основних засобів в межах суми попередньої дооцінки</p> <p>85 - списання залишкової вартості об'єкту основних засобів при його ліквідації; уцінка залишкової вартості об'єкту основних засобів (відображають підприємства, що використовують 8 клас Плану рахунків)</p> <p>94 – списується сума перевищення залишкової вартості об'єкту над його справедливою вартістю при переведенні об'єкту основних засобів до складу необоротних активів, утримуваних для продажу</p> <p>97 – списання залишкової вартості об'єкта основних засобів при його ліквідації; уцінка залишкової вартості об'єкта основних засобів</p>

Додаток Ж.2

Дебет

Рахунок 15 «Капітальні інвестиції»

Кредит

Початкове сальдо

За дебетом кореспондує з кредитом рахунків:

13 – в частині амортизації необоротних активів, що беруть участь у доведенні активу, що надійшов, до робочого стану та його ремонті/поліпшенні

18 – включення до складу необоротних активів об'єктів незавершених капітальних інвестицій, що були законсервовані/ не відповідали критеріям визнання необоротними активами

20, 22, 28 – вартість виробничих запасів, МШП, товарів, використаних на виготовлення власними силами/ремонт/поліпшення об'єктів основних засобів, доведення їх до робочого стану при надходженні

21 – включення до складу основного стада тварин, що були на вирощуванні

23 – надходження основних засобів з виробництва (виготовлені власними силами)

30, 31, 33 – оплачена вартість робіт, послуг, пов'язаних з придбанням/створенням/ ремонтом/ поліпшенням об'єктів основних засобів

37 – оприбуткована вартість послуг, пов'язаних з придбанням/доведенням до робочого стану/поліпшенням/ремонт об'єкту основних засобів

39 – включення до вартості незавершених капітальних інвестицій частини витрат майбутніх періодів, пов'язаних з даними операціями

40 – добровільне внесення незавершених капітальних інвестицій до пайового капіталу товариства (кооперативу, спілки)

41 – дооцінка вартості об'єктів незавершених капітальних інвестицій

42 – безоплатне отримання об'єктів незавершених капітальних інвестицій

46 – одержання від учасника (засновника) підприємства об'єкта незавершених капітальних інвестицій

48 – використання коштів цільового фінансування для виготовлення (придбання) основних засобів

53 – вартість отриманого у фінансову оренду об'єкта основних засобів

64 – включення до вартості незавершених капітальних інвестицій сум податків та платежів, що сплачуються до бюджету

65 – сума нарахувань на заробітну плату працівникам за виготовлення/поліпшення/ремонт об'єкта основних засобів

За кредитом кореспондує з дебетом рахунків:

10, 11, 12 – введення в експлуатацію об'єктів основних засобів, нематеріальних активів; включення до первісної вартості об'єктів витрат, пов'язаних з їх поліпшенням, що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод від його використання

16 – введення в експлуатацію довгострокових біологічних активів

18 – виключення зі складу необоротних активів об'єктів незавершених капітальних інвестицій у зв'язку з їх консервацією/ невідповідністю критеріям визнання необоротними активами

28 – включення до складу необоротних активів, утримуваних для продажу, об'єктів незавершених капітальних інвестицій

41 – уцінка вартості об'єкту незавершених капітальних інвестицій у межах раніше накопиченої дооцінки

48 – передача незавершених капітальних інвестицій як благодійної допомоги

85 – списання залишкової вартості об'єкта незавершених капітальних інвестицій, що ліквідується; уцінка об'єкта незавершених капітальних інвестицій (підприємства, що використовують 8 клас рахунків)

97 – списання залишкової вартості об'єкта незавершених капітальних інвестицій, що ліквідується; уцінка об'єкта незавершених капітальних інвестицій

66 - сума заробітної плати працівникам за виготовлення/поліпшення/ремонт об'єкта основних засобів
 63, 68 – прийняття зобов'язання щодо оплати вартості отриманих об'єктів основних засобів; вартості послуг, пов'язаних з придбанням/доведенням до робочого стану/поліпшенням/ремонтом об'єкта основних засобів
 74 – оприбуткування об'єктів незавершених капітальних інвестицій, виявлених при інвентаризації; відображення суми дооцінки вартості незавершених капітальних інвестицій в частині, раніше віднесеної на витрати періоду

Додаток Ж.3

Дебет	Рахунок 01 «Орендовані необоротні активи»	Кредит
Початкове сальдо		
- вартість отриманих у операційну оренду об'єктів основних засобів за вартістю, передбаченою договором		- повернення власнику об'єктів основних засобів, що перебували у операційній оренді

Додаток Ж.4

Дебет	Рахунок 02 «Активи на відповідальному зберіганні»	Кредит
Початкове сальдо		
- вартість отриманих на відповідальне зберігання, для монтажу об'єктів основних засобів		- вартість переданих після закінчення терміну зберігання, монтажу об'єктів основних засобів

Додаток Ж.5

Дебет	Рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»	Кредит
Початкове сальдо		
<i>За дебетом кореспондує з кредитом рахунків:</i>		<i>За кредитом кореспондує з дебетом рахунків:</i>
10 - балансова вартість об'єктів основних засобів, що не відповідають критеріям визнання такими згідно П(С)БО 7; тимчасово вилучені з господарського процесу об'єкти основних засобів (поліпшення); вартість об'єктів, що законсервовані (крім земельних ділянок, будівель та споруд).		10 – включення до складу основних засобів вартості активів, що набули властивостей, визначених П(С)БО 7; повернення в експлуатацію поліпшених об'єктів основних засобів; роз консервація об'єктів основних засобів.
11 - балансова вартість об'єктів інших необоротних матеріальних активів, що не відповідають критеріям визнання такими згідно П(С)БО 7; тимчасово вилучені з господарського процесу об'єкти інших		15 – включення до складу основних засобів вартості активів, що набули властивостей, визначених П(С)БО 7.
		31 – зарахування суми коштів, що перебувала поза доступом на

необоротних матеріальних активів (поліпшення).

12 - балансова вартість об'єктів нематеріальних активів, що не відповідають критеріям визнання такими згідно П(С)БО 8.

15 - вартість об'єктів основних засобів, не введених в експлуатацію/ не закінчених, що не відповідають критеріям визнання такими згідно П(С)БО 7.

31 – включення до складу інших необоротних активів коштів на рахунках у банках, у випадку, коли доступ до рахунків обмежено на невизначений час (рахунки „заморожені”) тощо

33- включення до складу інших необоротних активів інших коштів, у випадку, коли доступ до коштів обмежено на невизначений час

35 – включення до складу інших необоротних активів поточних фінансових інвестицій, подальші операції з якими припинено на невизначений час

37 – перекласифікація дебіторської заборгованості з довгострокової в поточну

69 – відображені доходи майбутніх періодів на умовах оплати не раніше, як через рік

70 – відображений дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, на умова оплати не раніше, як через рік

73 – відображений інший фінансовий дохід на умовах оплати не раніше, як через рік

74 – відображений інший дохід на умовах оплати не раніше, як через рік

невизначений час у випадку поновлення доступу до рахунку («розмороження» рахунків) тощо

35 – виключення зі складу інших оборотних активів поточних фінансових інвестицій, операції з якими поновлено

85 - списання вартості об'єкта інших необоротних активів, що реалізується/ ліквідується (підприємства, що використовують 8 клас рахунків)

97 – списання вартості об'єкта інших необоротних активів, що реалізується/ ліквідується (підприємства, що не використовують 8 клас рахунків)

Додаток И

Таблиця И.1 – Кореспонденція рахунків та документальне забезпечення обліку на етапі планування інвестицій в основні засоби

№ з/п	Зміст господарської операції	Існуюча кореспонденція рахунків		Пропонована кореспонденція рахунків		Первинний документ
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6	7
Передпроектна стадія						
-	-	-	-	-	-	-
Проектна стадія						
1.	Придбання устаткування, що потребує монтажу	205	63	205	63	Акт про приймання устаткування (форма №М-15)
2.	Відображення суми податку на додану вартість (ПДВ)	641	63	641	63	Податкова накладна
3.	Передача устаткування у монтаж	15	205	152	205	Акт приймання-передачі устаткування для монтажу (форма №М-15а)
4.	Придбання устаткування, що не потребує монтажу, інструменту, інвентарю, меблів тощо	15	63	152	63	Накладна
5.	Відображення сум ПДВ	641	685	641	63	Податкова накладна
6.	Відображення затрат на проектні, будівельно-монтажні роботи за рахунками підрядників і проектних організацій	15	63	15	63	Акт виконаних робіт (наданих послуг)
7.	Відображення сум ПДВ в рахунках підрядників і проектних організацій	641	63	641	63	Податкова накладна
8.	Затрати на транспортування і монтаж безоплатно отриманих основних засобів	15	685	15	685	Акт виконаних робіт (наданих послуг)
9.	Сума ПДВ в рахунках на послуги транспортування	641	685	641	685	Податкова накладна
10.	Витрати на будівництво об'єкта господарським способом:					

1	2	3	4	5	6	7
	- матеріали	15	205	151	205	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма №М-11)
	- послуги допоміжних виробництв (машин, механізмів тощо)	15	23	151	23	Виробничий звіт
	- оплата праці працівників, зайнятих у будівництві	15	66	151	66	Розрахункова відомість
	- відрахування на соціальні заходи	15	65	151	65	Розрахунок бухгалтера
11.	Послуги машин і механізмів сторонніх організацій на об'єкті будівництва господарським способом	15	685	151	63	Акт виконаних робіт (наданих послуг)
12.	Відображення суми ПДВ у рахунку за послуги машин і механізмів	641	685	641	63	Податкова накладна
13.	Дооцінка об'єкта незавершеного будівництва, який раніше не уцінювався	15	411	15	411	Відомість результатів переоцінки
14.	Уцінка об'єкта незавершеного будівництва, який раніше не дооцінювався	975	15	975	15	Відомість результатів переоцінки
15.	Дооцінка раніше уціненого об'єкта незавершеного будівництва:					
	- на суму дооцінки в межах попередніх уцінок	15	746	15	746	Відомість результатів переоцінки
	- на суму перевищення дооцінки над сумою попередніх уцінок	15	411	15	411	
16.	Уцінка незавершеного будівництва, раніше дооціненого:					
	- на суму уцінки в межах попередніх дооцінок	411	10	411	15	Відомість результатів переоцінки
	- на суму перевищення уцінки над попередніми дооцінками	975	10	975	15	
17.	Отримані основні (транспортні) засоби в оренду:					
	- фінансову	15	531	152	531	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма №ОЗ-1)

Таблиця И.2 – Кореспонденція рахунків та документальне забезпечення обліку на етапі реалізації інвестицій в основні засоби

№ з/п	Зміст господарської операції	Існуюча кореспонденція рахунків		Пропонована кореспонденція рахунків		Первинний документ
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6	7
Стадія реалізації проекту						
1.	Зарахування об'єктів капітальних інвестицій після введення в експлуатацію	10	15	10, 11	15	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма №ОЗ-1); Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
2.	Одержання від учасника (засновника) підприємства об'єкта основних засобів	10	46	10, 11	46	
3.	Відображення вартості безоплатно отриманих:					
	- основних засобів	10	424	10, 11	424	
	- об'єктів незавершеного будівництва	-	-	103	424	
4.	Зарахування витрат на транспортування і монтаж до складу первісної вартості безоплатно отриманих основних засобів	10	15	10, 11	15	
5.	Оприбуткування раніше не врахованих на балансі основних засобів	10	746	10, 11	746	
6.	Переведення помилково не зарахованих малоцінних і швидкозношуваних предметів, що знаходяться на складі, до складу основних засобів	112	22	112	22	
7.	Включення до складу основних засобів предметів, які знаходяться в експлуатації та які помилково були зараховані до складу малоцінних і швидкозношуваних предметів	106	74	106	746	
8.	Отримані основні (транспортні) засоби в оренду:					Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма №ОЗ-1)
	- операційну	На позабалансовому рахунку 01 здійснюється запис про одержання в операційну оренду із зазначенням вартості та інших характеристик		01	-	

1	2	3	4	5	6	7
	- зарахування до складу основних засобів об'єкта фінансової оренди	105	15	10	152	
Стадія післяінвестиційного контролю						
9.	Затрати на поліпшення, реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання об'єктів основних засобів	15	63	15	63	Акт виконаних робіт (наданих послуг)
10.	Сума ПДВ	641	63	641	63	Податкова накладна
11.	Затрати на реконструкцію і модернізацію об'єкта оренди (будівлі)	15	63	151	63	Акт виконаних робіт (наданих послуг)
12.	Відображення ПДВ	641	63	641	63	Податкова накладна
13.	Нарахована амортизація основних засобів:					
	- об'єктів виробничого призначення, включаючи об'єкти, узяті у фінансову оренду	23	131	23	131, 132	Розрахунок амортизаційних відрахувань; Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
		91	131	91	131, 132	
	- об'єктів, переданих в операційну оренду	949	131	949	131, 132	
	- об'єктів, що забезпечують збут продукції	93	131	93	131, 132	
	- об'єктів загальногосподарського призначення	92	131	92	131, 132	
	- об'єктів житлово-комунального призначення та соціально-культурного призначення	949	131	949	131, 132	
	- в сумі, пропорційні нарахованій амортизації, по об'єктах основних засобів, отриманих безоплатно, придбаних (створених) за рахунок коштів цільового фонду, визнається дохід	424	745	424	745	
		69	745	69	745	
	- об'єктів, що використовуються при виготовленні/поліпшенні інших об'єктів основних засобів	-	-	15	131, 132	
14.	Зарахування затрат після завершення робіт з поліпшення основних засобів на збільшення їх первісної вартості	10	15	10, 11	15	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (форма №ОЗ-2); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)

1	2	3	4	5	6	7
15.	Затрати по закінченій реконструкції (добудові) об'єкта:					
	- операційної оренди	109	15	109	15	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (форма №ОЗ-2); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
	- фінансової оренди	103	15	103	151	
16.	Ремонт, технічний огляд і технічне обслуговування основних засобів	23, 91, 92, 93, 94	20, 65, 66, 68	23, 91, 92, 93, 94	20, 65, 66, 68	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (форма №ОЗ-2)
17.	Відображення результатів дооцінки основних засобів на суму:					
	- дооцінки первісної вартості	10	411	10, 113-117	411	Відомість результатів переоцінки; Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
	- дооцінки зносу	411	131	411	131, 132	
18.	Відображення результатів уцінки основних засобів, раніше не дооцінюваних, на суму:					
	- уцінки зносу	131	10	131, 132	10, 113-117	Відомість результатів переоцінки; Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
	- уцінки залишкової вартості	975	10	975	10, 113-117	
19.	Відображення результатів уцінки основних засобів, раніше дооцінених, на суму:					
	- уцінки зносу	131	10	131, 132	10, 113-117	Відомість результатів переоцінки; Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
	- уцінки залишкової вартості в межах суми попередніх дооцінок	411	10	411	10, 113-117	
	- перевищення уцінки залишкової вартості	975	10	975	10, 113-117	

1	2	3	4	5	6	7
	об'єкта над попередніми дооцінками цього об'єкта					№ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
20.	Відображення результатів дооцінки основних засобів, раніше уцінених:					
	- на суму дооцінки зносу основних засобів	10	131	10, 113-117	131, 132	Відомість результатів переоцінки; Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
	- на суму дооцінки залишкової вартості в межах попередніх уцінок, що були включені до складу витрат	10	746	10, 113-117	746	
	- на суму перевищення дооцінки залишкової вартості над сумою попередніх уцінок, що були включені до складу витрат	10	411	10, 113-117	411	
21.	Втрати від зменшення корисності об'єктів основних засобів	972	131	972	131, 132	Розрахунок суми втрат від зменшення корисності активів; Інвентарна картка обліку основних засобів ((форма №ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
22.	Відновлення корисності об'єктів основних засобів після усунення причин попереднього зменшення їх корисності	131	742	131, 132	742	Розрахунок суми вигід від відновлення корисності активів; Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
23.	Передано устаткування в оренду:					
	- операційну	В аналітичному обліку на рахунку 10 зазначається факт знаходження об'єкта в операційній оренді		10, 11 / в оренді	10, 11 / в експлуатації	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма №ОЗ-1)

Таблиця И.3 – Кореспонденція рахунків та документальне забезпечення обліку на етапі завершення життєвого циклу інвестицій в основні засоби

№ з/п	Зміст господарської операції	Існуюча кореспонденція рахунків		Пропонована кореспонденція рахунків		Первинний документ
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Ліквідація основних засобів:					
2.	- первісна вартість ліквідованого об'єкта		10	-	-	Акт списання основних засобів (форма №ОЗ-3); Акт на списання автотранспортних засобів (форма №ОЗ-4); Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
	- сума зносу об'єкта	131		131	10	
	- залишкова вартість	976		976	10	
	- ПДВ на залишкову вартість (у разі неподання до податкових органів документу про неможливість подальшого використання об'єкту)	-	-	976	641	Податкова накладна
3.	Демонтаж об'єкта основних засобів:					
	- оплата праці	976	66	976	66	Розрахункова відомість
	- відрахування на соціальні заходи	976	65	976	65	Розрахунок бухгалтера
	- послуги підрядника, інших сторонніх організацій	976	68	976	63, 68	Акт виконаних робіт (наданих послуг)
	- одержані товарно-матеріальні цінності від ліквідації об'єкту	20	746	20	746	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма №М-11)
4.	Відображення сум дооцінки об'єкта основних засобів при їх вибутті (на дату вибуття об'єкта субрахунок 411 «Дооцінка (уцінка) основних	411	441	411	441	Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6); Картка обліку

1	2	3	4	5	6	7
	засобів» має кредитове сальдо по конкретному об'єкту (ідентифіковано сальдо) на основі записів з початку експлуатації об'єкта про зміну (індексацію) балансової вартості основних засобів в картках інвентарного обліку (інших регістрах аналітичного обліку) об'єктів основних засобів)					руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
5.	Списання сальдо дооцінки об'єкта незавершеного будівництва при його вибутті	411	441	411	441	Відомість результатів переоцінки
6.	Включено об'єкт основних засобів до групи вибуття:					Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма №ОЗ-1); Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
	- сума зносу об'єкта	13	10	13	10	
	- сума перевищення залишкової вартості об'єкта над його справедливою вартістю	949	10	943	10	
	- залишкова вартість об'єкта	286	10	286	10	
7.	Відображення консервації об'єктів основних засобів; на дату початку поліпшення об'єкту основних засобів (крім земельних ділянок, будівель та споруд):					Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма №ОЗ-1)
	- на суму первісної вартості	-	-	18	10	
	- у сумі нарахованого зносу на дату консервації (початку поліпшення)	-	-	13	18	
8.	Відображення консервації об'єктів основних засобів (земельних ділянок, будівель та споруд) (переведення до складу інвестиційної нерухомості):					Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма №ОЗ-1)
	- на суму первісної вартості	-	-	100	101, 103	
	- у сумі нарахованого зносу на дату консервації (початку поліпшення)	-	-	131	135	
9.	Відображення вартості здійсненого поліпшення законсервованого об'єкту, що збільшує майбутні економічні вигоди	-	-	15	20, 22, 65, 66 та ін.	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (форма №ОЗ-2); Інвентарна

1	2	3	4	5	6	7
						картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
10.	Повернення поліпшених об'єктів основних засобів в експлуатацію:					
	- на суму первісної вартості	-	-	10	18	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма №ОЗ-1); Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
	- на суму вартості проведеного поліпшення	-	-	10	15	
	- на суму нарахованого зносу на дату початку поліпшення	-	-	18	13	
11.	Ліквідація (стисання) раніше законсервованих об'єктів:					
	- на суму залишкової вартості об'єкту	-	-	976	18	Акт списання основних засобів (форма №ОЗ-3); Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)
12.	Переведення раніше законсервованих об'єктів до складу необоротних активів, утримуваних для продажу, та їх реалізація:					
	- відображення суми доходу від реалізації	-	-	361	712	Видаткова накладна
	- відображення ПДВ в сумі доходу	-	-	712	641	Податкова накладна
	- собівартість реалізованих об'єктів (залишкова вартість об'єктів)	-	-	286 943	18 286	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма №ОЗ-1); Інвентарна картка обліку основних засобів (форма №ОЗ-6); Картка обліку руху основних засобів (форма №ОЗ-8)

Додаток К

Підприємство, організація

ЖУРНАЛ 4

за _____ 20__ р.

за кредитом рахунків 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 12 «Нематеріальні активи», 13 «Знос необоротних активів», 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», 15 «Капітальні інвестиції», 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи», 19 «Негативний гудвіл», 35 «Поточні фінансові інвестиції»

I. З кредиту рахунків 10, 11, 12, 13, 19 в дебет рахунків

№ з/п	Дебет рахунків	Кредит рахунків					Усього
		10 «Основні засоби»	11 «Інші необоротні матеріальні активи»	12 «Нематеріальні активи»	13 «Знос необоротних активів»	19 «Негативний гудвіл»	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	13 «Знос необоротних активів»				x	x	
2	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	x	x	x	x		
3	15 «Капітальні інвестиції»	x	x	x		x	
4	18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»*						
5	23 «Виробництво»	x	x	x		x	
6	37 «Розрахунки з різними дебіторами»			x	x		
7	39 «Витрати майбутніх періодів»	x		x		x	
8	42 «Додатковий капітал»					x	
9	68 «Розрахунки за іншими операціями»	x	x	x	x		
10	83 «Амортизація»	x	x	x		x	
11	84 «Інші операційні витрати»				x	x	
12	85 «Інші затрати»				x	x	
13	91 «Загальновиробничі витрати»	x	x	x		x	
14	92 «Адміністративні витрати»	x	x	x		x	
15	93 «Витрати на збут»	x	x	x		x	
16	94 «Інші витрати операційної діяльності»					x	
17	97 «Інші витрати»					x	
18	99 «Надзвичайні витрати»					x	
19							
20							
21							
22							
23							
24							
25							
26	Усього						
27	Відмітки						

* Примітка: запропоновано автором

II. З кредиту рахунків 14, 15, 18, 35 в дебет рахунків

№ з/п	Дебет рахунків	Кредит рахунків				Усього
		14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	15 «Капітальні інвестиції»	18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»	35 «Поточні фінансові інвестиції»	
1	2	3	4	5	6	7
1	10 «Основні засоби»	x		*	x	
2	11 «Інші необоротні матеріальні активи»	x		*	x	
3	12 «Нематеріальні активи»			*	x	
4	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»		x			
5	18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»	x	*	x		
6	28 «Товари»	x		x	x	
7	30 «Готівка»			x	x	
8	31 «Рахунки в банках»					
9	35 «Поточні фінансові інвестиції»		x		x	
10	37 «Розрахунки з різними дебіторами»			x	x	
11	42 «Додатковий капітал»			x		
12	48 «Цільове фінансування і цільові надходження»	x		x	x	
13	50 «Довгострокові позики»			x	x	
14	60 «Короткострокові позики»			x	x	
15	64 «Розрахунки за податками й платежами»	x		x	x	
16	68 «Розрахунки за іншими операціями»		x	x	x	
17	84 «Інші операційні витрати»	x		x	x	
18	85 «Інші затрати»					
19	96 «Втрати від участі в капіталі»		x	x	x	
20	97 «Інші витрати»					
21	99 «Надзвичайні витрати»					
22						
23						
24						
25						
26						
27	Усього					
28	Відмітки					

ЖУРНАЛ ЗАКІНЧЕНО

«__» _____ 20__ р.

Виконавець _____
(підпис)

У Головній книзі суми оборотів відображено

«__» _____ 20__ р.

Головний бухгалтер _____
(підпис)

* Примітка: запропоновано автором

[illegible]

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>
12.7																
12.8																
12.9																
12.10																
12.11																
12.12																
13	ПДВ															
14	Усього за відомістю															

«__» _____ 20__ р.

Виконавець _____ (підпис)

* *Примітка:* запропоновано автором

Додаток М

Інформаційне забезпечення аналізу основних засобів в управлінні реальними
інвестиціями на стадії післяінвестиційного контролю інвестицій в основні
засоби

Завдання аналізу	Інформаційне забезпечення
1	2
Аналіз використання наявного парку устаткування, технічного стану, його екстенсивного та інтенсивного завантаження	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (типова форма №ОЗ-2) Звіт про роботу автотранспорту (форма №2-тр) Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів (форма №2-інвестиції) Звіт про перевезення автомобільним транспортом вантажів за видами вантажів та пасажирів за видами сполучення (форма №31-авто) Звіт про перевезення вантажів та пасажирів автомобільним транспортом (форма №51-авто)
Аналіз руху (динаміки) основних засобів	Картка обліку руху основних засобів (типова форма №ОЗ-8) Журнал 4 по кредиту рахунків 10, 11, 12, 13, 14,15, 18, 19, 35 (затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 року №356) Відомість 4.1 аналітичного обліку капітальних інвестицій (затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 року №356) Примітки до річної фінансової звітності (форма №5) Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію за 20__ рік (форма №11-ОЗ)
Аналіз витрат на капітальний ремонт основних засобів	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (типова форма №ОЗ-2) Інвентарна картка обліку основних засобів (типова форма №ОЗ-6) Картка обліку руху основних засобів (типова форма №ОЗ-8) Картка обліку руху основних засобів (типова форма №ОЗ-8) Журнал 4 по кредиту рахунків 10, 11, 12, 13, 14,15, 18, 19, 35 (затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 року №356) Відомість 4.1 аналітичного обліку капітальних інвестицій (затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 року №356) Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів (форма №2-інвестиції)
Аналіз ефективності витрат на утримання та експлуатацію обладнання	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (типова форма №ОЗ-2) Розрахунок амортизації по автотранспорту» (типова форма №ОЗ-16) Звіт про роботу автотранспорту (форма №2-тр) Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів (форма №2-інвестиції) Звіт про перевезення автомобільним транспортом вантажів за видами вантажів та пасажирів за видами сполучення (форма №31-авто)

1	2
	Звіт про перевезення вантажів та пасажирів автомобільним транспортом (форма №51-авто)
Аналіз витрат на поточний ремонт основних засобів	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (типова форма №ОЗ-2) Інвентарна картка обліку основних засобів (типова форма №ОЗ-6) Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2)
Розрахунок впливу використання основних засобів на обсяг продукції, об'єм реалізації	Інвентарна картка обліку основних засобів (типова форма №ОЗ-6) Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2) Звіт про роботу автотранспорту (форма №2-тр) Структурне обстеження підприємства (форма №1-підприємництво) Звіт про перевезення автомобільним транспортом вантажів за видами вантажів та пасажирів за видами сполучення (форма №31-авто) Звіт про перевезення вантажів та пасажирів автомобільним транспортом (форма №51-авто)
Аналіз показників ефективності використання основних засобів	Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1) Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2) Звіт про роботу автотранспорту (форма №2-тр) Звіт про перевезення автомобільним транспортом вантажів за видами вантажів та пасажирів за видами сполучення (форма №31-авто) Звіт про перевезення вантажів та пасажирів автомобільним транспортом (форма №51-авто)
Аналіз основних засобів за функціональним призначенням	Інвентарна картка обліку основних засобів (типова форма №ОЗ-6) Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2) Звіт про роботу автотранспорту (форма №2-тр) Звіт про перевезення автомобільним транспортом вантажів за видами вантажів та пасажирів за видами сполучення (форма №31-авто) Звіт про перевезення вантажів та пасажирів автомобільним транспортом (форма №51-авто)
Аналіз основних засобів за строками корисної експлуатації	<i>Інвентарна картка обліку основних засобів (типова форма №ОЗ-6) – пропонуємо ввести показник «термін корисного використання»</i> Групувальна відомість надходження та використання основних засобів за джерелами інвестування
Аналіз характеру і розміру впливу зміни вартості основних засобів на фінансовий стан підприємства і структуру балансу	Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1) Примітки до річної фінансової звітності (форма №5) Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію за 20__ рік (форма №11-ОЗ)

1	2
Оцінка ефективності капітальних вкладень інвестицій в основні засоби	<p>Журнал 4 по кредиту рахунків 10, 11, 12, 13, 14,15, 18, 19, 35 (затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 року №356)</p> <p>Відомість 4.1 аналітичного обліку капітальних інвестицій (затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 року №356)</p> <p>Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1)</p> <p>Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2)</p> <p>Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)</p> <p>Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію за 20__ рік (форма №11-ОЗ)</p> <p>Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів (форма №2-інвестиції)</p> <p>Структурне обстеження підприємства (форма №1-підприємство)</p> <p>Звіт про роботу автотранспорту (форма №2-тр)</p> <p>Звіт про перевезення автомобільним транспортом вантажів за видами вантажів та пасажирів за видами сполучення (форма №31-авто)</p> <p>Звіт про перевезення вантажів та пасажирів автомобільним транспортом (форма №51-авто)</p>
Аналіз основних засобів у розрізі видів діяльності	<p>Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію за 20__ рік (форма №11-ОЗ)</p> <p>Структурне обстеження підприємства (форма №1-підприємство)</p> <p>Групувальна відомість надходження та використання основних засобів за джерелами інвестування</p>
Аналіз співвідношення темпів росту доходів операційної діяльності та вартості основних засобів	<p>Баланс (Звіт про сукупний дохід) (форма №1)</p> <p>Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2)</p> <p>Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)</p>
Аналіз динаміки доходів операційної діяльності на 1 грн. вартості основних засобів (аналіз доходності основних засобів)	<p>Баланс (Звіт про сукупний дохід) (форма №1)</p> <p>Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2)</p> <p>Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)</p>
Аналіз співвідношення темпів росту прибутку від операційної діяльності та вартості основних засобів	<p>Баланс (Звіт про сукупний дохід) (форма №1)</p> <p>Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2)</p> <p>Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)</p>
Аналіз динаміки прибутку від операційної діяльності на 1 грн. вартості основних засобів (аналіз рентабельності основних засобів)	<p>Баланс (Звіт про сукупний дохід) (форма №1)</p> <p>Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2)</p> <p>Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)</p>
Аналіз співвідношення чистого грошового потоку та вартості основних засобів	<p>Баланс (Звіт про сукупний дохід) (форма №1)</p> <p>Звіт про рух грошових коштів (форма №3)</p> <p>Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)</p>
Аналіз вартості основних засобів на 1 грн. ринкової вартості підприємства	<p>Баланс (Звіт про сукупний дохід) (форма №1)</p> <p>Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)</p>

1	2
<p>Встановлення факторів (причин зміни показників), що характеризують ефективність використання основних засобів та кількісний вимір їх впливу</p>	<p>Інвентарна картка обліку основних засобів (типова форма №ОЗ-6) Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2) Звіт про роботу автотранспорту (форма №2-тр) Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів (форма №2-інвестиції) Структурне обстеження підприємства (форма №1-підприємництво) Звіт про перевезення автомобільним транспортом вантажів за видами вантажів та пасажирів за видами сполучення (форма №31-авто) Звіт про перевезення вантажів та пасажирів автомобільним транспортом (форма №51-авто)</p>

Додаток Н

Аналітичні показники за стадіями інвестування в основні засоби та методика їх розрахунку

Назва показника	Методика розрахунку	Позитивний характер динаміки	Умовні позначення
1	2	3	4
Передпроектна стадія			
1. Аналіз інвестиційного потенціалу:			
- фактичний рівень інвестиційного потенціалу	$P_{\text{ф}} = \frac{(\text{НП} + \text{А} + \text{ЦП} + \text{ДФ} + \text{ФІ} + \text{К}) - \text{ОІ}}{A_{\text{ксер}}}$	До зростання	<p> $P_{\text{ф}}$ – рівень інвестиційного потенціалу підприємства НП – нерозподілений прибуток А – амортизаційні відрахування ЦП – емісія і реалізація цінних паперів ДФ – державне фінансування ФІ – фінансові інвестиції фізичних і юридичних осіб К – кредити (довгострокові) ОІ – повернення отриманих інвестицій, за якими наступив термін погашення $A_{\text{ксер}}$ – середньорічна сума активів </p>
- плановий рівень інвестиційного потенціалу	$P_{\text{п}} = \frac{(\text{НП}_{\text{кін.року}} + \text{А}_{\text{наст.року}} + \text{ЦП}_{\text{пл}} + \text{ДФ}_{\text{пл}} + \text{ФІ}_{\text{пл}} + \text{К}_{\text{пл}}) - \text{ОІ}_{\text{наст.року}}}{A_{\text{кпл}}}$	До зростання	<p> $P_{\text{п}}$ – плановий рівень інвестиційного потенціалу підприємства $\text{НП}_{\text{кін.року}}$ – нерозподілений прибуток на кінець минулого року (збиток) $\text{А}_{\text{наст.року}}$ – амортизаційні відрахування наступного року $\text{ЦП}_{\text{пл}}$ – планова емісія і реалізація цінних паперів $\text{ДФ}_{\text{пл}}$ – планове державне </p>

1	2	3	4
			фінансування $\Phi I_{\text{пл.}}$ – планові фінансові інвестиції юридичних і фізичних осіб $K_{\text{пл}}$ – кредити (довгострокові і короткострокові) $O I_{\text{наст. року}}$ – повернення отриманих інвестицій, по яких наспить термін погашення наступного року $A_{\text{пл}}$ – планова сума активів
2. Аналіз інвестиційної ємності:			
- фактичний коефіцієнт інвестиційної ємності	$K_{ie} = \frac{\Delta \text{Об. активи} + \Delta \text{Необ. активи}}{A_{\text{поч. року}}}$	До зростання	$\Delta \text{Об. активи}$ – приріст оборотних активів за рік $\Delta \text{Необ. активи}$ – приріст необоротних активів за рік $A_{\text{поч. року}}$ – вартість активів на початок року
- плановий коефіцієнт інвестиційної ємності	$PK_{ie} = \frac{\sum_{i=1}^n OF}{A_{\text{пл}}}$	До зростання	PK_{ie} – коефіцієнт інвестиційної ємності OF_i – необхідний об'єм фінансування і-го інвестиційного проекту, що входить в інвестиційну програму $A_{\text{пл}}$ – планові активи
3. Аналіз фондівддачі			
Фондовіддача	$\Phi_v = V_{\text{п}} / \Phi_{\text{к}}$	До зростання	$V_{\text{п}}$ – вартість виробленої продукції $\Phi_{\text{к}}$ – балансова вартість основних виробничих засобів
4. Аналіз ринкового середовища			
	-	-	-
5. Бенчмаркінг			

1	2	3	4
	-	-	-
6. Аналіз інвестиційної привабливості (інтегральний показник):			
- економічна складова	$k_I = \Pi / I$	До зростання	k_I – економічна складова інвестиційної привабливості, в частках одиниці Π – об'єм чистого прибутку за аналізований рік I – об'єм залучених коштів
- ризикова складова	$\overline{k}_2 = \frac{\sum x_i}{n}$	До зниження	x_i – відхилення показника від критичного рівня ризику n – кількість показників
7. Аналіз інвестиційної активності			
- рівень і динаміка зміни інвестиції	Аналіз абсолютних та відносних показників обсягу інвестицій	-	-
- структура інвестицій	Аналіз питомої ваги окремих видів інвестицій у загальному обсязі	-	-
Проектна стадія			
Внутрішня норма прибутку	$IRR = A + \frac{a(B - A)}{(a - b)}$	До зростання	A – ставка дисконту, при якій NPV позитивна; B – ставка дисконту, при якій NPV – від'ємна, a – величина позитивної NPV при ставці дисконту A ; b – величина від'ємної NPV при ставці дисконту B .
Дисконтований період окупності	$DPP = n, \text{ за якого } \sum_{t=1}^n \frac{P_t}{(1+r)^t} \geq I$	До зниження	DPP – дисконтований період окупності
Чиста приведена вартість	$NVP = \sum CF_t / (1 + k_t)^t - I_0$	-	NVP – чиста поточна (приведена) вартість CF_t – отримані грошові кошти в момент часу t

1	2	3	4
			t – момент часу k_t – ставка дисконтування, що застосовується до грошового потоку I_0 – початкові витрати
Внутрішня норма доходності	Максимально прийнятний відносний рівень витрат, які можуть бути здійснені при реалізації певного проекту	До зниження	-
Індекс привабливості	Моніторинг ситуації на ринку інвестицій	До зростання	-
Період окупності	$PP = n$, за якого $\sum_{t=1}^n P_t \geq I$	До зниження	PP – період окупності інвестицій
Стадія реалізації проекту			
Строк корисної експлуатації	T	До зростання	T – за експертними оцінками з урахуванням технічних даних об'єкта основних засобів
Аналіз інвестицій за джерелами	Аналіз динаміки сум внутрішніх та зовнішніх інвестицій	-	
Стадія післяінвестиційного контролю			
Коефіцієнт надходження основних засобів	$K_n = OZ_n / OZ$	До зростання	де K_n — коефіцієнт надходження основних фондів; OZ_n — вартість основних засобів, що надійшли за звітний період; OZ — вартість основних засобів на кінець періоду
Вартість основних засобів, що забезпечують операційну діяльність	Ідентифікація вартості основних засобів, що забезпечують операційну діяльність	До зростання	-
Фондовіддача	$Фв = B_{\Pi} / OZ_k$	До зростання	B_{Π} – вартість виробленої продукції OZ_k – балансова вартість
Фондоємність виробництва та	$Фов - ва = OZ_k / B_{\Pi}$ $Фо праці = OZ_k / Ч$	До зниження	

1	2	3	4
праці			основних виробничих засобів Ч – середньооблікова чисельність працівників
Частка основних засобів у вартості майна підприємства	Відношення вартості основних засобів до вартості майна	До зростання	-
Чистий дохід на 1 грн. реальних інвестицій в основні засоби	Відношення чистого доходу до обсягу реальних інвестицій в основні засоби	До зростання	-
Чистий дохід на 1 грн. основних засобів	Відношення чистого доходу до вартості основних засобів	До зростання	-
Прибуток від операційної діяльності на 1 грн. основних засобів	Відношення прибутку від операційної діяльності до вартості основних засобів	До зростання	-
Чистий прибуток на 1 грн. основних засобів	Відношення чистого прибутку до вартості основних засобів	До зростання	-
Частка основних засобів у ринковій вартості майна підприємства	Відношення вартості основних засобів до ринкової вартості майна підприємства	До зростання	-
Співвідношення темпів росту ринкової вартості підприємства та вартості основних засобів	Відношення темпів росту ринкової вартості майна підприємства та вартості основних засобів	До зростання	-

Примітка: складено на підставі [131, с. 11-13]

КАМАЗ-ТРАНС-СЕРВІС

МІЖНАРОДНІ АВТОМОБІЛЬНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ

вул. Київська 64-А, м. Рівне, 33027, Україна
Тел.: +38 (0362) 22-33-75, 28-65-92
Факс: +38 (0362) 62-56-50
E-mail: admin@kts.rivne.com
Код ЗКПО 03567150
ІП № 035671517160

12.12.2014

64-А, Kyivska str., Rivne, 33027, Ukraine
Tel.: +38 (0362) 22-33-75, 28-65-92
Fax: +38 (0362) 62-56-50
E-mail: admin@kts.rivne.com
Ident. Code 03567150
Ind. Tax. № 035671517160

Бух. № 1237

№ _____
на _____

ДОВІДКА

**про впровадження в діяльність товариства з обмеженою
відповідальністю госпрозрахункової фірми “Камаз-Транс-Сервіс”
результатів дисертаційної роботи
Зінкевич Оксани Володимирівни**

Товариство з обмеженою відповідальністю госпрозрахункова фірма “Камаз-Транс-Сервіс” прийняло до впровадження в господарську діяльність розробки, пов’язані з удосконаленням організаційно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку та аналізу основних засобів автотранспортних підприємств, що є результатами дисертаційної роботи, виконаної старшим викладачем кафедри обліку і аудиту Національного університету водного господарства та природокористування Зінкевич Оксаною Володимирівною, зокрема:

- практичні рекомендації щодо вдосконалення аналітичного обліку основних засобів в автоматизованому інформаційному середовищі;
- методику аналізу основних засобів в системі управління реальними інвестиціями.

Проведена апробація результатів дослідження О.В. Зінкевич дозволила упорядкувати організаційні положення облікової обробки даних щодо основних засобів, сформулювати науково-обґрунтований підхід до побудови системи якісного обліково-аналітичного забезпечення процесів управління основними засобами.

Генеральний директор

С.І. Чалий

У К Р А І Н А
Відкрите
акціонерне товариство
«ЛЮБАРСЬКА
РАЙАГРОПРОМТЕХНІКА»
261330 с. Ст. Любар
Любарського району.
Житомирської області
Код 66363297

№
на № 148 від 24.12.2014 р.

ДОВІДКА
про впровадження в діяльність Відкритого акціонерного товариства
«Любарська Райагропромтехніка» результатів дисертаційної роботи
Зінкевич Оксани Володимирівни

За результатами наукового дослідження, виконаного здобувачем кафедри обліку та аудиту Національного університету водного господарства та природокористування Зінкевич Оксаною Володимирівною, прийняті до впровадження в діяльність ВАТ «Любарська Райагропромтехніка» розробки, пов'язані з удосконаленням організаційно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку основних засобів автотранспортних підприємств:

- розробки, пов'язані з удосконаленням облікового відображення основних засобів як об'єктів реального інвестування в системі синтетичного та аналітичного обліку;
- методика аналізу основних засобів автотранспортного підприємства.

Апробація результатів дослідження О.В.Зінкевич дозволила упорядкувати організаційні положення щодо облікової обробки даних щодо основних засобів, а також сформулювати науково-обґрунтований підхід до побудови системи якісного облікового інформаційного забезпечення процесів управління основними засобами.

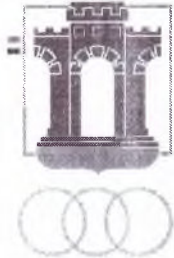
Голова правління

В.І.Березанський

Головний бухгалтер:

С.В.Орлик

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

«ТАНДЕМ-РІВНЕ»

33028, Україна, м. Рівне, вул. 16 Липня, 65/3 тел./факс 8 (0362) 22-33-55,
р/р 2600098018 в ВАТ АБ „УКРГАЗБАНК”, МФО 320478 м. Рівне код 33082263,
свідоцтво № 24935097, індивідуальний податковий номер 330822617168.

№ 37 „02” ЛЮТОГО 2005р.

ДОВІДКА

про впровадження в діяльність товариства з обмеженою відповідальністю

«Тандем-Рівне» результатів дисертаційної роботи

Зінкевич Оксани Володимирівни

Результати дисертаційної роботи, виконаної здобувачем кафедри обліку і аудиту Національного університету водного господарства та природокористування Зінкевич Оксаною Володимирівною, містять розробки, пов'язані з удосконаленням організаційно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку основних засобів автотранспортних підприємств, які прийняті до впровадження в діяльність ТзОВ «Тандем-Рівне», а саме:

- рекомендації щодо удосконалення бухгалтерського обліку надходження та вибуття основних засобів як об'єктів реальних інвестицій за системним підходом;
- розробки, пов'язані з удосконаленням облікового відображення основних засобів як об'єктів реального інвестування в системі синтетичного та аналітичного обліку;
- пропозиції щодо організаційних аспектів обліку основних засобів в автоматизованому інформаційному середовищі.

Апробація результатів дослідження О.В. Зінкевич дозволила упорядкувати організаційні положення облікової обробки даних щодо основних засобів, сформувати науково-обґрунтований підхід до побудови системи якісного облікового інформаційного забезпечення процесів управління основними засобами.

Директор

С.А. Демчук

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ФІРМА

«РІВНЕБУДАЛЬЯНС»

33018, Україна, м. Рівне, вул. Відінська, 39

тел. (0362) 28-64-63, 22-42-40

E-mail: rivnebudalians@gmail.com

Код ЄДРПО: 25322397, інд. под. № 253223917165, св. № 24929245

№ 87-Б « 18 » березня 2015 р.

На № ____ « ____ » _____ 20__ р.

ДОВІДКА

**про впровадження в діяльність товариства з обмеженою
відповідальністю «Рівнебудальянс» результатів**

дисертаційної роботи

Зінкевич Оксани Володимирівни

ТзОВ «Рівнебудальянс» прийняло до впровадження в діяльність результати дисертаційної роботи, виконаної старшим викладачем кафедри обліку і аудиту Національного університету водного господарства та природокористування Зінкевич Оксаною Володимирівною, що містять розробки, пов'язані з удосконаленням організаційно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку основних засобів автотранспортних підприємств, а саме:

- пропозиції щодо організаційних аспектів обліку основних засобів в автоматизованому інформаційному середовищі.
- методичні підходи до аналізу основних засобів в системі управління реальними інвестиціями.

Апробація результатів дослідження О.В. Зінкевич дозволила упорядкувати організаційні положення облікової обробки даних щодо основних засобів, сформулювати науково-обґрунтований підхід до побудови системи якісного облікового інформаційного забезпечення процесів управління основними засобами.

Голова Товариства
Головний бухгалтер

О.В. Люльчик
Г.А. Блонська

АУДИТОРСЬКА ФІРМА "ВЕРІФ-АУДИТ"

свідоцтво про внесення в Реєстр аудиторських фірм та аудиторів, які одноособово надають аудиторські послуги № 4583 видане 04.09.2013 р. Аудиторською Палатою України, свідоцтво про відповідність системи контролю якості № 0443, затверджено рішенням АПУ №288/4 від 30.01.2014 р.

р/р 26000013011504 в ПАТ ВТБ БАНК м. Київ, МФО 321767 код за ЄДРПОУ 30681472

адреса: 33027, м. Рівне вул. Київська 12

«19»березня 2015 р.

№ 5

ДОВІДКА про впровадження в діяльність ПП АФ «Веріф-Аудит» результатів дисертаційної роботи Зінкевич Оксани Володимирівни

Виходячи з необхідності побудови надійної інформаційної системи бухгалтерського обліку як у приватному підприємстві-аудиторській фірмі "Веріф-Аудит", так і на автотранспортних підприємствах, які фірма обслуговує, в її діяльність впроваджено результати наукового дослідження Зінкевич Оксани Володимирівни, здобувача кафедри обліку та аудиту Національного університету водного господарства та природокористування, зокрема:

- рекомендації щодо удосконалення бухгалтерського обліку основних засобів як об'єктів реальних інвестицій за системним підходом;
- пропозиції щодо організаційних аспектів обліку основних засобів в автоматизованому інформаційному середовищі.

Апробація вказаних результатів наукового дослідження О.В. Зінкевич дозволила отримувати інформацію бухгалтерського обліку про реальні інвестиції підприємства (внутрішні та зовнішні) із заданим рівнем деталізації.

Директор

Головний бухгалтер

Шамасва Н.А.

Дмитрук О.В.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА
ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

вул. Соборна, 11, м. Рівне, 33028, тел. (0362)22-10-86, факс (0362) 22-21-97, mail@nuwm.rv.ua

Від 31.08.2015 № 009-608

На № _____ від _____

До спеціалізованої вченої ради К 47.104.07

ДОВІДКА

про використання у навчальному процесі
Національного університету водного господарства та природокористування результатів
досліджень і розробок, одержаних при виконанні дисертаційної роботи
Зінкевич Оксани Володимирівни
на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

Використані у навчальному процесі науково-методичні розробки та результати досліджень старшого викладача кафедри обліку і аудиту Зінкевич О.В., що викладені в її дисертаційній роботі, забезпечують набуття студентами теоретичних знань та сприяють отриманню практичних навиків з організації і методики обліку та аналізу основних засобів як об'єктів реальних інвестицій і використовувались при викладанні дисциплін за напрямом підготовки 6.030509 «Облік і аудит»:

«Фінансовий облік 1». Тема 6. Облік основних засобів. Облік операцій з основними засобами в частині їх надходження та вибуття: завдання бухгалтерського обліку основних засобів; класифікація основних засобів; первинний облік операцій з надходження та вибуття основних засобів.

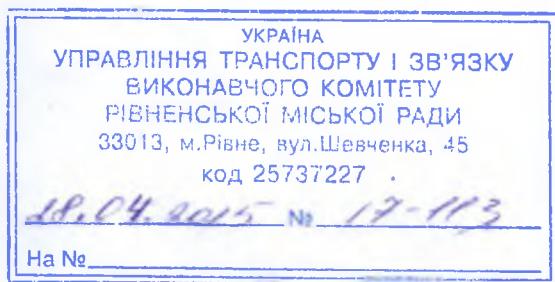
«Облік інвестицій». Тема 10. Облік придбання необоротних активів. Синтетичний облік придбання необоротних активів; особливості застосування рахунків бухгалтерського обліку.

«Аналіз господарської діяльності». Тема 12. Аналіз активів підприємства. Аналіз необоротних активів. Методика та організація аналізу основних засобів.

Проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Національного університету водного господарства та природокористування
д.е.н., професор

Савіна Н.Б.

№ _____
на _____

ДОВІДКА
про впровадження в діяльність Управління транспорту і зв'язку
виконавчого комітету Рівненської міської ради результатів
дисертаційної роботи
Зінкевич Оксани Володимирівни

Управління транспорту і зв'язку виконавчого комітету Рівненської міської ради ознайомилося з результатами наукового дослідження, виконаного старшим викладачем кафедри обліку і аудиту Національного університету водного господарства та природокористування Зінкевич Оксаною Володимирівною, та рекомендувало до впровадження для власних потреб та в господарську діяльність автотранспортних підприємств м.Рівне розробки, пов'язані з удосконаленням організаційно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку основних засобів, що є результатами дисертаційної роботи.

Проведена апробація результатів дослідження О.В. Зінкевич дозволяє упорядкувати організаційні положення облікової обробки даних щодо основних засобів, сформувані науково-обґрунтований підхід до побудови системи якісного обліково-аналітичного забезпечення процесів управління основними засобами.

Начальник управління

В.М. Миронюк